

לקראת שבת מלכתא

לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 430

פנינים לפרשת קדושים תשפ"ד

"אבי מורי עבד בחיתוך יהלומים, עבודה בישיבה עשר שעות כשגופו מכופף למכונה, אבל לא היתה צריכה ריכוז, כך שניצל את שעותיו לשמוע באוזניות את הדף היומי מרבי מיכל זילבר, כשגמרא קטנה תלויה על הפלורסנט המאיר מעל למכונה, לאחר מכן תלה מסילת ישרים, שערי תשובה, ושאר ספרי מוסר"

הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' על הייחור שהצמיח עץ חדש

דָּבַר אֵל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ (וי"ב)

סיפר רבי שלום שבדרון זצ"ל: באחד מגלי העליה מברית המועצות לישראל עלתה לארץ משפחה יהודית שהיתה תוצר של החינוך הקומוניסטי הכפרני. לא היה להם שמץ של מושג ביהדות. אולם ברבות השנים הבן זכה להתקרב ליהדות וחזר בתשובה. הוא למד גמרא וזכה לערוך סיום מסכת. הרבנים שליוו את הבחור ערכו לו חגיגה מכובדת של סיום מסכת, עם סעודת מצווה כיד המלך. הם הזמינו את אביו של הבחור. בתחילה הוא סירב בנימוק שהטקס זר לו, אולם לאחר הפצרות של הבן הוא נענה להזמנה והגיע להשתתף באירוע. הוא ישב בפנים חתומות והקשיב לדרשות הרבנים במבט אדיש ומנוכר. כשהחלו בסעודה נפתחו הלבבות. בשלב מסוים האב פנה לבנו וביקש לומר כמה מילים לנוכחים. כולם, כמובן, היטו את אזנם בסקרנות לשמוע מה יש לאב לומר על בנו ועל התפנית שעשה בחייו.

הסיפור הזה שיהיה לך מזכרת פרידה ממני וילווה אותך כל חיך

האב פתח בדברי תודה למארגנים, אמר שהוא שמח להשתתף באירוע המיוחד, ולבסוף אמר: "אני רוצה לספר לכם סיפור אישי

מתקופת חיי ברוסיה".

וכך סיפר: בצעירותי היינו פעילים בפעילויות ציבוריות שונות. השלטונות הרוסיים האשימו אותי ואת חברי בחתירה נגד השלטון, העמידו אותנו לדין ושלחו אותנו לעבודות כפיה בסיביר. אני נשפטתי לחמש שנים וחברי נשפט לשמונה שנים. במחנה העבודה בסיביר עברו עלינו שנים קשות. כל יום נדמה לנו כשנה. חלפו חמש שנים, עמדתי להשתחרר ובאתי להיפרד מחברי.

חשבת בלבי: איזה מסכן! נותרו לו לרצות עוד שלוש שנים מאסר. אמר לי חברי: "אספר לך מעשה מתקופת נערותי, הסיפור הזה שיהיה לך מזכרת פרידה ממני וילוה אותך כל חיך".

וכך סיפר: כשהייתי נער צעיר, בחצר של הורי גדל עץ תפוחים. העץ הניב תפוחים מתוקים ועסיסיים, ממש תאוה לעיניים ולחיך. הורי היו אנשים פשוטים, ויום אחד הם אמרו: אם שורשי העץ שבתוך האדמה מוציאים פירות עסיסיים שכאלה, נתאר לעצמנו אילו פירות נפלאים יצמחו אם כל העץ ייטמן באדמה...

וממחשבה למעשה. הלכו וחפרו בור גדול, עקרו מן האדמה את גזעו ושורשיו של העץ וטמנו בתוך הבור את כל העץ עם פירותיו וענפיו. הם עקבו אחרי התפתחותו של העץ, תוך שהם מדמיינים לעצמם כיצד תוך זמן קצר העץ יבלב ויניב פירות נדירים בגודלם ובטעמם. וכגודל הציפיה - כן גודל האכזבה. במקום שהעץ יבלב ויפרח הוא הלך וקמל, עד שנבל לגמרי...

אלא שלצד האכזבה הגדולה היה להם שביב של תקווה: ייחור אחד מן העץ שנשתל באדמה הצמיח עץ חדש. בתחילה היה זה עץ קטן ורענן, עם הזמן הגזע גדל והתרחב והצמיח ענפים גדולים. כעבור כמה שנים ניצב על תלו עץ תפוחים חדש, גדול ומרשים.

"עד כאן הסיפור שסיפר לי חברי כמזכרת פרידה בעת שחרורי מכלאי בסיביר", אמר האב לנוכחים בסעודת סיום מסכת של בנו. ואז פנה האב אל בנו ואמר: "במשך שנים לא הבנתי איזו מזכרת פרידה יש בסיפור הזה שילוה אותי בחיי, וברוך ה', כעת זכיתי להבין.

"אני צאצא של דורות רבים של יהודים כשרים, שומרי תורה ומצוות. אולם אני קיבלתי חינוך קומוניסטי כפרני. הייתי בטוח שכדי להשביח את הגזע' שלנו, עלינו להתפתח בהשכלה הכללית וללמוד על ההיסטוריה ועל התרבות הרוסית. על כן הענקתי לכל ילדיי חינוך רוסי כללי. לא ידעתי שבכך אני עוקר את העץ משורשיו וטומן את כולו באדמה, מתוך מחשבה אווילית שכך הוא יצמיח פירות נפלאים. בסוף התברר לי שכל העץ הזה נבל.

"ברוך ה'", סיים האיש, "שייחור אחד מן העץ הזה הצליח להינצל ולהצמיח מחדש עץ תפוחים - זה הבן שלי שחזר בתשובה, וכיום זוכה לסיים מסכת שלימה בתלמוד. אין לכם מושג כמה אני מאושר! אני מתרגש מכך שלמרות שכל העץ נבל, ענף אחד שרד ובעזרת ה' יצמיח עץ חדש, גדול ומרשים, ויניב פירות עסיסיים ומתוקים".

התעוררתי לסיפור הנפלא הזה בעקבות פרשת השבוע, פרשת קדושים. רש"י כותב בתחילת הפרשה: "דבר אל כל עדת בני ישראל - מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלוין בה".

ויש להתבונן, הרי עם ישראל הגיעו למעמד ההקהל אחרי מסע מפרך, כולם הצטוו להשתתף אנשים נשים וטף, כולם ומכל מקום בארץ, יהודים רבים באו א"י שם מהגליל העליון רכובים על חמורים כשהם סוחבים איתם משפחה בת עשרה נפשות, עם כל הציוד, עשרה ימי רכיבה עם כל הפיצקאלאך, אם כן היה ראוי להקל עליהם, ומדוע מעמיסים עליהם עשרות מצוות?

אלא יש מסר עמוק בריבוי המצוות. כל מצוה דורשת התבוננות רבה. למשל, יש בפרשה את המצוות של מתנות עניים - לקט שכחה ופאה. מצד אחד, אלו מצוות שבאו לסייע לעניים, הם שמחים במצוות הללו... אבל צריך לבחון גם את נקודת המבט של בעל השדה. איזה מסכן הוא! עד שהצליח להשיג קרקע ולעבד אותה ולהצמיח בה תבואה, באים אליו ואומרים לו: כשאתה קוצר את התבואה, עליך להשאיר בקצה השדה תבואה עבור העניים; תן לעניים להיכנס לשדה שלך וללקוט תבואה כאוות נפשם; וכל מה ששכחת לקחת מן השדה - אסור לך לחזור ולקחת, אלא לתת זאת לעניים. מדוע התורה מקשה על חיי של בעל השדה?

אומרים חז"ל: נכון שכעת אתה בעל שדה ודורשים ממך לתת משלך לעניים, אבל לא לעולם חוסן, אף פעם אי אפשר לדעת מה יהיה אתך בעתיד. היום אתה בעל שדה ומחר אתה עלול לרדת מנכסך ולהפוך לאדם נצרך, ואז אתה תודה לקב"ה על המצוות הללו...

"רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הירבה להם תורה ומצוות" (מכות כג ע"ב). הקב"ה נתן לנו מצוות רבות, כי אף אחד לא יודע איזו מצוה תבוא לידו. בזכות ריבוי המצוות יוכל האדם לאחוז באחת המצוות שבזכותה הוא יתקיים. ואם נשתמש בסיפור של עץ התפוחים - אי אפשר לדעת איזה ייחור ישתל באדמה ויצמיח עץ חדש...

אסור לאדם לברור את המצוות, לבחון איזו מצוה 'מתאימה' לו, כי אינך יודע איזו מצוה תחזיק אותך. לכן - "כל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה" (קהלת ט, י), חטוף ואכול מכל הבא ליד - "כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה" (שם יא, ו).

אינני יודע מה החשבונות של הקב"ה, למה הוא זיכה אותי באריכות ימים

ניצול הזמן של מרן שר התורה רבינו הגר"ח קניבסקי זצ"ל היה 'מבהיל על הרעיון', הוא חס על כל שניה שלו. הוא חיבר עשרות חיבורים חשובים, בהם חיבורים נודעים כמו "שונה הלכות" ו"טעמא דקרא". אך יש אומרים כי גולת הכותרת של חיבוריו הוא ספרו "דרך אמונה", עד שהוא נקרא על שם חיבורו זה - "בעל דרך אמונה". ה"דרך אמונה" הוא מעין 'משנה ברורה' על סדר זרעים, אין מי שעוסק בסדר זרעים שה'דרך אמונה' לא הפך להיות אצלו לספר המרכזי בלימודו, ורבי חיים עמל על חיבורו במשך שנים רבות. לאחר שזכה להוציאו לאור עולם, הוא ראה בזה פסגה מסוימת, ויכול היה לומר לעצמו: ברוך ה' הגעתי אל המנוחה ואל הנחלה, כעת אני יכול לנוח...

אבל "תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא" (ברכות סד עא). לאחר שיצא ה"דרך אמונה" על זרעים, קיבל רבי חיים החלטה ליצור יצירה כזו גם על סדר קדשים.

חיבור שכזה דורש אלפי שעות, והדעת נותנת שאת כל עתותיו ומרצו יקדיש לחיבור החדש. והנה, בני ביתו שמו לב שבכל יום הוא יושב ומשיב על עשרות ומאות מכתבים שהגיעו אליו מאנשים מכל העולם, בהם צעירים ונערים, בשלל נושאים. אמרו לו שאולי כדאי

שיצמצם את הזמן שהוא מקדיש לתשובות למכתבים, כדי שיוכל להקדישו לחיבור החדש על סדר קדשים.

אמר רבי חיים: "לפי סוג השאלות אני משער שעיקר הסיבה שאנשים פונים אלי איננה משום עצם חשיבות השאלה, אלא עושים זאת כדי לזכות לתשובה ממני... עצם התשובה שאני משיב להם גורמת להם הנאה וקורת רוח. נמצא אפוא שבתשובות שלי אני עושה איתם חסד וגורם להם הנאה".

"ברוך ה' זכיתי לזקנה", המשיך רבי חיים. "אינני יודע מה החשבונות של הקב"ה, למה הוא זיכה אותי באריכות ימים. יתכן מאד שהסיבה היא כדי שאעשה חסד עם בני האדם בתשובות שאני משיב להם. אם אצמצם את הזמן שאני מקדיש להם, עלול להיות שהקב"ה גם יצמצם את קצבת החיים שקצב לי, ואם כן לא זו בלבד שלא יתפנה לי יותר זמן לחיבור החדש, אלא עוד אפסיד שנות חיים ח"ו. על כן אמשך לעשות חסד עם הבריות, וה' יעשה הטוב בעיני ויסיף לי שנות חיים".

הקב"ה הירבה לנו מצוות כדי שנחטוף מהן כמה שיותר, מכל הבא ליד... עלינו להרבות במצוות, הן במצוות שבין אדם לחברו והן במצוות שבין אדם למקום. ככל שנרבה יותר במצוות, כך יגדל הסיכוי שנתחזק על ידן, ונזכה לקיים את כל התורה לאורך ימים ושנים טובות.

אמי תחי' ביקשה שאעמוד באותה בקשה, ובכל זאת בקשתי רשות

ביום ראשון הקרוב, כ"ד אייר, תמלא שנה מאז שהלך אבי מורי הר"ר נתן זצ"ל לעולמו, מספר פעמים לפני פטירתו ביקשתי שלא להספיד אותו, ממני חשש יותר מאחרים כיון שמלאכת הדיבור היא מלאכת. אמי תחי' ביקשה שאעמוד באותה בקשה, ובכל זאת בקשתי רשות, לא להספיד אלא לומר לחמשת הדורות שזכה להשאיר בעולם מה הוא היה מבקש לומר להם, קבלתי את הרשות בד"עבד, ודברתי בקצרה ממש וכאן אסביר את עצמי יותר.

אבא זצ"ל היה אדם שעמל ברוב שנות חייו למחייתו, הוא הקים את ביתו בתקופת הצנע והמלחמה על הקיום הפיזי היה קשה מנשוא, אך קיים בעצמו את ביאורו של השרף מקוצק על דברי חז"ל "גדול הנהנה מיגיע כפיו יותר מירא שמים שנאמר יגיע כפיו אשריך וטוב לך" אמר הקוצקר המדובר על אותו יגיע כפיים, שאמנם עמל קשה למחייתו אבל רק כפיו נמצאים בעבודה, וכל שאר אבריו נמצאים

בבית המדרש, ראשו, ליבו, רצונותיו כולם מכוונים לבית המדרש, הוא מקדש כל רגע בעמלו הפיזי בקדושת התורה.

אבי מורי עבד בחיתוך יהלומים, עבודה בישיבה עשר שעות כשגופו מכופף למכונה, אבל בס"ד לא היתה צריכה ריכוז, כך שניצל את שעותיו שם לשמוע באוזניות את הדף היומי מרבי מיכל זילבר, כשגמרא קטנה תלויה על הפלורסנט המאיר מעל למכונה, וכך שמע פעם ופעמיים, לאחר מכן תלה מסילת ישרים, שערי תשובה, ושאר ספרי מוסר שהיה בקיא גדול בהם, עזב את העבודה ורץ לשיעור בדף היומי, התפלל ערבית אכל ארוחת ערב ושוב הלך לשיעורו של הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל עד קרוב לשעה אחת עשרה בלילה.

היות והיה חולה במחלת אסטמה ונטל סטרואידים הוקשתה עליו השינה, הוא היה ישן מעט שעות וכל שאר הלילה היה יושב על יד הסטנדר ולומד את הדף שוב, ושוב כך היה לומד לפחות ארבע פעמים כל דף, ולא מחזור אחד, למעלה מ-12 פעמים סיים ש"ס.

בארון הספרים בביתנו ארון בן חמישה טורי ספרים, כמעט לא היה ספר שנכנס לארון לפני שהיה על הסטנדר שלו ולמד ועבר עליו מכרך לכרך ורק אח"כ הכניסו לארון. ובספרים רבים ש"ס בבלי וירושלמי, רמב"ם ורמב"ן על התורה, זוהר על התורה, כולם מלאים בקווקוים והערות שכתב בצידם.

בהזדמנות הראשונה שהיה באפשרותו, יצא לפנסיה מוקדמת, היה זה שנתיים לאחר שזכה לראותי - אחרון ילדיו נכנס לחופה, כשבאותה תקופה רכש גם דירה לאח שלפני, הוא לא חשב על הבעיה הכספית, נפשו חשקה בתורה, וכשאחי הגדול שאלו במכתב איך בתקופת חובות קשים כל כך הוא עוזב לבית המדרש, השיב לו: "על שלושים שנות עבודתי לפרנסתי יכולים אתם לחקוק על קברי "כאן נטמן הגאון הצדיק" קברתי את כל הגאונות והצדקות שלי!"

מאז לא מש מהסטנדר, הלך משיעור לשיעור ושאר הזמן היה יושב בפתח הבית על יד הסטנדר והוגה בתורה הקדושה, גם בחודשיו האחרונים היה מתחבר טלפונית לשיעור ואף אם לא היה לו את הכוח להחזיק את הטלפון ביד היה נשען על הקיר ומניח את השפופרת על אוזנו ומצמיד לה כרית שתחזיק לו שלא יפול.

והמסר שאותו אמרתי, וזה חלק מהעניין הנלמד במאמר זה, אבי התלונן שאיננו זוכר את מה שלומד, ובכל זאת היה לומד שוב ושוב, שאלתי מה נותן לו את הסיפוק לחזור שוב ושוב, ענה את התשובה הניצחת: "בשמים אין שפה אחרת חוץ מתורה, אני צריך לעשות את שלי, אני לומד וזה שאינני זוכר בשמים זכירו לי...".

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכיה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

רבי אריה לא הבין מה קרה לאשתו. היא מעולם לא קנאה, מעולם לא ביקשה לעצמה שום דבר מותרות. היא הייתה מוכנה לכל ויתור למען הזולת. ועניינים גשמיים לא תפסו שום מקום בליבה. איך יתכן שהיא מקנאת? במה, בכלל יכולה היא לקנא?

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א על הרוצה למצוא טוב בזולת - ימצא!

בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ: לֹא תִלְךָ רֵכֶל בְּעַמִּיךָ (יט טו-טז)

מצוות "בצדק תשפוט" ו"לא תלך רכיל" - שתי מצוות שונות ונפרדות הן, אך לעתים קשורות הן זו בזו. על ידי "בצדק תשפוט" יכול אדם להינצל מהאסור החמור של רכילות.

"בצדק תשפוט עמיתך", היא מצות עשה מן התורה, המחייבת את הדין לשפוט בצדק ובישר ולא להטות את הדין. חובה על הדיינים להשוות את שני בעלי הדין, כדי שלא יהיה עיוות הדין. כגון: שלא יניחו לאחד מהם להאריך בדיבורו, ולשני יאמרו לקצר דבריו. שלא יסבירו פנים לאחד וידברו עמו רכות ואל האחר ירעו פנים וידברו אליו קשות, ועוד.

כמו כן נכלל במצווה זו החיוב לדון לכף זכות כל אדם שלא הוחזק לרשע.

מי שידוע כצדיק - יש ללמד עליו זכות, אפילו אם לימוד הזכות נראה דחוק ורחוק, שהרי אמרו חז"ל (ברכות יט ע"א): "אם ראית תלמיד חכם שחטא בלילה, אל תהרהר אחריו ביום, שוודאי עשה תשובה". מי שידוע כרשע גמור, יש לדון אותו לכף חובה, אפילו אם יש מקום לדון לזכות. אדם בינוני - אם המעשה שעשה שקול, מצווה לדון אותו לכף זכות.

כיצד יכול אדם להינצל מהאסור החמור של רכילות על ידי "בצדק תשפוט עמיתך"?

אומר ה"חפץ חיים" (הלכות רכילות ה, ו): "ודע, דיש עוד חלק באיסור קבלת רכילות, וכמו שאבאר, שאפילו אם נתברר לו שהוא אמת מה שסיפרו לו, שאחד דיבר עליו או עשה מעשה נגד רצונו, אך יש בדבר הזה לשופטו לצד הטוב ולצד הזכות, שלא היה כוונתו להקניטו בזה, רק ענין אחר, שלפי העניין ההוא לא יהיה עוולה עליו. וידוע דמצווה מן הדין לדון אותו לכף זכות.

והוא, על ידי שלא רצה לדון אותו לכף זכות, ממילא נשתרבו עליו ענין זה לעוולה, מה שדיבר עליו או עשה מעשה נגדו, ונקט ליה בליבו עליו עבור זה. לכן נקרא משום זה בשם מקבל רכילות... והכל בא על ידי שלא דן אותו לכף זכות".

ה"חפץ חיים" מזהיר כאן על אופן חדש של קבלת רכילות: סיפרו לי על אדם שעשה איזשהו מעשה, שנראה לכאורה כאלו נעשה כדי לפגוע בי או להקניט אותי, התברר לי בבירור גמור,

שאמת מה שספרו על אותו אדם, והוא אכן עשה את המעשה, אבל אני יכול לפרש את המעשה בשני אופנים: אני יכול לפרשו בצורה הפשוטה, שנראית הגיונית וברורה, ועל פי זה הוא עשה לי עוול. ו זאת, אני יכול למצוא צד זכות, ולפרש את העניין באופן שאין בו גנות, וממילא אין כאן רכילות ולא לשון הרע, וממילא גם אין כעס ועלבון, ואין שנאה ולא ריב ומדון.

אם כן, השיגעון נחוץ לעולם, אבל ראש עקום - למה הוא נחוץ?

בשם אחד מגדולי ראשי הישיבות של הדור הקודם אומרים את האמירה הבאה:

ב"לקוט שמעוני" (רמז קלא) מובא המדרש הידוע, שתמה דוד המלך בפני הקב"ה, בשביל מה נבראו המשוגעים. הרי כל מה שעשה הקב"ה בעולם, יפה עשה ולתועלת, ואיזו תועלת יש לעולם מהשגעון? אמר לו הקב"ה לדוד: "דוד, על שטות אתה קורא תגר, חייך שתצטרך לו". ולבסוף נצל דוד המלך מאכיש מלך גת על ידי שעשה עצמו כמשוגע.

אם כן, השיגעון נחוץ לעולם, אבל ראש עקום - למה הוא נחוץ?

ראש עקום נחוץ כדי לדון לכף זכות!

נראה לנו, כאילו לדון לכף זכות זה בעצם להמציא המצאות. הבן אדם מרמה את עצמו, כביכול. אבל האמת היא, שבמקרים רבים דווקא ה"עקמומיות" מתגלה כישרה - צו הזכות מתברר במבחן המציאות כאמיתי.

כאשר באים אל בן אדם בטענות על בנו, או אפילו על עצמו, אין לו שום בעיה לדון לכף זכות. הוא ממציא תרוצים מתחת לאדמה כדי להגן על בנו או לתרץ את עצמו. הוא יעשה את כל המאמצים למצוא צדדים של זכות, גם אם הם דחוקים וכמעט בלתי אפשריים. ולמה? מחמת האהבה.

בואו נזכור, שהאדם שעליו מדברים הוא בן אהוב של הקב"ה, הוא בן אהוב בדיוק כמונו, והקב"ה חפץ שילמדו זכות על בניו.

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל היה מוצא זכות על כל יהודי, שהרי כל יהודי הוא חלק מעם קודש.

על הפסוק בשיר השירים (ו, ז): "כפלה הרמון רקתך", דורשת הגמרא בסנהדרין: "אפילו ריקנין שבך מלאין מצוות כרמון". מלבד אותם מקרים שבהם נצטוונו לדון דווקא לכף חובה, ראוי להשתדל מאד למצוא את המעלה בכל יהודי.

מעשה מעניין - שאף שלא ארע, לכאורה, יש בו מסר חשוב.

מסופר על הצדיק המופלג רבי זושא מאניפולי. עני מרוד היה רבי זושא, וחי בדחקות קשה ונוראה. פעם אחת הצליח לחסוך מעט כסף לצורך מטרה חשובה, וחכך בדעתו מהו המקום הבטוח ביותר להטמין בו את צרור כספו. לבסוף החליט להניחו בחומש ליד הציווי "לא תגנוב". זמן מה לאחר מכן בא רבי זושא לקחת את כספו, אך הכסף לא היה שם, למרבה הפלא, ליד הפסוק "ואהבת לרעך כמוך", הוא מצא חצי מהסכום. אמר רבי זושא לעצמו: תראה, אתה חשבת רק על עצמך, והגנב חשב גם עליך, והשאיר לך חצי...

אם יהודי רוצה לראות את הטוב, הוא יצליח למצוא את הטוב. אם רוצים לדון לכף זכות, תמיד אפשר למצוא נקודות זכות. ובמקרים רבים מאד, הלימוד לכף זכות מוכיח את עצמו, גם כאשר הוא נראה כמעט דמיוני.

רבי זונדל סלנטר, חותנו של רבי שמואל סלנטר מירושלים, היה מגדולי גדולי תלמידיו של רבי חיים מוולוז'ין. את עצם גאונותו ומעלתו בתורה ובמצוות אי אפשר לתאר ולשער. רבי ישראל סלנטר כותב עליו: "כמדומה שלא מצאתי עובד ה' כמוהו".

אפילו בוולוז'ין, שרבים היו בה גדולי התורה, ולא נדם בה קול התורה עשרים וארבע שעות ביממה, הייתה נכרת ובולטת גדלותו של רבי זונדל.

יום אחד באו אנשים ו"הלשינו" עליו בפני רבי חיים מוולוז'ין! הם טענו, שבכל בוקר לפני התפילה הולך רבי זונדל ומסתובב בשוק,

ונכנס לכל המאפיות של הגויים.

קרא רבי חיים לרבי זונדל סלנטר, ושאל אותו: "האם אמת הדבר?" אמר לו: "אמת".

"מדוע אתה עושה זאת?" שאל רבי חיים.

אמר לו רבי זונדל: "רבי, יהודים רבים הולכים לקנות אצל הנחתומים האלה, ונכשלים באיסור פת עכו"ם. אני עובר בכל אחת מהמאפיות הללו, וזורק בכל תנור קיסם, כדי להציל יהודים מהאיסור החמור".

כשאתו של רבי אריה לויין קנאה....

אשתו הצדקנית של רבי אריה לויין זצ"ל הייתה ידועה באהבת התורה שלה, במידותיה הטובות ובאהבת החסד המופלגת שהייתה בה..

לאור כל זאת, גדולה הייתה תמיהתו של רבי אריה, כאשר אמרה לו אשתו יום אחד: "אני כל כך מקנאת בשכנה פלונית! אני מרגישה שאני לא מחזיקה מעמד".

רבי אריה לא הבין מה קרה לאשתו. היא מעולם לא קנאה, מעולם לא בקשה לעצמה שום דבר מותרות. היא הייתה מוכנה לכל ויתור למען הזולת. ועניינים גשמיים לא תפסו שום מקום בליבה. איך יתכן שהיא מקנאת? במה, בכלל יכולה היא לקנא?

אמר לה רבי אריה: "אולי תאמרי לי במה את מקנאת אולי אני אוכל לתת לך מה שיש לה?"

"לא, אי אפשר", אמרה הרבנית. "אתה לא יכול לתת לי".

"אולי לפחות תספרי לי על מה הקנאה הגדולה?" בקש רבי אריה. "כן", אמרה הרבנית, "אני אספר לך. שכנה פלונית הייתה תמיד אישה צנועה וטובה, וקיימה בעצמה 'כל כבודה בת מלך פנימה', אבל לפני זמן קצר החלו אנשים לדבר עליה לשון הרע. ולמה? מזה זמן מה, בכל יום בשעה קבועה היא יוצאת מחוץ לבית עם מלבושים יפים ותכשיטים נאים. ניכר עליה שהיא רוצה להיראות יפה ולהרשים. רבים דיברו עליה לשון הרע, ואף אחד לא רצה ללכת להוכיח אישה שכבר נכשלת בדברים כאלה.

"לי עצמי היה קשה להאמין שהיא התקלקלה עד כדי כך. החלטתי ללכת לדבר איתה, ולשאול אותה בעדינות לפרש העניין התמוה. אם יתברר שאכן נפלה ברשת היצר, אולי אוכל לנסות להחזיר אותה בתשובה.

"באתי אליה ואמרתי לה: 'אנחנו הרי חברות טובות, תגידי לי את האמת, למה את עושה כך?'

"והיא אמרה: 'אני אגיד לך למה. בעלי היה עשיר גדול, וכולם כיבדו אותו. בכל מקום שאליו הגיע, היו ממהרים לקראתו ומשתדלים לעשות את רצונו. לפני זמן מה הוא ירד מנכסיו, ועכשיו הוא עובד כפועל פשוט. כל החברים שלו הפנו לו עורף, כולם בזים לו. הוא שרוי בצער גדול ובעצבות. כיון שכך, החלטתי לצאת לקראתו בכל יום, כשהוא חוזר מהעבודה המפרכת. אני מתלבשת יפה ומתקשטת במעט התכשיטים שעוד נותרו לי, ויוצאת לקבל את פניו. אני מלווה אותו הביתה, ומיד מגישה לו את הארוחה שכבר ממתינה חמה עבורו. ככה הוא מרגיש טוב יותר'".

אשתו של רבי אריה התמוגגה בבכי. "לכזה דבר", היא אמרה, 'עוד

פסעתי בשדרת "קינגס הייז" , ולפני פסע יהודי הדור פנים, שהלך מאחורי גוי שאכל בננה. כאשר הלה סיים את הבננה, השליך את הקליפה על המדרכה. מה אכפת לו לגוי הזה, שמישהו יחליק על הקליפה ויגיע לחדר מיון... מה עשה היהודי שהלך מאחוריו, כשהתקרב לקליפה...

הגה"צ רבי אביגדור מילר זצ"ל על הזכות הגדולה של הצטרפות לרשימת מזכי הרבים

"וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מֵאֶכָל" (ויקרא י"ט כ"ג)

בפרשת השבוע נצטוו ישראל על מצות ערלה ונטע רבעי: "וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֶכָל". חכמינו ז"ל דייקו מארבעת המילים הראשונות שעוד לפני שאנחנו ממשיכים לאיסור ערלה, יש כאן ציווי חשוב ויסודי: "וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מֵאֶכָל" - התורה מצווה אותנו לנטוע כל מיני אילנות בארץ ישראל.

אכן, עלינו להתבונן בציווי זה. אילו עם ישראל היו מגיעים לארץ שוממה וחרבה, היינו מבינים מדוע התורה צריכה לצוותם לנטוע עצי מאכל, אולם אנחנו יודעים כי לא כך היו פני הדברים. התורה מעידה כמה וכמה פעמים שכאשר עם ישראל נכנס לארץ כנען, הם מצאו ארץ מפותחת ופורייה, המלאה בשפע של כל טוב. "וְהָיָה כִּי יִבְיָאֲדָה אֶלְקִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיַּעֲקֹב לֵאמֹר לְךָ עָרִים גְּדוֹלוֹת וְטוֹבוֹת אֲשֶׁר לֹא בְנִיתָ וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל טוֹב אֲשֶׁר לֹא מְלַאתָ וּבָאֲרוֹת חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא חֲצַבְתָּ כְּרָמִים וְזֵיתִים אֲשֶׁר לֹא נִטְעַתָּ וְאֶכְלֵת וְשִׁבְעַת (דברים ו, י-יא). למעשה, ארץ ישראל מעולם לא הייתה מושקעת ומפותחת כמו באותם ימים, וכמו שמתארת התורה את הפירות שהמרגלים הביאו משם. במשך דורות על גבי דורות הכנענים פיתחו את אומנות החקלאות, והפכו למומחים של ממש בתחום זה. זו הסיבה שהקב"ה אפשר להם להמשיך ולשבת בארץ כנען במשך שנים רבות כל כך, כדי להשלים את מלאכת הפיכתה של ארץ כנען לגן עדן עלי אדמות - מקום בו מצויים שדות, גינות ופרדסים, ולהכינה בשלמות עבור עם ישראל.

נמצא אפוא כי כאשר עברו ישראל את הירדן, הם מצאו ארץ טובה ופורייה, המלאה בכל מיני אילנות פרי מתוקים ונפלאים. היו שם תאנים ותמרים, רימונים וענבים, ולא חסר להם דבר. אין לנו כלל מושג כמה פורייה הייתה הארץ, וכל מילה שנאמר לא תספיק כדי לתאר את השפע העצום בו התברכה. נראה לכאורה כי אם יש ארץ שלא הייתה זקוקה לנטיעות נוספות, הרי שזו ארץ ישראל באותם ימים.

ובכל זאת, הקב"ה מצווה את עם ישראל לנטוע אילנות. הוא מזהיר אותם לבל יסמכו על האילנות שהם מוצאים בכניסתם, ואל להם לפטור את עצמם ממלאכת הנטיעה, שכן, עצים אינם חיים לעולם, ובמוקדם או במאוחר אילנות אלו ינבלו ויהיה צורך באחרים.

כך מבאר המדרש (תנחומא, ח) את הסיבה שה' מצווה את בני

ישראל "וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מֵאֶכָל" על מנת לדאוג לדורות הבאים: "כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם, אֲמַר לָהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל, אֲפָא עַל פִּי שְׁתַּמְצָאוּ אוֹתָהּ מְלֵאָה כָּל טוֹב, לֹא תִאמְרוּ נִשְׁבַּ וְלֹא נִטְעָ, אֶלָּא הֵיוּ זֵהִירִין בְּנִטְעוֹת, שְׁנִיטְעוּ וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֶכָל - כְּשֶׁם שְׁנַכְנְסִיתֶם וּמְצַאתֶם נְטִיעוֹת שְׁנִטְעוּ אַחֲרֵיכֶם, אֲפָא אַתֶּם הֵיוּ נוֹטְעִים לְבְנֵיכֶם".

המדרש ממשיך וממחיש את היסוד הזה באמצעות סיפור אודות אדריאנוס קיסר שפעם ראה אדם זקן העוסק בנטיעת אילן. הקיסר ראה שהזקן משקיע בכך מאמצים גדולים ועמל רב, שאל אותו הקיסר: "איש זקן, מדוע אתה עובד קשה כל כך? הלא בין כה וכה לא תזכה להנות מפירותיו של אילן זה? עד שהוא יביא פירות. אתה כבר לא תהיה בין החיים!" ענה לו הזקן: "אדוני הקיסר, כאשר אני הגעתי לעולם מצאתי אילנות פרי שנטעו עבורי אחרים, וכשם שכך עשו עבורי אבותיי, כך אני עושה עבור צאצאיי".

זהו שמצוה הקב"ה את ישראל: הגעתם לעולם הזה ומצאתם עולם מושלם, מקום בו הכל מוכן עבורכם? אתם מנצלים היטב את השפע שהגיע כתוצאה מעמלם של אחרים? שימו לב שבעוזבכם את העולם, הוא יישאר לא פחות מושלם מכפי שהיה עד כה. דאגו לנטוע גינות ופרדסים, ולהשאיר אותו לא פחות טוב מכפי שקיבלתם אותו.

יש כאן יסוד גדול, ועיקרו הוא: לדאוג לא לקלקל! עלינו לוודא

מצאנו עולם טוב ויפה - עלינו לדאוג שהוא ישאר כזה. עלינו לתת דעתנו שלא לקלקל ולהחריב את עולמו של הקב"ה.

יתכן ומאה דורות של אנשים כבר שתו את הטיפה הזו

על אף האמור, עבור משימה זו בלבד - לחדש את אספקת העולם ולדאוג שהוא לא יגמר - אין צורך בנו. הקב"ה ברא בטבע הבריאה מערכת הממחזרת את חומרי העולם ועושה בו שימוש חוזר. לדוגמה - טיפת המים הזו שיורדת מהשמים כאן על החלון. למעשה אינה חדשה, אלא נעשה בה שימוש כבר מאה פעמים. יתכן ומאה דורות של אנשים כבר שתו את הטיפה הזו, היא עברה דרך גופם ויצאה מהם. לאחר מכן היא חלחלה בחזרה אל הים, שם היא טוהרה על ידי המלחים והכימיקלים המצויים במי הים. השמש זרחה על הטיפה הזו וזיקקה אותה כך שרק חלק המים הטהורים שבה התאדה והפך לעננים. הגשם יורד ומשקה את השדות, וכך משתמש הקב"ה בטיפות המים שוב ושוב. הוא דואג שעולמנו ימשיך לתפקד ולהצמיח.

מהו תפקידנו אפוא? תפקידנו הוא להוסיף משהו לעולם, ולהפוך אותו למקום טוב יותר. לא מספיק שלא נקלקל את מה שניתן לנו, אלא עלינו לנטוע ולהוסיף בפיתוח ושיפור העולם. זוהי דרישה בסיסית שדורשת התורה מאיתנו - לדאוג שהעולם הזה יהיה מקום טוב יותר מכפי שהיה.

כיון שהתברר לנו שיש כאן דרישה בסיסית ויסודית שדורש מאיתנו הקב"ה: להיות "נוטעים", ולדאוג שהעולם הזה יהיה מקום טוב יותר, מבינים אנו שציווי זה אינו מוגבל לנטיעה פיזית של אילנות, אלא הוא אמור להקיף כל תחום בחיינו. משכך, עלינו להשקיע מחשבה בעניין זה - כיצד אוכל לנטוע דברים טובים בעולם? כיצד אוכל לרומם אותו?

אחת הדרכים להפוך את העולם למקום טוב יותר היא להמתיק את חייהם של אחרים. אמנם לא זה הנושא שלנו כאן, אולם זה בהחלט חלק נכבד מחובתנו "לנטוע" דברים טובים בעולמנו - היינו ללמוד כיצד לשמח אחרים ולעודד את רוחם. אם נלמד לעשות כן, הרי שבזה העולם הופך למקום טוב יותר על ידינו.

למען האמת, מדובר באומנות של ממש, ועלינו להשתלם בה - ללמוד כיצד להתייחס לאחרים בצורה נעימה וטובה. במקום להוות מטרד, האדם לומד כיצד להפיץ סביבו רק אור, ולנטוע שמחה בכל מקום. להאיר פנים, לעודד, להחמיא - כך הופכים לנטיעה יפה ומתוקה בעולמו של הקב"ה.

מי שדואג למלא את המחסור הזה תורם תרומה משמעותית לאנושות כולה!

אדם יושב על יד השולחן ואוכל את הארוחה שהכינה עבורו רעייתו. למה לא לחייך ולומר כמה מילים טובות? "רעייתי! האוכל שהכנת

ששהותנו בעולם לא תקלקל דבר, ושהוא אינו במצב פחות טוב מכפי שהיה כשהגענו לכאן. זהו הדבר הראשון שאמר הקב"ה לאדם הראשון, וכפי שכתוב במדרש קהלת רבה (ז, יג): "בְּשִׁעָה שֶׁבָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, נִטְלוּ וְהִחְזִירוּ עַל כָּל אֵילָנֵי גֵן עֵדֶן וְאָמַר לוֹ, רְאֵה מַעֲשֵׂי כַּמָּה נְאִים וּמְשׁוּבָּחִין הֵן, וְכָל מַה שֶׁבָרָאתִי בְּשִׁבְלֶךָ בָּרָאתִי, תֵּן דַּעְתְּךָ שְׁלֵא תִקְלַקֵּל וְתַחְרִיב אֶת עוֹלָמִי".

זהו השלב הראשון והבסיסי. זה לא מספיק, אך זה המינימום - לא לקלקל את העולם היפה שברא הקב"ה.

פעם ניגש אלי בחור בסיומו של סדר מוסר

פעם ניגש אלי בחור בסיומו של סדר מוסר, ושאל אותי שאלה חשובה: "מה צריכה להיות התוצאה הראשונה של הסדר מוסר הזה? כיצד אוכל ליישם הלכה למעשה משהו ממה שלמדתי?" כמובן שמדובר בבחור חושב ומעמיק. הוא ביקש לדעת כיצד יוכל ליישם את מה שלמד, ומן הסתם ציפה לשמוע ממני דברים גדולים ומיוחדים. אך אני עניתי לו כך: "זה פשוט ביותר. הדבר הראשון הוא לדאוג להחזיר את הספר למדף ממנו לקחת אותו". זה המינימום! מצאת את הספר על המדף - תחזיר אותו לשם. דאג שהמקום יהיה מסודר כמו שמצאת אותו.

כלל זה נוגע לכל מקום אליו אנחנו הולכים. אתה נכנס לבית המדרש ולומד, פותח ספר ועוד ספר ועוד ספר, לפני שאתה עוזב, שים לב להחזיר את הספרים בצורה מסודרת - כפי שמצאת אותם. בית המדרש אמור להיראות מסודר לפחות כפי שהיה בכניסתך.

אם אתה הולך ברחוב ורואה מישהו שזורק פחית בירה על המדרכה

כמובן שהדבר נוגע לא רק לבית המדרש אלא גם לרחוב. אתה יוצא החוצה לרחוב - אסור לזרוק שם שום דבר, גם לא פיסת נייר קטנה. יש לך משהו להשליך? השלך אותו לסל הקרוב. אין בסביבתך פח אשפה? הנח את הנייר בכיסך עד שתגיע לסל אשפה. הרחוב היה נקי, אז דאג להשאיר אותו כן.

יתירה מזאת. אם אתה הולך ברחוב ורואה מישהו שזורק פחית בירה על המדרכה, מותר לך להרים את הפחית ולהשליך אותה אל סל האשפה. פעם הייתי עד למחזה מעין זה. פסעתי במורד שדרת "קינגס הייז", ולפני פסע יהודי הדור פנים, שהלך מאחורי גוי שאכל בננה. כאשר הלה סיים את הבננה, השליך את הקליפה בטבעיות רבה על המדרכה. מה אכפת לו אם הוא מקלקל משהו? מצידו, שמישהו יחליק על הקליפה ויגיע לחדר מיון. מה עשה היהודי שהלך מאחוריו. כשהתקרב לקליפה, הוא דחף אותה בעזרת רגלו אל תוך פתח תעלת הביוב.

זהו החלק היסודי הראשון שנכלל בציווי הפסוק "ונטעתם כל עץ מאכל" - בכל מקום אליו אנו מגיעים, עלינו לוודא שאנחנו מתחזקים את המקום באופן שלא יתקלקל על ידי שהותנו בו. מצאת בית מדרש נקי - השאר אותו נקי. מצאת רחוב נקי - השאר אותו נקי.

רב אשי סידר ושינן את הש"ס בעל פה - הישג אדיר מאין כמותו - אך רב יוסף גאון חולל מהפכה של ממש ונתן היתר לכתוב את הש"ס. עד לתקופתו, האיסור של "דברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבם" חל על התלמוד הבבלי, אך רב יוסף גאון ראה שהתלמוד לא יוכל להתקיים באופן זה, ועל כן התיר לכתובו, אה! עולם חדש! תורתנו הקדושה הפכה לברת השגה עבור כולם!

ואז הגיע רש"י הקדוש - אני מדלג על הרבה - ומילא את העולם באור עצום ונפלא

ואז הגיע רש"י הקדוש - אני מדלג על הרבה - ומילא את העולם באור עצום ונפלא. פירוש רש"י הוא יצירת פאר - פירוש ברור ומתמצת, שבו כל מילה מדויקת וכל משפט שקול ומדוד. חלק ממה שעשה רש"י בפירושו הוא להתייחס לקושיות שעלולות לצוץ, והוא מיישב אותן במתק לשונו. מאז ועד היום, לא הייתה תרומה כה משמעותית כמו פירושו של רש"י. רש"י הותיר אחריו ירושה שאת פירותיה אנחנו אוכלים עד ימינו אנו. כמעט אין אח ורע לתיקון שהביא רש"י לעולמנו.

רשימת מזכי הרבים היא כמעט אינסופית. הלוואי והייתה לי האפשרות לשבת כאן כל הלילה ולמנות בפניכם את תרומותיהם של חכמי ישראל בכל הדורות. חישובו על הרמב"ם ועל התיקון העצום שהביא לעולם. בפעם הראשונה בהיסטוריה, כל התורה כולה סודרה בפרקים והלכות, דבר דבור על אופנו, ועד היום הזה כולנו נהנים מיצירת הפאר הזו. הרמב"ם השאיר אחריו עולם עשיר לאין שיעור לעומת העולם שמצא.

הרשימה לא נגמרת

ואז הגיע מרן השולחן ערוך ונטע נטיעות משלו. כאמור, הרשימה היא בלתי נגמרת: רבינו יונה, החובת הלבבות, הרמח"ל, הגר"א, הבעש"ט, שרה שנירר - כולם השפיעו על אלפי אנשים במשך הדורות.

אכן, רובנו איננו מסוגלים לתקן את העולם בקנה מידה שכזה. אף אחד מאיתנו לא יוכל לחבר פירוש כמו של רש"י, ואין מי שיתיימר להשתוות לפועלו של החפץ חיים זיע"א. פעם שמעתי מאדם גדול שהתבטא, "כל שמירת הלשון של כל יהודי, עד ביאת משיח צדקנו, נזקפת לזכותו של החפץ חיים", אכשר דרא ויהודים רבים נזהרים מאוד בלשונם, והכל תודות לשינוי שחולל החפץ חיים בעולם. על אף שלא נוכל להגיע להישגים מעין אלו, עדיין יכולים אנו ללמוד מהם כמה עלינו לשאוף לזכות את הרבים באופן ובמידה הראויים לנו, ובכך לנטוע כמה שיותר אילנות טובים ומתוקים שישאירו אחרינו ברכה.

דברים נפלאים בענין מי שמזכה את הרבים, כותב החובות הלבבות (שער אהבת ה' פרק ו) וזה לשונו: 'וראוי לך אחי לדעת כי זכיות המאמין, אפילו אם יהיה מגיע אל התכלית הרחוקה בתיקון נפשו לאלקים יתברך, ואילו היה קרוב למלאכים במידותם הטובות

טעים מאוד!" למה לא לומר כך? היא יושבת שם וממתנה, אך אף מילה אחת לא נשמעת. הוא יושב שם ולועס, ובכך משמיד את המזון הנפלא הזה ללא הועיל. לפחות תאמר "תודה רבה". "את בשלנית מצויינת!" עוד יותר טוב. "את אישה נפלאה!" - פי עשר טוב! אבל לכל הפחות צריך לומר משהו.

מי שעושה כן יכול להיות סמוך ובטוח שהוא ממלא את העולם במצרך חיוני ביותר. בעולמנו קיים מחסור חמור בחיוכים ומילים טובות, ומי שדואג למלא את המחסור הזה תורם תרומה משמעותית לאנושות כולה! הוא הופך את עולמנו למקום טוב יותר.

יהודי שמפנים את התפקיד הזה של תיקון העולם, חי חיים אחרים לגמרי מכל הסובבים אותו, שכן הוא מסתובב עם עיניים פקוחות לרווחה, ומחפש הזדמנויות לנטוע אילנות טובים בעולם סביבו. הוא לא יזיח אף הזדמנות לעודד, להחמיא, להאיר פנים, כי הוא יודע שזהו תפקידו עלי אדמות - "וּנְטַעְתֶּם" - להמשיך ולנטוע, להמשיך ולתקן ובכך להשפיע לטובה על העולם, לתקן אותו ולהפוך אותו למקום טוב יותר.

גדולי ומאורי האומה במשך כל הדורות עסקו בזיכוי הרבים בקנה מידה עצום

האופנים לנטוע ולתקן בעולם הזה הינם רבים ומגוונים, וכאמור - איננו מזלזלים באף הזדמנות שכזו - קטנה ככל שתהיה, אך חשוב לזכור כי אחת הדרכים החשובות והמשמעותיות ביותר היא זיכוי הרבים. אה! זיכוי הרבים! אין תיקון טוב יותר מאשר להפיץ תורה ומצוות, אמונה וביטחון, בקרב עם ישראל.

הרבה דרכים הן לזכות את הרבים, ואי אפשר להיכנס כעת לפרטים, אך כאשר יהודי חי את חייו עם המבט הזה, ומבין שאחד מתפקידיו הוא לזכות את הרבים, עליו לדעת כי בכך הוא מקיים את הציווי של "וּנְטַעְתֶּם כָּל יַעַץ מְאֹכֵל" בצורתו השלמה ביותר.

גדולי ומאורי האומה במשך כל הדורות עסקו בזיכוי הרבים בקנה מידה עצום, והם עזבו עולם מתוקן בהרבה מכפי שמצאו אותו. ניקח לדוגמה את רב אשי שסידר את הש"ס - האם יש לנו בכלל תפיסה בגודל התיקון שהביא לעולם? התלמוד בבלי הוא התורה שלנו. כאשר אנחנו אומרים בתפילה "כי הם חיינו" - הכוונה לתלמוד בבלי. ויצירת פאר זו נזקפת לזכותו של רב אשי. איזה הישג אדיר! כמובן שהוא לא עשה זאת לבד אלא יחד עם כינוס עצום של חכמים שהתמסרו כל כולם לעניין הנשגב של זיכוי הרבים. בבבל פעלו שתי ישיבות מרכזיות. והיא הפכה לביתה של התורה הקדושה בכלל ישראל. רב אשי לקח את כל הלימודים הכלולים בסוגיות השמעתתא, יחד עם כל עניני המוסר שבסוגיות האגדתא, וחיברם יחד ליצירת פאר שאין לנו דרך לשער את גדולתה. עד כמה שמסוגלות ענינו להבחין, זיכוי הרבים של רב אשי הוא דבר שאין לו אח ורע בהיסטוריה כולה.

כשמונים שנה לאחר חתימת התלמוד, הגיע רב יוסף גאון והפך את ההישג הזה למשמעותי עוד יותר, כאשר התיר לכתוב את התלמוד.

ומנהגייהם המשובחים והשתדלותם בעבודת הבורא ואהבתם הזכה בו אינם כזכויות מי שמורה בני אדם אל הדרך הטובה ומיישר הרשעים אל עבודת הבורא, שזכויותיו נכפלות בעבור זכויותם בכל הימים ובכל הזמנים".

היהודי הזה היה איש פשוט, עובד בעיריית ניו יורק

עלינו לדעת כי כל אחד יכול לזכות את הרבים! זוהי שלמות שבכוחו של כל אחד ואחד מאיתנו להשיגה! אל נא תחשוב: "מה אני בסך הכל? אני יהודי פשוט, בלי כסף וקשרים. מה כבר יש בכוחי הדל לפעול?" זה לא נכון. ישנם רבים וטובים - יהודים פשוטים כמוך - שלקחו ברצינות את דבריו של החובות הלבבות ומצאו דרכים שבהן יוכלו להשפיע על אחרים לטובה.

היה יהודי מבני קהילתנו שרכש ערימה של גיליונות ישנים של כתבי עת לילדים, עלונים שיצאו בעבר והיו מלאים בתוכן יהודי, ושלח אותם לכתובות של יהודים רחוקים שאין להם כל קשר ליהדות

אמיתית. בזכות יהודי זה, משפחות אלו היו מקבלות מדי חודש בחודשו עלון בעל תוכן יהודי איכותי, ועבורם יהודים כאלו שאינם יודעים דבר וחצי דבר על יהדותם, מדובר בברכה של ממש! העלון הזה פתח את עיניהם ונתן להם מושגים של תורה, מצוות, עם ישראל - כל מיני דברים שעליהם מעולם לא שמעו.

היהודי הזה היה איש פשוט, עובד בעיריית ניו יורק. הוא לא היה בעל אמצעים כלל וכלל, ולפעמים, כאשר לא היה בידו הסכום הנדרש לשלוח את העלונים למשפחות, הוא היה עורך מגבית בין מתפללי בית הכנסת על מנת לממן את פעולתו. לא היו לו אמצעים מיוחדים או יכולות יוצאי דופן, ועם זאת הוא מצא דרך להשפיע, והוא זכה להיות בין מזכי הרבים הגדולים של שכונת פלאטבוש. פעולות מעין אלו הינן ביכולתו של כל אחד ואחד. ישנם כל כך הרבה יהודים רחוקים כאן בסביבה, ומי שישתוקק באמת להשפיע עליהם, כבר ימצא את הדרך. לשם מטרה זו הגענו לכאן - לנטוע נטיעות טובות ומתוקות, ובכך לתקן את העולם.

(נערך מתוך תורת אביגדור, הגה"צ רבי אביגדור מילר זצ"ל, אח"מ קדושים, תשפ"ג)

המשך מעמוד 5 | הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א

לא זכיתי. כמה אני מקנאה בשכנה הזאת!..."

'לא רציתי שתרגיש חייב לי'...

המעשה הבא ארע לפני שנים לא מעטות:

אברך צעיר ומתמיד היה בבני ברק, מבורך במשפחה לא קטנה, וללא מקור פרנסה. הוא היה מקורב מאד לרבי ה"בית ישראל" מגור, ול"בית ישראל" הייתה השפעה גדולה בחינוך העצמאי. האברך החליט אפוא לבקש מהרבי שיסדר לו פרוטקציה, שיקבלו את אשתו - שהיא יראת שמים ומוכשרת - לעבודה כמורה. אמר לו ה"בית ישראל", "אני רבי, ובאים אלי לבקש ברכות. ברכה אני יכול לתת לך, יותר מזה לא".

האברך יצא כועס ומיואש. הוא כל כך מקורב לרבי, והרבי יכול לעזור לו במשפט אחד. למה שלא יעשה זאת!?

מאחר שהרבי לא הסכים לעזור, נזכר האברך לבקש ממי שבאמת יכול לעזור - מבורא העולם ומנהיגו. הוא התפלל מעומק ליבו, ולאחר מכן החליט להגיע בעצמו למשרד החנוך העצמאי. בהיותו שם ראה האברך שני חסידי גור נכנסים למשרד של אחד הבכירים,

ושמע אותם אומרים שהרבי מגור מבקש מאד לתת לאשתו של פלוני עבודה. אמרו והלכו.

אותו פלוני היה הוא עצמו.

תוך דקות ספורות הייתה לאשתו עבודה בהוראה.

האברך מיהר אל ה"בית ישראל" ובישר בשמחה: "ברוך ה', אשתי קיבלה עבודה!"

חייך הרבי והפטיר: "אתה רואה, לפעמים ברכה של רבי עוזרת..." "כן", אמר האברך, "אבל אני יודע שהרבי עשה יותר מזה. למה לא רצה הרבי לספר לי שהוא שלח שליחים לפעול לטובתך?"

אמר לו הרבי: "לא רציתי שאתה תחייב כל החיים בהרגשה שאתה חייב לי טובה..."

לולא נזדמן האברך לאותו מקום, באותה שעה, ושמע את הדברים כמו אזניו - האם היה מקפיד כל ימי חייו על הרבי, שלא הסכים לעזור ולסייע לו?

או אולי היה מצליח להתעלות ולדון לכף זכות - שהיא האמת האמתית!

(מתוך דורש טוב ויקרא)

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

רבי אל'ה לופיאן למד מסכת ביצה, ואני, ה' ירחם, הייתי בטוח שזה ספר מתכונים לכל מיני תבשילים שמכינים עם ביצים... הוא שאל אותי שאלה ומיד קלט שאינני בעניינים. 'ביצה שנולדה ביום טוב, מה עושים איתה'? השבתי: 'אינני יודע מה הרב מתכון, אבל נראה לי שעושים איתה חביתה'... רבי אל'ה לא מצמץ בעין

הגאון רבי חזקיהו יוסף קרלנשטיין שליט"א על הבין אדם להבירו

חבר טוב שלי הוצרך פעם לעבור טיפול רפואי אצל רופא בתל אביב ברחוב דיזינגוף, כשהגיע, אמר לו הרופא: "היה היום עומס מיוחד. כל התורים התעכבו, תבוא עוד שעתיים".

האיש חיפש ומצא בית כנסת סמוך ונכנס להתפלל מנחה. אחרי התפילה נתן הגבאי דפיקה על הבימה ואמר: "מגיד השיעור מבני ברק התקשר והודיע שהוא לא יכול לבוא היום. תפלת ערבית בעוד חצי שעה. הציבור יכול לצאת לגינה הסמוכה ולחזור לערבית".

חברי, יהודי תלמיד חכם, פנה לגבאי ואמר לו: "אני יכול ללמד במקומו". הגבאי נתן שוב דפיקה: "רבותי! יש מגיד שיעור", וכלם התיישבו בחזרה.

הוא פנה לאחד מבעלי הבתים ושאל: "מה אתם לומדים?" והלה השיב: "משניות קנים". אלו בין המשניות הכי קשות בש"ס. סיפר לי החבר: "הסתכלתי על המשניות כמו קוף בבני אדם, לא ידעתי אם זה אנגלית או לשון הקודש... איך קוראים כאן? מה אני עושה חצי שעה?"

"למזלי", המשיך וסיפר, "אחזו אז בפרשיות הראשונות של חומש שמות והתחלתי לספר להם על מכת כינים. חשבתי שזה יעבוד... אך חיש מהר התבדיתי: קם אחד, עם קפוצ'ון, לובש מכנסי חאקי קצרים, סנדלים תנכיות בלי גרבים לרגליו, ואומר לי: "רבי! כאן זה לא שיעור בפרשת שבוע! זה שיעור משניות. אם אתה לא יודע - למה אתה אומר שאתה יודע?"

מה אני עושה?

ואז, לא יאומן מה שראיתי בעיניים:

האיש ניגש, התיישב לידי, ואמר לי: כבוד הרב! אולי נלמד ביחד. בא ננסה! הוא התחיל ללמוד את המשניות, ממש קילורין לעיניים. עבר מהברטנורא לר"ש, מהר"ש לברטנורא, אילו הסברים מתוקים, אחזתני תדהמה. לא ראיתי דבר כזה מעולם. כשנגמר השיעור נשקתי אותו בפני כולם. שאלתי אותו: "רבי, אלופי ומיודעי - מה אתה עושה כאן?"

והאיש סיפר: "לפני ארבעים שנה באתי מחו"ל מתוך כוונה לגור בקיבוץ חילוני. חבר אמר לי: מה לך ולקיבוץ? לך לשיבה בכפר חסידים, יש שם אוכל טוב. תתנדנד בתפלה ובלימוד ותקבל אוכל",

הגעתי לשיבה בשעה תשע וחצי בערב, וראיתי את רבי אל'ה יושב עם סטנדר ולומד, שאלתי אותו אם אני יכול להיכנס לשיבה, הוא השיב לי: 'כן', והוסיף ושאל: 'אפשר לבחון אותך?' השבתי: כן. הרב יכול לבחון אותי על מה שהרב לומד'.

רבי אל'ה למד מסכת ביצה, ואני, ה' ירחם, הייתי בטוח שזה ספר מתכונים לכל מיני תבשילים שמכינים עם ביצים... הוא שאל אותי שאלה ומיד קלט שאינני בעניינים. ואז אמר לי: 'אשאל אותך שאלה קלה ביותר, ביצה שנולדה ביום טוב, מה עושים איתה?' השבתי: 'אינני יודע מה הרב מתכון, אבל נראה לי שעושים איתה חביתה'...

רבי אל'ה לא מצמץ בעין, כל חיוך לא נראה על פניו, והוא אמר לי במלוא הרצינות: המשנה אמנם לא מתכוונת לחביתה שלך, אבל אני רואה שיש לך סברא ישרה, דע לך! עם סברא ישרה מצליחים בלימוד. התקבלת לשיבה.

התחלתי ללמוד, להיכנס קצת לעניינים, רק אז קלטתי שביצה שנולדה ביום טוב זוהי סוגיה שלמה וקשה במסכת ביצה.

המשיך האיש וספר: "המשפט הזה שרבי אל'ה אמר לי, בכל הרצינות ומבלי לחייך על בורותי המוחלטת, היה עבורי יותר מאלף שיחות מוסר! "ראיתי מהי גדלות בתורה שבאה ביחד עם מידות

עיקר הבין אדם לחברו הוא בתוך הבית! החכמה הגדולה אינה לעשות חסד עם אנשים זרים, אלא עם האשה. משום מה, זה הרבה יותר קשה.

לחברו. נגש אליו אברך צעיר ואמר לו שהוא מאד התחזק מהשיחה. והוסיף וספר על ניסיון קשה שעמד לפתחו: בוקר אחד, כמה דקות לפני השעה תשע רצתי לכולל. בשעה תשע בדיוק מתחיל שמירת סדרים והלימוד עם החברותא. והנה בזווית העין שמתי לב שאישה סוחבת שני סלים כבדים. התלבטתי מה לעשות. מצד אחד תורה, כולל שמירת סדרים, חברותא. מצד שני השיחה של כבודו שתורה הולכת רק עם בין אדם לחברו. התגברתי, ניגשתי אליה והצעתי לה את עזרתי. מיד היא הניחה את הסלים מידיה ואיפשרה לי לסחוב אותם. והאיש ממשיך ומספר לאבא: כמובן, שמרתי על העיניים, לא הסתכלתי ולא ראיתי מי היתה האשה. כשהגעתי לפרשת דרכים, שאלתי אותה: לאיזה כיוון הולכים? והיא השיבה: "ענקל'ה מה קרה לך? הולכים הביתה. אני אשתך".

אנחת רווחה נמלטה מפני. מבחינתי עמדתי בניסיון. עזרתי לאשה. הנחתי מידי את הסלים ורצתי לכולל תוך כדי שאני אומר לה: "סליחה שלא שמתי לב. אבל אם זו את - היי שלום. יש לי שמירת הסדרים, שאני בטוח שזה חשוב גם לך. תסתדרי לבד".

אתם קולטים איזה שוטה וסכל האיש הזה? והוא עוד בטוח שעמד בניסיון בהצלחה...

הוא לא קלט שעיקר החסד הוא דווקא בתוך הבית פנימה.

זבורית שלך כעדיית דעלמא

רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, ראש ישיבת באר יעקב, היה נסיך התורה מבית וולוז'ין. שבת אחת הוא הזמין לביתו בחורים מהישיבה לסעודה. אלא שקרה מה שקרה והטשולנט נשרף. ולא רק מבחון, אלא תוכו כבדו. אשתו במטבח לא ידעה מה לעשות, ובשלב מסוים ר' משה שמואל - שלא ידע מכלום - שאל אותה: "רעבעצן! מה עם הטשולנט?" בליית ברירה הגישה אותו לשולחן. כמובן, כיבדו את ראש הישיבה ליטול מנה בראש, הוא טעם מהטשולנט והבין מה קרה...

אשתו התחבאה במטבח, לא יודעת מה לעשות עם עצמה... רבי משה שמואל צעק לה מרחוק: "רעבעצן! זיבורית דידך כעדיית דעלמא"...

(מתוך דורש טוב ויקרא)

טובות. קיבלתי מזה חשק עצום ללמוד בהתמדה ובעמל". "דעלך", סיים האיש את סיפורו, "אמנם אני לא נראה אברך, אבל אני יושב ולומד כאן רוב שעות היום כי הפרנסה שלי היא כאן באזור. את הילדים שלי שלחתי לישיבות קדושות! חס ושלום לרגע לא חשבת אחרת. היום הם ברוך ה' תלמידי חכמים, אחד דיין בירושלים והשני מגיד שיעור בבני ברק.

אי, אי, אי, רבות! תורה הולכת רק עם בין אדם לחברו. עם מדות טובות. עם ואהבת לרעך כמוך!

אין לי כח לתפילה על עוד בחור

בחור רצה להתקבל לישיבת בריסק של רבי דוד סולביצ'יק. הוא ניגש אליו וביקש ממנו להתקבל לסדר א'. רבי דוד השיב לו: "אם אתה רוצה ללמוד בישיבה אתה יכול, אבל לא התקבלת לישיבה".

הבחור ישב ולמד במשך שלושה חדשים, לאחרים ניגש לרבי דוד ובקש: "היות ואני לומד ומונח בסוגיות שלומדים בישיבה, האם אני יכול להיכנס לשיעורים?" ורבי דוד השיב: "כן. אתה יכול להיכנס לשיעורים. נר לאחד נר למאה. אבל לא התקבלת לישיבה".

עברו עוד שלשה חדשים, והבחור ניגש שוב ושאל: "רבי! איזה גישמאק יש לי בישיבה. האם אני יכול ללמוד גם בסדר ב' בישיבה?" ורבי דוד השיב: "כן. אתה יכול, אבל זכור תזכור! בשום פנים ואופן לא התקבלת לישיבה".

כעבור זמן פנה הבחור שוב לרבי דוד: "רבי! קשה לי לחפש מקום בצהרים ובליילה לאכול ולישון, זאת מלבד הבעיה עם שמירת העיניים. האם אני יכול לאכול ולישון בישיבה?" ורבי דוד השיב: "בוודאי! אני מסכים שתאכל ותישן בישיבה. תורה הולכת עם קדושה. אבל אני מדגיש לך שוב: לא התקבלת לישיבה".

הבחור לא יכול היה להתאפק ושאל: "למדנו רבינו! אם אני לומד שלשה סדרים בישיבה, אוכל שלש ארוחות וישן בישיבה, מה הנפקא מינה שלא התקבלתי אליה?"

תשמעו רבותי את התשובה! רבי דוד הוציא קלסר מארון הספרים ואמר לבחור: "יש כאן רשימה של כל הבחורים שהתקבלו לישיבה. כתוב כאן, על כל בחור מה השאיפות שלו, מה הקשיים שלו, עם מי הוא רוצה להתחתן היכן הוא שואף לגור ובמה להתעסק. מדי פעם אני נוסע לכותל, עם הקלסר הזה, ואני קורא את כל מה שכתוב על כל בחור, ומתפלל עליו. והיות ואני זקן - אין לי כח להוסיף עוד דפים בקלסר. לכן הדגשתי לך: תלמד, תאכל, תישן בישיבה. אבל להתקבל אליה - לא התקבלת. אני זקן ואין לי כח לעוד דף..."

בוקר אחד, כמה דקות לפני השעה תשע רצתי לכולל

כאן עלינו לזכור יסוד חשוב ביותר. עיקר הבין אדם לחברו הוא בתוך הבית! החכמה הגדולה אינה לעשות חסד עם אנשים זרים, אלא עם האשה. משום מה, זה הרבה יותר קשה.

אבי ספר שפעם, כמה ימים לאחר שיחה שמסר בנושא בין אדם

כששמעה את התשובה, התעורר באמי רצון עז לזכות להבחין בעבודת הקדוש הזו. היא ביקשה מאביה אם אפשר אולי לזכות להציץ לחדרו של רבי ברוך בער, ולחזות בו כשהוא מתפלל בלהט קודש...

הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח דישיבת קמניץ, על קדושתו ומידת האמת של מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זיע"א

קדושים תהיו (יט א)

בתקופה שלאחר מלחמת העולם הראשונה, נשלטה העיר קמניץ על ידי הרפובליקה הפולנית, וכך עלה גם בגורלה של הישיבה המפורסמת, ישיבת קמניץ שכנה בעיר ונקראה על שמה. ראש הישיבה מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זיע"א, בעל ה'ברכת אברהם', שהה באותה עת בשטחה של רוסיה, וכשביקש לחזור לקמניץ, היה עליו לעבור את הגבול ולהיכנס לשטחה הריבוני של פולין.

באותם ימים, היתה אירופה מלאה בפליטים. אנשים נסו ממדינות שונות למדינות אחרות במהלך מלחמת העולם הראשונה, ולכן ניהלו המדינות מדיניות נוקשה ביחס לכניסת זרים לשטחן. ממשלת פולין קבעה כי כל אדם בעל אזרחות פולנית יוכל להיכנס לשטחה, אבל על זרים נאסרה הכניסה מכל וכל.

רבי ברוך בער שלא היה אזרח פולני מצא את עצמו בבעיה קשה. מצד אחד הוא ראש ישיבה, ויש תלמידים שיושבים בקמניץ ומחכים לו שישבו ללמדם תורה ודעת, ומצד שני הוא אינו אזרח פולני ועל פי החוק הפולני אין לו אפשרות להיכנס.

החליט רבי ברוך בער להגיע למעבר הגבול ולבקש אישור כניסה למרות שאינו אזרח. היו מי שיעצו לו לשנות מן האמת, ולטעון שהוא אזרח פולני, הן בלאו הכי הוא יהודי והגויים אינם יודעים להבדיל בין יהודי פולני וליהודי רוסי וכדו'. כמוכן שבאותה עת איש לא ציפה ממנו להציג מסמכים שיוכיחו מהיכן הגיע, שכן היה זה לאחר מלחמה ארוכה ועקובה מדם, אנשים איבדו את כל רכושם, ורבים מהם איבדו גם את המסמכים, אם בכלל היו להם כאלו מלכתחילה.

פקיד ההגירה ששאל אותו, האם הנך פולני?

רבי ברוך בער הגיע לפקיד ההגירה ששאל אותו, האם הנך פולני? הוא השיב בשלילה. לא, איני פולני. האם היתה לך אזרחות או נתינות פולנית לפני המלחמה? שוב השיב רבי ברוך בער בשלילה.

"אם כן מדוע באת לבקש אישור, הרי ידוע לכולם שאין אישור כניסה לפולין אלא לפולנים בלבד", טען כנגדו פקיד ההגירה.

השיב לו רבי ברוך בער: "אני איני פולני, אבל יש לי ישיבה שנמצאת כיום בשטחה של פולין, יש לי שם תלמידים רבים, בעלי אזרחות פולנית שיושבים ומחכים לי שאבוא ללמד אותם תורה. הם זקוקים

לי! אני חייב להגיע לשם כדי ללמד אותם!".

האנשים שהיו מסביב לא הבינו, רבי ברוך בער יכול היה לומר בקלות שהוא אזרח פולני ולקבל אישור בלי שום בעיה. למה הוא התעקש לומר את האמת? אבל רבי ברוך בער הסביר להם בפשטות: זאת לא אעשה בשום פנים ואופן! אי אפשר לבנות ישיבה על בסיס של שקר! אי אפשר ללמד תורה באופן שמה שאיפשר זאת היה שקר. התורה היא תורת אמת, וכדי ללמד תורה צריכים להיצמד לאמת! משמים רצו שתצליח דרכו של רבי ברוך בער, ופקיד ההגירה קיבל את טענתו. הוא ראה לפניו איש קדוש, התרשם מהאישיות שלו ומהעובדה שהוא לא שינה מן האמת, ואישר לו להיכנס לפולין.

סבי הגאון רבי יעקב יוסף הרמן סיפר לי פעם, שכרבי ברוך בער הגיע לאמריקה לצורך גיוס כספים לישיבתו, עשו לו קבלת פנים מאוד גדולה, ונטלו בה חלק מאות רבנים וראשי ישיבות שהיו אז באמריקה הגדולה. עצם בואו של התלמיד המובהק של רבי חיים מבריסק, עורך שם עניין רב, עד כדי כך שדבר הביקור התפרסם בעיתונים, ואפילו בעיתוני הגויים.

כששמע ראש העיר הגוי שבעירו מתקיים כנס של קבלת פנים

לאורח דגול ומפורסם בעולם היהודי, הוא ביקש להשתתף ואכן נטל חלק באירוע וגם נשא דברי ברכה לכבוד האורח הדגול. ראש העיר התרגש כל כך, שבאותו מעמד אף מסר לידי של רבי ברוך בער את המפתח של העיר לאות כבוד, כביכול הוא נותן לו את השליטה על העיר, ובנאום שנשא באנגלית אמר לרבנים שידוע ומפורסם שיש מחכמי הגויים הטעונים שמוצא האדם מן הקוף כביכול, ויש חכמים אחרים החולקים על כך מכל וכל ודוחים את הטענה הזאת.

"כשראיתי את האיש הקדוש הזה שהגיע לכאן היום", אמר ראש העיר לרבנים, כשאני רואה כזה איש קדוש וטהור, אני מבין שלא ייתכן בשום פנים ואופן להעלות על דל המחשבה שמוצאו מן הקוף חלילה!".

אני אספר לכם מעשה נורא

אני אספר לכם מעשה נורא ממנו תבינו על מה דיבר אותו ראש עיר גוי, עד כמה היתה צורתו של רבי ברוך בער מעוררת יראת הכבוד על כל סובביו.

אמי מורתי ע"ה, זכתה לשמש את רבי ברוך בער. היה זה כשרבי ברוך בער היה באמריקה, וכמו גדולי תורה רבים אחרים, התארח בבית סבי רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל.

מסתמא היה זה אחרי שאמא ע"ה כבר התחתנה, אבל היא עדיין היתה נמצאת הרבה בבית הוריה, ובתקופה שרבי ברוך בער שהה שם, הסבתא היתה מכינה לו את האוכל, ואמא היתה מגישה את האוכל לשולחן.

מנהגו של ר' ברוך בער היה שהוא היה עולה על יצועו בשעה מאוחרת, וגם היה יוצא מהחדר בשעה בוקר מאוחרת, אולי בשעה תשע או תשע וחצי. אמא ראתה את ההנהגה הזאת והתפללה מאוד, היא שאלה את אביה, "אבא, אתה יוצא להתפלל בשעה שש בבוקר, איך ייתכן שרבי ברוך בער יוצא מהחדר רק בשעה תשע וחצי???"

אמר לה הסבא: "בתי היקרה, רבי ברוך בער אינו ככל האדם. הוא

מתפלל עם כזה 'ווארעמקייט' והתלהבות גדולה, שהוא לא יכול להתפלל במניין, אנשים רגילים מספיקים להתפלל עשר פעמים שחרית בזמן שהוא מתפלל שחרית פעם אחת! הוא קם מוקדם לא פחות ממני, אבל הוא נשאר בחדר ומתפלל בהתלהבות כזאת, ורק בשעה תשע וחצי הוא מסיים את התפילה!".

כששמעה את התשובה, התעורר באמי רצון עז לזכות להבחין בעבודת הקדוש הזו. היא ביקשה מאביה אם אפשר אולי לזכות להציץ לחדרו של רבי ברוך בער, ולחזות בו כשהוא מתפלל בלהט קודש.

סבא אמר לה שהוא ישתדל, ובימים הקרובים הוא יחפש איזו הזדמנות שבה היא תוכל לראות את רבי ברוך בער מתפלל ואכן באחד הבקרים נכנס סבא לרבי ברוך בער בשעה שהתפלל כדי לבדוק אם הוא צריך משהו, וכשיצא השאיר את הדלת בכוונה כשהיא פתוחה כדי סדק צר, וקרא לאמא שלי שתראה את רבי ברוך בער מתפלל.

"תיכף יגיע ראש הישיבה לקריאת שמע", אמר לה סבא, "תעמדי פה בדלת ותראי אותו אומר קריאת שמע".

היא אכן עשתה כדבריו, ועמדה בדלת, אבל היא לא ראתה צורת אדם, היא ראתה א שטיק פייער! להבת אש! פניו היו אדומות כל כולו היה לפיד אש של דביקות והתלהבות, כך היא עמדה וחזתה בפחד נורא ברבי ברוך בער אומר את קריאת שמע, ולאחר מכן אמרה לאביה, "עד כאן, יותר מזה לא אוכל להביט בפניו כי אני מרגישה שאני עומדת להתעלף, ראיתי מלאך, לא בן אדם!".

אצל הסבא התארחו כל גדולי ישראל רבי שמעון שקאפ, רבי משה מרדכי אפשטיין, רבי אליעזר יהודה פינקל, רבי אייזיק שר, ה'דבר אברהם' (רבי אברהם דב שפירא), המשגיח של ישיבת קלצק, כולם התארחו אצלו כל הגדולים התארחו אצל הסבא בזמנים שונים, והיא ראתה את כולם.

שאלו אותה פעם מה את אומרת על כל האנשים הגדולים שהיו אצל האבא שלך? היא אמרה שכולם היו גדולי עולם, אבל רבי ברוך בער לא היה בן אדם, הוא היה מלאך! קדוש עליון!

זכות הדפסת והפצת עלונים לשבת זו.

לעילוי נשמתו של אבינו מורנו

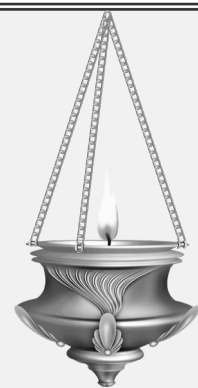
רבי משה חיים בן אברהם יונה בירנצוויג זצ"ל

שהיה עבד נאמן לה' ולתורתו מנעוריו

הרביץ תורה לעדרים במשך עשרות שנים

וזכה לדורות ישרים מבורכים

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

"אנחנו מפעילים בשכונה, מערך שלם של מודיעין כדי לאתר כל מקום שבו מתגורר גוי, בין אם זה פיליפיני או הודי שעובד בביתו של קשיש סיעודי ויש לו חדר משלו, ובין אם זה סיני שעובד באתר בנייה ויש לו קרוואן שבו גרים פועלים סינים, או ערבי שמוצב כשומר באתר הבנייה וישן שם בלילות."

הרה"ג רבי מרדכי ירט שליט"א בסיפורים נפלאים של השגחה פרטית בכשרות העירובין

ואת שבתתי תשמרו (יט א)

כשעורך העלון ביקש ממני לעשות כתבה בפרשת קדושים על נושא העירובין, חשבתי לעצמי מה כבר נוכל לספר על נושא שגם ככה לא כל אחד מבין בו. התחלתי לחפש ומתברר שיש סיפורים מרתקים ביותר. אז הנה התוצאה לפניכם:

מי הם האנשים הללו שדואגים לעירוב ועושים זאת שבוע אחר שבוע, חודש אחרי חודש לאורך שנים, ולפעמים אפילו בלי לקבל על כך שום שכר גשמי? חיפשנו ומצאנו אחד מהם: הרה"ג רבי מרדכי ירט, העומד בראש העירוב השכונתי של שכונת 'הר נוף' בירושלים, ומקדיש זמן רב, כדי לעסוק בכשרות העירוב השכונתי. "למעשה קיימות בהר נוף שלוש שכבות של עירוב. האחד הוא של הרבנות ירושלים, שדואגת להקיף את כל העיר על כל שכונותיה בעירוב, כדי להציל יהודים מאיסור הוצאה מרשות לרשות, שבמקומות מסויימים עלול להיות ממש דאורייתא בגלל שהם מוגדרים כרשות הרבים הן בגלל רוחב הרחוב והן בגלל מספר האנשים החולפים בו, יש את העירוב המהודר של 'העדה החרדית', ששומרת על רמת הידור גבוהה משמעותית, ויש את העירוב השכונתי שמטבע הדברים הוא הרבה יותר מהודר ומדוקדק, כי יש לנו יכולת להתמקד יותר בכל נושא, ולפתור בעיות שאי אפשר לפתור כשעושים עירוב לכל העיר.

"למעשה יש כבר פסק הלכה של מרנא החתם סופר שקבע כי עירוב צריכים לעשות בכל מקום שגרים בו יהודים, גם אם העירוב לא יהיה מהודר ולא יהיה אפילו כשר לפי רוב השיטות. גם אם הוא יהיה כשר רק בדיעבד ורק לפי שיטה אחת, עדיין צריכים לעשות עירוב כדי להציל את ישראל מעוון חילול שבת רח"ל. עם זאת, כמובן שתמיד צריכים לשאוף לרמת הידור גבוהה יותר ולהשתדל לעשות עוד ועוד הידורים כדי שהעירוב יהיה כשר לכתחילה לפי כל הדעות."

ומרן שליט"א סבור שבהר נוף ניתן לטלטל חפצים לכתחילה בלי שום חשש

יותר מהעירוב המקיף את העיר, והוא עונה על אתר: "אם יש לך כביש שמוגדר כרשות הרבים מדאורייתא, זה כמעט בלתי אפשרי להכשיר אותו על ידי עירוב אלא אם תצליח להתקין דלתות שלפעמים ננעלות על גבי הכביש. כמובן שזה בלתי אפשרי כי העירייה לא תסכים לכך, וכך אנחנו נכנסים לבעיה, כי קיומו של כביש שהוא רשות הרבים בתוך השטח העירוני, עלול לפסול את העירוב של העיר כולה. לעומת זאת, בעירוב שכונתי אפשר בקלות להימנע מכך, תלוי כמובן באיזו שכונה מדובר, ואילו כבישים חולפים בה.

"זכינו ובשכונה שלנו מתגורר גם מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א, ואין צריך לומר שכל מעשינו נעשים על פיו, ובכל דבר ונעיין אנחנו מתייעצים עמו, ומרן שליט"א סבור שבהר נוף ניתן לטלטל חפצים לכתחילה בלי שום חשש".

הרב ירט מבקש להדגיש שקיים שיתוף פעולה הדוק ופורה בין שלושת מערכות העירוב, הן של הרבנות, הן של העדה החרדית

אנחנו מבקשים מהרב ירט דוגמה לכך שהעירוב השכונתי מהודר

מי שמכיר ויודע את הלכות עירובין, מבין עד כמה מדובר במלאכה מורכבת, וכמה קשה לוודא בכל שבוע מחדש שהעירוב כשר וישר ואין בו שום פסול, ובמידה ויש פסול גם לתקן אותו ולסדר אותו. אבל הרב ירט אומר שזה דווקא לא כל כך קשה כמו שזה נראה.

אתחיל בסיפור שאירע לפני כמה שנים

"אנחנו למדנו עם השנים דבר שמאוד כדאי לדעת גם בתחומים אחרים בחיים. כשיהודי עושה דבר מה ברצינות, הקב"ה עוזר לו! למעשה זה חז"ל מפורש בהרבה מאוד מקומות. הבא ליטהר, מסייעין אותו!, ואנחנו רואים את זה בחוש מדי שבוע ושבוע. אני אספר כאן כמה סיפורים נפלאים של השגחה פרטית שליוו אותנו עם השנים, כדי לסבר מעט את האוזן ולתת לציבור דוגמאות, שאנשים יבינו עד כמה זה ענין של סייעתא דשמיא!

"אתחיל בסיפור שאירע לפני כמה שנים. ביום שישי אחד יצאנו לסיור כדי לבדוק את העירוב, בדקנו את כל השכונה ותיקנו אתך כל מה שראינו צורך לתקן.

"אבל יש חלק בשכונה שאותו צריך לעשות בהליכה רגלית. אי אפשר לראות את חוט העירוב ואת העמודים מתוך הרכב, ואת החלק הזה השארתי לסוף. זה היה יום שישי קצר, הלכתי שם רגלית, לבדי, באזור הזה, מצאתי איזה ליקוי ועסקתי בתיקונו, עניינים שבשגרה.

"תוך כדי קיבלתי טלפון מתושב שסיפר לי על ליקוי חמור שאירע ממש עכשיו בעירוב, בצד השני של השכונה. אמרתי לו שאין שום בעיה, אני מסיים לטפל בעירוב פה, ומיד לאחר מכן אמצא דרך להגיע לשם כדי לסדר את העירוב.

"מכונת אין לי, אבל יש ב"ה כמה וכמה אברכים יקרים שמתנדבים ומסייעים לי, כך שתכננתי לסיים את העבודה פה, ומיד לאחר מכן להזניק אחד מהם שיבוא להקפיץ אותי אל הצד השני של השכונה לתקן את הליקוי שם. הזמן היה קצר, פחות מחצי שעה לפני שבת, אבל לא הייתי בלחץ, כי אנחנו רגילים לתקלות של הרגע האחרון ותמיד מצליחים לסדר אותן בסייעתא דשמיא.

"סיימת את תיקון הליקוי, ואת הסיור בחלק זה של העירוב, ויצאתי החוצה אל הכביש. ואז שמתי לב שהטלפון שלי התפרק ולוח המקשים שלו פשוט נפל לי שם, בשטח הפתוח. ניסיתי לחפש אותו ולא מצאתי... השעון מתקתק, כבר עשרים דקות לפני שבת, ואני תקוע בצד השני של הר נוף, אין לי אפשרות להזעיק עזרה או להקפיץ מתנדב כי אין לי טלפון פעיל, ואני אנא אני בא?

נכנסתי ללחץ של ממש...

"נכנסתי ללחץ של ממש... לא היה לי אפילו כמה שקלים בכיס כדי לעצור מונית. אפילו לא כרטיס רב קו למקרה שבדיוק יעבור אוטובוס זמן סמוך כל כך לכניסת השבת. אני עומד על המדרכה ברח' חיי טייב אובד עצות, ופתאום עוצר לי רכב... הנהג פותח את החלון ושואל אותי אם אני צריך טרמפ במקרה... אמרתי לו כן, אני צריך טרמפ, אבל לאיזה אזור אתה נוסע, לא בטוח

והן של העירוב השכונתי. "אנחנו עוזרים זה לזה, ולא פעם קיבלתי עזרה מהמשגיחים של הרבנות ושל העדה החרדית, היו גם מקרים שמשגיח של העדה החרדית ראה שהעירוב השכונתי שלנו ניזוק, וטרח בעצמו לתקן בלי להודיע לנו בכלל, פשוט כי גם הוא רוצה שיהודים יוכלו לטלטל חפצים בשבת ולצאת ידי חובת כל הדעות בעירובין בלי שום פקפוק וחשש.

"העניין הוא שמי שעובד בתחום הזה, גם אם הוא מקבל על כך שכר, ובוודאי מי שעובד בהתנדבות - הנושא הזה הופך יקר לליבו והוא מוכן לעשות כל מאמץ כדי להשיג עוד הידור ועוד חומרה, כדי שהעירוב יהיה מושלם לכל הדעות".

דוגמה נוספת להידור של העירוב השכונתי על פני העירוב הכללי של העיר, היא הטיפול במקומות שמושכרים או שייכים לגויים.

"יש הלכה ידועה, שאם בתוך שטח העירוב גר אדם שאינו שומר שבת, גם אם הוא גוי שאינו חייב בשמירת שבת, הדבר פוסל את העירוב. אפשר להכשיר את העירוב על ידי כך שמקבלים זכות לדריסת רגל או להנחת חפץ בביתו של הגוי. פוסקי הדורות נהגו להתיר לסמוך על כך שעושים הסכם עם מפקד המשטרה של העיר, שיש לו זכות להיכנס לכל בית כדי לבצע חיפוש. אבל בימינו רבו המפקקים על ההיתר הזה, כי שוטר אינו יכול לפרוץ לבית בלי צו של שופט ושופט לא יכול להוציא צו בלי שהוצגו בפניו ראיות והתקיים דיון מסודר, כך שהנושא הזה בעייתי מאוד.

"אנחנו בהר נוף, וכך עושים גם בעירובים שכונתיים אחרים, מפעילים מערך שלם של מודיעין כדי לאתר כל מקום שבו מתגורר גוי, בין אם זה פיליפיני או הודי שעובד בביתו של קשיש סיעודי ויש לו חדר משלו, ובין אם זה סיני שעובד באתר בנייה ויש לו קרוואן שבו גרים פועלים סינים, או ערבי שמוצב כשומר באתר הבנייה וישן שם בלילות.

אני אתן להם עוד 200 שקלים על כך שהודיעו לי

"בכזה מקרה אנחנו תמיד מחפשים דרך כדי לפתור את הבעיה, ובסייעתא דשמיא גם מוצאים. כך למשל, משומר של אתר בניה ביקשתי שישמור לי שניים שלושה אזיקונים, כי אני עובר פה כל שבוע לתקן את החוטים, ולפעמים אני צריך אזיקון. ברגע שהוא הסכים להחזיק את האזיקונים אצלו בקרוואן, הוא כבר לא פוסל את העירוב...

"עם השנים גילינו שיש בעיה. מה קורה כשהגוי מתחלף ומגיע גוי אחר שמחליף אותו. זה קצת קשה להחזיק ראש ולהכיר את כל הגויים וכל פועלי הבניין, והם כמובן לא אמורים לדווח לי שהם יוצאים מהשכונה ומישהו אחר בא במקומם, לכן אני עושה איתם עיסקה, אני נותן להם חמישים שקלים, ואומר להם שאם הם יודיעו לי כשהם מתחלפים, אני אתן להם עוד 200 שקלים על כך שהודיעו לי. כמובן שאף אחד מהם לא שוכח להודיע לי, וכך חסכנו לעצמנו הרבה מאוד כאב ראש..."

הוא לא מבטל את צורת הפתח, אבל רכב נטוש שאמור להישאר שם הרבה מאוד זמן עד שיבוא מישהו לגרור אותו, מייצר בעיה. "חשבנו לעצמנו, מה הבעיה? נדרדר את הרכב קצת, נוציא אותו אל מחוץ לצורת הפתח ושיישאר שם. נכנסו לאוטו, ואז גילינו שמי שנטש אותו גילה אחריות וכדי שילדים אל ידרדרו אותו וידרסו זה את זה חלילה, הוא הרים את ידיה'האנד ברקס', ולאחר מכן פירק אותה, כך שגלגלי הרכב נעולים ואי אפשר לשחרר אותם. "ניסינו לדחוף ולדחוף, אבל כלום לא עזר. האוטו לא זז ממקומו, ואז בניסיון נואש לפתור את הבעיה הציע מישהו מאתנו שנחפור מתחת למכונת, עד שהגובה שלה מהעפר שתחתיה יהיה יותר משלושה טפחים, וכך לא יהיה לה דין 'לבוד' והיא לא תהרוס את 'צורת הפתח'.

"התחלנו לחפור, זאת היתה עבודת פרך, לא היה לנו ציוד מתאים, ובכלל איך נגיע לקרקע שנמצאת מתחת לאמצע המכונת? אבל לא היה לנו פתרון יותר טוב אז דבקנו בניסיון הזה. "פתאום עוצרת לידינו מכונת של סייר ביטחון, והוא מתחיל לצעוק עלינו: "מה אתם עושים פה? מי הרשה לכם לחפור כאן?". עומד מולך אדם מגודל, לא נראה כמו יושב אהלים, בלשון המעטה, הוא האיש הסמכותי פה, ואנחנו סתם אברכים, מה נענה ומה נאמר? "הניסיון לימד אותנו שבכאלו מקרים אין שום פיתרון שיהיה יותר טוב מלהסביר מה אנחנו עושים. "שמע אדוני", אמרנו לו, "אנחנו אחראים על העירוב השכונתי, יש לנו כאן 'צורת הפתח', אתה רואה? שם יש עמוד ובצד השני עוד אחד, וחוט שעובר מעליהם, אתה רואה? הנה תסתכל, עכשיו המכונת הזאת פה באמצע עושה לנו בעיות, כי לפי חלק מהשיטות של פוסקי ההלכה, זה פוסל את 'צורת הפתח'..."

חשבנו שאנחנו מתעלפים. נשמטה לנו הלסת! מה אמרת???

"איש הביטחון שהיה נראה כמעט כמו גוי פותח עלינו זוג עיניים וצועק עלינו באותה נימה שצעק עלינו קודם לכן: "מה אתם מבלבלים לי בראש על 'צורת הפתח', תסתכלו, זה בכלל 'עמוד מרובה על הפרוץ'! לא צריך פה בכלל צורת הפתח!!!". "חשבנו שאנחנו מתעלפים. נשמטה לנו הלסת! מה אמרת???" שאלנו אותו, הוא התחיל להסביר לנו שבכלל לא צריך פה צורת הפתח, כי העירוב כשר גם בלאו הכי, והוא נתן נימוקים לא רעים בכלל לדבריו. "תגיד, למדתי 'עירובין' בכולל???" שאלנו אותו, והוא השיב, "מה כוילל, אנחנו נראה לכם כמו אברך???" "אז מאיפה אתה מכיר את התחום???", המשכנו לחקור והוא הסביר לנו שהוא היה קבלן בניה עד לא מזמן, ובעבר הוא היה זה שזכה במכרז לעשות את העירוב העירוני של רעננה, ומאחר והוא עסק בנושא ובנה את העירוב, הוא למד את התחום היטב, ובילה רבות עם הרב האחראי על העירוב שם, כך שהנושא הזה מוכר לו היטב...

שאנחנו מגיעים לאותו כיוון. "זה לא משנה", אמר לי הנהג, "תגיד לי לאיפה אתה רוצה להגיע ואני אקח אותך... "לרגע חשבתי שזה אליהו הנביא נשלח משמים, אבל לא היה לי זהמן להתחיל לבדוק אותו אם זה הוא או לא, פשוט קפצתי לאוטו, נתתי לו את הכתובת והוא הוביל אותי למחוז חפצי. חשבתי לעצמי, שייקח לי כמה דקות לתקן את הליקוי ולאחר מכן לחזור הביתה עוד כמה דקות, בקיצור, אני כבר לא אספיק היום ללכת למקווה, אבל העירוב גם הוא מטרה את הגוף ואת הנשמה... "להפתעתי הרבה הנהג הודיע לו שהוא ממתין לי עד שאסיים לתקן את העירוב, ולאחר מכן מחזיר אותי הביתה... "לא היה לי זמן לשאול אותו שאלות, פשוט רצתי למקום, תיקנת את הליקוי וחזרתי לאוטו... הוא החזיר אותי עד לפתח הבית.

שאלתי אותו, "יאמר לי כבודו, האם אתה אליהו הנביא?"

"שאלתי אותו, "יאמר לי כבודו, האם אתה אליהו הנביא?", הוא צחק והסביר לי מה הסיפור... מתברר שיש לו ילד בעל צרכים מיוחדים, והילד הזה לפעמים מגיע למצב שהוא הופך להיות קצר רוח ועצבני מאוד. כשזה קורה, הדבר היחיד שמרגיע את הילד, זה לנסוע ברכב. "אני לא יודע מה קרה לכן שלי", הוא אמר, "פתאום הוא נהיה עצבני ונקלע למצב רוח לא כל כך טוב, החלטתי לנצל את הזמן שנותר עד שבת כדי לטייל איתו במכונת ברחובות השכונה, והילד אכן התחיל להירגע... "תוך כדי נסיעה אמרתי לעצמי, אם אני כבר נוסע סתם בלי שום מטרה מיוחדת, למה שלא אעזור ליהודי שזקוק לעזרה? והנה אני רואה אותך עומד כך היית נראה אובד עצות, אז פניתי אליך והצעתי לך את ההסעה הזאת. הילד שלי נרגע ב"ה כמו שאתה רואה, ואתה נהיית ואני הרווחתי מצווה גדולה ולקחתי חלק בהקפתה של השכונה בעירוב מהודר יותר - כולנו הרווחנו". "אמרתי לו, ידידי היקר, אתה אולי לא יודע למה הילד שלך נהיה פתאום עצבני, אבל אני יודע בדיוק למה זה קרה! זה קרה בגלל שהטלפון שלי התקלקל..."

מקרה אחר שהיה לנו, היה ברח' בית הדפוס, מאחורי 'מצות יהודה' יש דרך עפר שיורדת אל העמק, ומסיבות שונות אנחנו מחמירים שיהיה שם דווקא צורת הפתח. ביום שישי אחד אנחנו מגיעים לשם בבדיקה השגרתית, ומגלים שמישהו החליט לנטוש מכונת ישנה בדיוק בתוך ה'צורת הפתח' שלנו... "מכונת נטושה זו בעיה רצינית, כי היא סמוכה לקרקע בגובה של פחות משלושה טפחים, כך שהיא נחשבת ללבד ול'ארעא סמיכתא', והגובה שלה יותר מעשרה טפחים, בקיצור, זה לא לכתחילה בכלל שיש כזה דבר בתוך צורת הפתח. "אם זה היה רכב תקין אין שום בעיה, מאחר והוא לא בטל לקרקע

פעם אחרת אירע שהיו שלושה ימים רצופים, יומיים ראש השנה ולאחר מכן שבת. כמובן שבכזה מקרה בודקים ומתקנים את העירוב לפני ראש השנה

את העירוב ומצאנו אותו כשר וישר, אחרי שעשינו כמה תיקונים במקומות הנדרשים, כי באמת כל שבוע יש מה לתקן, וכמעט לא שייך מצב שיעבור שבוע שלם והעירוב יישאר בתקינותו כפי שהיה בשבת שעברה, בעיקר באזור של אתרי בנייה כשמשאיות וטרקטורים עוברים וקורעים את החוטים או מפילים את העמודים או מייצרים תלויות עפר ועוד.

"באותו שבוע, בדיוק סיימו ללמוד בחיידר בהר נוף משניות מסכת עירובין, ויש להם מנהג שבכל שנה כשהם מסיימים ללמוד 'עירובין', הם מבקשים מאתנו שנעשה איתם סיור בעירוב ונראה להם איך נראה לחי ואיך נראית קורה, ואיך עושים צורת הפתח, כל מה שהם למדו ביסודיות במשך חודשים, אנחנו מראים להם בסיור חווייתי שהם עושים ביום שישי.

"כאמור כבר סיימנו את הבדיקה והתיקונים, אבל ביקשו שנצא איתם. בא הרב ז'מיטרובסקי שליט"א וסייר עם ילדי החיידר. הוא הראה להם גדר שיש בשכונה שגובהה בדיוק מטר, וזה מאוד מצומצם לעשרה טפחים, הגובה שצריכה להיות גדר לעניין עירובין. בגלל שהגובה ממש מצומצם, אנחנו בודקים שם כל שבוע לוודא שלא הצטבר לכלוך או אבנים ליד הגדר, מה שמפחית מהגובה שלה ופוסל אותה, וממילא את העירוב של השכונה כולה.

"הוא רצה להראות לילדים את הגדר הזאת ולהסביר להם על 'תל המתלקט', אבל אז הוא גילה לחרדתו שהגדר נפגעה מטרקטור שעבד בסמוך, ופשוט הוריד חלק מהגדר. עם זה קורה באמצע הגדר זה לא כל כך נורא במידה והפרצה היא פחות מעשר אמות, אבל הפעם הפירצה היתה מהצד, ב'קרן זוית', וממילא הגדר הזאת פסולה לכל הדעות, מה שמשאיר את כל הר נוף בלי עירוב!

"בסייעתא דשמיא זה קרה בדיוק לפני שילדי החיידר באו לעשות סיור, והרב ז'מיטרובסקי החליט לקחת אותם בדיוק לשם, כך שגילינו את זה מבעוד מועד, ובסייעתא דשמיא הצלחנו לאתגר פיתרון ולתקן את הגדר עוד לפני כניסת השבת.

"הנה כי כן, אנחנו רואים בבירור, שכשיהודי עושה דבר מה ברצינות ועם כל הרצון הטוב, הקב"ה כבר עוזר ומסייע ממרום, ומאפשר לנו להשלים תמיד את המלאכה על הצד הטוב ביותר. כי "לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה".

"הסברנו לו שאנחנו חוששים לשיטת החזו"א לגבי צורת הפתח, ושלפי הרבה דעות צריכים שיהיה פה צורת הפתח, הוא סבר וקיבל, ניגש למכונת הנוטושה, התחיל להזיז שם כמה דברים, שחרר את ה'האנד ברקס', דחפנו אותה כמה מטרים אל מחוץ לצורך הפתח, והוא נעל את בלם היד בחזרה. היה לו ידע טכני במכונות שלא לא היה, והוא פשוט בא לעזרתנו ברגע הנכון, האיש הנכון שבדיוק כמה שנים קודם לכן עשה עירוב בעיר אחרת... ראינו בחוש שהקב"ה פשוט שלח לנו מלאך מושיע כדי שלתושבי הר נוף יהיה עירוב מהודר בשבת קודש".

חשבנו לעצמנו, איך נוכל לקחת גוי שיעשה את זה?

"פעם אחרת אירע שהיו שלושה ימים רצופים, יומיים ראש השנה ולאחר מכן שבת. כמובן שבכזה מקרה בודקים ומתקנים את העירוב לפני ראש השנה, ביום רביעי, אבל מה לעשות שבאותה שנה נקרע חוט בעיצומו של ראש השנה, והיה חשש שבשבת הקרובה לא יהיה עירוב מהודר בהר נוף.

"פנינו למרן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א, והצגנו בפניו את המקרה, הוא דן בצדדים השונים ולבסוף הכריע שאפשר לתקן את העירוב על ידי גוי.

"הבעיה שלתקן עירוב זאת מומחיות. אנשים שנכנסים לתחום צריכים לצבור הרבה ניסיון, איך להניח את החוט על גבי מוט, ולהרים אותו לגובה ולדאוג שהוא יתפס בין שני הווים שבראש העמוד, ולאחר מכן להעלות אותו על העמוד השני ואז למתוח ולקשור אותו בצורה שיישאר מתוח... זה הרבה מאוד 'כאב ראש' למי שלא מכיר את התחום, וגם אם נביא עכשיו את המסגר עם הידיים הכי טובות באזור, הוא יצטרך לנסות מספר רב של פעמים עד שיצליח, כי אין לו את הניסיון עם הכלים הספציפיים הייעודיים לעירוב, ועם המת'חה של החוטים וכו'.

"חשבנו לעצמנו, איך נוכל לקחת גוי שיעשה את זה? הרי אנחנו לא יכולים לעזור לו, והוא יצטרך לבד, זה כמעט בלתי אפשרי לחשוב על כך שהוא יצליח. אבל ברירה אחרת לא היתה לנו, השגנו איזה גוי, לקחנו אותו למחסן של הציוד, הוא לקח את הציוד המתאים, הגיע לשטח, תפס חוט, שם אותו עם המוט, הרים לגובה, תפס אותו בין שני הווים, קשר אותו לאחר מכן בצד השני מתח וקשר, ממש עשה את זה בכזאת מקצועיות, כאילו הוא במקצוע כבר עשרים שנה. שוב ראינו את יד ה', כשהקב"ה רוצה אפילו גוי שמעולם לא עסק במשהו דומה לזה, יוכל לעשות אתה עבודה בצורה מושלמת".

הוא רצה להראות לילדים את הגדר הזאת ולהסביר להם

עוד מעשה אחרון אספר הפעם, על אותה הפעם שבה בדקנו

ראש הישיבה, מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, סיפר פעם, כי ניגש אליו אברך ואמר לו ברגש: "אה! ברוך ה' זכיתי לקבל לביתי אתרוג מהודר ביותר". מכיון שלא היתה התקופה תקופת תשרי, לא הצליח רבי מיכל יהודה לרדת לסוף דעתו

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

איש אמו ואביו תיראו (יט ג)

בפתח הדברים אציין את ששמעתי מפי אבי מורי זצ"ל פעמים רבות: אבא עלה מפרשבורג שבהונגריה לארץ הקודש לפני השואה בודד ממש, חסר משפחה ובית חם. בתחילה הוא נכנס ללמוד בישיבת 'היכל התלמוד' בתל-אביב, אותה הקימו במסירות וביזע אחדים מחשובי תלמידי ה'סבא מסלבודקה', הגאונים הצדיקים: רבי טוביה ליסצין, רבי יוסף פרבר ורבי חיים זאב פינקל, ששימש לימים כמנהלה הרוחני של ישיבת מיר.

במשך כל ימות החול היה אבא אוכל וישן בישיבה, אך בשבתות חופשה, בחגים ובמועדי ישראל, כאשר הבחורים עזבו את הישיבה ושבנו לבית הוריהם, לא היה לו היכן להיות, ובכל פעם התארח אצל משפחה אחרת.

והנה, בשנה הראשונה כשהגיע ערב פסח, בירר אבא היכן ניתן לקנות מצות מהודרות לחג, והפנו אותו לחנות מסויימת ידועה בתל-אביב, שם היו היהודים החרדים רוכשים מצות. אך מיד כשנכנס לחנות נאחו חלחלה; הוא ראה כי המצות מונחות באותו מדף לצד כיכרות לחם, ורק קרש קטן מפריד ביניהם...

הוא נרעש; היתכן? חמץ ומצה מונחים בעירבוביה? כילד טהור שגדל בעיירת פרשבורג ההונגרית, שם הקפידו על מנהגים וחומרות קלה כבחמורה, הוא לא היה מסוגל להבין כיצד קורה דבר כזה. מיד רץ בסערה לבית רבו רבי חיים זאב פינקל, וסיפר לו בתדהמה את שראה. רבי חיים זאב הבין לליבו והנהן בראשו כאות הסכמה, ואמר: "נכון! זה לא בשבילך לקנות מצות בתל אביב."

רבי חיים זאב הוסיף לומר: "תסע מחר לירושלים עיר הקודש, למאפיינו של רבי יוסף יצחק הרמן, שם תוכל להשיג מצות כשרות ומהודרות למשך ימי החג כאוות נפשך. אך בליל הסדר אנו מזמינים אותך להתארח בביתנו..."

אבא כמובן נענה להזמנה בחיוב ובשמחה.

אבא תמיד אומר, כי אמנם רבי חיים זאב תמיד נהג בכל הליכותיו בפשטות עצומה ובעממיות, ונהג עם כולם בשוויון נפש, אך גם זה היה חלק בלתי נפרד מפקחותו להסתיר את עצמו ולהצניע את עבודת השם שלו. אך כמה פעמים נוכח כי באמת הוא אחוז במדרגות עליונות של גדלות ויראת שמים בלתי מצויים.

לדוגמא, כאשר ישן פעם בביתו של רבי חיים זאב, כמדומה היה

זה בליל ראש השנה, אבא שמע אותו מברך ברכת המזון מתחילת הברכה הראשונה ועד סיומה של הברכה במשך שעה תמימה... כל מילה ומילה יצאה מפיו ברטט ובזיע, בהמיה ובהשפכות הנפש. כמובן הוא לא הרגיש באבא כי היה סבור שהוא כבר ישן.

"אשרי עין ראתה זאת!" - מסיים אבא.

באותה שנה הסב על שולחנו של רבי חיים זאב בליל הסדר, גם אביו הגדול, מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר, מחוללה ומייסדה. ה'עבודה' הגדולה של האב והבן בליל הסדר; השמחה, החיות המיוחדת, ותחושת החירות האמיתית שחשו במחיצתם, נחרטו עמוק בזכרונו של אבא, והוא תמיד הזכיר זאת בערגה: "היה מה לראות אצל גדולי עולם אלו בליל הסדר!..."

אולם דבר אחד הרשים אותו במיוחד באותו ליל שימורים, המראה המפעים כיצד רבי חיים זאב מסלסל ומהדר בכבוד אביו הגדול ובמוראו. הוא היה אז כבר די מבוגר, ניהל ישיבה באופן עצמאי, ורבים ניאותו לאורו וסרו למרותו, ולמרות כן ישב מולו בכזו הכנעה מופלגת, בהתבטלות עצומה, בהדרת כבוד ובמורא. הדבר ניכר בכל צעד ושעל; רבי חיים זאב לא הוציא מפיו הגה לפני אביו. עמד לרשותו ולרצונו בכל מה שביקש, ולא הזיז את עיניו מלהביט ולעקוב אחריו כל הלילה. ממש כחסידי הכרוך אחר הנהגותיו של רבו.

זו דרגה עצומה של מורא אב; כי למרות היותו 'איש' בפני עצמו,

"אתם יודעים מה מונח בהגדרה הזאת?! הרי כולנו יודעים כי יש איזה שהוא אושר מיוחד לאדם כשהולך לבחור אתרוג. זו מצוה חביבה! העיסוק סביב האתרוג ומציאת אתרוג הדור ונאה ממלאת את חלל לב האדם הירא וחרד בהרבה שמחה ואושר. הוא מביא את האתרוג הביתה ומציגו בפני בני הבית, ומציין את הסייעתא דשמיא שהיתה לו השנה להשיג אתרוג כה מוצלח. "הנה, אותו אברך שאמו באה להתגורר בביתו בזקנותה, רצה להמתיק לעצמו את הטורח של כיבוד אם, והמחיש את הדבר לעצמו כמציאת אתרוג הדור ונאה והבאתו הביתה, כדי להחדיר להכרתו שכיבוד אם לא פוחת מהעיסוק והאיתור אחר אתרוג מהודר. כמה חכמה ותבונה מונח בזה!".

הגיע מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, לבקר בבית המחנך

שמעתי כי לפני כשלושים שנה הגיע עמוד ההוראה, מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, ראש ישיבת 'קול תורה', לבקר בבית המחנך הצדיק רבי ליפא זילברמן זצ"ל. באותו העת התארח בביתו גם אביו הרב הצדיק רבי שמואל זילברמן זצ"ל.

כאשר ראה אותו רבי שלמה זלמן פנה לרבי ליפא ואמר בחיוך נלבב: "הא! השכינה שורה כאן...". בהטעימו: "הרי מצות כיבוד אב ואם כמוה כקבלת פני השכינה, הן כך אמרו חז"ל (קידושין ל, ב): 'בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו, אמר הקדוש ברוך הוא: מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני'. ממילא כשאבא שלך כאן הרי אתה זוכה להביא לכאן את השכינה".

כך יקר רבי שלמה זלמן בעיניו את גודל הזכייה שנפלה בחלקו לכבד אב! מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, חידש חידוש גדול בגדרי כיבוד אב ואם

מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, חידש חידוש גדול בגדרי כיבוד אב ואם, בשם אביו רבי אברהם זצ"ל, שהיה חתנו של הסבא מנובהרדוק, מרן הגאון רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל:

מגדרי החיוב של כיבוד אב ואם מוטלת חובה על כל אדם מישראל, לתור אחר מעלה ומידה מיוחדת שניחון בה אביו. כך נהג אביו עצמו, שהיה מתבונן כל ימיו למצוא מעלה מיוחדת שהצטיין בה אביו יותר מכל אדם. עד שמצא שהיה חד בדרא בהתמסרותו לתלמידים. הוא היה מלמד דרדקי בעיירתו והיה מסור לחניכיו בכל לב, והגיע למסקנא כי יתכן שהיה חד בדרא בהתמסרות לתלמידים.

בספרו 'שיחות מוסר' (עמוד קו) מסביר רבי חיים את ההבנה בדבר: "מעולם תמהתי למה היה צריך אבי מורי ורבי ז"ל לזה? עד שעמדתי על טעמו של דבר, והוא; כי עיקר מצות כיבוד אב ואם הוא לכבד בכבוד אמיתי, ולא יתכן לכבד את אביו כיבוד אמת אם לא יהא אביו נכבד בעיניו. על כן חייב הבן לחפש ולמצוא מעלות מיוחדות ונכבדות באביו, ועל ידי כך יהיה נכבד בעיניו, ויהיה הכבוד שמכבדו כבוד אמיתי, ובזה יקיים מצות כיבוד אב בשלימות".

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

אדם גדול ואישיות נודעת, משפיע ומרביץ תורה, נותר עם אותה עוצמה של מורא כלפי אביו!

הגמרא מספרת על אבימי בנו של רב אבהו, שהיה מכבד את אביו כהוגן, גם כאשר היו לו חמשה בנים סמוכים על שולחנו. וממחישה זאת הגמרא במעשה, כי כאשר היה רב אבהו נוקש על דלת ביתו של בנו אבימי, לא היה מניח אבימי לאחד מבניו לפתוח, אלא רץ בעצמו לעשות כן, תוך שהוא קורא בקול: כן! כן! כאומר, אני כבר פותח! כדי שאביו לא יצטרך לטרוח לדפוק שוב.

יתכן כי הדגשת חז"ל בכך שהם מספרים כי היו לו לאבימי חמישה בנים סמוכים על שולחנו, ללמד נקודה זו; כי למרות היותו איש גדול, בעל משפחה ברוכה, עדיין נותר מכבד וירא מאביו באותה עוצמה ודרגה. למה מכוונים הדברים?

הגאון הצדיק רבי יוסף צבי הלוי דינר זצ"ל, ראב"ד לונדון, בספרו 'מקדש הלוי' על התורה, מדקדק בלשון הפסוק, מדוע במצות כיבוד אב ואם, לא הזכירה התורה כי מצוה זו מופנית דוקא אל 'איש', אלא כתבה: "כבד את אביך ואת אמך", כהוראה כללית לכולם, ואילו בנוגע למצות מורא אב ואם הדגישה התורה כי מצוה זו מופנית אל ה'איש': "איש אמו ואביו תראו"?

כותב הרב דינר כי ניתן לומר בדרך הדרוש, כי כוונת התורה להדגיש, שגם לאחר שגדל האדם והתבגר וכבר נעשה 'איש', בעל בעמיו, עדיין מחוייב במצות מורא אביו ואמו בדיוק כפי שפחד וירא מפניהם בצעירותו, כאשר היה תחת שליטתם. בכל גיל ובכל זמן אינו יכול להשתמט מחובה קדושה זו.

אך ההדגשה הזאת, אומר הרב דינר, אינה נחוצה כמובן אלא בנוגע למצות מורא אב ואם, כי על פי הטבע כאשר אדם מתבגר כבר אינו מתיירא מהוריו, כי אינם יכולים להרע או להיטיב לו. אבל לגבי מצות כיבוד אב ואם לא היה מקום להדגיש נקודה זאת, כי היא ברורה מאליה, כי הכיבוד חובה גמורה היא תמיד. אדרבה, בטבע האנושי ככל שהאדם מתבגר הוא מקבל שכל ותבונה רבה יותר לכבד את הוריו, כי מבין ומכיר בטובות הגדולות שגמלו עמו מעודו.

זוהי ההתפעלות הרבה שחש אבא במחיצתו של רבי חיים זאב, באותו ליל הסדר, כי למרות היותו 'איש' נותר ירא את אביו.

מאיך גיסא, כשם שחומרת העבירה כה רבה ועצומה, כך גם מעלתה של המצוה עצומה ונשגבה עד מאוד. כאשר יתבונן האדם בחשיבות המצוה, ויפנים וירגיש בערכה ומעלתה, זה ידרבן אותו לקיימה בכל דקדוקיה ופרטיה, ביודעו שבכל רגע ורגע הוא מקיים מצות עשה דאורייתא!

ראש הישיבה, מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, סיפר פעם ברבים, כי ניגש אליו אברך ואמר לו ברגש: "אה! ברוך ה' זכיתי לקבל לביתי אתרוג מהודר ביותר". מכיון שלא היתה התקופה תקופת תשרי, לא הצליח רבי מיכל יהודה לדת לסוף דעתו, והאברך הסביר מיד כוונתו: "אמי הזקינה לאחרונה והיא זקוקה לעזרה וסיוע צמוד, ועל כן הוחלט כי היא תבוא מהיום להתגורר אצלי בבית. לדידי, אין חילוק בין הכנסתה של אימי לביתי לבין הבאת אתרוג הביתה...".

רבי מיכל יהודה מאוד התפעל מסגנון דיבורו, ואמר:

עברו להם שלוש שעות של לימוד רצוף ואז אמרתי להם להסתכל בשעון. כולם היו בהלם מוחלט! הם לא שמו לב שעבר כל כך הרבה זמן, הם לא הבינו איך הזמן עבר בלי שהם ירגישו בכך...

פעיל 'אחינו' הרב ישראל דחבש, בשיחה על השמחה הגדולה ששוכנת בליבם של לומדי התורה ומקרבת אותם לאבינו שבשמים.

אלעזר גולדברג

בימים אלו, ימי ההכנה לקבלת התורה, קיימנו שיחה מיוחדת עם פעיל 'אחינו' הרב ישראל דחבש שליט"א וביקשנו לשמוע על כוחה של תורתנו הקדושה שקיבלנו מהר סיני וכיצד היא מכניסה שמחה ועונג רוחני ללב ומעוררת את לומדיה, גם אם מדובר בכאלה הרחוקים מאוד מעבודת השם, להתקרב לבורא יתברך ולשמירת מצוותיו. גם הפעם נענינו במאור פנים ושמענו מפיו דברים מחזקים כשהוא ממחיש זאת בדוגמאות מוחשיות מנסיונו רב השנים בקירוב בני הנוער החילוניים לדרך התורה והמצוות.

אתחיל כדרכי בסיפור מהחיים, פותח הרב דחבש בחיך. אצלנו במדרשה במודיעין מתקיימים שיעורי ערב מדי יום בהם משתתפים עשרות נערים שצמאים לשמוע דברי אלוקים חיים בלימוד הגמרא. מתוך קבוצת הלומדים ישנם כאלה שמתקדמים ומתחזקים ולהם אני מוסר שיעור נוסף לתוך השעות הקטנות של הלילה ובו אני מעמיק איתם יותר בהבנת הגמרא וגם לומדים יחד סוגיות יותר מורכבות, כאלה שלומדים בשיבות. נערים אלו נכנסים לאחר תקופה לשיבות, שם הם מתעלים במשך מספר שנים ואז עולים לשיבה גדולה למצויינים והופכים ברבות הימים לאברכים תלמידי חכמים.

היה אצלנו נער אחד כבן שש עשרה שראיתי עליו שהוא מסוגל ללמוד ולהבין טוב את הגמרא וביקשתי שישאר גם לשיעור ההמשך, אך הוא אמר לי שמרגיש שאינו מסוגל ללמוד במשך הרבה זמן. ניסיתי לשכנע ולהפציר אבל ללא הועיל. החלטתי לקחת אותו עם עוד כמה נערים לשיבה. נסענו יחד לשיבה בפתח תקוה ושם ישבנו ולמדנו יחד בשעות ה'סדר' בערב. עברו להם שלוש שעות של לימוד רצוף ואז אמרתי להם להסתכל בשעון. כולם היו בהלם מוחלט! הם לא שמו לב שעבר כל כך הרבה זמן, הם לא הבינו איך הזמן עבר בלי שהם ירגישו בכך... כמובן שמאותו יום הנער השתתף בכל שיעורי ההמשך וזכיתי לראות כיצד הוא צומח ומתחזק בכל יום של לימוד גמרא.

איך מתרחש נס שכזה, שנער שבא מבית חילוני ומבית ספר חילוני, מתחיל ללמוד עד ששוכח מעצמו ומהסובב אותו? ההסבר לכך הוא רוחני ובמשקפיים גשמיות קשה להבין אותו עד הסוף. כאשר נער יושב ולומד תורה והוא אינו לומד בשביל לצאת ידי חובה, או כי מכריחים אותו, הוא מקבל תחושה של שובע פנימי ש'ממגנט'

אותו אל התורה. לאותו נער יש שפע של הנאות ומשחקים מחוץ לכותלי בית המדרש ובכל זאת הוא מרגיש ריקנות בלב וכאשר הוא לומד תורה, היא ממלאת את אותה ריקנות ומשביעה אותו ובכל יום מחדש הנפש שלו רעבה וצמאה לשוב ולעסוק בתורה ולכן אינו יכול לוותר על דבר כזה בעד שום הון שבעולם. אומרים שמי שלא לומד תורה לא יכול להבין את ההרגשה הזאת, אבל אני רואה זאת בעיניים שלי כל יום מחדש!

הם מרגישים שבלב שלהם יש חלל וזה גורם לעצבות ודיכאון

אנו יכולים לבחון את הריקנות בעולם החילוני דרך המוזיקה המקובלת אצלם. ברוב ככל השירים החילוניים יש טקסט שמדבר על דיכאון ועצבות, מספרים בהם על החיים הקשים שעוברים עליהם ועל התקווה שנכזבת בכל פעם מחדש. זה אכן נכון, כי באמת למרות ההנאות הרבות של העולם הזה שנגישים להם כל הזמן, הם מרגישים שבלב שלהם יש חלל וזה גורם לעצבות ודיכאון. מאידך - התורה היא מרפא לנפש, כמאמר הכתוב: "תורת השם תמימה, משיבת נפש", מי שלומד מרגיש פתאום שכיף לו, כל הרגשת העצבות שלו נעלמת. מי יוכל לוותר על הרגשה כזאת? לכן הנערים שלומדים אצלנו במדרשה כל כך נהנים ורוצים להמשיך

הוא תכף ספר במהירות, ועם סיום הספירה התקיים בו אזל סומקא ואתי חיוורא, הוא הלבין כמו הקיר, ולחץ מידיית על לחצן מצוקה קטן שהיה קיים בשולחנו. באותו הרגע ננעלו שערי הבנק ושוטרים חמורי סבר בדקו בכיסיהם של כל הנוכחים, זה הרי לא יתכן כי נעלמו שבעה שטרות.

על ימי ספירת העומר וקדושים תהיו

מאת: הרב צבי גטקר

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' (יט ב)

'קדושים תהיו' זו מצווה עם משמעות גבוהה מאוד. נראה לנו שהיא גבוהה מאיתנו, אבל הח"ח מציין שבכל יום אנו מדגישים שזו מטרת התורה והמצוות, כמו שאנו אומרים בכל יום 'למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי' - ומה המטרה - והייתם קדושים'.

אמנם כן, זוהי מטרה גבוהה, אבל אין להיבהל, הבקשה איננה שנהיה כבר כעת קדושי עליון ושרפי קודש, אלא שנתרומם, אנחנו עצמנו, לא שנקפץ לגבהי מרומים, אלא שנקדש את חומרינו, עוד ועוד.

וזה גם מהות ימים אלו

כמו כולם גם אני נעמד בהתרגשות לאחר תפילת מעריב, אומר 'ויהי נועם' ופורץ יחד עם כולם בברכה נרגשת, שבסיומה אני מכריז באיטיות ובקול רם, היום עשרים יום ל/בעומר!.

אבל את האמת אגלה לכם, הרבה חיפשתי להרגיש באמת את מה שכנראה כולם סביבי מרגישים, כי אני בשונה מכולם, לא הצלחתי כ"כ להתרגש מעצם אמירת ה"היום עשרים יום", יותר התחברתי למשל כשראיתי שכתוב למטה 'יסוד שבהוד', זה כבר מושגים שמעלים אותך טפח מעל הקרקע, להבין ולחוש שאנחנו והימים שלנו לא סתם חומריים, אלא אנו פועלים ומשפיעים למעלה למעלה, בספירות קדושות, אבל את עצם אמירת 'היום כך וכך' פחות התרגשתי. והיה חבל לי'.

בכלל התקשתי, אם פשט המצווה הוא כמו שהרוקח מבאר שידעו העם שבשדות מתי יחול חג השבועות, א"כ מדוע על כל אחד מישראל לספור? למה לא שהב"ד יספור, כמו שבית הדין מקדש את החודש, כך שבכל יום יתכנסו בית הדין ויספרו את ימי העומר, מדוע כל יהודי צריך לספור את זה בעצמו?.

ואם הטעם הוא כמילותיו הידועות של החינוך 'כעבד ישאף צל' שסופר ומצפה מתי כבר יצא לחפשי, אז מה נפשך, אם ההרגשה של האדם היא כשל עבד ישאף צל, הרי וודאי שהוא סופר, ואם אני לא אוהב עדיין שמה, מה יעזור שאספור?.

הוא סיפר לי כי זקנו ה'בבא סאלי'

כך התקשתי וחיפשתי עד שפגשתי בהגאון ר"י בוסו שליט"א נכדו

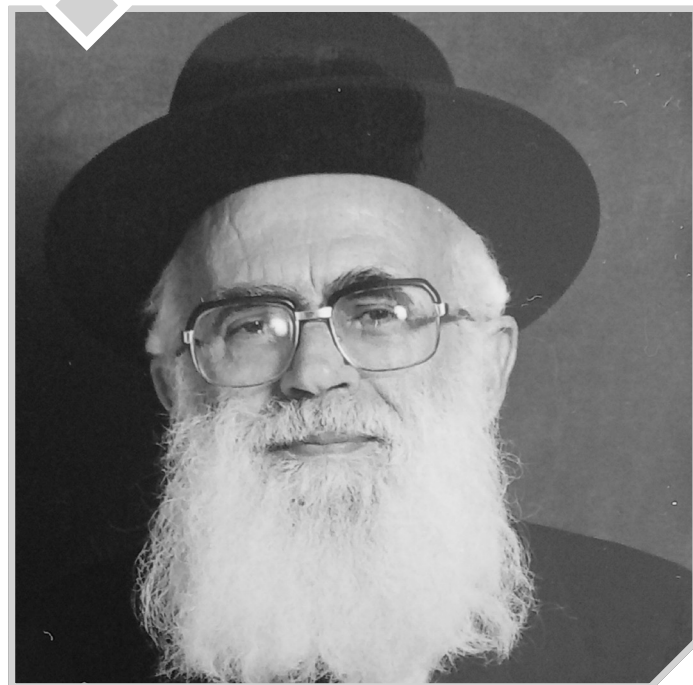
של הגה"צ רבי ישראל אבוחצירה, והוא חיבר אותי לימים אלו. הוא סיפר לי כי זקנו ה'בבא סאלי', היה מבאר במהלכו, כי ספירת העומר אינה רק אמירת ההיום כך וכך, אלא מכריזים בתחילת היום מהו היום, ומכאן ואילך זה מהותו של יום, היום הוא אינו יום רגיל, היום הוא עוד יום מימי הספירה ולא סתם עוד יום מימי הספירה אלא היום אחד עשר יום לעומר!.

עד כדי כך, שסבא - הוא מספר - היה חוזר לעצמו מידי פעם במשך היום בהתרגשות ואומר, "אה, היום עשרה ימים בעומר, היום עשרה ימים בעומר שהם שבוע אחד ושלושה ימים", לפעמים, הוא מספר בחיך, סבא היה בא לבקר אותנו או אנחנו אותו, והוא היה פותח את הדלת ואומר כממתיק סוד, ילדים היום.. וכולנו היינו מנסים לנחש איזו הפתעה תהיה היום, אולי טיול אולי מאכל טעים, אבל סבא היה מחייך חיוך גדול נכנס עוד פסיעה פנימה ואומר, ילדים, היום, היום חמשה ימים בעומר!.

ודברים אלו מבוארים בכתב והקבלה, אשר בביאורו כותב כי ספירה היא משני לשונות, א, מלשון סופר את צעדיו, כלומר עוקב ובודק, הספירה אינה מחמת שחשים את חג השבועות הממש ובא, אלא בספירה עצמה אנחנו מצווים להתחבר ולחוש את קדושת הימים המתקרבים, הספירה עצמה היא אמורה ליצור את הצפייה לקבלת

אחרי מלחמת ששת הימים שכבשו את הכותל, בא אחד השכנים בהתרגשות גדולה כשבידו עיתון חילוני ואבא פתח את הדלת ואמר לו, שהוא לא יכול בשום אופן להכניס את העיתון מעבר למפתן הדלת ואפילו לא באופן ארעי ביום כזה משמח

דברים לזכות אבי מורי הרה"ג רבי משה חיים בירנצוויג זצ"ל הכ"מ

לאחר נישואיו, שיבא לשכונת בצרון ויפתח ישיבת ערב לילדים הרבים המסתובבים אה"צ והערב חוסר מעש והסכנה לרוחניותם בימים ההם היה רבה מאד, בפרט שרבים היו בנים למשפחות לא חרדיות לגמרי, וגם החרדים לא תמיד היו חזקים מדאי ברוחניותם], והילדים היו מעריצים גדולים שלו כי היה לו כושר הסברה נפלא והצליח לרתקם בשיעורים וסיפורים, ובסוף כל יום כשהיה חוזר לביתו בבני ברק היו כל הילדים מלוים אותו לרחוב המסגר שם היה קו 54 האגדי לבני ברק, ובדרך הוא היה מספר לנו סיפורים על תקופת לימודו בישיבת פוניבז' ועל קרבתו למרן החזו"א ולאדמו"ר הבית ישראל מגור, וכולם היו מרותקים, והיה שם לוח מודעות של תרבות קלוקלת שהיה באזור, וכל יום הוא היה עוצר ליד המודעה, והיה אומר לנו לירוק ואז לומר איתו ביחד בקול "שקץ תשקצנו ותעב תעבנו כי חרם הוא", והדבר הזה החדיר בנו כזו יראת שמים כי אמר את זה בכזו רצינות ואמת שזה חדר לנו בעצמות, והיה מביננו שההורים שלהם היו הולכים בעצמם למקום זה בערב רח"ל עד כדי כך המצב היה קשה ברוחניות, והוא הצליח באופן זה במידת האמת שבו להחדיר בנו את האור שבתורה והחושך שבתועבות הרחוקים מחיי הדת, ובזכות זה אני וכל חברי גדלנו ליהודים יראים ושלמים

מאת: הרב בנימין בירנצוויג

והתקדשתם והייתם קדושים (ב, ז)

על הכפלות הנאמרת בפסוק זה, "והתקדשתם - והייתם קדושים" כבר עמדו חז"ל (יומא לט) אדם מקדש עצמו מעט, מקדשים אותו הרבה, מקדש עצמו למטה מקדשים אותו למעלה, מקדש עצמו בעוה"ז מקדשים אותו לעולם הבא.

חז"ל באו להדגיש כאן שמלבד המצוה "והתקדשתם" - להשמר מלחטוא ולהיות קדוש, יש מצוה "והייתם קדושים" - לעשות מעשים וגדרים בעצמו כדי להיות קדוש!

ענין גדול זה כבר מצינו גם בפרשת השבוע הקודמת על הפסוק "ושמרתם אתם את חוקותי וגו'" המילה 'אותם' לכאורה מיותרת?! שהרי המילה "ושמרתם" משמעותה תשמרו אתם! וכבר הקשו כן במפרשים ופרשו כל אחד לפי דרכו. ומבואר יסוד זה, שבאה התורה בזה ללמדנו, שבכל הקשור לשמירה והתרחקות מתועבות וחטאים, האדם מצווה לא רק להשמר מעשיית חטאים ותועבות, אלא להוסיף משמרת למשמרת, לעשות תחבולות מעצמו למען תרחק נפשו מכל התועבות שעושים הגויים, רק זו הדרך להנצל ולהיות שמור, ולא די רק בדיעה שיש להשמר מהם אלא להוסיף משמרת והרחקות למען הדברים יחקקו בליבו ויספו חומה למשמרתו.

אבי מורי הרה"ג רבי משה חיים בירנצוויג זצ"ל הכ"מ, היה ידוע מנעוריו כבעל כושר הסברה מרתק, ואף כנער צעיר בשכונת נוה שאנן בתל אביב שלפני קום המדינה, היה אוסף את הילדים שהסתובבו אחר הצהריים, והיה סכנה שישתובבו במקומות שאינם ראויים, ומוסר בפניהם הלכות ודברי מוסר וכך היה מרתקם לבית המדרש, ורבים זוכרים לו את התקופה הזאת שנתנה להם חיות רוחנית לכל החיים, ואף זכורני שהגאון המופלא רבי משה שפירא זצ"ל פגשני ואמר לי שאבי זצ"ל הכ"מ היה 'הרבה' הראשון שלו, ולפליאתי על הדבר כיון שהיו די קרובים בגילם אמר לי, שהוא שמע ממנו שיעורים בתור נער כשהיה אוספם אה"צ לבית המדרש לשיעורים ושיחות חיזוק.

סיפר הגאון רבי שמעון שרייבר שליט"א ראש כולל ות"ח חשוב, שהוא היה גר בילדותו בשכונת בצרון בתל אביב: אני זוכר שר' משה חיים זצ"ל היה מלמדנו כל יום בערב שיעורים ושיחות [רב שהכונה הרב נחום גולדשמיט זצ"ל קרה אז לאבי זצ"ל שהיה מיד

ובנינו בתים של תורה ויראה.

תלמידיו הרבים מתקופת לימודו בישיבת תל אביב, מספרים על דרכו להחדיר בהם את המיאוס מהבלי ושיקוצי העולם, שלצערם היו צריכים לעבור כל יום בדרכם מבני ברק לתל אביב דרך הרחובות הראשיים שבהם היו מודעות ופרסומות שאינם ראויים, ואבי זצ"ל כשהיה רואה מרחוק איזה פרסום שאינו ראוי היה מבקש מנהג ההסעות שישנה את המסלול ולפעמים המסלול התארך בעשרים דקות והכל היה שווה שח"ו לא יראו התלמידים מראות שאינם ראויות לנפשם, ולפעמים כשהיו עוברים ליד מקום קלוקל שהיה ממוקם ברחוב ז'בוטינסקי היה אומר להם להוריד את העיניים כדי לא לראות מקום טומאה, וזה החדיר להם בלב עמוק את התיאוב והשיקוף מכל הבלי הטומאה שהיו אז ברחובות.

בנותיו הגדולות היו מספרות שבתקופות של אחרי קום המדינה והמלחמות שאחרי כן, שעדיין לא היתה ספרות חרדית כמעט, ורבו הספרים החיצוניים בין בתי החרדים, אבי זצ"ל עשה כל מאמץ כדי שהם לא יצטרכו להחשף להם, והיה קונה כל ספר חרדי שיצא

העיקר שלא יצטרכו לספרות חיצונית קלוקלת. וסיפרה ביתו הבכורה שאחרי מלחמת ששת הימים שכבשו את הכותל, למחרת בא אחד השכנים בהתרגשות גדולה ודפק על דלת ביתם כשבדו 'העיתון של המדינה' עיתון חילוני שלכל אורכו היה מרוחה התמונה המפורסמת של החיילים המתרפקים על אבני הכותל דקות לאחר שחרורו, והוא התרגש ורץ לדפוק על דלת ביתו כדי לשתף אותנו בהתרגשות הגדולה ששררה אז בכל בתי ישראל, ואבא פתח את הדלת ואמר לו, שהוא לא יכול בשום אופן להכניס את העיתון מעבר למפתן הדלת ואפילו לא באופן ארעי ביום כזה משמח, והוא יצא לחדר מדרגות וראה את התמונה וחזר הביתה, ואנחנו הבנות קבלנו מזה חיזוק עצום בשמירה החזקה שצריך מכל דבר שאינו לפי רוח חכמים ולא להתיר גם בזמנים שנראה שרק היום כזה ארוע מותר.

כך לימוד אבי זצ"ל את בניו ואת תלמידיו לשמור משמרת למשמרת כדי לקוץ ולתעב את חוקות הגויים, בפרט בתקופות ההם שהבלבול היה גדול והחיזוק והמשמרת היו נחוצים עד מאד, והנהגה זו נחרתה בלבבותם ורממה אותם לחיי נצח מרוממים.

המשך מעמוד 21 | הרב צבי גטק

צודק אבל אני אדם מרובע כפי שאתה מיטיב לראות...
כך ספרתי כהרגלי, ובאורח נדיר ביותר, בדיוק אז, לאחר צעקותיו, כשהוא עוקב אחרי במבטו הכועס,

אני מגלה לתדהמתי כי חסרים לא פחות משבעה שטרות!
בחיוך מר הגשתי לו חזרה את החבילה ואמרתי לו, כעת הגיע זמנך להיות אדם מרובע..

הוא תכף ספר במהירות, ועם סיום הספירה התקיים בו אזל סומקא ואתי חיזורא, הוא הלבין כמו הקיר, ולחץ מידית על לחצן מצוקה קטן שהיה קיים בשולחנו.

באותו הרגע ננעלו שערי הבנק, ושוטרים חמורי סבר בדקו בכיסיהם של כל הנוכחים, זה הרי לא יתכן כי נעלמו שבעה שטרות.

סוף דבר החתימו אותי על פרוטוקול המתאר את הספירה שעשיתי ועוד דברים ביוקרטיים, מסרו לידי חבילת שטרות חדשה, שגם אותה כמובן ספרתי... ושולחתי לביתי כאדם חכם ולא מרובע טיפש..

למה כסף אדם סופר לבד, ולא סומך על הכספומט או על מכונת הספירה של בנק ישראל.

כי אם יחסר ההפסד לא יהיה של הבנק אלא של האדם עצמו.
זה המטרה בספירת העומר, שתחוש, כי ההכנה לקבלת התורה, היא לא איזו התקדמות בימי השנה ככל מועד, אלא כאן מדובר על קבלת הורה, שלך, וככל שתספור יותר מדויק, יותר עם לב, כך תקבל יותר תורה.

וזה גם הציון, "קדושים תהיו". לא בבית אחת, אבל זה מוטל עליכם, אל תחכו שהקדושה תעטוף אותכם, אלא ככל שאתם תהיו, שהויתכם תהיה יותר סביב התורה והמצווה, הרי שיום אחר יום מצווה אחר מצווה, עוד מילה תורה, עוד מעשה טוב, והנה אתם קדושים.

ועל ידי זה יושפע עלינו ובכל העולמות שפע רב.

התורה, כמו מישהו שעוקב אחרי מישהו ולא רוצה לאבד אותו אז הוא שומר וסופר את צעדיו, כך אנחנו סופרים את הימים וחיים אותם במשך כל היום.

ומדוע כאו"א צריך לספור בעצמו, מבאר הכתב והקבלה, כי ספירת העומר היא גם מלשון "ספיר ויהלום", וכסף סופרים לבד.. לא סומכים על אף אחד!.

אתה רוצה לקבל קבלת התורה. א"כ אתה עצמך צריך להתייחס לימים, ולספור אותם בעצמך.

המעשה שמספר הגאון רבי משה קפלן שליט"א מבני ברק

מה נפלא להחדרת הדברים של הכתב והקבלה לליבנו, המעשה שמספר הגאון רבי משה קפלן שליט"א מבני ברק.

לפני שנים רבות, מספר ר' משה, לצורך הגמ"ח שאנו מנהלים, ניגשתי לבנק ישראל בכדי לקבל סכום מזומנים גדול.

הפקיד אישר את פרטי, ומיד לאחר הבירור מסר לידי חבילת שטרות מגוהצים אגודים בסרט נייר שלוגו 'בנק ישראל' מוטבע אליהם, ואמר לי כאן יש את הסכום שאותו ביקשת.

אני כהרגלי פניתי מעט הצידה פתחתי את סרט הנייר והתחלתי לספור את השטרות.

הפקיד הגאה נהיה אדום ואמר לי 'אדוני, אינך מתבייש??', אתה יודע היכן אתה נמצא?, כאן זה בנק ישראל לא גמ"ח, אם קיבלת חבילה של שטרות ארוזים אתה צריך להיות סמוך ובטוח כי הם ספורים ואין כאן רמיה או טעות!.

אבל אני לא התרגשתי מרגזנותו, ואמרתי לו ביבושת, יתכן ואתה

בכל ליבי רציתי לגלות את הסוד, אולי יש איזו נוסחת פלא שיכולה להועיל גם לי ולילדי?.. האברך היקר שלצידי לא נבהל מהשאלה, ניכר שגם הוא מבין שהתנהגותו אינה שיגרתית. הוא רק טען לי שסיפור קטן עומד מאחורי הדברים והוא מוכן בחפץ לב לספר לי אותו בזמן יותר נוח ובשעה בה המוח והלב יהיו יותר נכונים לקלוט.

הסיפור המיוחד על האברך שאור גדול זרח מפניו

מאת: הרב ישראל היימן

קדשים תהיו (יט ב)

זה היה באחד מימי ערבי הפסח דהשתא. האפיזודה הייתה זהה לכל שנה... אני יושב בגינה העירונית שנבחרה בקפידה על ידי עוללי הנמרצים וסופר את השעות עד לשעת ארוחת הערב שמשום מה עוברות לאט מהממוצע.

הימים העמוסים ביותר בשנה. קניות, נקיונות, סידורים נמרצים, וכעת במצוות בני ביתי אני עוסק בלהעסיק את ילדי ומשתתף בכך במאמץ המלחמתי לקראת היעד הנכסף - בית נקי לפסח מוקדם ככל האפשר. לידי יושב אברך יקר שכמוני ממש מנסה להעסיק את זאטוטיו במגוון המגלשות והנדנדות שיש לגינה העיפה להציע, רק שלא כמוני בכלל, אור גדול זורח מפניו. כנגד כל אנחה שלי הוא מפליט נשיפת התפעלות, כל פעם שאני חוזר בגרירת רגלים מעוד נדנוד נמרץ או התפעמות. מעושה מתעלול זה או אחר של אחד הזאטוטים אני רואה אותו רץ ממטלה למטלה. כאילו הוא לא עשה קניות כל הבוקר ולא היה ער עד לשעות הקטנות של הלילה, כאילו עור כפות הידיים שלו לא סדוק מאקונומיקה ושאר מרעין בישין הנפוצים בימים אלו, כאילו כל משאת נפשו עכשיו היא להיות כאן בין עשרות עד מאות הילדים המתרוצצים לכאן ולכאן ולקום אינספור פעמים מהספסל...

אני מכיר אותו, הוא מתפלל איתי באותו בית כנסת, ילדיו לומדים עם ילדי באותם מוסדות, אין לו שום דבר מיוחד שאפשר לחשוב עליו, אני מניח שהוא נמצא באותו מצב כמוני, לא ברור לי מה החיות הגדולה שאופפת אותו. לא שאני מתרעם על חלקי ח"ו, אבל אלו ימים סוחטים ומעייפים ועד לרגע זה לא מצאתי פסול בלהיות עייף או חסר כח אל מול המציאות.

שעה ארוכה עברה עד שכמעט וגמלה בליבי ההחלטה שלית דין בר נש!

בשלב מסוים בו ישבנו שנינו על הספסל במנוחה שבין ההתרוצצויות שחתי בפניו את תמייתי ואת הגיוני ליבי: "וכי אתה לא עובד קשה בימים אלו? מאיפה החיות הזו? מה הכח שמניע אותך?" בכל ליבי רציתי לגלות את הסוד, אולי יש איזו נוסחת פלא שיכולה להועיל גם לי ולילדי?..

האברך היקר שלצידי לא נבהל מהשאלה

האברך היקר שלצידי לא נבהל מהשאלה, ניכר שגם הוא מבין שהתנהגותו אינה שיגרתית. הוא רק טען לי שסיפור קטן עומד מאחורי הדברים והוא מוכן בחפץ לב לספר לי אותו בזמן יותר נוח ובשעה בה המוח והלב יהיו יותר נכונים לקלוט.

בין מנחה לערבית של אחד מימי חול המועד זימנתי את עצמי אל ספסלו של ידידי, "באתי לשמוע את הסיפור", הזכרתי לו. נכון, הוא הרים את העיניים מהספר בו עסק, פריעת בעל חוב מצווה... הבה ואספר לך.

אינני יודע אם אתה יודע, פתח. בילדותי לא גדלתי כמו ילדי שלי... משפחה מסורתית חמה ותמימה הייתה המצע עליו גדלתי. עד גיל בחרות, היהדות הייתה בשבילי פולקלור נחמד ויפה בו עושים קידוש ואוכלים מצות יושבים בסוכה וצמים בכיפור, כשכל זה לא נוגע לשאר החיים שהתנהלו ללא מפריע בקו מקביל. כלומר יכולנו לשבת בסוכה ולאכול סעודה של חג ראשון כשמוזיקה דולקת באין מפריע או לעשות קידוש ב'שישי בלילה' ולאכול ארוחה שד' ירחם ובשר וחלב משמשים בה בערבוביה...

כל זה היה עד שגיליתי את האור. לא משנה איך והיכן, זה נושא

לסיפור נפרד, אבל גיליתי את האור העצום של התורה והמצוות במלוא העוצמה. לקח פחות מחצי שנה עד שאני וכמעט כל משפחתי שהלכנו בעקבותי חזרנו בתשובה שלימה. נכנסתי לשיבה, אחי ואחיותי גם הם עברו למוסדות תורניים מובהקים, אבי שליט"א ואימי לאו"ט מצאו רב שאיתו הם התיעצו בכל צעד ושעל והבית הפך מהר מאד לבית חרדי לכל דבר ועניין.

למעשה, הסיפור אותו אני רוצה לספר לך מתחיל רק עכשיו. כמעט שנה לתוך החזרה בתשובה כאשר אני כבר עומד לעבור מהשיבה למתחילים בה למדתי לשיבה קדושה וחשובה, מחשבות נוגות התחילו ללוות את ימי ובעיקר את לילותי. חשתי שאני לא יכול לעשות את הצעד המכריע ולהיכנס סופית לשערי עולם התורה כשקופה של שרצים מאחורי גבי... שנות ילדותי ובחרותי בהם לא ידעתי על מהותם של המצוות ואופן קיומם בהם לא נהגתי על פי רצון התורה בלשון המעטה, הכבידו על נפשי וערערו את מצב רוחי. בסתר התחלתי לחפש ספרים שמדברים על תיקונים לבעירות ועד מהרה גם מצאתי. לא בדקתי את מהותם של הספרים, את הסמכתם ואת שייכותם לרמתי הרוחנית דאז, כמוכן שגם לא התיעצתי עם אף אחד מרבותי, פשוט יישמתי כל מה שקראתי...

לא אפרט כאן את רשימת הסיגופים אותם פירט האברך היקר כדי לא לתת רעיונות לאף אחד... אבל מדובר על דברים שכרוכים בסבל גופני ונפשי.

לא עבר זמן רב עד שחבר טוב שם לב, לא היה קשה לראות שמשוהו לא כשורה אצלי, החבר בדק ומהר מאד העביר את הממצאים לראש השיבה. זה האחרון קרא לי ו'שבר' אותי מהר מאד. סיפרתי לראש השיבה על הרגשותי ועל המסקנות המעשיות אליהם הגעתי. הייתי מוכן לוויכוח מר בו אני יאלץ 'להכריח' את ראש השיבה להודות שאין מנוס רק להתנהג כמו שלמדתי מהספרים ההם.

להפתעתי ראש השיבה לא התווכח

להפתעתי ראש השיבה לא התווכח. הוא אפילו הסכים איתי בכל ליבו. הוא הסכים שאכן חייבים לתקן את העבר. כשכמעט הבנתי שהוא מרוצה מדרכי החדשה ועל שפתותי כבר עמדה השאלה מתי אני כבר יכול לצאת לגלות רשמית כמו הגאון מווילנא, נעמד ראש

השיבה והוציא חומש מהארון. הוא סיכם במילים קצרות. אכן, צריך אדם לקדש את עצמו בכל עת, בפרט אם הוא מגיע ממקום שמצריך תיקון, רק שנשאר לנו לברר איך עושים את זה על פי התורה הקדושה. הוא פתח את פרשת קדושים והחל להקריא בדרמטיות.

"וידבר ה' אל משה לאמור. דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוקיכם."

חז"ל הקדושים שמפרשים את הפסוקים הללו מלמדים אותנו שמי שמתלכלך בעבירות צריך להתקדש ולהיטהר כיון שלא שייך לדבוק בה' יתברך שהוא קדוש בלא להיות קדושים בעצמנו.

כאן הוא הפסיק את הנאום חוצב הלהבות. ראש השיבה הישיר אלי מבט ושאל: "לדעתך, מה צריך להיות ההמשך בפסוקים הבאים? רשימה של צומות וגלגולי שלג, שק על בשרנו ודליי קרח על ראשנו, הלא כך? הלא אלו מקדשים את האדם ומתקנים את כל קלקוליו!..." דקה ארוכה של דומיה.

לאחריה המשיך ראש השיבה. הפסוקים הבאים מתארים במפתיע משהו אחר לגמרי, מצוות 'רגילות', מכיבוד אב ואם ועד הימנעות משקר או עשיקת השכיר, דברים שגם השכל מחייב. איפה הסיגופים והתיקונים?

ללמדך!! שכל אותם המצוות שמסובבות אותנו על כל צעד ושעל הם ורק הם מקדשים את האדם. ניתן לעשות כל החיים מצוות ולהישאר פשוטים, ניתן להיות בעל חסד עצום או לכבד הורים כל החיים ולא להתרומם לשום מקום. רק שימת לב, להבין שהמצוות האלו אותם ציוונו הבורא יתברך רוצים אותנו מכל פגם ורלב, זה המפנה.

אם תחשוב כל פעם שאתה עושה חסד, כל פעם שאתה משיב אבידה או נמנע משקר או לשון הרע שבמעשה הזה אתה רוחץ את נשמתך, לא תזדקק לשום דבר אחר.

האברך שלידי סיים את סיפורו ואני הרגשתי כאילו אני צונח מאיזו פלנטה אחרת.

אתה מבין מאיפה אני שואב את החיות הזו? מה המקור שלי לקיים את כל אותם מצוות הנידושות ברגלי כל אדם בכח מיוחד? כל קימה מהספסל שם בגינה שקולה לגלגול שלג או לצום של ארבעים יום, לא שווה לעשות את זה בכוונה המתאימה?

המשך מעמוד 20 | הרב ישראל דחבש

גילוי שכינה שגרם לכל בני ישראל להתחבר עם הבורא יתברך, מה שכמובן גרם להם לעונג רוחני גדול מאוד. לאחר מכן פסק מהם גילוי השכינה והעם בא לפני משה לשאול מתי יזכו שוב פעם לכזאת תחושת שובע רוחני, הוא אמר להם: כעת זו היתה 'טעימה' קטנה ממה שתזכו להרגיש בסוף החמישים יום, במעמד קבלת התורה מהר סיני. מיד התחילו בני ישראל לספור את הימים עד מתן תורה ושם אכן זכו לקבל את התורה שכל כולה גילוי שכינה ומאז ועד היום אנו זוכים לטעום מהאור הגדול שלה שממלא את לומדיה בעונג ושמחה רוחניים.

ולהרבות בלימוד ומוכנים אפילו להסתכסך עם חבריהם וקרוביהם כדי שיוכלו להמשיך ללמוד תורה ולא לחזור לחיי החולין המדכאים. על הפסוק "וגם הנפש לא תימלא" דרשו חז"ל שנשמת האדם מגיע ממקום גבוה ובלתי מוגבל ולכן גם אם יביאו לה את כל תענוגות העולם הזה, היא לא תתמלא ותחפש עוד ועוד, ומתי היא תתמלא? רק על ידי דברי תורה!

הפעם הראשונה שעם ישראל זכה לקבל את השמחה והעונג של התורה, היה בזמן יציאת מצרים וקריעת ים סוף. חז"ל מלמדים ש'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי', היה שם

הרב מבריסק זצ"ל היה אומר, שהגנבים, מלבד מה שהם רשעים - הם גם שוטים שהרי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, וא"כ אם נגזר עליהם שיהיה להם כך וכך כסף - הרי זה יכול לבוא אליהם גם בהיתר, ולמה להם להסתכן ולהרוויח את הכסף באיסור?!

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

לא תגנבו (י"ט י"א)

האיסור לגנוב הוא אף כשאין מתכוון לגנוב, אלא לצער חברו ולהשיב לו הכסף אח"כ, וכן אם נגנב ממך חפץ ומצאתו ברשות הגנב - אל תגנוב את שלך, אלא עמוד עליו ותוציאו בדין, שלא תיראה עליו כגנב.

הרב מבריסק זצ"ל היה אומר, שהגנבים, מלבד מה שהם רשעים - הם גם שוטים, שהרי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, וא"כ אם נגזר עליהם שיהיה להם כך וכך כסף - הרי זה יכול לבוא אליהם גם בהיתר, ולמה להם להסתכן ולהרוויח את הכסף באיסור?! וביסוד זה ענה הגרי"ז מבריסק זצ"ל לאדם אחד ששאל על הגמ' "מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה ועד ר"ה חוץ מהוצאות שבת ויו"ט", לכאורה הגנב יש לו יותר ממה שנגזר עליו בר"ה, שהרי מרוויח מעצמו מה שלא נגזר עליו, ומהו שאמרו שכל אדם מזונותיו קצובים ואינו יכול להוסיף ממה שנגזר עליו? א"ל הרב, אין הדבר כן, אלא הפירוש בחז"ל הוא כך, על כל אדם נגזר להרוויח סכום מסוים במשך השנה, אולם באיזה דרך הוא יקבל, זה תלוי בו, אם האדם ינהג כשורה, הרי המזונות יגיעו אליו בדרכים טובות וכשרות, ואם לא ינהג כשורה, מזונותיו יכולים להגיע גם בדרכים שאינן כשרות.

שלא יקלל לשום אדם, כדי שלא ייענש על ידו ותחזור לו הקללה

לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשול (י"ט י"ד)

מובא ב'שפתי כהן', דהכתוב בא להזהיר את האדם שלא יקלל לשום אדם, כדי שלא ייענש על ידו ותחזור לו הקללה, וכמו שמצינו שלבן טען שגנבו לו את הע"ז שלו, ויעקב עונה לו 'עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה', ומאותה קללה מתה רחל, ולפי שהייתה קללת חנם - חזרה ליעקב. ולכך נתקצרו ימיו מחיי אביו 33 שנה, כמניין יחיה. וע"כ אומר הכתוב 'ולפני עור לא תתן מכשול', כי כשפותח פיו לקלל - מיד מקבלה השטן ומשטין בה, וע"ז הזהירו חכמינו בגמ'. שלא יפתח אדם פיו לשטן. (ולפני עור - הוא השטן שנקרא עור, והוא היפך סגי נהור, לפי שהוא כולו מלא עיניים). ואם יקללך אדם, לא תשמע לו, ותעשה עצמך כחרש שלא שומע.

טעם איסור כלאים, מפני שכל הדברים הנבראים בארץ בין חי בין צומח יש לו כח ומזל למעלה

שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע כְּלֵאִים (י"ט י"ט)

כתב ברבינו בחיי: טעם איסור כלאים, מפני שכל הדברים הנבראים בארץ בין חי בין צומח יש לו כח ומזל למעלה. וכל אחד ואחד נברא למינו, כי כן יסד המלך יתעלה במעשה בראשית שיהיה כל אחד ואחד למינהו. ומי שהוא מרביע או מרכיב שני מינים, הוא משנה ומכחיש מעשה בראשית. והוא עושה היפך רצון ה' שרצה להבדיל בין המינים. וכאילו מראה עצמו שהוא חושב כי לא יספיקו הנבראים שברא הקב"ה בעולמו, והוא רוצה להתחכם ולהוסיף עוד מינים מחודשים על כל מה שברא חי העולמים, ואיסור החרישה בשור וחמור ג"כ נמשך אחר טעם זה כי מנהג עובדי האדמה אחר חרישתם שיביאו הצמד לרפת אחת ויבואו לידי הרכבה להוליד מינים זרים משונים בתולדות להכחיש מעשה בראשית.

הוא עלה על סולם, פרש את הבד על הקיר, ולפתע שמע קול צעקה נוראה ומיד לאחריה קול התנפצות כוס. הוא ירד בזריזות מהסולם וניגש אל הקשישה: "מה קרה, מדוע את בוכה? הכוס נשברה? מאום לא קרה!"

"קדושים תהיו" - סיפור

את הסיפור הבא סיפר רבי צבי רפפורט שליט"א, תלמידו של רבי שלמה וולבה זצ"ל: בירושלים פועל מכון 'נר לאלף', המכשיר פעילים ורבנים ושולחם לתפוצות יהודיות ברחבי העולם.

הרב מאיר רובינשטיין (שם בדוי), האברך עליו נסוב הסיפור, התבקש ע"י מנהלי המכון לנסוע ל"ברונקס" שבמנהטן. אזור זה היה מאוכלס בעבר ביהודים שהגיעו לארה"ב לאחר מלחמת העולם הראשונה, אך במשך הזמן הצעירים עזבו את המקום ונותרו בו רק הזקנים. הוא התבקש להגיע למקום כדי להחיותו מהעזובה הרוחנית שפשתה בו... לאחר שהגיעו הרב רובינשטיין ורעייתו לארה"ב, הביאו אותם יהודי המקום אל בית הכנסת, שם אמור רבי מאיר לכהן כרב בית הכנסת.

כאשר נכנסו למקום, נדהם ונחרד רבי מאיר מרמת ההזנחה והעזובה במקום. את המקום הזה הוא צריך להחיות! חשב בלבו... זה היה חודשיים לפני פורים, והוא הגה ברעיון כי ישפץ את בית הכנסת, ולאחר מכן יעשה פרסום גדול ויזמין את הציבור לפתיחה המחודשת של בית הכנסת בפורים, בקריאת המגילה, ואז יארגן בבית הכנסת שיעורי תורה ועוד.

בעלי מלאכה שהוזמנו למקום עשו עבודה נפלאה. הם ניקו וציחצחו את המקום עד שהגיעו לתוצאה נפלאה: המקום זרח ביופיו! העבודות הסתיימו כשבועיים יום לפני חג הפורים. בימים אלו ירד בארה"ב שלג כבד במיוחד. במשך 3 ימים ירד השלג, ונערם ברחובות לגובה של כמעט 2 מטרים. התושבים היו תקועים בביתם והמתינו להגעת הרכב שמפנה את השלג. הרב מאיר שהה אף הוא בביתו, כאשר כל מחשבותיו נתונות למצבו של בית הכנסת הישן.

לאחר שהשלג נמס, משהגיע רבי מאיר לבית הכנסת, חשכו עיניו. את פניו קידם ריח של טחב, ורטיבות רבה נראתה בביורר מעל ארון הקודש. השלג שנמס חדר דרך הקירות וגרם לכתם רטיבות ענק ומכוער בקיר המזרח. רבי מאיר מיהר להזעיק את הצבעי שאך זמן קצר קודם לכן צבע את המקום, אך משהגיע הלה למקום הסביר לרבי מאיר כי את הקיר לא ניתן לצבוע כרגע. יש לאפשר לו להתאוויר ולהתייבש עד הקיץ, ורק אז ניתן יהיה לצבוע אותו. רבי מאיר המאוכזב לא ידע את נפשו. בעוד שבועיים אמור להתקיים טקס חניכת בית הכנסת המשופץ! בדרכו הביתה נתקלו עיניו בחנות המעמדה למכירה מציאות וחפצים משומשים מ'יד שניה'. בכניסתו לחנות צד את עיניו קטיפה בד גדול בגוון זהוב, ועליו רקמת 'מגן דוד'. לצד המגן דוד היו רקומות האותיות EBG. הוא החליט לרכוש את הבד ולתלות אותו על קיר בית הכנסת באופן שיסתיר את הכתם המכוער שעל הקיר.

שמח וטוב לב יצא רבי מאיר מהחנות, ונסע ישירות לבית הכנסת. בתחנת האוטובוס הסמוכה למבנה בית הכנסת ראה רבי מאיר אשה מבוגרת בעלת מראה יהודי. היא התקדמה בזריזות בעזרת מקל הליכה לכיוון אוטובוס שהתקרב לתחנה ונקשה על דלתו, אך הנהג התעלם ממנה ומיהר לנסוע, מותיר אותה המומה ועזובה. רחמיו של רבי מאיר נכמרו על האשה. הוא עצר לידה ושאל אותה: "לאן את צריכה להגיע, גברת?" - "לניו ג'רסי", השיבה. לפחות שעה וחצי נסיעה... "מתי אמור להגיע האוטובוס הבא?" שאל רבי מאיר - "בעוד שעתיים", השיבה האשה. "ומה תעשי בינתיים?" התפלא - "אחכה לו", השיבה האשה בפשטות. "בחוק, בכפור???" נחרד רבי מאיר "לא כדאי לך! אני פה הרב של בית הכנסת. את יכולה לחכות בפנים. המקום חמים ואני אכין לך כוס תה חם". האשה השתכנעה ונכנסה לבית הכנסת. רבי מאיר נטל כוס זכוכית והכין תה חם, ומיד פנה לתליית הבד שקנה. הוא עלה על סולם, פרש את הבד על הקיר, ולפתע שמע קול צעקה נוראה ומיד לאחריה קול התנפצות כוס. הוא ירד בזריזות מהסולם וניגש אל הקשישה: "מה קרה, מדוע את בוכה? הכוס נשברה? מאום לא קרה!" אך לפתע הבחין כי האשה כלל לא מסתכלת על הכוס המנופצת. היא הביטה כמהופנטת על בד הפרוכת שנתלה זה עתה על הקיר. "מנין יש לך את הבד זה? רקום עליו EBG, הוא שלי!!! לפני 35 שנה נתתי את הבד הזה לבעלי, אך אז הפרידו בינו הנאצים ימ"ש בשואה. זה שלי!!!" האשה מיררה בבכי ולא יכלה להירגע.

רבי מאיר שאל אותה בעדינות האם תרצה שיוריד את הבד ויחזיר לה, אך היא סירבה. העדיפה שישאר בבית הכנסת. רבי מאיר החליט לקחת את האשה הנסערת ברכבו לביתה שבניו ג'רסי, והבד אכן נותר בבית הכנסת. ימים חלפו וחג הפורים הגיע. ציבור גדול הגיע לבית הכנסת. היתה הצלחה אדירה! לאחר קריאת המגילה הוגש כיבוד כיד המלך והשמחה היתה גדולה. רבי מאיר חילק דפים שעליהם מודפסים זמני השיעורים, לחץ את היד של אחרון הבאים, וסוף סוף יכול היה לסגור את הדלת. לפתע, הגיע לאוזניו קול בכי. הוא התקדם לכיוון הקול וראה יהודי זקן, מבאי בית הכנסת, ראשו בין כפות ידיו והוא ממרר בכי. הוא ניגש את הזקן ושאל בעדינות: "מה קרה לך?" הזקן הרים את ראשו, הצביע על הפרוכת וצעק בקול מר כשעיניו דומעות: "זה שלי!!!" "אשתי נתנה לי את זה לפני 35 שנה, ולאחר מכן הפרידו בינינו הנאצים ימ"ש בשואה. הפרוכת הזו שלי, מנין יש לך את זה???" רבי מאיר הצטמרר, לא ידע כיצד להרגיע את הזקן. הוא פנה אליו ואמר: "רציתי לספר

לך שהיה עוד מישהו שהתעניין בפרוכת הזו. היית רוצה לפגוש אותו? "" - "כן, אני מעוניין" השיב היהודי. רבי מאיר לקח את הזקן ברכבו לניו ג'רסי, ומשהגיעו - ביקש ממנו להמתין ברכבו. הוא נקש על דלת אחד הבתים, והנה הקשישה פתחה לו את הדלת. היא הופתעה עד מאד לראותו, ולשאלתה מה הוא עושה כאן, השיב: "פגשתי היום מישהו נוסף שהתעניין בפרוכת. הוא נמצא כאן. האם תחפצי לדבר אתו?" "כן, למה לא?" השיבה הקשישה. היא התיישבה על הספה והמתינה לבאים. לאחר דקות ספורות נכנסו רבי מאיר והיהודי הקשיש אל החדר. האשה תלתה עיניים משתאות בבאים, ולפתע נשמעה צעקה מפיה. היא קמה מהספה, וקראה בקול לא לה: "משה!!!!" הזקן הביט בה, ולפתע צעק: "בלה!!!!", הם התקרבו זה אל זה, מתייפחים בהתרגשות, ונעצרו. כך עמדו זה מול זה, לאחר 35 שנות נתק, כשרק ציווי התורה "... לא תקרב" מפריד ביניהם. מי כעמך ישראל גוי קדוש בארץ, אשריכם ישראל! (אמונה שלמה)

חידות לפרשת השבוע:

- א. היכן נרמז בפרשה מה שנאמר במשנה באבות 'בן חמש שנים למקרא'?
- ב. מה הקשר בין האיסור שנאמר בפרשה 'לא תאכלו על הדם' ליה"כ?
- ג. מה הקשר בין המצווה להדר פני זקן, לאיסור להונות גר?
- ד. איזו ע"ז היתה הדרך לעשותה ע"י איש ואשה ביחד?
- ה. על איזה דבר בפרשה אמר בן עזאי שיש כלל גדול מזה?
- ו. מהיכן נלמד בפרשתנו שיש מצווה להצדיק עליו את הדין ולומר על דבר רע 'ברוך דיין האמת'?
- ז. מדוע נקטה התורה את האיסור לקלל אדם מישראל דווקא על חרש ולא על מום אחר?

בראשו ואחד ברגלו, ובאמצע יש להם קשקש ואומר השבועה הידועה להם ומקשקשת האשה, והאשה רואה והאיש נשאל ואומר עתידות, ומפני זה נא' בפר' אוב וידעוני 'איש או אשה כי יהיה בהם אוב' לפי שנגמר הדבר ע"י שניהם.

- **תשובה לחידה ה.** בתורת כהנים עה"פ 'ואהבת לרעך כמוך', אמר רבי עקיבא: זהו כלל גדול בתורה, ישנו מאמר נוסף מבין עזאי - דישנו כלל גדול מזה - 'זה ספר תולדות אדם', וביאר החפץ חיים' דמצד הפסוק 'ואהבת לרעך כמוך' הייתי אמר דאדם שהוא בזוי יכול לומר לעצמו 'גם אני אבזה את חברי מפני שאיני מקפיד שמבזים אותי' אבל מהפס' 'זה ספר תולדות אדם', שמוזכר בו 'בדמות אלוקים עשה אותו' למדים כלל גדול מזה, כי את מי אתה מבזה - את חברך שהוא בדמות דיוקנו של מקום.
- **תשובה לחידה ו.** כתב המ'ושב זקנים' עה"פ 'בצדק תשפוט עמיתך' - אם באה עליך מידת הדין, מצוות עשה להצדיק עליך את הדין, וזהו 'תשפוט את עמיתך', דהיינו הקב"ה, ולברך 'ברוך דיין האמת' ובאותה שעה הקב"ה מתפאר למלאכי השרת, ולכן נהגו לומר בקול רם 'אתה צדיק על כל הבא עלינו'.
- **תשובה לחידה ז.** כתב ה'כלי יקר' דהנה הדין הוא שאם סימא עינו של אדם - נותן לו דמי עינו, אבל אם חרשו - נותן לו דמי כולו, דהוא כמת, ולפי"ז הייתי אמר שחרש חשוב כמת גם ביחס לקללה, לכך נאמר "לא תקלל חרש", וב'באר מים חיים' כתב בשם ה'ריקנאטי' שידוע כמה גדול כח הדיבור והאותיות כשיוצאות מהפה עושות רושם ופועלות למטה, והטעם שנקט 'חרש' כי החרש חסר לו ג"כ כח דיבור, ומי שחסר מהדיבור מוכן לקבל היזק מן החוש החסר ממנו יותר ממקום אחר, ובשל"ה כתב דמש"כ כאן 'חרש' בא לרמז על הדין מלשון 'החרש והמסגר' דאמרו חז"ל דלמה נקרא שמם 'חרש' משום שהכל נעשים חרשים כשהם פותחים את פיהם - שאסור לקלל את הדיינים.

- **תשובה לחידה א.** כתב ה'אור החיים' (מקורו מהמדרש תנחומא קדושים י"ד) עה"פ 'שלוש שנים יהיה לכם ערלים ובשנה הרביעית קדש הילולים לה' ובשנה החמישית תאכלו את פריה', דהכוונה, על הבן הקטן 3 שנים יהיו אטומים שלא יצא מהם צפצוף תורה של פרי מאכל, דעד 3 שנים אין התינוק יכול לדבר, ובשנה הרביעית שמתחיל לדבר ילמדו לומר 'תורה ציווה לנו' ו'שמע ישראל', וזהו שנא' 'קדש הילולים לה'', 'ובשנה החמישית תאכלו את פריה' - זהו שאמרו 'בן חמש שנים למקרא' - דמאז צריך ללמדו תורה.
- **תשובה לחידה ב.** איתא בגמ' (סנהדרין ס"ג וכ"פ הרמב"ם): סנהדרין שהורגים את הנפש אין טועמים אותו היום כלום, שנא' 'לא תאכלו על הדם' כלומר - לא תאכלו על המתחייב דם להיהרג, וכתב ב'באר מים חיים' דמצא שזהו אחד הטעמים שגזרה התורה להתענות ביו"כ, שאם על נפש אחת מישראל נאסרו הסנהדרין מלאכול, כ"ש לאכול ביו"כ שכל נפשות העולם נידונים בו. וכן כתב 'רבינו בחיי' שטעם זה ציוותה התורה להתענות ביו"כ דהוא יום הדין לדיני נפשות, כדי שלא תטרידנו אכילתו מלמצוא חפצו בדרכי התשובה והסליחה, דאם בנפש אחר הוא מוזהר מ'לא תאכלו על הדם', ק"ו שיש לו להיזהר בנפש עצמו שלא יפגע.
- **תשובה לחידה ג.** כתבו ה'אבן עזרא' והטור דלכך נסמך איסור הונאת גר אחר מצוות הידור פני זקן, לומר לך, כשם שאני מצווה אותך להדר פני זקן, שהוא תש כח, כך אני מצווה אותך על הגר שלא להונותו מפני שהוא בארצך והוא תש כח. והרלב"ג כתב טעם הסמיכות, דכשם שציוותה התורה לתת כבוד לאנשים שראוי להם מפני החכמה והישישות, כך ציוותה התורה שלא לבזות האנשים שתלויה מאחוריהם קופת שרצים.
- **תשובה לחידה ד.** כתב ב'ילקוט ראובני' (בשם מגילת סתרים) דעניין אוב ומעשיו צריך איש ואשה שיעמדו על הקבר אחד

הסכים האורח להצעה, וכך החלו שניהם לצעוק במחלקת השיקום בבית החולים עד שכל האחיות במחלקה נבהלו והגיעו בריצה, מתוך מחשבה שאירע דבר מה חלילה, כל המחלקה היתה 'על גלגלים'

הרב שלום יכנס מעלה זכרונות מאביו, המחנך ובעל המנגן הנודע 'רבי אלתר' יכנס זצ"ל.

היה זה בהושענא רבא האחרון, אבי מורי הכ"מ היה מאושפז בבית החולים ב'הדסה' להתאושש מהמצב הרפואי החמור שעבר עליו במהלך הקיץ הקודם, אז היה מורדם ומונשם במשך שבועות ארוכים. בחג הסוכות הוא כבר היה במצב טוב יחסית, יכול היה לדבר, לנהל שיחה עם אנשים, לעיין בספר ואפילו לשיר ולשמח יהודים. הגיע לבקר אחד מידידיו, יהודי יקר מחשובי תלמידי החכמים של 'הר נוף' שלמרות שמדובר ביום עמוס שיש תפילה ארוכה וצריכים להתכונן לחג, פינה לעצמו זמן ובא לשבת לצד מיטתו של אבא כדי לקיים מצוות ביקור חולים. למראשותיו של אבא היתה תלויה תמונה של מרנא החפץ חיים, ועל כן החליט האורח לספר סיפור מהחפץ חיים תוך כדי שיחתם, וכך הוא סיפר.

היה זה בתקופה שמרנא החפץ חיים כבר היה זקן ושבע ימים, ולקחו אותו להינפש מעט בעיירת מרפא, בה שהה יחד עם מרן הגר"ש שקופ זצ"ל.

בשבת קודש, נתלהב לפתע מרנא החפץ חיים ואמר לרבי שמעון, שהוא מרגיש שיש הזדמנות להביא את הגאולה. "אם כל כלל ישראל יצעק בקול גדול שחפצים אנו בביאת גואל צדק, יעשה הדבר רושם בשמי מרום ויבוא המשיח לגאול את עם ישראל".

החפץ חיים לא הסתפק רק באמירה בעלמא, והידע שעז חפצו לצאת מיד במוצאי השבת, ולנסוע למרן הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל, כדי ששניהם יחד יוציאו מכתב לכל תפוצות ישראל לקרוא בקול גדול לביאת המשיח.

אלא שהיו שם מי שניסו למנוע את החפץ חיים מהנסיעה בגלל שלא הבינו את גודל השעה וחשוב שמדובר בהתלהבות יתירה שלו בגלל הציפיה הידועה שהיתה לו לביאת המשיח, ובגילו המופלג אין זה כדאי לטלטל אותו בדרכים, כך שהנסיעה עוכבה ליום ראשון ולאחר מכן עוכבה פעם נוספת, עד שלבסוף כבר היה הכל מוכן לצאת

לדרך, אבל מרן החפץ חיים אמר שבינתיים כבר חלפה השעה, וכבר אין טעם בנסיעה זו.

שמע אבא את הסיפור, ואמר לאורחו הנכבד: אם כך, אולי עכשיו יש עת רצון נוספת? בוא נצעק שנינו, אתה ואני, נצעק שאנו רוצים שיבוא משיח וניגאל גאולת עולמים!

הסכים האורח להצעה, וכך החלו שניהם לצעוק במחלקת השיקום בבית החולים: "ריבוננו של עולם, אנו רוצים שתביא לנו את המשיח ותגאל את עם ישראל", כך קראו שוב ושוב בצעקות רמות, עד שכל האחיות במחלקה נבהלו והגיעו בריצה, מתוך מחשבה שאירע דבר מה חלילה, כל המחלקה היתה 'על גלגלים', והיתה שם שמחת יום טוב גדולה מאוד.

למחרת פרצה המלחמה הקשה, או אז הצטרפו רבים לקריאה הזאת מכל הלב, כולנו רוצים שיבוא כבר משיח וניגאל גאולה שלמה במהרה!

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי', ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

מדוע אסור להסתכל על הקשת? איזה חלק מהקשת צריך לראות בשביל לברך עליה?

בפרשת נח נאמר: "וַהֲקַמְתִּי אֶת בְּרִיתִי... וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ... אֶת קִשְׁתִּי נִתְּתִי בְּעָנָן וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית... וְהָיָה בְּעָנְנֵי עָנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקֶּשֶׁת בְּעָנָן". ותיקנו חכמינו ז"ל, שהרואה את הקשת, יברך: "ברוך אתה ה'... זוכר הברית [ו]נאמן בבריתו וקיים במאמרו". כלומר: נאמן בבריתו, שלא יבטל את הברית אף אם רבו הרשעים; וקיים במאמרו, שאף אילו לא כרת ברית על כך, היה מקיים את מאמרו לנח שלא יביא עוד מבול לשחת הארץ.

וצורת הקשת, כחצי עיגול, כעין הקשת שיריים באמצעותה חיצים. ואם צורת הקשת כחצי עיגול, אלא שחלקה מוסתר על ידי עננים, בניינים גבוהים, וכדומה, כך שאינו רואה את כולה - לדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל, לברך עליה, ולדעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל, לא יברך.

ולמרות שמוותר להסתכל על הקשת על מנת לברך עליה, אסור להביט בה יתר על המידה, משום שיש בה ממראה עצם כבוד השכינה, כפי שנאמר בספר יחזקאל, ב'מעשה מרכבה': "פְּמָרְאָה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעָנָן בַּיּוֹם הַגָּשָׁם פֶּן מְרָאָה הַנִּגְהָה סָבִיב הוּא מְרָאָה דְמוֹת כְּבוֹד ה'". והפליגו חכמים בחומרת הדבר ואמרו, שהמביט בקשת נענש בכחיית העינים.

ובנוסף - כתב הח"י אדם, שרצוי שלא לספר לאחרים על הופעת הקשת, משום שיתכן שהיא מהווה סימן רע - שהעולם ראוי למבול, ואין ראוי לפרסם בשורה רעה, כפי שדרשו חכמינו ז"ל על המפרסם בשורה רעה את הכתוב במשלי: "וּמוֹצֵא דְבָרָה הוּא כְּסִיל".

לפני איזו פעולה רפואית אומרים את התפילה "שיהא עסק זה לי לרפואה"? ומה צריך המתעטש לומר למי ש'מברכו' לבריאות?

בזמנים עברו, היתה אחת הפעולות הרפואיות השכיחות - הקזת דם. ואמרו חכמינו ז"ל, שהנכנס להקזת דם, יאמר: "יהי רצון מלפניך ה' אלקי שיהא עסק זה לי לרפואה, כי רופא חנים אתה". ולאחר ההקזה, יאמר: "ברוך רופא חולים". ויש דעות שונות בקשר לאמירת ברכה זו, האם לאומרה עם

'שם' או עם 'שם ומלכות', והמנהג למעשה לאומרה ללא שם ומלכות.

וכתבו הפוסקים, שיש לומר אמירות אלו לפני כל פעולה רפואית ולאחריה, כגון ניתוח, חיסון, וכיוצא בהם. ואף כשמדובר במריחת משחה על פצע, או בנטילת תרופה לשיכון כאב, או בנטילת תרופות לרפואת הנפש - דעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל שיש לומר אמירות אלו.

ומטרתן של אמירות אלו היא, להביע את ההכרה שהרפואה אינה תלויה בפעולת הרפואה עצמה, אלא ברצון השי"ת לרפוא; וכבכל דבר, גם בענין זה אנו מבקשים את עזרת השי"ת שיהיה לתועלת. ומבואר מדברי הערוך השולחן, שאין חובה לומר אמירות אלו, וכן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שטוב לאומרו, אך אין זה חיוב. ויש שנהגו לומר 'ברוך רופא חולים' בראותם חולה שנרפא.

ועד בענין אמירות לרפואה: חכמינו ז"ל אמרו, שבעבר לא היה אדם שחלה לפני מותו, אלא מי שהגיע זמנו למות, היה מתעטש ומת, עד

שביקש יעקב אבינו עליו השלום רחמים מלפני השי"ת, שאדם יחלה לפני מותו, ונענה. והוסיפו חכמים ואמרו, שמאחר והעיטוש היה סימן למוות רח"ל, צריך לומר לאדם שהתעטש: "חיים", כלומר, לברכו בחיים. ובדברי חז"ל והראשונים מצאנו שנהגו לומר למתעטש: "מִרְפָּא", או בארמית: "אַסוּתָא". וכן נוהגים בימינו לברך "לבריאות". ואין להפסיק באמצע הלימוד או באמצע אכילה לצורך אמירה זו. והמתעטש יענה לְמִבְרָכוֹ: "ברוך תהיה". ואחר כך יאמר המתעטש את הפסוק: "לִישׁוּעָתְךָ קְוִיתִי ה'"; וביאר השל"ה הקדוש, שהכוונה היא, שמתפלל להשי"ת: כשם שהושעתני, כן תושיעני.

האם אדם הרגיל להתפלל מנחה במנין קבוע רשאי לעסוק בכל דבר בסמוך לזמן התפילה? איזו משמעות הלכתית יש לצפירה שלפני כניסת השבת?

חכמינו ז"ל אסרו לעסוק בעיסוקים מסוימים החל מכמחצית השעה לפני זמן תפילת מנחה, מחשש שמא העיסוק ימשך והתפילה תִשָּׁכַח. והם: סעודה; תספורת - הן שער הראש, והן שער הזקן; רחיצה במרחץ; עיסוק במלאכת עיבוד עורות, המכונה 'בורסקאות'; ודין בבית דין. וראה תקציר

למחר, בנוגע לעיסוקים אחרים.

ויש אומרים, שכל עיסוק שעשוי לגרום לשיכחת התפילה, אסור בסמוך לזמן תפילת מנחה. ויש אומרים, כי החשש להימשכות העיסוק, הוא רק בעיסוק שאין מפסיקים באמצעו - כגון סעודה ותספורת - ולא בעיסוק שמקובל לעסוק בו גם חלקים חלקים. ויש אומרים, שכל עיסוק משמעותי אסור בסמוך לזמן תפילת מנחה. והמשנה ברורה פסק, שבשעת הצורך ניתן להקל.

ישנן חמש דעות שונות בדברי הראשונים בנוגע לאיסור זה, ובאופן חריג - ארבע מתוך חמש הדעות הובאו בשולחן ערוך וברמ"א, והדעה החמישית הובאה במשנה ברורה. ואלו הן חמש הדעות: א. כל עיסוק מן העיסוקים הנ"ל, קטן כגדול, אסור סמוך לזמן מנחה גדולה'. ב. סמוך לזמן מנחה קטנה' הכל אסור, אבל סמוך לזמן מנחה גדולה אסור רק עיסוק מתמשך. ג. סמוך לזמן מנחה גדולה הכל מותר, וסמוך לזמן מנחה קטנה הכל אסור. ד. עיסוק מתמשך אסור אף סמוך לזמן מנחה גדולה, ועיסוק שאינו מתמשך מותר אפילו סמוך לזמן מנחה קטנה, ויתכן שאף לאחר שכבר הגיע זמן מנחה קטנה. ה. רק עיסוק מתמשך אסור, וסמוך לזמן מנחה קטנה בלבד.

השולחן ערוך פסק כדעה א'. הרמ"א הביא את דעה ב' כדעה הראשונה, וכן פסק הגר"א. ולאחר מכן הביא הרמ"א את דעות ג' וד', וכתב שנהגו להקל כשתיהן, כלומר, לאסור רק עיסוק מתמשך סמוך לזמן מנחה גדולה, ולהתיר עיסוק שאינו מתמשך אף סמוך למנחה קטנה, ואף לאחר שכבר הגיע זמן מנחה קטנה, משום שבזמנם היה ה'שָׁמֵשׁ' קורא לקהל להתאסף לתפילת מנחה, וסמכו על קריאתו שתזכיר להם להתפלל. ובן אשכנז הרוצה להחמיר בדין זה - מחמת שההיתר על סמך קריאת ה'שָׁמֵשׁ' אינו מוסכם - יחמיר כדעה ב'.

ברם, היות והמנהג של בני אשכנז מתבסס על קריאת ה'שָׁמֵשׁ' לבית הכנסת, אין להקל אלא בתנאים הבאים: 1. במקום זה ה'שָׁמֵשׁ' אכן קורא להתאסף לתפילה. 2. קריאת ה'שָׁמֵשׁ' היא בזמן שניתן להתפלל את כל התפילה מבעוד יום. 3. דרכו של אדם זה לשמוע את קריאת ה'שָׁמֵשׁ', ולהתפלל לאלתר. 4. כשה'שָׁמֵשׁ' יקרא, אכן יפסיק את עיסוקו לאלתר, ויתפלל.

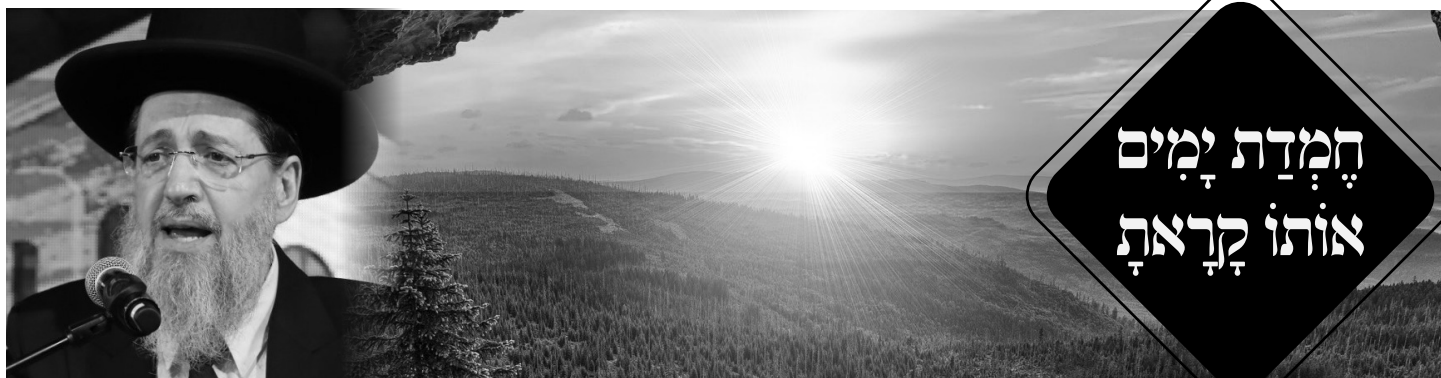
ובזמננו, ה'שָׁמֵשׁ' אינו קורא להתאסף לתפילה, אך מינוי 'שומר', דהיינו, אדם שיזכיר לו להתפלל, נחשב כקריאת ה'שָׁמֵשׁ'. וכן הצפירה המושמעת לפני כניסת השבת - הורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל, שנחשבת כקריאת ה'שָׁמֵשׁ'. וכמו כן, הרגיל להתפלל מנחה בבית הכנסת במנין קבוע - לדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, יש להחשיב דבר זה כקריאת ה'שָׁמֵשׁ'. וכן דעת האור לציון, ולדעתו, אף בני ספרד רשאים להקל באופן זה, אך רצוי להחמיר. אולם, לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, אין להחשיב דבר זה כקריאת ה'שָׁמֵשׁ'.

הצטרפו גם אתם ללומדי ה'דף היומי בהלכה'

עכשיו בכל עמדות נדרים פלוס
או במוקד דרשו 02-5609000

הַמֵּדָת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ

ברכת 'אשר יצר' בשבת שקולה כ 613 פעמים ברכת 'אשר יצר' ביום חול. כיבוד הורים בשבת, שקול כאילו כיבדו ביום חול 613 פעמים.

הגאון רבי בן ציון קוק שליט"א על ערכם של מצוות ולימוד תורה בשבת

שבת, 'אתה אחד... ומי כעמך ישראל גוי אחד'. בכל תפילות השבת, יתעורר ליבו לחוש ברגשי קדושת השבת המרוממת.

כיבוד אב בשבת כ-613 בחול

החפץ חיים אומר (לב אליהו א 86) שדברי הירושלמי (נדרים ג, ט) ששקולה שבת כנגד כל התרי"ג מצוות, אין פירושו שרק שמירת השבת שקולה כנגד תרי"ג מצוות, אלא כל מצוה ומצוה שאדם מקיים בשבת, שקולה כתרי"ג מצוות.

ברכת 'אשר יצר' בשבת שקולה כ 613 פעמים ברכת 'אשר יצר' ביום חול. כיבוד הורים בשבת, שקול כאילו כיבדו ביום חול 613 פעמים. מעתה עלינו לחשב כמה זוכה האדם בלימוד התורה בשבת: מצות תלמוד תורה שקולה כתרי"ג. בדקה ניתן לקיים מאתיים מילים של לימוד תורה, ובשבת כל החשבון הזה נכפל בתרי"ג, יוצא יותר מ-75 מיליון מצוות לכל דקה של לימוד (613X200X613=75,153,800)

ואם לומד מתוך שמחה על הזכות הגדולה שנפלה בחלקו להיות מעובדי ה', נכפל הסכום העצום באלף, כפי שכותב הארחות צדיקים (ט) ששכר "העושה מצוה בשמחה, גדול אלף ידות יותר מהמקיימה שלא בשמחה" (1000X175,153,800), והם מיליארדים רבים של מצוות שמקיים הלומד דקה אחת בלבד בשבת מתוך שמחה. זהו חשבון פשוט אשר כל אחד יכול להגיע אליו, ואף כל אחד ואחד יכול לקיימו ולהשיגו ברגע אחד בלבד.

אם רק נחשב ונפנים זאת, לא יהיה לנו צד שלא לעסוק ולעמול עוד ועוד בתורה. ובוודאי שעל אותן מצוות רבות אף ניתן שכר רב ועצום, וכפי שאנו אומרים באותה משנה "אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא".

(שואלן ודורשין, גיליון 287, אח"מ קדושים תשפ"ג)

לפני כשלושים שנה אחר שהתרבו חילולי שבת ברבים רח"ל, יצאו גדולי ישראל בקריאה לצאת לתפילות מוסף ברחובה של עיר כאות מחאה המונית.

למחרת, ביום ראשון, אמר מו"ר המשגיח רבי שלמה וולבה בישיבה: "אף אני יצאתי בהוראת גדולי ישראל להתפלל ברחובה של עיר, אך התעוררתי לחשוב מי אני שעומד וזועק נגד הנוסעים בשאט נפש ורומסים את כבודה של השבת. אמנם ודאי שלא חרבה ירושלים אלא על שחיללו בה את השבת (שבת שם) וברוך ה' אני לא נוסע, ולא מחלל כן את כבודה של השבת. אך שאלתי את עצמי, האם אני נזהר לשומרה כראוי, האם אני חס על כבודה בשלמות, האם אני מסיר דאגה מלבי ביום השבת לגמרי".

והוסיף ואמר שמי שלומד מוסר, חושש ממחאות העלולות ליצור בליבו את ההרגשה שהוא שומר ומכבד את השבת בשלמות ושלום עלי נפשי".

והרי מביא המשנה ברורה (הקדמה לחלק ג) בשם הי"ערות דבש' כי כל שלא לומד הלכות שבת ויודען על בורין, בוודאי ייצא תחת ידו איסור בהלכות כורך או חזרה ועוד. ואומר הירושלמי (שבת טו, ג) "אמר רבי חנינא מדוחק התירו לומר שלום בשבת" הרי לנו כמה צריך להיזהר אף בדיבור המותר.

שמירת השבת לא מסתכמת רק בשמירת האיסורים הברורים, אלא בקיום כל הלכותיה ודקדוקיה ושמירת כבודה ועינוגה כראוי. עלינו לעורר עצמנו מהמחאה הזו, לפשפש בשמירת השבת האישית של כל אחד ואחד.

אמר המשגיח ציס"ע רבי יחזקאל לוינשטיין: הדרך לחוש בהרגשת קדושת השבת - בעיון תפילה'

בשבת, כשישים לבו למה שאומר בברכות 'אתה קדשת', 'תכנת

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנה הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: 10dirshu@gmail.com

גליון 624
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

יורה דעה סיפורי צדיקים על האישור לפרשת השבוע

סיפורי חז"ל

הגאווה השכיחה את כל מה שידעתי מעשה בבני סימוניא, שבאו אצל רבנו הקדוש, הוא רבי יהודה הנשיא, ובקשו ממנו "מנה לנו אדם שיהיה חכם וחזן, דיין ודרשן ובעל משנה, אדם שינדיג אותנו, יורה לנו את הדרך בה נלך ויסדיר את כל עניינינו". מינה עליהם חכם ושמו לוי בר סוסי, ובני סימוניא הסכימו למינוי, הם הביאו את החכם לעירם, שם התקינו בעבורו במה גבוהה, הושיבוהו עליה ופנו אליו בשאלות הלכתיות. ואולם, החכם כלל לא השיב להם, נראה היה, כי אינו יודע את התשובות, על כן אמרו בני העיר: "מסתבר כי אין הוא בקי בדברים, נשאל אותו אפוא דברי אגדה". שאלוהו, אך גם הפעם לא זכו לתשובה. כיון שכך שגרו משלחת אל רבנו הקדוש בטענה "איזה חכם שלחת לנו?" והרי אין הוא יודע מאומה, על כל שאלה שהצגנו לו, לא ידע להשיב". קרא רבינו הקדוש ללוי בר סוסי והציג לפניו את כל השאלות ששאלו בני בעיר - הפעם השיב החכם את כל התשובות, כנדרש. אמר לו רבנו הקדוש: הנה יודע אתה את כל התשובות, מדוע לא ענית לבני סימוניא בעת שפנו אליך בשאלות? השיב: כשהגעתי לעירם הושיבו אותי על במה גבוהה, או אז נכנסה גאוה ללבי וכל שידעתי נשתכח ממני. על כך אמר רבנו הקדוש: בני אם נבלת בהתנשא, כלומר, אם בתחילה השפלת, כיון שלא ידעת לענות על השאלות שנשאלת - הרי זה מפני שהתנשאת.

(ע"פ מדרש רבה בראשית)

פרשת השבוע

כלל ואינו ראוי להיות מנהיגם של ישראל, וזה פירוש דברי הגמרא (קידושין דף מ"א) אמר רבא רב אידי אסברא לי "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו" (ישעיה ג' י) וכי יש צדיק טוב ויש צדיק שאינו טוב? אלא טוב לשמים ולבריות זהו צדיק טוב, טוב לשמים ורע לבריות זהו צדיק שאינו טוב, היינו שאינו ממשיך על ישראל שפע של טובה ופרנסה. וזה היה חטאם של נדב ואביהוא שהסתפקו "בקרבכם לפני ה'" בלבד, ולא השפיעו על ישראל שפע של פרנסה וטובה, לפיכך "זימותו" לא היו ראויים להיות מנהיגי ישראל.

השוכן אתם בתוך טומאתם (ט"ז ט"ז)
אומר רש"י "בתוך טומאתם" אף על פי שהם טמאים שכינה ביניהם. מסופר: הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זיע"א בא לעיר אחת ושני בעלי בתים עשירים התחילו לריב ביניהם, שכן כל אחד רצה שהרבי יתאכסן אצלו, אחד מהם היה תלמיד חכם אבל בעל גאווה גדול, ואילו השני חסרונו בכך שלא היה זהיר ביותר במצוות. והצדיק בחר בשני, ומשהביעו החסידים את תימהונם על כך, השיב להם ואמר: על בעלי עבירה אמרה התורה "השוכן אתם בתוך טומאתם" אף על פי שהם טמאים "שכינה ביניהם", ואם נאה לו להקב"ה להיות דר עמם בדירה אחת, ודאי שכך נאה גם לי, ואילו על בעל גאווה אמרו חז"ל (סוטה דף ה') "אין אני והוא יכולים לדור בעולם"

ונתן את הקטרת על האש (ט"ז י - ג) מסופר, בצעירותו היה הבעש"ט הקדוש זיע"א משמש את הרה"ק רבי יצחק מדרוהוביץ זיע"א. יום אחד לאחר שהגיש לו ספל קפה, נשאר הבעש"ט עומד ומחכה עד שהצדיק ישתה, ולאחר מכן נטל ממנו את הספל הריק. חייך רבי יצחק ואמר, הבאת לי ספל קפה שכן ודאי אתה סבור שבכך אתה משמש תלמיד חכם, אבל איזה מצוה אתה מוצא בהחזרת הספל הריק? השיב הבעש"ט הקדוש, אף החזרת הכף כף הקטורת בעבודת יום הכיפורים, נחשבה כחלק של העבודה. נתפעל רבי יצחק מאוד מהתשובה ואמר אל הבעש"ט, מהיום ואילך חייב אני להיות משמש אותך.

בקרבכם לפני ה' וגו' (ט"ז - א')
באחת מנסיעותיו של הרה"ק בעל "תפארת שלמה" מראדומסק זיע"א, עבר דרך קראקא, יצאו לקראתו חסידים ותלמידי החכמים שבקראקא, והפצירו בו שיתעכב בעירם, והוא נעתר לבקשתם. כשהגיעו לאכסניא, נוספו ובאו רבים מחשובי העיר להקביל פניו, ביניהם הגאון רבי שמעון סופר זיע"א אב"ד של קראקא, ולכבוד המאורע דרש בעל "תפארת שלמה" בדברי תורה ובתוך דבריו אמר בוז הלשון: כל צדיק שאינו ממשיך על ישראל שפע של ברכה ופרנסה ועשירות, אינו צדיק

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:01 ת"א: 8:04 ר"ת: 8:36

פרשת אחרי

זמני כניסת השבת
ירושלים: 6:45 ת"א: 7:01

מודעה קטנה שהודבקה בכניסות לבתי הכנסיות

נעשתה לשיחת היום

זה שנים רבות שהרה"ק רבי עקיבא יוסף שלעזינגער זיע"א (יומא דהילולא א' אייר) יושב בדירתו הקטנה הצמודה לכותל המערבי בירושלים עיה"ק, ואינו יוצא ממנו. כארי בודד בכלאו הוא מסתובב לפעמים בחדר, אשר כותל המזרח שלו הוא הכותל המערבי ושואג על גלות השכינה, שאגות אלה נשמעות לפעמים בחוץ, מגיעות לאזני המתפללים ליד הכותל, מעוררים ומורידים דמעות חמות של תשובה מעיני המתפללים. כך ישב בביתו בתוך ד' אמות של הלכה, ברבים אינו דורש כלל, ובשום אסיפה ציבורית אינו משתתף.

והנה הפתעה בעיר: מודעה קטנה שהודבקה בכניסות לבתי הכנסיות נעשתה לשיחת היום, במודעה הודיעו על הספד מר על פטירת הגאון הקדוש רבי הלל ליכטנשטיין מקאלימיא זיע"א (יומא דהילולא י' אייר) שתתקיים בבית הכנסת הגדול "תפארת ישראל" ע"י כבוד חתנו הרב לב העבר"י שליט"א (זיע"א). ירושלים בצער, כולם משוחחים על הידיעה הפתאומית על פטירתו של הגאון והקדוש, גדול תלמידי ה"חתם סופר" זיע"א, אשר השיב מעון אלפים מיישראל, אך המרקחה גדלה שבתיים על ההספד שאמור לשאת חתנו הגדול רבי עקיבא יוסף שלעזינגער, אשר זה זמן רב לא הופיע לפני הציבור וקולו לא נשמע. ביום הרביעי אחה"צ נהרו כולם, אנשים, נשים וטף, לבית הכנסת הגדול, כבר משעות הבוקר נדחקו ההמונים לתפוס מקום, הכל רצו לשמוע כל מילה מגאון ישראל, ולא לאבד דבר מדבריו הקדושים של רבי עקיבא יוסף. שכן מי הכיר את הרה"ק מקאלימיא יותר ממנו.

בשעה היעודה, עולה רבי עקיבא יוסף במדרגות העץ של ארון הקודש שחוח ושבור מעוטף בטליתו, המופשלת עד למטה מעיניו, ופותח בקול דממה דקה מדבר הילקוט (וילך), במספר על פטירתו של משה רבנו: "כיון שמת משה היה יהושע בוכה וצועק ומתאבל עליו ימים רבים, עד שאמר לו הקב"ה: עד כמה שאה מתאבל והולך, וכי לך בלבד הוא מת, והלוא גם לי מת, שמיום שבת אבל לפני, הדא הוא דכתיב "ויקרא ה' צבאו-ת לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק וכו'". הקהל הרב געה בבכיה לכל משך זמן הספד, שנמשך חמש שעות תמימות. מה קרה לו לרבי עקיבא יוסף שהחליט לצאת מגדרו ומדרכו אשר קיבל עליו, והתייצב לפני הציבור?.

שנים רבות נהג רבי עקיבא יוסף לצאת ימים אחדים לפני ר"ח אלול לעיר הקודש חברון, כדי לשהות שם במשך חודש התשובה

עד ראש השנה, ולהתעלות בקדושה ובטהרה תוך התעמקות בתורת הנסתר עם מחותנו הגדול, רבה של חברון, הרה"ק רבי שמעון מנשה חייקין זיע"א. בשנת תרנ"א שינה רבי עקיבא יוסף ממנהגו, ובערב ר"ח אייר ציווה לבני ביתו לארוז את חבילותיו. בעצמו הזמין לו מקום אצל אחד העגלונים ויצא לחברון, אף אחד ממשפחתו, ממקורביו או מתלמידיו, לא ידע להסביר מה קרה כאן, ומה יש לו בימים אלה בחברון, אך מכיון שהבינו שהוא מסתיר את הדבר, לא שאלוהו על כך.

ביום חמישי לפנות ערב הגיע לעיר, וכדרכו פנה מיד לאבסנייתו בבית רבי שמעון מנשה. בליל שישי כבר קבעו משמר, למדו בצוותא כל הלילה, ולמחרתו בערב שבת, אחרי תנומה קצרה, טורח רבי עקיבא יוסף בעצמו בהכנות לכבוד שבת כמנהגו בכל שנותיו, אך עתה כשאינו בביתו, הוא מסתפק בעזרתו למארו. הוא פורס את המפה על שולחן החדר בו הם לומדים, ומכין את הפסילה הארוכה כדי שתבער כל הלילה, וכך יוכלו יחדיו לקום בחצות ולעסוק בתורה עד לתפילת הותיקין עם הנץ החמה כמנהגם,

אך הנה קורה דבר מה המעיב על שלוותו, עורב גדול מופיע על מול חלון חדרו, - דבר שאינו מצוי כלל בעונה זו של תחילת הקיץ - וקורא בקול מר קריאות משונות ביותר. רבי עקיבא יוסף נבהל לשעה קלה, הרי חז"ל אמרו במפורש (גיטין מ"ה), כי דבר זה מעיד על בשורה לא טובה רח"ל, אולם אין הוא מקדיש לכך תשומת לב רבה, וממשיך בהכנות לכבוד שבת. הוא מתלבש בבגדי השבת, כמנהגו ללבש לפני חצות היום, חובש את השטר"ימל לראשו, מתיישב על מקומו ומשנן לו את דברי הרמב"ם: (הלכות שבת פ"ל ה"ב) "וישב בכבוד ראש מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יצא לקראת המלך". את תפילת המנחה מתפללים בבית הכנסת בעיר, ואילו לקבלת שבת הם עולים ל"מערת המכפלה" להתפלל ברוב עם הדרת מלך. גם סעודת השבת נסתיימה, הנאספים התפזרו לבתיהם, שני הצדיקים עסקו בתורה עוד כשעה ושכבו להחליף כח כדי לקום שוב בחצות.

אך הנה שוב נרעד רבי עקיבא יוסף. ציפור קטנה חדרה לבית וקפצה היישר על הפסילה הארוכה וכבתה את הנר. "דבר כזה שלא אוכל ללמוד אחרי חצות עדיין לא קרה לי" גונח רבי עקיבא יוסף. הוא פונה למארו רבה של חברון ושואל אותו מה דעתו על כך? רבי שמעון מנשה שנמנה עוד עם צעירי חסידיו של הרה"ק "בעל התניא" זיע"א, עונה בניגון חב"ד: "וכי מה אני יודע בדברים כאלה? הרי רוב האנשים שבעולם עמלים כל ימיהם כדי להיות גדולים, ורבים גם מגיעים לכך, ואינו אני כבר עמל יותר משבעים שנה כדי להיות קטן, ועדיין לא הגעתי לכך, ואין אבין ברמזים כאלה?"

משל ונמשל

יכי טוב סחורה מכל סחורה

משל לסוחר אחר שהלך למדינת הים לקנות סחורה, לאחר שקנה הסחורות שהיה צריך להן, וכבר היה ברעתו לחזור לביתו, פגע בו אדם אחר ושאל אותו אם הוא זקוק לסחורה? אמר לו הסוחר לא, כבר קניתי די צורכי סחורה שהייתי צריך לה. אמר לו האיש, בכל זאת כדאי שתקנה גם כמה אבנים קטנות שיש לי, ואני אמכור אותן במקח השווה, שכן למעות אני צריך, אמר לו הסוחר, אבל אני אין לי עסק בסחורה כזו, הפציר בו האיש הלזה, ער שלא יכול לעמור כנגרו וקנה אצלו את האבנים הקטנות. בדרכו באניה הביתה, כמה סערה גדולה וטבעה כל הסחורה שקנה, והיה מיצר ודואג על כך עד מאוד כי איבר את כל כספו, וגם אין לו סחורה לחנות. לפתע נזכר כי קנה את האבנים הקטנות. לקחן בידו והתבונן בהן, וראה והנה הן אבנים טובות שמחירן רב מאור, ונצטער צער רב על שקנה רק מעט מאבנים יקרות אלה.

והנמשל: כך היא דרכו של ארם בעולם הזה הדומה לשוק גדול, שכל אחר קונה בו סחורה כדי למצוא פרנסה לעולם הבא, ויש הרבה אנשים העוסקים בדברים של מה בכך, וקונים קניינים המדומים, כדי לצבור עושר רב כחול הים, ולהרבות כסף וזהב. והנה בא אל אדם כזה יצר הטוב, ומבקש ממנו לקנות כמה אבנים קטנות, הן מצוות ומעשים טובים, כגון אמן יהא שמיה רבא או קדושה, לימור התורה וכרומה, ומרוב הפצרות הוא מסכים וקונה אצל יצר הטוב אבנים אלו, אולם לבו בל עימו בקניה זו, שכן כל לבו ונפשו נתונים למסחר ההבל שלו, אבל כשבא יום פקודתו יום המיתה, וכל סחורתו שקנה בעולם הזה טובעת בים, ואינה שווה כלום, והוא רואה שאין בידו רבה להביא לביתו הנצחי שהוא העולם הבא, הרי הוא נזכר שקנה פעם כמה אבנים קטנות, שהם מצוות ומעשים טובים, וכשהוא מתבונן בהן, הוא מוצא כי הן אבנים יקרות מאוד, והם המליצים והפרקליטים שלו בעולם הבא, אז הוא מיצר ומצטער, שלא רכש מהם יותר, והשקיע את כל ימיו בסחורה מדומה.

(הרה"ק רבי שמעלקא מנילקשבורג זיע"א)

(יומא דהילולא ב' אייר)

רבי עקיבא יוסף נח לשעה קצרה כדי להתאושש בפחדו, ואחר כך קם יחד עם מארחו כדי לעסוק בתורה, והפעם בעל פה. בחדר החשוך.

השבת עברה, רבי עקיבא יוסף כבר כמעט שכח מכל הענין אשר קרהו, גם מוצאי שבת עבר עליו כרגיל, יחד עם מארחו ערך סעודת "מלווה מלכה", שניהן הנעימו את הסעודה בזמירות ובתפילות, ובשעה מאוחרת עלו על יצועיהם לחדש כוחותיהם לעבודת הבורא, וכך עבר עליהם גם יום ראשון תוך עיסוק בתורה ובעבודת השם. כלילה אחרו מעט בתלמודם, עייפות נוראה וחולשה השתררה על רבי עקיבא יוסף, הוא הזדרז הפעם למיטתו.

אך רק השכיב את עצמו, והנה הוא שומע מתחת לחלון הבית קול המונים צועדים ברעש תוך בכי ונהי בכיוון למערת המכפלה. היה זה באור ליום ב' באייר תרנ"א. בוודאי עוברת עתה הלוחית של אדם גדול – חשב רבי עקיבא יוסף לעצמו – אך מכיון שנהג לא לצאת מביתו להלוויה הנערכת כלילה, קם בזריזות וצעד בחדרו ד' אמות בכיוון ההמונים כדי לצאת מצוות לווייה. אך מה נדהם כאשר קם בבוקר והתעניין מי היה נפטר זה, שנערכה לו הלוויה אדירה בחצות ליל, ואיש לא ידע להשיבו, הוא פנה לרבני העיר וגם הם לא ידעו על כך דבר. עתה החליט רבי עקיבא יוסף שבוודאי מראים לו מהשמים בשורה לא טובה, הוא מיהר להיפרד ממארחו הגדול וחזר לירושלים. למחרת הגיע לביתו והודה לה' כי מצא הכל על מכונו, בני ביתו בריאים ושלמים, וחזר לתלמודו ולעבודת השם שמח וברוח מרוממת.

שבועיים ימים עברו, ולירושלים הגיעה הבשורה המרה: נגדע ארז הלבנון, הגאון הקדוש רבי הלל מקאלימא זיע"א, חותנו הגדול של רבי עקיבא יוסף שלעזינגער, נתבקש לשיבה של מעלה באור ליום שני, י' באייר תרנ"א – באותו לילה, בו שמע רבי עקיבא יוסף בחברון קול המונים צועדים בבכי לעבר מערת המכפלה. הלוא כך כתוב במפורש בספר הזוהר (זוהר ח"א פ"א): נשמות הצדיקים לפני עלייתן לגן-עדן עוברות בדרך מערת המכפלה. עתה כאשר שמעו יהודי ירושלים את השתלשלות הדברים מפיו של רבי עקיבא יוסף, הבינו למה ומשום מה יצא הפעם מגדרו, החליט להופיע לפני הציבור ולהספיד את חתנו הגדול. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל.

צ'ין אדם לחברו

יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך מסופר על הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א (יומא דהילולא ב' אייר), שהיה בורח מן הכבוד והיה ענותן מאד, וכאשר בא לניקלשבורג לשבת על כסא הרבנות, יצאו כל גדולי וחשובי העיר לקראתו, ונתנו לו כבוד גדול. כשהכניסו אותו לבית המיועד עבורו, ביקש מאת הקהל כי לשעה קלה יעזבו כולם את הבית, ויתנו לו את האפשרות להתבודד ולהתייחד עם עצמו, בקשתו נתמלאה, ורק אחד מחשובי הקהל לא כבש את יצרו, ונשאר בתוך אחד החדרים כשהוא מסתתר אחרי הדלת והמוזזה. והנה שמע את קולו של הרב כשהוא מדבר אל עצמו: "ברוך הבא רבי שמעלקי, שלום עליכם רבנו הגדול, בוא בשלום אב בית דין של ניקלשבורג". הלך הלה וסיפר זאת לפרנסי הקהילה, והללו שמעו ותמהו, נכנסו גם הם בחשאי לבית הרב, ומצאוהו כשהוא יושב על כסאו, פניו לכותל, והוא מדבר עוד פעם בינו לבין עצמו בלחשיה: שלום עליכם רבנו רבי שמעלקי". לא יכלו ראשי הקהל להתאפק, ניגשו אליו ואחרי בקשת סליחה, ביקשו ממנו כי יבאר להם טעמה ונימוקה של התנהגות מוזרה זו.

נענה הצדיק ואמר להם: חכמינו אמרו "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך", והרי הדבר תמוה, הלא הרשות נתונה לאדם לזלזל בכבוד עצמו, וכי משום כך יכול ורשאי הוא לזלזל בכבוד חברו? אבל אני חושב כי ישנה כוונה אחרת במאמר זה, חכמינו

רוצים ללמד אותנו שלא להתגאות, ואם רואה אדם שחבריו חולקים לו כבוד, לא יתגאה, אלא יהא כבוד זה שחולקים לו חבריו, דומה בעיניו כאילו הוא גופו חולק כבוד לו לעצמו, והוא שאמרו חכמינו "יהי כבוד חברך" הכבוד שחברייך חולקים לך "חביב עליך כשלך", כמו הכבוד שלך שאתה תחלוק לך לעצמך, וכשם שאין כל ערך וחשיבות לכבוד שאדם חולק לו לעצמו, ואדרבה הדבר מביא לידי גיחוך, כך לא יהיה נחשב בעיניו כל כבוד שחבריו חולקים לו.

בהבל פיכם אתם הורגים אנשים

מסופר: הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארליץ זיע"א נסע פעם לרבו המגיד הקדוש ממעזריטש זיע"א, ובעגלה בו נסע הצדיק, נסעו גם חברות עגלונים מהמון העם, ישבו הללו ודיברו בגנותם של יהודי העיר, ועל כל אחד מצאו חסרונות והרבו ברכילות ולשון הרע וכו', שמע את זה רבי אהרן, התערב בשיחתם והסב את נושא השיחה, והחל לשאול אותם ולהתעניין אצלם בענייני סוסים, החלו העגלונים משוחחים אתו בהתלהבות גדולה על סוסים וכדו', עד הגיעם למעזריטש.

כאשר נכנסה העגלה לעיר, הקיפו חסידים רבים את העגלה מכל צד וקיבלו את פני רבם הגדול מקארליץ בכבוד הראוי. תמהו העגלונים למראה עיניהם ושאלו את רבי אהרן: אם רבי אתה, מדוע שוחחת עמנו כל הדרך על סוסים? השיב להם הצדיק: ראיתי שבהבל פיכם אתם הורגים אנשים, אמרתי, מוטב שתהרגו סוסים.

הילולא דצדקיא

שבת קודש כ"ו ניסן

יהושע בן נון (ב"א - תקט"ו)
הרה"ק רבי אפרים ב"ר אהרן (מחנה אפרים - תצ"ה)

יום ראשון כ"ז ניסן

הרה"ק רבי יהודה ב"ר יוסף כהנא (קונטרס הספקות - תקע"ט)

יום שני כ"ח ניסן

הרה"ק רבי יששכר ליב מסלאנים ב"ר שמואל (תרפ"ח)

רבי יהושע העשיל ממאניסטרשיץ ב"ר יצחק יואל (תרצ"ח)

הרה"ק רבי שם קלינגבערג מקראקא ב"ר אברהם מרדכי מזאלושץ (תש"ג)

יום שלישי כ"ט ניסן

הרה"ק רבי משה מקאברין ב"ר ישראל (תרי"ח)

יום רביעי ל' ניסן

רבינו יוסף אבן מיגאש ב"ר מאיר הלוי (ד"א תתק"א)

רבינו חיים ויטאל ב"ר יוסף (ש"פ)

הרה"ק רבי יעקב ב"ר צבי (יעב"ץ - תקל"ו)

יום חמישי א' אייר

הרה"ק רבי מנחם מענדל מוויטעפסק ב"ר משה (תקמ"ח)

הרה"ק רבי עקיבא יוסף שלעזינגער ב"ר יחיאל (תקפ"ב)

יום שישי ב' אייר

הרה"ק רבי שמואל שמעלקא מנקלשבורג ב"ר צבי הירש (תקל"ח)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

שמונה הלכות

נאמר הרה"ג נטילת הכתב וביטוי שליט"א
מדרש "בם אני אודר" רפרוס יוסף הרש"ל על המערים.

לשון הרע (א)

א) כל המספר לשון הרע מגדיל עוונות כנגד שלוש עבירות, עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמים. (ערכין דף ט"ו ע"ב)

ב) כל המספר לשון הרע, אמר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם. (שם)

ג) התקנה שלא יבוא לידי לשון הרע, אם תלמיד חכם הוא, יעסוק בתורה, ואם עם הארץ הוא, ישפיל דעתו. (שם)

ד) יש עוון גדול עד מאוד, והוא המספר בגנות חברו, אע"פ שאומר אמת, אבל האומר שקר מוציא שם רע על חברו נקרא. אבל בעל לשון הרע זה שיושב ואומר כך וכך עשה פלוני, וכך וכך היו אבותיו, וכך וכך שמעתי עליו, ואומר דברים של גנאי, על זה הכתוב אומר יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון מדברת גדולות, (תהלים י"ב ד'). (רמב"ם פ"ז מהלכות דעות ה"ב).

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

מברכים חודש אייר

המולד ביום רביעי

בשעה 11:41 דקות ח' חלק

ר"ח ביום רביעי וחמישי

פני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פרשת קדושים - תהיו מכבדים זה את זה

"ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא י"ט, י"ח)

תנא דבי אליהו: "אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: 'בניי אהובי', כלום חיסרתי דבר שאבקש מכם? ומה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבים זה את זה, ותהיו מכבדים זה את זה ותהיו יראים זה מזה!"

סיפר לי יהודי ממבשרת ציון- אב שכול. נולדו לו שלושה ילדים. בן אחד נהרג בצבא ל"ע. נשארו שני אחים. האיש זכה לחתן אותם, אולם דמעתו על פניו. מה קרה? הוא אמר לי: "בני לא מדברים זה עם זה! לא שווה לי כלום!"

בגמרא כתוב (שבת ל"א) שבו'אהבת לרעך כמוך' (ויקרא י"ט, י"ח) כלולה כל התורה!

בפרשת קרבנות הנשיאים נתנאל בן צוער יעץ לנשיאים שכולם יביאו נדבתם בשווה, שלא יעדיף אחד על חברו, כדי שלא תיפול קנאה בין איש לרעהו ע"י שאחד יגדיל קרבנו יותר מחבירו, כמו שמצאנו אצל קין והבל.

לקב"ה היתה נחת רוח מזה עד שאמר להם: "אתם עשיתם באופן כזה כדי שתהיו כולכם אהובים זה לזה, ולא תיפול קנאה ושנאה ביניכם. קחו אותי גם כן ביניכם!"

קראנו בהגדה: "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה, דיינו". בזכות עצם האחדות! לא היה מצב לקבל את התורה אם לא היינו מאוחדים!

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א

חבר הרבנות מבשרת ציון

אנחנו נמצאים בארבעים ותשע יום בין פסח לחג השבועות, ימי הכנה לקבלת מתן תורה. בכל יום אנחנו סופרים ומתכוננים לקבלת התורה הקדושה.

מפורסמים דברי הרמב"ן שאלו ימים מיוחדים כמו חול המועד, אלא שאירע מקרה טראגי ונפטרו בהם עשרים וארבע אלף תלמידי רבי עקיבא ולכן אין אנחנו שמחים.

הימים האלו הם הכנה לחג השבועות! ידועים דברי חז"ל הקדושים: "דרך ארץ קדמה לתורה!" (מדרש רבה פרשה ט"ו). אי אפשר לקבל תורה כאשר האדם עם מידות מושחתות או כאשר אנחנו לא מאוחדים! עשרת הדברות נאמרו בלשון יחיד! כאיש אחד בלב אחד.

מסופר על הגאון רבי שלמה זלמן אויירבך צ"ל שהיתה תקופה קשה שגזירות קשות נחתו על הציבור, מחלות ותאונות יחד.

אנשים עלו אל ביתו ושאלו: "במה להתחזק? האם בשמירת השבת? או בצניעות? או שמא בהלכות ריבית?"

הרב ענה להם נחרצות: "במקום לחפש במה להתחזק רוצו לחתום! לחתום תהו, כן. רוצו לחתום לשכן שרוצה להרחיב את הבית בבניית מרפסת או חדר. תפסיקו להתעקש ולהתווכח עם חברכם. בזאת אני מבטיח שכל הגזרות יעלמו!"

זו ראייה של גדול בישראל! ההשקפה נכונה שמה שה' רוצה מאיתנו הוא שנכבד אחד את השני!

הדברים מפורסמים וידועים שזה רצון השם!

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל הענינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב נתנאל בן ג'ינה

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רונית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רוחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה אנאל חביבה בת שולמית לאה בת תמר מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי סיון רבקה בת אלן אסתר

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רוחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה דרור בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרוחה- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה- הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן נזימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קסנש בת דגנט רונית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר

לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר ולידל אלחנן רפאל בן אריס ולידל אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה לע"נ פיבי בת מזל ע"ה ונועם בן אורנה ז"ל

צאת לכת

ע"ה	כנסת לכת	צאת לכת	יבוי תם
י"ט	18:50	20:03	20:56
ת"א	19:09	20:01	20:53
מ"ט	19:12	20:04	20:56
כ"ב	19:09	20:02	20:53

שואל ומשיב בהלכה – ספירת העמר – חלק ג'

האם נשים צריכות לספור 'ספירת העומר'? ואם כן, האם צריכות לספור עם ברכה? מה הדין אם אדם טעה במניין השבועות אבל צדק במניין הימים?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: !

נשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, לכן נשים פטורות ממצוות ספירת העומר, מכיוון שהמצווה תלויה בזמן. אם אישה רוצה, היא יכולה לספור. לדעת הספרדים, אישה סופרת בלי ברכה. מקורות: או"ח תקפ"ט, ו.

לאשכנזים: דעת הרמ"א שאישה שמקיימת מצוות עשה שהזמן גרמא יכולה גם לברך עליה. יש פוסקים אשכנזים שהורו שעדיף שאישה לא תברך על הספירה, מכיוון שלא מצויה בבית-הכנסת, ויש חשש גדול יותר שתשכח לספור יום אחד. ייתכן שלא תשים לב לכך ותמשיך לספור לאחר מכן בברכה. מי ששכח לספור יום אחד (בלילה לא ספר וגם ביום שח ולא ספר), אינו רשאי להמשיך ולספור בברכה. מקורות: משנה ברורה תפ"ט, ג.

מי שנוהגת להתפלל תפילת ערבית בכל יום או שבני ביתה רגילים להזכיר לה לספור, החשש שתשכח לספור באחד מימי ספירת העומר קטן יותר. לכן אם היא רוצה - היא יכולה לברך ולספור. מקורות: 'מגן אברהם' תפ"ט, א.

יש אומרים שלפי הקבלה אין לנשים לספור את ספירת העומר אפילו בלי ברכה. מקורות: 'רב פעלים' ח"א סו"י י"ב.

מצווה לחנך את הילדים הקטנים לספור את ספירת העומר בברכה מדין חינוך. אפילו קטן שהגדיל, כלומר: נהיה בר-מצווה בתוך ימי הספירה, אפילו אם הקפיד לספור את ספירת העומר לפני שנהיה בר-מצווה מידי יום, מכיוון שבעודו קטן לא היה מחויב במצוות מן התורה כמו גדול, אינו יכול להמשיך לספור בברכה בשאר הימים. מקורות: שו"ת 'ביע אומר' ח"ג או"ח כ"ז.

הטעה בספירת העומר במניין השבועות אבל את מספר הימים מנה כראוי יכול להמשיך לספור בברכה.

דאגה לזולת ושְׂכָרו

הרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א סיפר: שמעתי מעשה נורא מאת הגאון הגדול רבי יוחנן וואזנר שליט"א (ראב"ד במונטריאול). לפני זמן מה נבחן אצלו אברך צעיר בן 26 שנים בלבד שבא לפניו לעמוד בכור המבחן. האברך גילה בקיאות ובהירות נפלאה בשולחן ערוך אבן העזר. הרב יצא מכליו ממש לנוכח המראה הגדול הזה. אברך צעיר אשר ידיו רב לו באופן אשר אינו מתאים כלל לפי מניין שנותיו אלא רק לזקן ויושב בישיבה. בנוסף האברך סיפר כי סיים את הש"ס כמה פעמים ומכהן כבר בהוראה...

לאחרונה הגאון ר' יוחנן פגש את אבי הת"ח והוא הכביר בשבח בנו אשר הינו ממש כאחד הגדולים. האבא סיפר שבנו בילדותו וגם בתחילת שנותיו בישיבה כלל לא היה מוכשר - לא בידיעת התורה ולא בהבנת התורה, אלא כך היה מעשה: כשהיה בנו בשיעור ב' בישיבה קטנה בעיר מונסי, בחר צעיר נכנס לישיבה בשיעור א'.

המשיך האב וסיפר: "הבחור היה נחבא אל הכלים והיה ביישן. הגבאי קרא את הבחור הביישן לעלות לתורה. הבחור לא ידע איך להחזיק את עצמו. זיעה קרה שטפה את כל גופו ובקושי רב גמגם את הברכות. בני הבין את הנעשה וחשש שמא יעשו הבחורים 'מטעמים' וילעגו ויבזו לו, מה שיעמיק את הפגיעה בנפש הרכה של הבחור לכל ימיו וגם עלול לפגוע ולהזיק לדורי דורות.

בני ניגש אל הגבאי וביקש ממנו לעשות 'הגבהה' - להגביה את ספר התורה לאחר הקריאה (כפי מנהג האשכנזים). הגבאי הסכים. הבן ניגש אל הבימה, תפס את ספר התורה ועשה 'הגבהה' כמו שנוהגים לעשות בשמחת תורה... כלומר הוא הפך את הס"ת כשהכתב לצד הקהל ואילו הקלף מכון כנגד פניו. מיד נשמעו צעקות: "לא יעשה כן במקומו" וכו', וגעשו ורעשו הרוחות...

לאחר התפילה אחד מראשי הישיבה החליט לסלק את בני מיד מהישיבה בהטעימו: "וכי אנחנו מחזיקים ליצינים וקלי דעת כמותו?!". אבל איש אחד מראשי הישיבה חשב שלפני שעושים כן צריך לשאול אותו מדוע עשה כן. הבחור הסביר לו שעשה זאת כדי שידברו וילעגו לו וישכחו מה'עלייה' של הבחור הביישן.

מאותו היום נפתחו לו מעיינות החכמה. הבחור עלה ונתעלה עד שהגיע בגיל 26 לכאלו הישגים בתורה - מורה הוראה בפועל, בעל מידות טובות, סיים כמה פעמים את הש"ס... הכל התחיל מ'ואַהֲבָה לְרַעַף קְמוֹץ' (ויקרא י"ט, י"ח) שקיים בכל מאודו! (מעובד מתוך 'רפידתו זהב ע"פ אסדר לסעודתא')

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

לשמיעת השיעורים של הרה"ג אליהו פינחסי יש להתקשר 073-3718395

מינויים

לקבלת העלון חנים במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון, חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26 ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי בטל' 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כְּמִלְאָכִים- הַצִּדִּיק הָרַב שְׁבֵתָאִי בֶן חַיִּים זצ"ל

הצדיק הרב שבתאי בן חיים זצ"ל - נולד בשנת ה'תר"פ (1920) בכפר זָבֵר בכורדיסטן. אמו נפטרה כחמישה חודשים אחרי לידתו ואביו נישא בשנית למרת שרה. המשפחה עברה לגור בכפר נהלא. מאוחר יותר עברו לגור בעיר עקרא שבכורדיסטן, שם בין השנים ה'תרפ"ה – ה'תרצ"ד (1925-1934) למד בת"ת אצל חכמי כורדיסטן. כבר בצעירותו התגלה כעילוי והצטיין בבקיאותו ובאהבתו לתורה. מוריו הציעו לאביו לשלוח אותו לעיר מוסול שבעיראק כדי שיתעלה יותר בלימוד התורה. משפחתו עברה לגור לכפר שוש עקב קשיים כלכליים. בין השנים ה'תרצ"ד-ה'תרצ"ח (1934-1938) למד בישיבה גבוהה במוסול בה למד שחיטה ובדיקה, רבנות, מוהלות ודיינות. לאחר סיום לימודיו ניגש לבחינות בשחיטה ובדיקה, רבנות, מוהלות ודיינות. רבינו עבר את הבחינות בהצלחה והוענק לו כתב הסכמה. לאחר נישואיו למד גם קבלה.

באותה השנה התמנה למשרת דיין בבית הדין הרבני שבעקרא. המשורה אושרה גם על-ידי ממשלת עיראק. רבינו שימש כאב"ד ופסק ליהודים וגם למוסלמים בענייני ממונות. ליהודים פסק גם בענייני נישואין וגירושין. בנוסף הסתובב בכפרים שבכורדיסטן כדי לשחוט ליהודים שגרים בכפרים שלא היה להם רב ושוחט, מל תינוקות וערך חופה וקידושין. בשנת ה'תרצ"ט (1939) חזר אל אביו לכפר שוש. גויס לצבא העיראקי בניגוד לרצונו והוא לא הצליח להתחמק. גם בתקופת שירותו הקפיד לאכול אך ורק כשר ולשמור על אורח חיים דתי עם לימוד תורה. עבר ניסיונות לא קלים. לאחר נישואיו שני בניו הקטנים נפטרו.

בשנת ה'תשי"א (1951) עלה לארץ והשתכן במעברות בטבריה. למרות הסמכתו לרבנות בכורדיסטן נבחר בארץ ע"י מספר דיינים ביניהם מרן הרב עובדיה יוסף. את המבחנים עבר בהצלחה מרובה והפגין ידע רב. כאשר שירת במילואים, הרב שלמה גורן הציע לו להיות רב צבאי אבל הוא סירב. בהתחלה שימש כמורה ביישובי צפון הנגב. בשנת ה'תשט"ז (1956) התמנה למרא דאתרא של מושבי מנוחה וסגולה. בשנת ה'תשמ"ג (1983) התמנה ע"י המקובל הרב מרדכי אליהו והרבנות הראשית לישראל לשמש כרב ראשי של מועצה אזורית לכיש. בין יתר פעולותיו פתח קורסים לשחיטה ובדיקה. היה חבר ב'בית הוועד' באבן שמואל המיועד להשתלמות רבנים ושו"בים בהוראה הלכה למעשה. עסק בכל מקצועות הרבנות בחייו. למרות שהוצע לו לשמש כדיין, בעונותיו סירב. מלומד בניסים. כתב קמיעות. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר ב- ו' אייר ה'תשע"א (2011). חי כ-91 שנים. ציונו בבית העלמין ליד מושב זבדיאל.

אביו: ר' חיים (ממוקו). **אמו:** מרת כתון. **אשתו:** מרת מחבובה (בת ר' שלום לוי). **ילדיו:** ר' יאיר ז"ל, ר' צדיק ז"ל, ר' יאיר, מרת עליזה, מרת ברכה, מרת חנה ע"ה, מרת אסתר, ר' מנשה, ר' אפרים, ר' יוסף, מרת טובה, מרת ציונה ור' בצלאל. **מרבתי:** דודו, חכם מוסא, חכם אברהם מנחם (רבה של עקרא), חכם צמח ברזאני, חכם ר' יצחק ברזני (אב"ד בעיר ארביל בכורדיסטן). **מתלמידי:** ר' מנחם בנימין (רב קהילה באלעד), ר' אסף רביב (רב מושב תלמים), ר' שלום אלעזר (רב מושב שחר), נכדו, ר' שלו שבתאי (רב קהילה במושב מנוחה). **מספריו:** **השבח לא-ל** - מעט מדברי תורתו שהובאו ע"י נכדו, ר' שלו שבתאי.

רבינו גויס לצבא העיראקי בניגוד לרצונו. למרות שלא רצה לשרת, הרב האמין כי הכול לטובה. אם הקב"ה סיבב כך, כנראה שיש סיבה טובה לכך. הוא הגיע גם לדרגת קצונה. הרב השתתף במלחמה של העיראקים נגד הבריטים. בזכותו מחלקה שלמה של חיילים שהותקפה ניצלה מאש העיראקים. בזכותו גם לאחד מהחיילים היהודים בצבא הבריטי הוגש סיוע רפואי בחשאי.

במהלך שירותו הקפיד כל העת לאכול אך ורק אוכל כשר. שמר על הדת במצבים קשים ביותר והמשיך ללמוד תורה. בעת שהותו בצבא העיראקי זכה לבקר בקברים של הנביאים יונה ונחום למרות האיסור שהשלטונות הטילו על היהודים להיכנס לשם. הנביא נחום האלקושי מוזכר בתנ"ך בין נביאי 'תרי-עשר'. על-פי המסורת היהודית קברו בעיראק בכפר אַלְקוּש שליד העיר מוסול. רבינו גם הגיע עם הגדוד סמוך לקבר נחום. הרב פחד בהתחלה לבקש מהמפקד הממונה עליו ללכת לציון הנביא מכיוון שאותו מפקד היה ידוע ברשעותו. אחר שאזר אומץ בלבו, ביקש מהמפקד. למרבה הפלא המפקד הסכים ואמר: "לך, אבל תחזור עד הבוקר".

הרב שמח מאוד. לבוש מדים ונושא תרמיל הלך לקבר הנביא. כשהגיע לשם התפלל וברך את ה' על הזכות שנפלה בחלקו. לאחר תפילתו הבחין כי השומר היהודי מטיח דברים כנגד הנביא. שוחט היה מגיע ממוסול מדי פעם כדי לשחוט בשר עבורו, אבל השוחט לא הגיע וארבעה כבשים גדולים המתינו לשחיטה. השומר אמר לנביא: "אם לא יגיע כעת שוחט כדי שיהיה לי בשר לאכול- אני אעבור לעיר". הרב פנה לשומר ואמר: "שלום עליכם". השומר אמר: "לא באורחים כאלה אני חפץ!". הרב שאל: "מדוע?". השומר ענה: "אני יודע שאתה יהודי. אין לי במה לכבד אותך לאכול. הנביא הבטיח לי, שבעוד עשר דקות יבוא אליי שוחט. עבר הזמן והשוחט לא בא". הרב אמר: "אני שוחט!". השומר אמר: "אתה שוחט!?! אתה חייל עיראקי במדים!". הרב אמר: "אני שוחט ממוסול, קוראים לי חכם שבתאי בן חיים".

הרב הוציא מהתרמיל סכין שחיטה ואבן המשחזת. השומר אמר לו: "אני יודע מי אתה, שמעתי עליך". הרב התחיל לשחוט את ארבעת הכבשים, כאשר השומר הכין מדורה. במהלך הלילה הרב ניקר היטב מהחלב והגידים האסורים באכילה. הרב הוזמן על-ידי השומר לסעוד, והם אכלו ושבעו. השחר עלה והרב היה חייב לשוב למחנה. בגדיו היו מלאים בדם ובריח מהשחיטה. השומר הרגיע אותו ושלח איתו למפקד מעט בשר ולחם. הרב חשב לעצמו: "ואיך אחזור כך למחנה? איך המפקד יגיב! מה שיעשה – יעשה! הכול משמיים!".

הרב למחנה חזר והנה המפקד יצא לקראתו. הרב התפלא על כך. המפקד ניגש אליו ואמר בנחת: "שבתאי, לך תישן, תנוח מעט. אנחנו נחכה עד שתתעורר. אני רואה שהמדים שלך התלכלכו! אני אדאג שיביאו לך מדים חדשים ונקיים". המפקד הודה לרב על הבשר והלחם שהביא לו. הרב שאל: "מה קרה, שאתה נוהג בי בטובה?". המפקד ענה: "אין כמו הדת של היהודים. אין אמת כדתכם".

הרב שאל בפליאה: "מדוע אתה אומר כך?". המפקד אמר: "לפני שביקשת ממני ללכת לקבר נחום, הנביא שלכם בא אליי ואיים, שאם לא אשחרר אותך הוא יהרוג אותי!". הרב הודה לבורא עולם על הנס שנעשה לו והלך לישון. כהבטחת המפקד הגדוד התעכב בדרכו עד שהרב היה מוכן.

התמונות והסיפורים מתוך הספר 'השבח לא-ל' ששלח לנו נכדו הרב שלו שבתאי, תודתנו נתונה לו.

מְצוֹת כִּיבוּד הוֹרִים וּשְׂכָרָה

מעטפה שבתוכה יש 15,000 שקל. מצאתי את המעטפה זרוקה על הרצפה באמצע הרחוב. מה צריכים לעשות?"

מיד אמרתי לו שה' יתברך זימן לו עוד מצווה, שהרי מצווה גוררת מצווה. הוא קיים מצוות כיבוד הורים ועכשיו הוא קיבל לידיו עוד מצווה של השבת אבידה.

אמרתי לו שינוח מעט, ישטוף את הפנים ויתחיל להכין מודעות. שיתלה אותם באיזור שבו מצא את הכסף. שיכתוב שהוא מצא מעטפה עם סכום כסף וניתן לקבלה עם סימנים.

הבן מיהר לעשות את המצווה. בקושי שטף פנים, מי מדבר על לנוח. הוא הכין את המודעות וטס במהירות לתלות אותם בכל איזור רחוב השומר שליד ביתי בפרדס כץ.

לאחר זמן לא רב הוא חוזר לבית. חולפות דקות ספורות והטלפון שבבית מצלצל. על הקו מנהל של מפעל לייצור ניילון. הוא מספר לי שהכסף שייך לבן שלו - והוא אבד לו ברחוב פלוני.

ביקשתי ממנו סימנים. ברגע שראיתי שהסימנים מתאימים אמרתי לו שיבוא אלי לבניין ושייקח את הכסף. עוברות דקות ספורות והוא אכן הגיע.

קראתי לבני הקטן. הבאתי לו את המעטפה של הכסף ואמרתי לו: "קח את המעטפה ותקיים את המצווה בעצמך. אתה מצאת, אתה תחזיר ואתה תרוויח מצווה".

הבן שמע לי. הוא לקח את המעטפה וירד למטה כדי להחזיר לאדם את הכסף. ההוא שראה ילד למול עיניו, מיד שאל אותו: "איפה אבא או מישהו גדול?"

הבן שלי סיפר לו את כל הסיפור של ההשגחה פרטית, איך הוא מצא את המעטפה בזכות שהלך ברגל בשנייה האחרונה ולא באופניים.

בעל מפעל התלהב מהסיפור והופתע לטובה. הוא הודה לבני ונפרד ממנו לשלום. הוא הודה לו על היושר שגילה בעת מציאת הכסף והרצון להחזיר את האבידה לבעליה.

לא עוברות יותר משעתיים ובעל המפעל מחייג אליי שוב. הוא אמר לי, שאקרא לבני שיבוא למטה הוא הכין לו הפתעה קטנה.

בני שירד מהר למטה גילה מול עיניו המשתאות אופניים גדולים הכי מתקדמים שיש בשווי אלפיים שקל(!).

כאשר בני חזר לבית, הוא סיפר בהתרגשות על מתנת האופניים. מיד אמרתי לו:

"זה כוחה של מצוות כיבוד הורים. תשמע להורים, תכבד אותם, תעשה מה שהם אומרים. רק אתה תצא המרוויח הגדול מכל הסיפור".

להלן סיפור מדהים המעובד מתוך העלון 'אור השבת'. מגיד המישרים הגאון רבי חיים זאיד שליט"א, רבה של פרדס כץ, סיפר את הסיפור המדהים הבא. יש בו לחזק את הקוראים בכל העניין של כיבוד הורים:

בין העניינים החשובים שתמיד אני ממליץ לכל אחד, שבא להתייעץ איתי, בהקמת הבית זה לחנך את הילדים במצוות כיבוד אב ואם.

מדובר במצווה שיש בה כל הסיבות שחייב לקיים אותה. הניחו בצד את החיוב של עשרת הדיברות. אני מדבר על עניין בן אדם לחברו. על עניין הכרת הטוב בעולם הזה, שללא ספק היא הדרך שסוללת לנו ומאירה לנו את כל מצוות כיבוד הורים.

אני רוצה לעצור רגע ולהביא בפניכם סיפור מדהים, מה מרוויחים על מצוות כיבוד הורים. סיפור שאירע עימי או יותר נכון עם בני בערב חג הפסח.

אשתי היתה צריכה בערב החג לקנות כמה מצרכים לבית. היא קראה לבני שיש לו אופניים קטנים רעועים, מצבם לא משהו. לצורך הדוגמא כשלוחצים על המעצור נהיה פנצ'ר בגלגל. אופניים לא מציאה אבל לפחות אפשר לנסוע איתם.

הבן שמח למשימה שאשתי הטילה עליו. אבל אז היא הוסיפה: "בתנאי אחד אתה יוצא מהבית. אתה לא נוסע עתה באופניים. מסוכן כעת לנסוע ברחובות. רחוב רבי עקיבא בבני ברק בערב חג עמוס ומלא אנשים".

"מסוכן לרכב באופנים בין האנשים ובפרט שהמעצורים והשרשרת בקושי מסונכרנים אחד עם השני. לכן בשום פנים ואופן לא להוציא את האופניים מפתח הבית".

הבן לא ידע את נפשו. הוא לא יודע מה זה להסתובב בבני ברק בקניות בלי אופניים. הוא לא הסכים לתנאי. בחור צעיר עם אופניים- מדוע עליו ללכת ברגל?

עצרתי מיד את כל הדיבורים ואולי את מעט הדמעות שניגרו מעיני בני. קראתי לו אליי ואמרתי לו: "בני, אהובי ויקירי. אני יודע שאתה רוצה לנסוע באופניים, אבל מזדמנת לך כאן מצווה שלא חוזרת במצב הזה - והיא מצוות כיבוד הורים. בזמן ובמקום שאולי לא כ"כ מתאימים לך, קבל את דברי אמא. תשמע לה ואל תצא עם האופניים. היא דואגת לך ואם תשמע לה- זאת ההצלחה שלך!".

לא הייתי צריך להוסיף יותר ממילים אלו. בני הבין את המצב והחליט להתגבר על היצר. הוא שמע בקול אשתי ויצא לכיוון המכולת.

לאחר מספר דקות הוא חזר ומזיע ומתנשף ובידו מעטפה חומה. הוא מגיע אלי ואומר לי: "אבא לא תאמין. מצאתי

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל וילד יחיא בן יוסף ז"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל יצחק בן ברקו דב ז"ל זהבה בת שושנה רייזל ע"ה מאירה בת יפה ע"ה מרים בן דבורה ז"ל אקבלי יוסף חיים בן נסכה ז"ל ר' שאול בן סילביה זצ"ל צדיק חכם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל מסודי בת חביבה ע"ה חווה בת יעקב צבי ע"ה אסתר בת גולה גאולה ע"ה יצחק בן מישא אסתר ז"ל יוסף בר סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יעקב בן נעמה ז"ל שלום בן אסתר ז"ל יעקב בן נעמה ז"ל אריה בן מרים ז"ל דוד יצחק בן פרחת ז"ל אלון בן סעדה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה אילנה (מתרוזה) בת שרה ע"ה אליאור בן פרידה ז"ל שושנה בת נעמי ע"ה כל נשמות עם ישראל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל רחמים בן רחל ז"ל חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל ר' עוליאיל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה חי יזיז בן קלרה ז"ל ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרהה ע"ה מסעוד בן יקוט ז"ל רחמה בת מסעודה ע"ה סעידה בת תופחה ע"ה הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אליהו אליאס בן רבקה ז"ל שמואל בן רבקה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל קסאנש בת דגיטו ע"ה סוליקה בת עישה ע"ה שרה בת נרקיס ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה חיים חמוטל בן רינה ז"ל שפרה בת פסיה ע"ה

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

קדושים

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש
באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש
דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית
Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית
Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית
Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית
Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית
Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
מכון באר האמונה
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי
להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון
באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת קדושים

- אני ה' - עשה ועושה ויעשה לכל המעשים..... ב
- קדושים תהיו - שמירת מידת הקדושה וגדריה..... ו
- ואהבת לרעך כמוך - תיקון המידות מבית ומחוץ..... יא
- לעני ולגר תעזוב - צדקה וחסד וכבוד הבריות..... יד

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת קדושים

אני ה' - עשה ועושה ויעשה לכל המעשים
 בפרשתן (יש ג), 'איש אמו ואביו תיראו', וברש"י 'איזהו מורא, לא ישב במקומו וכו' (ומקורו בקידושין לא:). וכתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע שהנהגה בזה"ק (פב.) דרש פסוק זה כלפי הקב"ה שהוא אביהן של ישראל (עיי"ש), ואם בן צריך לומר שאף אוהרת הכתוב 'לא ישב במקומו' נאמר כביכול כלפי מעלה, והכוונה היא שהרי הקב"ה 'מלוא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו ג), והוא מנהיג לכל הברואים ועושה לכל המעשים, וזהו 'אל ישב במקומו' - לדמות בעצמו שהוא 'מנהל' את

א. שמעו נא למעשה נפלא בו נראה בעליל גודל ההשגחה העליונה, והיאך כל טעות אנוש 'מאת ה' היתה זאת', וכך סיפר מרא דעובדא ה"ה הרה"ג רבי זאב בעער שליט"א, איתן מושבו בשכונת 'גני גאולה' בעיה"ק ירושלים ת"ו אשר בסמיכות אליו אירע ה'דריסה' ע"י מחבלים ישמעאלים בערב פסח שנה זו שהסתיים בניסי ניסים ב"ה וב"ש. באותו יום בערב פסח הגיע ר"ז הנ"ל לתפילת שחרית בביהמ"ד 'נחלת עקיבא' כהרגלו מדי יום ביומו, והיותו והינו 'בכור' על כן נעמד לאחר התפילה לעשות 'סיום' על מסכת בבא קמא בכדי להיות פטור מה'תענית' כנהוג, והוא היה ה'יחיד' שערך סיום באותו מנין, על כן נאספו סביבו כל העם זקנים עם נערים, והחל לקרוא את השורות האחרונות שבגמ' כשהוא מפרשם לעצמו ולסובבים בטוב טעם ודעת, תוך כדי אמירתו הרגיש שהינו מכיר היטב את דברי הגמ', וחשב לעצמו שמא הוא זוכר אותם מימי קדם משנות בחרותו בישיבה, והמשיך ללמוד עד שסיים את הגמ', וכשרצה לומר הדרן עלך שם ליבו שכתוב הדרן עלך פרק מרובה - הפרק השביעי ממסכת ב"ק במקום הפרק העשירי שהוא האחרון ובו מסיימים את המסכתא, והתברר לו להוותו שב'טעות' נטל לידיו כרך ב' של ב"ק מהדורת שוטנשטיין במקום לקחת כרך ג' (ואשר על כן היו הדברים מונחים היטב בזכרונו...), במבוכתו הרבה הוציא מארון הספרים מסכת ב"ק אחרת, פתח במקום שפתח והחל לקרוא בקול את הקטע האחרון שבפרק 'הגוזל' וכשסוף סוף סיים ללמוד והחל להכריז הדרן עלך ראה ששוב טעה וסיים פרק הגוזל עצים (הפרק התשיעי) ולא את פרק הגוזל ומאכיל (הוא הפרק האחרון)... והיה הדבר לפלא גדול, מי הוא שטועה בעת אמירת 'סיום', ומה עוד שתי טעויות כאלו בזה אחר זה - לא ראינו ולא שמענו עד עצם היום הזה... עד שאחד שאלו האם שתית כבר היום (כלומר, שמא הינך שיכור...) השיב לו מינייה וביה, דווקא מחמת שלא שתיתי היום הנני מבולבל מעט (שהרי היה שרוי בצום 'תענית בכורים', וגם היה עייף ביותר מטורח ערבי פסחים, ומלידת בן למזל"ט כמה ימים מקודם). נקל לתאר את הרגשתו ואת הבושות שהיו מנת חלקו באותם רגעים, בפרט שהוא משמש כ'מגיד שיעור' בביהמ"ד הלזה והוא אמור לדעת כיצד עורכים סיום מסכתא... בנוסף היה זה 'טרחא דציבורא' מה שנמשך כל מעמד הסיומים כעשר דק' (מינו"ט)...

לאחר שסיים 'בשלישית' את מסכת בבא קמא התיישבו הקהל הנכבד למסיבת לחיים ולטעום מעט, והנה הגיעו בבהלה כמה אנשים מבחוץ והודיעו כי יש מחבלים בחוץ, באותם רגעים הסתובבו אותם ישמעאלים ימ"ש וזממו לפגוע ביהודים ה"י. ועתה התגלה למפרע תוקפו של נס, שכידוע אותם חיותו ארץ הגיעו תחילה ברכבם על יד ביהמ"ד 'נחלת עקיבא' כשהם רוצים לבצע את זממם ולפגוע במי שיבוא או יצא מביהמ"ד, אלא שלא מצאו שם איש ונסעו משם למרחק מה, ואילו היה עורך מיד את הסיום על ב"ק בלא אותם עיכובים שונים הרי היו עוזבים המתפללים כמה דקות מקודם לכן והיו המחבלים מוצאים אותם... ובפרט שהיו שם בציבור המתפללים אנשים מבוגרים שאין בכוחם לנוס, ומי יודע מה היה קורה... רח"ל... מה עשה הקב"ה, אינה לידו כרך ב' וגרם לו 'לטעות' ולעשות סיום על 'מסכת מרובה'... וטעות על גבי טעות בעריכת סיום על פרק הגוזל עצים במקום על פרק הגוזל ומאכיל, והכל היה בהשגחה עליונה מדוקדקת על כל פרט ופרט.

גם ראו כולם בעיניהם כיצד הכל לטובה, אם בתחילה היו מהקהל שהתרגזו מדוע הוא מעכב אותם בטעויותיו, ופרט ביום מלא וגדוש בעבודת הקודש כמו ערב פסח, בו הכל ממהרים ונחפזים, ותיכף ראו שהיא שעמדה להם להותירם בארץ החיים...

ב. כאשר שמעתי במליצה מאיש צדיק נבון וחכם, מעשה באיש יהודי שעלה על האוטובוס הנוסע מעיה"ק ירושלים לבני ברק, ומצא עליו 47 נוסעים יושבים על הבאס, שאל האיש את הראשון, האם הנך מכיר את הדרך לבני

באר הפרשה - פרשת קדושים

ג

העולם בכוחו ח"ו, ומתוך כך ירבה בהשתדלות יתירה יזכור תמיד בכל עת שרק הקב"ה הוא מנהל עולמו, ומטורפת להשיג לו פרנסתו ושאר צרכיו ומאווייו, אלא וממילא תנוח עליו דעתו ולא 'ירוץ' כל היום" אחר

ברק... ענה האיש לא ולא, המשיך לשאול את השני ונענה באותה תשובה, וכן הג' והד' עד שכל 47 הנוסעים הודו ואמרו שאינם מכירים את הדרך, החל האיש דואג ותמה בקול, אויה לנו, כיצד נגיע למחוז חפצנו, כאשר אף אחד מהנוסעים אינו מכיר את הדרך נלך בה. נענו אליו כל הנוסעים, אדוני, שב על מי מנוחות על מקומך, תנוח דעתך, הרי יושב כאן 'מנהיג' (נהג) בראש האוטובוס, והוא יודע ומכיר את הדרך היטב היטב, הוא יודע את אשר לפניו והוא יוליכנו מהרה קוממיות לארצנו, כולנו נגיע למחוז חפצנו לחיים ושלום. הנה, לא פחות ולא יותר לזה האיש נדמים בני עולם המסובבים בעולמו של הבורא ודואגים יומם ולילה היאך נגיע למחוז חפצנו, היאך נגיע לטרפנו ולכל צרכינו, אומרים לו, רבי יהודי, שב במנוחה על מקומך, יש כאן מנהיג העולם היודע את אשר לפניו, הוא ברא את העולם והוא מנהיגו בחן בחסד וברחמים, כל אחד יגיע למחוז חפצו ולכל עניניו באופן הכי נעלה וטוב.

ג. פעם פגש הגאון ה'בית הלוי' זצ"ל את אחד מתלמידיו משכבר הימים ושאלהו 'מה עיסוקו של מר ומה הוא עושה', ויען התלמיד שהוא עוסק בעשיית צוקע"ר בשותפות עם גיסו ומשם פרנסתו. חזר ה'בית הלוי' ושאלו מה מעשיו, ושוב ענה שעוסק בעשיית הצוקע"ר. אחר ששילשו שאלתם ותשובתם נענה ה'בית הלוי' ואמר, הנה אתה חושב שיש לי איזו חסרון בהבנה, לא כן, אלא לך יש חסרון בהבנתם של דברים. כי אילו שאלתי מה הקב"ה עושה עמך היה לך לענות בסיפורי הפרנסה הבאים לאדם מן השמים. אבל מכיוון ששאלתיך מה אתה עושה עליך לענות בעסקי 'יראת שמים', כאומרם (ברכות לג): 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים'.

ידוע להקשות במזמור 'ברכי נפשי את ה' (תהלים קד), בו מזמיר דוד המלך ע"ה על נפלאות הבריאה, ובתוך דבריו אמר (פסוק כד) 'מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך', ולכאורה אין כאן מקומו כי אם בתחילתו או בסופו, שהרי הוא מפרט מה שברא הקב"ה בעולמו, ומדוע פוסק באמצע ואמר 'מה רבו מעשיך ה'', וביאר פמ"מ הגאון רבי מרדכי דרוק זצ"ל, כי בפסוק מקודם נאמר 'יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב', וכנגד זה המשיך מיד ואמר 'מה רבו מעשיך ה'', שהגם שמחובת האדם להשתדל לעסקיו ולצאת לפעלו ולעבודתו עדי ערב, אך בד בבד יזכור כי 'מה רבו מעשיך ה'', האדם אינו עושה מעצמו כלום בעבודתו ופעלו, וכל הרווחים הבאים אינם אלא מעשי ה'.

ד. ידוע משלו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם ח"א פ"ג), פעם איקלע 'בן כפר' לתחנת הרכבת, והנה רואה הוא אדם העומד לצד הרכבת וחוצרה בפיו, וראה זה פלא - כשאדם זה מצפצף פעם אחת ממהרים כל הקהל לעלות על הרכבת, אחר כמה רגעים יוסיף הלה לצפצף בשנית ואז אף ה'נמושות' ימהרו כל עוד נשמתם באפם לעלות על הרכבת, לאחר מכן יצפצף הלה בשלישית ותחל הרכבת במסעה. נתפעל הכפרי מכוחו של זה האיש, ועד מהרה ניגש אליו ואומר לו בחנופה, לכבוד גדול הוא לי להכיר את מנהיג ומנהל הרכבות, איש אשר על פיו יישק כל דבר. מילא האיש שחוק פיו, באמרו, טעות גדולה טעית בני, אינני אלא 'פועל' קטן, הממלא אחר כל הוראותיו של המנהל היושב כאן למעלה במקום מהודר ולבוש מחלצות, והוא זה שמרוויח הון תועפות מכל נסיעה ברכבת, על פיו יישק כל דבר והוא הקובע את כל החוקים ומועדי הנסיעות. אני אינני אלא שליח פשוט. כיו"ב יש לכל אחד מאתנו להביט על מפעלותיו בזה העולם - כשנראה לו ש'הוא' משדד מערכות, ידע שאינו אלא כ'שליח' לקיים ציווי ופקודת בורא עולם - 'מנהל' העולם...

ה. סיפר הרה"ק מקאברין זי"ע בהאי לישנא (תורת אבות, אמונה ובטחון, מו) 'מורי ורבי הסבא קדישא מלעכוויטש זי"ע ציווני לבנות בית. נסעתי ללעכוויטש לשאול מפה קודשו את הפרטים איך לבנות. והייתי שם בשבת קודש ושכחתי לדבר מזה, ואחרי שנפרדתי ממנו ונסעתי, נזכרתי מכל הענין. ושלחתי אחד שידבר אתו מזה, ואמר לו מרן הסבא קדישא זי"ע לומר לי אם תבנה על הארץ יהיה לזה קיום, אבל אם תבנה על הראש לא יהיה הבית בר קיימא (כלומר שלא יהא 'הראש' שקוע בבנין הבית). וכך היה - כל דבר שהיה אפשר לעשות אחרי התפלה, לא עשיתי לפני התפלה. ומה שיכולתי לעשות כעבור כמה שעות, לא מיהרתי לעשות מקודם. ומצוה לספר לפני בעלי בתים עד כמה ואיך שראיתי בזה סייעתא דשמיא'.

סיפר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (ליקוטי אמרים אות נב), שפעם היה הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע בבית בתו של הרה"ק רבי ברוך ממעז'יבוז' זי"ע, ובשעת יציאתו לדרכו מיהר מאוד ונחפז לצאת בבהילות, בטרם יצא מן הבית

באר הפרשה - פרשת קדושים

שיודע שיש 'מנהל' המנהיג עולמו בחסד וברחמים, ולא עונד כתיב בפרשתן (יט יז), 'לא תשנא את אחיך בלבבך', ירוויח בעמלו כלום, ומדוע יטרח לחינם. פרק נכבד ב'הלכות אמונה' למד מכאן בעל ה'פלא

ביקש מבעה"ב שתאמר לו דבר ששמעה מאביה, אמרה לו מרגלא בפומיה של אבי הקדוש שאסור ליהודי להיות בהול ונחפז, כששמע זאת נעמד על עמדו ונשאר עוד זמן מה מתוך יישוב הדעת, ורק לאחמ"כ יצא לדרכו. לאחר זמן נודע שהמתינו שודדים רוצחים בדרך בכדי לשדוד את ההולכים ושבים ולרוצחם נפש, ואם היה יוצא מתוך חפזון אזי היה נופל בידיהם ל"ע, ורק על ידי שנתעכב בבית ניצל מידם. על פי זה פירש ה'דברי שמואל' את לשון הכתוב (ישעיה ל טו) 'בשובה ונחת תושעון', שעל ידי יישוב הדעת וההנהגה במנוחה מתוך האמונה הטהורה ניתן להיוושע מכל צרה.

ו. סיפר הרה"ק האדה"ז מסאדיגורה ז"ע בשם רבינו הרמב"ם, שפעם עברה שנה מלאה צרות ומקרים רעים רח"ל, והגיע מלאך מליץ לפני הקב"ה וביקש ממנו בתחנונים שיתן לו רשות להנהיג את העולם במשך שנה אחת, ויעתר לו ה' ונתן לו את מבוקשו. ואכן באותה השנה רב השפע בעולם בכל העיניים, ירדו גשמים מרובים בעונתם בנחת והתבואה גדלה על הצד היותר טוב, חיטים גדולות ובריאות, גם נשתלחה ברכה בגורן ובטחינת החיטים, אלא שכאשר באו לאפות מהם לחם התפוררה הפת לפירורים דקים כמין חול ועפר, עד שלא היו יכולים לאכול מאותו היבול. והגיע המלאך אל הקב"ה ושאלו בתמהון, מה לא עשיתי כהוגן שבגין כך לא עלתה האפייה יפה, השיב לו השי"ת, הנה כח הצמיחה הוא ע"י שהגרעינים הנזרעים בקרקע נרקבים בארץ ומתבטלים אל כח העפר ועי"ז מתחלת הצמיחה, אלא שע"ז נכנס בתבואה כח העפר אשר הינו מטבעו נפרד ואינו מתחבר כראוי, על כן הקב"ה 'משיב הרוח' - מביא רוחות שהם מנענעים ומזעזעים את התבואה עד שנפרד ממנה כח העפר שבה, וממילא יש בכח התבואה להתחבר זה לזה, ויכולה העיסה להאפות כראוי, אכן אתה לא ידעת סוד זה, ורצית שהכל יהיה בנחת, ולכן לא הבאת רוחות על העולם, וממילא נשאר בחיטה כח העפר, ולכן לא היה אפשרות לקמח להתחבר יפה יפה (הובא בנר ישראל ח"ג עמ' מ).

וכמה הילכתא גיברתא איכא למשמע מהא מילתא, בראש ובראשונה הוא האמונה הברורה ש'מה גדלו מעשיך ה' מאוד עמקו מחשבותיך', ואי אפשר לשום יציר נוצר ונברא להשיג דרכי ה', ואפילו מלאך אינו יכול להנהיג את העולם, על אחת כמה וכמה לבשר ודם קרוץ מחומר, וממילא לעולם 'אל ישב במקומו' ויתאונן מדוע אירע לו כך וכך או מדוע הגיעה עליו הרעה רח"ל, כי הקב"ה הוא מנהל העולם, ורק הוא ית' שלתבונתו אין חקר יודע מה צריך לעשות. וכבר אמר אחד מצדיקי הדורות ז"ע, צער גדול ובושה היתה לי לעבוד אלוקים אשר הנני מבין אותו... וכבר היה מעשה אצל הגה"ק ה'חזון איש' ז"ע, אשר פעם ניגש אליו אוד מוצל מאש שסבל ייסורי איוב במשך שנות ה'מלחמה', ואף אחר שנסתיימה המלחמה לא מצאה נפשו מנוח לגודל צערה. ובבואו לפני ה'חזון איש' פתח את פיו ודיבר בכעין תרעומות כלפי מעלה, שאינו מבין היאך עשה ה' ככה לעמו. פתח החזו"א גמרא, הראה לו על תוס' מסוים הידוע כמוקשה הבנה, וביקשו, ירחם נא מר עלי ויבאר לי דברי התוס'. עיין הלה בדברי הגמ' ובתוס' אשר עליו, והחל לנסות לבאר הדברים, אבל החזו"א לא נתן לו והקשה עליו בכה וכה. עד שהודה הלה שאין בידו לבאר התוס'. נענה החזו"א ואמר לו, הרי לך, שאף כמה שורות ב'תוספות' אחד אין בידך לבאר ולהבין דבריהם, היאך תחשוב שיש בידך להבין את הנהגת הבורא המנהיג עולם ומלואו, אין חקר לגדולתו ואין ביד אנוש להבינו, וממילא הסר מלבך כל הטענות שיש לך על הנהגת בורא עולם...

גם תבין מזה שלא להתלונן מדוע באות עלי כל מיני 'רוחות' - רוח סערה, רוח קדים וכו' - כל חד בדידיה, מדוע אין הקב"ה נוהג עמדי ב'נחת' רוח, כי אינך יודע אלו טובות מביאות עליך הרוחות... וכל ה'רוחות' הבאות על האדם ומזעזעות אותו הם הם המביאים לו את הטובה והברכה, ואי אפשר לו מבלעדיהם.

וכך פירש הרה"ק ה'דברי ישראל' ז"ע במאמר הכתוב בפרשתן (יט ה-ו) 'וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחוהו, ביום זבחכם יאכל וממחרת, שהנה בזמן הזה בעוה"ר אין אנחנו יכולים לעלות ולהביא זבחי שלמים, אכן מה הם זבחי שלמים הנוהגים בזמן הזה - ביטול רצונו מלפני רצון ה', ר"ל, לקבל באהבה וברצון הנהגת הבורא עמו ולא לקרוא תיגר, וזהו פירוש הכתוב וכי תזבחו זבח שלמים, אם תרצו לזכות להקריב קרבן שלמים אזי לרצונכם תזבחוהו, 'תשחטו' ותבטלו את הרצון מפני רצונו ית', והעושה כן יזכה לפרנסה בהרחבה, וכמו שממשיך הכתוב ביום זבחכם יאכל וממחרת, כלומר שיזכה לשפע רב עד שלא יצטרך לדאוג דאגת המחר...

יועץ' (ערך שנאה), וכלשונו המהור, לא הוצרך לצוות שלא לשנוא את מי שמטיב עמו ואין לו עליו שום

עוד כתב הדברי ישראל' על הכתוב (תהילים צב טו-טז) 'דשנים ורעננים יהיו, להגיד כי ישר ה' צורי ולא עוולתה בו', שהאומר כי ישר ה' ומקבל את הנהגתו באמונה תמימה זוכה לאריכות ימים ולהיות דשנים ורעננים...

ומה ערב לחיך פירושו המתוק של פמ"מ 'מגיד מישרים' נודע, בלשון הפסוק (תהילים פא ה-ו) 'כי חק לישראל הוא משפט לאלוקי יעקב, עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים שפת לא ידעתי אשמע', שהנה 'חק' היינו דבר בלא טעם - שאין השכל מבין, ואילו 'משפט' פירושו דבר המובן בשכל, ומעתה יש לפרש בלשון הכתוב כי חק לישראל הוא - פעמים שהקב"ה מביא על האדם 'חק', אבל רק בעיני ישראל הוא חק, כי אין ביד אנוש להבין בדעתו הקצרה מדוע באה אליו הרעה הזאת, ואילו משפט לאלוקי יעקב - אצל הקב"ה המנהיג את העולם הוא 'משפט', הכל מובן וברור היטב. וגם האדם עצמו עוד יכיר שה' חק' והרעה היתה רק הכנה להביא עליו את ה'משפט' והטובה, והעדות לכך היא ביהוסף שמו - שהשי"ת שם את יוסף להעיד על כך, צא והתבונן מה אירע בגורלו של יוסף, אשר הורחק מאביו ולעבד נמכר למצרים וגם שם הושלך לבור, ובתחילה היה זה 'פרשה סתומה' בלי שום הבנה ממש שפת לא ידעתי אשמע, אך בהמשך הזמן בצאתו על ארץ מצרים התגלה לו שהיה הכל לטובה, להביאו למלוכה ולמחייה שלחו אלוקים...

ז. הרה"ק מקאברין זי"ע ביאר את הכתוב (תהילים קטו ד-ה) 'עצביהם כסף וזהב מעשי ידי אדם, פה להם ולא ידברו', עצביהם - הנה הם שרויים בעצבות מחוסר פרנסתם, מאחר שחושבים שכסף וזהב מעשי ידי אדם - שבי"ד האדם' תלוי הדבר אם יהיה לו 'כסף וזהב' או לאו, ועל כן נדמה להם שהם אשמים במצבם והנם עצבים על כך, וכל זה גורם להם שפה להם - אף שניתן להם כח בפיהם להתפלל, מכל מקום לא ידברו - אינם שופכים את נפשם בתחינה אל השי"ת, וממילא אכן מחסור להם (הובא ב'דבש השדה' [משנת תרס"ט] אות רכב).

לעומת זה ביאר בסידור 'בית אברהם', בנוסח התפילה 'יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם', אם יכירו בניך וידעו שכל אשר יארע להם מאתך היא, אין דבר הנעשה 'בידי' אדם, אלא הכל בדבר ה' הוא, הרי ידיעה זו גופא היא מנוחתם, שהרי בזה תשלחו נפש האדם, שהרי כאשר יכיר וידע שאי אפשר לבריה שבעולם להרוויח ולהגדיל רכושו יבין שאין לו כל תועלת ברדיפה וחנופה לעשיר פלוני או לעסקן אלמוני, ולבעל השפעה' ידוע... לאידך, מה לו לדאוג מפחדו של פלוני, ומדוע יחשוש מאיומיו של אלמוני אחרי שאינו אלא כידא אריכתא כביכול של בורא עולם, ובלא שליחות וציווי ממעל אין בידו עשות מאומה...

מעשה בבחור ירא שמים שניגש פעם אל ה'משגיח' והתלונן בפניו על ה'כעס' השולט עליו בכל עת ושעה, ובכה בפניו, רבי הושיעני, כי אינני מהלך ד' אמות מבלי לכעוס ולקצוף בריב ומדנים על כל אשר ייקרה לפני. א"ל המשגיח, הסכת ושמע למעשה אשר בפי, אולי ירווח לך, פעם עלו קבוצת גנבים על אניית נוסעים שהפליגה בהשקט ובבטח, הללו עלו כנוסעים תמימים, מתוך מחשבה לפרוץ באמצע הנסיעה לחדרו של 'רב החובל' ולהכריחו להוביל את האניה כפי רצונם... על אם הדרך שמעו מחוץ לחדרו של רב החובל שבפנים מתנהל וויכוח גדול בין מנהיגי הספינה האם לעצור באיזה 'אי בלב ים' שעתידים הם תוך כמה דקות לעבור בסמוך אליו, או למהר בנסיעה ולא להפסיק באמצע כי אחד ממנהיגי הספינה מיהר מאד בדרכו... הגנבים ניצלו שעת הכושר זאת - שיש מריבה בתוככי החדר, פרצו לחדר וכפתו את כל מנהיגי הספינה בידיהם וברגליהם, ומעתה עשו בספינה ויושביה ככל העולה על רוחם. והנה, אין צריך לומר שמשנכנסו הגנבים ושלטו על הנהגת הספינה פסק הויכוח בין מנהיגי הספינה... עתה פנה המשגיח לבחור, אמור נא האם נמשך כעסם של המנהיגים זה על זה, ענה הבחור שלא, ומדוע, כי נכנסו עתה למצב סכנה, והאיך יחשבו על דברי הבל כוויכוח שהיה ביניהם, א"ל המשגיח והרי לא נכנסו בזה לכלל סכנת חיים (שלא רצו אלו החוטפים להרגם רק לשדוד ממונם)... חשב הבחור היטב עד שהגיע למסקנא, שעד עתה חשבו את עצמם כ'מנהיגי הספינה' ולכן כעסו זה על זה - מה לך כי תחווה דעת ותתערב בעניינים אשר אני שולט עליהם... אך ברגע שבאה חבורת גנבים וכפתו אותם ביד וברגל נוכחו לדעת שאינם מנהיגים כלל, ואין הספינה ויושביה תלויים לא בהם ולא בהחלטותיהם, ואדרבה הרי הם כפותים וכבולים בידי אחרים, מעתה סר מהם כל כעס וכל דין ודברים, וינוחו בשלום על מקומם, כאן סיים המשגיח את דבריו, בחור יקר, הנך כועס ומריב עם כל הנקרה בדרכך, כי נראה לך שבידך לנהל ולהנהיג את העולם ומצבך מטוב עד רע, כל זה עד שתכיר ותדע כי הבורא מנהיג את העולם והכל תלוי בידו ואתה כבול בידי הבורא יתב"ש, אז תבוא מנוחה ומרגוע לנפשך וכל סביבתך תתנהל על מי מנוחות בשלום ושלווה.

באר הפרשה - פרשת קדושים

וכמו שאמרו חז"ל (הולין ז:): 'אין אדם נוקף אצבעו מלמטה עד שמכריזין עליו מלמעלה' (הולין ז:), אמור מעתה שהרעה שנמל עמו רעהו לא ממנו היא באה כי אין זה האיש אלא בשליח שנשלח מן השמים, מדוע ינקום במי שלא הרע לו מאומה. וז"ל ה'חינוך' (מצוה רמא), 'משרשי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא. ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא. על כן כשיצטערהו או יכאיבו אדם, ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו, והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום ממנו כי לא הוא סיבת רעתו, כי העוון הוא המסבב, וכמו שאמר דוד עליו השלום (שמואל ב' פז יא) הניחו לו ויקלל כי אמר לו ה' קלל', עכ"ל.

קדושים תהיו - שמירת מידת הקדושה וגדריה

בפרשתן (יש ב), 'דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה'.' ואיתא ב'זוהר' הקדוש (קדושים פא): 'תאני רבי אבא, פרשתא דא (פרשת קדושים תהיו) בללא דאורייתא היא'. וכן הוא ברש"י (יש ב) 'דבר אל כל עדת בני ישראל - מלמד

תרעומת, דמהיכא תיתי שישנא אותו, ובודאי שאוהב אותו, לא הוצרך הכתוב אלא למי שהוא אויבו ומבקש רעתו', על זה ציוחה תורה שלא לשנא אותו ולא אוהב אותו כגופו, ונהי שדבר קשה הוא לשלם טובה תחת רעה וכו', אבל כיון שציונו כן יוצרנו שמע מינה שהוא דבר שיכול להתקיים, שלא נתנה תורה למלאכי השרת ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו (ע"ז ג.), אלא שצריך טרחה גדולה והתמדה רבה לחשב מחשבות שמפי עליון תצא הרעות והטוב לטובתו של אדם, ואין אדם יכול להרע לחברו או להיטיב, או לנגוע במה שמוכן לחברו אפילו כמלא נימא בלי גזרת ש-ד-ג, והרבה שלוחים למקום לעשות הטוב בעיניו להנאתו של אדם בעולם הזה או בעולם הבא, כזאת וכזאת החי יתן אל לבו ויאמין בזה באמונה שלמה, ויתחזק במחשבות שהורות תמיד להעביר שנאה ולעורר את האהבה, ולפום צערא אנרא, עכ"ל.

ביו"ב כבר מצינו ב'ספר החינוך' על האמור שם בעניין (פסוק יח) 'לא תקום' ולא תטור את בני עמך', ומבאר, כי אין כל מקום ל'נקימה או נסירה' למי שזאמין באמונה שלימה ותמימה שאי אפשר לאדם לעשות מאומה מעצמו - בלא שיכריזו על כך משמים,

ח. שמעתי מ'מגיד מישירים' נפלא שליט"א לרמזו בלשון הכתוב שבפרשתן (קדושים יט יח) 'ואהבת לרעך' - מדוע נקטו לשון 'רע' (ולא איזה לשון טוב כ'ואהבת לידרך', או 'לחברך'), כי כשהידיד מיטיב אין בזה כל 'רבותא' וחיידוש לאהוב אותו, מתי 'ואהבת' כשהוא 'רעך' - הוא איש הרע, הממיר את חייך ואת שלוות נפשך מבואו ועד צאתו, וכל כך למה, כי אני ה' - שהרי גם כשחברך מריע לך, אין זה מכוחו וממעשיו, אלא כי אני ה' גזרתי עליך שתבוא עליך 'רעה' זו, וממילא עדיין עליך לאהוב אותו כבראשונה.

ט. הנה מצינו בחז"ל שלא רק המשיב לזולתו כגמולו ומחזיר לו רעה תחת רעה נחשב ל'נוקם', אלא אף הנמנע להיטיב למי שמנע עצמו מלהיטיב לו הוא בגדר 'נוקם', וכמו שאמרו (יומא כג.) 'איזוהי נקימה, אמר לו (ראובן לשמעון) השאילני מגלך, אמר לו (שמעון) לאו. למחר אמר לו (שמעון לראובן) השאילני קרדומך, אמר ליה (ראובן) איני משאילך כדרך שלא השאלתני, זו היא נקימה'. ומבאר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (ח"ח עה"ת), כי רצו להורות לו, מה לך מתלונן על חברך על שלא עשה לך 'טובה', הרי מן השמים לא רצו שהוא ישאיל לך, משל למי שנכנס לבית המדרש ומבקש, מי כאן ראובן, מי כאן ראובן, ולא נמצא שם ראובן... וכי יעלה על דעתו לזעוק ולגעור באחד מהם, מדוע אינך ראובן... אין לו אלא לחזר אחר 'ראובן' שלו במקום אחר. כיו"ב, מדוע יקצוף על חברו שלא אבה להשאילו מכליו, הרי סימן הוא כי מן השמים לא אבו שפלוגי יהנה אותך מכליו. ומסיים שם, וז"ל. אשרי אנוש יצייר זה תמיד במחשבתו בכל מאורעותיו בחייו הפרטיים ובמסחרו, ולבו יהיה בריא ושלם - לא תעלה קנאתו על אחרים, לא ינקום ולא יטור.

י. מעשה נורא מסופר על הרה"ק מטאהש זי"ע, אשר היה דואג לשלוח בכל ראש חודש סכום כסף ל'איש פלוני', והקפיד על כך ביותר, וגם כאשר עקר האיש דירתו טרח מאד ובירר אחריו איה מקום מגוריו ושלח שמה את ה'מעטפה' (envelope)... פעם אחת גילה את 'הסוד' להנהגתו, כי משכבר הימים הלך לטבול בנהר, ובאותה שעה שהה שם אותו 'מקבל' המעות, והלה שהיה רשע מרושע ורע מעללים הניח קורת עץ על ראשו לבל יוכל לצאת מהמים הזידונים, וכמעט שלא נשאר שם... ולבסוף הניחו לצאת מן המים. וסיים הרה"ק, הנה על מעשהו הרע - שרצה

יעלה על הדעת ש'בשר ודם' יש בידו להדמות ולהתקדש כקדושתו יתב"ש, ונאמרו בזה ביאורים רבים ושונים, אך מכל מקום אין מקרא יוצא מידי פשוטו. ולמדנו מכאן, עד כמה ביד האדם להתרומם ולהתקדש, כי אין גבול למדרגות הקדושה, ואפילו משה רבינו ע"ה ג"כ נצטווה במצוות קדושים תהיו, ולכל אחד ואחד באשר הוא נאמר - 'קדושים תהיו' התקדש והתרומם עוד מהמקום אשר אתה עומד עליו.

והדברים אמורים לכל איש מבני ישראל ללא יוצא מן הכלל - ואפילו לפחות שבפחותים², כי

שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויים בה. וידוע משם הרה"ק השפת אמת זי"ע, שלכאורה קשה מדוע אמרו ש'רוב' גופי תורה תלויין בה, והרי בפרשת 'כי תצא' יש יותר מצוות וגופי תורה, אלא, דאין הכוונה תלויין בה - בכל הפרשה, אלא על פסוק 'קדושים תהיו' - כי רוב גופי תורה תלויין ב'התקדשות' זו³.

ובמדרש (ויק"ר כד ט) איתא, 'יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני, קדושתו למעלה מקדושתכם', ונתחבטו המפרשים בביאור ההווה אמינא - 'יכול כמוני', כיצד

להטביעני בתוך הנהר אין לי 'טענה' כלפיו, שהרי לא היה אלא שליח ההשגחה העליונה, ולא עשה כן מעצמו אלא כי כך היה רצון השי"ת, אמנם על כך שלבסוף הציל את חיי, הנני מחויב בהכרת הטוב כל ימי ושנותיי, ו'בדין' שאשלח לו מעות תדיר מצד הכרת הטוב...

ואם כי נראה ש'מעשה' זה אינו שייך לבן אנוש, אך זאת נזכור כי אין מדובר בקדוש עליון שהיה בעלמא הדין לפני כמה מאות שנים... אלא בצדיק קדוש שהיה חי עמנו עד לפני כמה שנים... כי אכן הוא 'חי' כפשוטו את דברי 'החינוך' הנ"ל, כי ה' אמר לו קלל...

יא. כתב ב'חידושי מהר"ם צבי' (מרבי משה צבי וינגרטן אב"ד שעדליץ, שהיה מגדולי הדור לפני כמאה וחמישים שנה) משל נפלא אשר דרש בשנת פטירתו (בשבת תשובה תרי"ט) לבאר דברי הכתוב קדושים תהיו כי קדוש אני ה', וצ"ב, מה ענין זה לזה, ומה נתינת טעם יש בדבר, כיצד יתדמו בני ישראל להקב"ה, כי הוא קדוש אחרי שאין בו כל חומר, ואילו אנו חומר גס יש בנו המושך אותנו מטה מטה, והרי זה על דרך שתאמר גיבורים תהיו כי גיבור אני ה', והרי אין הנידון דומה לראיה - הקב"ה גיבור ואנו איננו גיבורים, מעתה אף גבי קדושה יקשה כיו"ב... אלא ביאורו, בדרך משל לבעל חנות גדולה, גודל החנות כגודל כל הרחוב, מלאה סחורה מזן אל זן, אה, פלאי פלאות... ויהי היום, ובעל הבית הוכרח לעזוב את ארצו ואת מולדתו למשך חודש ימים תמימים, ג' ימים וג' לילות לא הצליח בעה"ב לעצום עין בשינה לגודל דאגתו אודות עניני החנות ועסקיה, עד שהחליט בעצמו להאציל מכוחו על הגדול שבפועליו, עליו יטיל את אחריות כל ה'עסק', וכן עשה, מיד בבוקרו של יום ערב 'מסע הקודש' קרא לו בעה"ב, הפקיד בידו את 'המפתח' של בית העסק, והורה לו על שמירת העסק וכל הכרוך סביבו, גם הוסיף להזהירו באלפי אזהרות וציוויים לבל יהין לזלזל בתפקידו הרם והנישא כי אחריות גדולה בידו. משם נסע בעה"ב ומשפחתו ויחנו במחוז חפצם, שם עשה מה שעשה ופעל מה שפעל, עד שבעזהשי"ת הגיע עתו וזמנו לחזור לעירו... ויהי בבואו העירה, מרחוק כבר 'הריח' כי משהו איננו כהוגן, בראותו כי החשיכה שולטת בסביבות החנות, לבו החל לדפוק בקצב מהיר בכפליים, וישא רגליו וירץ לתוככי החנות ולעניו נגלו 'בוקה ומבולקה', אין מוכרים ואין קונים, כל הסחורה נגנבה, אויה, שוד ושבר, כל השקעותיו עלו בתוהו. ב'נשימה אחת' עלה לביתו של ה'שומר', העירו משנתו ופתח פיו בגערה ושאגה אדירה, מה עשית... מדוע לא מלאת אחר פקודתי, ולא שמרת את כל בית העסק, על מה ולמה מסרתי בידך המפתחות... אמר לו, אדוני הבוס, תנוח דעתך, ותשקוט סערת רוחך... מה כל ה'עסק' אודות מפתח אחד... נו... כמה שווי המפתח, סך חמשה שקלים, קח חמשה שקלים והנח לי לישן שינת הליל... ולא הבין סכל זה, שב'מפתח' זה תלויה ועומדת כל מצבו ומעמדו, פרנסתו ועשירותו של בעליו.

כיו"ב ייאמר לבאר בקרא, 'קדושים תהיו', ובל תחשבו כי 'מצווה' יש בזה ככל המצוות דוגמת חמשת השקלים, אלא המפתח של כל בית העסק נמצא כאן, וזהו כי קדוש אני, ב'קדושה' זו תלויה כל האידישקייט (היהדות), על כן יש לכם להיזהר בה ביותר (אף שבאמת אין ערך אפילו למצוה קלה שבקלות, מ"מ האדם עלול לדוש בעקיביו מצוות קלות ולהחשיבם בטעות כדבר קל ערך, אבל עליו לדעת שהקדושה היא היא המפתח של התורה ומצוות).

יב. כה אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בפרשת ד"ה קדושים), 'פרשת קדושים' מתחלת בקדושים תהיו משם ממשיכה התורה לדבר בכל מיני פגמים וענייני עריות, ולסוף הפרשה נאמר שוב והייתם לי קדושים (כ כו). והיינו, כי

באר הפרשה - פרשת קדושים

ביר כל בריה להתקדש ולשבור תאוותיו". וכך איתא ירצה, ע"ד אומרם ז"ל (קדושין לט:): ישב אדם ולא עבר ב'אור החיים' הק' בפסוק 'קדושים תהיו', וז"ל, עוד עבירה נותנים לו שכר בעושה מצוה, והוא מאמר

מתחילה אומרים לאדם שמור עצמך בקדושה, אך אם נכשל ונפל ממדרגתו, לא יאמר נואש, אלא מכאן ואילך והייתם לי קדושים - שוב וקדש עצמך מעתה. כי נפשו של כל יהודי קשורה לאביו שבשמים, אף אם עבר את העבירות החמורות ביותר. ורמז לדבר בלשון הפרשיות 'אחרי מות - קדושים', שכבר איתא בזה"ק (ח"ג קלה:): ש'מיתה' מורה על 'נפילה', וגם אחרי מות - אחרי שהיה לו 'מיתה' ונפילה ל"ע עדיין יתחזק להיות בכלל קדושים...

הנה בסוף הסדרה נאמרה פרשת 'מעביר בנו למולך', והחמירה תורה מאד בעונשו כדכתיב 'ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אותו ואת כל הזונים אחריו וכו' ופירש"י פונה אני מכל עסקי ועוסק בו, והנה לשון קשה כזו לא מצינו בכל התורה בשום שאר עבירה, ואעפ"כ מיד לאחר מכן כתיב 'והתקדשתם והייתם קדושים כי אני ה' מקדישכם', ופירש"י 'זו פרישת עבודה זרה'. הקשה הגאון ר' שמואל בירנבוים זצוק"ל (ראש ישיבת מיר ארה"ב) הלא מדובר כאן ברשע שדעתו פונה ל"ע להעביר את בנו למולך והקב"ה מזהירו באזהרה חמורה מאד 'ושמתי אני את פני באיש ההוא וכו', וכי אומרים לאדם כזה שיהיה 'קדוש', הלא לכאורה יש לו דרך ארוכה של תשובה גדולה עד שיהא ראוי ליקרא 'קדוש'. אלא הפשט הוא דבאמת יש כח בנשמת ישראל להתהפך ברגע אחד משאול תחתית של טומאה עד למדרגה של 'קדוש', שהרי כל אחד הוא 'חלק אלוה ממעל ממש' וא"כ יש בכח נשמתו להיות ברגע אחד קדוש, ואפילו רשע כזה הקב"ה מזהירו ואומר לו 'והתקדשתם והייתם קדושים'

ונראה להוסיף דהנה מרגלא בפי העולם בדרך צחות על סמיכת הפרשיות ד'אחרי מות קדושים' דלאחר שמת אדם אז פתאום מספידים אותו, משבחים ומהללים אותו, קדוש היה טהור היה בעל מידות היה וכו', ולפי הנ"ל נראה שאינו שחוק כלל, אלא צריך לדעת דאפילו 'אחרי מות קדושים', אע"פ שנשמתו של אדם כביכול מתה בעודה בגופה (ורשעים בחייהם קריים מתים) ומרגיש האדם בעצמו שהוא כמו מת מצוה ממש חפשי מן המצוות, מ"מ בל יאמר נואש לנפשו אלא גם 'אחרי מות' יכול להיות קדוש וטהור כמו צדיק הדור ממש.

יג. בספר 'ליקוטי ישרים' (אלול ימים נוראים, עמוד צח אות ט"ז) וז"ל, בבית מדרשו של הרב הקדוש ר' חיים מצאנז ז"ל נעשה פעם ביום כפור קודם תפלת נעילה רעש גדול, יהודי אחד צמא למים, וכמעט שנתעלף, היהודי היה ידוע בעירו לקמץ גדול (והיו כאלה שמצאו מקום להתלוצץ עליו, כי בכל השנה אינו נותן לעני אפילו מעט מים לשתות, יטעם נא עכשיו בעצמו טעם של צמאון למים), בראות האנשים שעמדו סביבו שהוא נמצא בסכנה הלכו לדיינים לשאול כדת מה לעשות, הדיינים הורו לתת לו מעט מים בכפיות פחות מכשיעור מלא לוגמיו, אבל בכל כף וכף שנתנו לו גבר צמאנו יותר ויותר, לא רצה ר' בעריש הדיין שהיה גם הראב"ד דמתא לסמוך על דעת עצמו, ונגש אל הצדיק הדברי חיים, הפסיק אותו מעבודת הקודש, סיפר לו את כל המאורע, ושאל מה לעשות, השיב הצדיק, תאמרו לו שבעד כל כוס מים שישתה יתן מחר מאה רייני"ש (שהיה בשעתו סכום אדיר ועצום) על צדקה ואם יסכים לכך תתנו לו לשתות כמה שירצה, כששמע הגביר המתעלף את פסק הדין של הרבי מיד שבה רוחו אליו וצימאונו חדל.

ולדין ייאמר, פעמים שהאדם עומד בתוקפו של נסיון, אם בשמירת עיניים או נצירת פיו ושאר ענינים, והוא זועק במר נפשו, אוי אוי, יצר כה קשה, יצר כה גדול, אינני יכול לעמוד בזה, אינני מסוגל - ממש יציאת נשמה באם לא אכנע ואסגוד ליצרי... ילמד ממעשה זה, הנה העשיר הלז גם היה נראה בחוש שאינו מסוגל לעמוד בצמאונו, ונפשו כבר פורחת ממנו וכמעט שנתעלף, וגם הרב הבין שמותר לו לשתות (עכ"פ בשיעורים) מ"מ כאשר הקמץ הבין שהדבר יעלה לו ביוקר עד מאד אז לפתע שבה רוחו אליו. אף אנו, אם נבין בכל נסיון שהנכשל נחשב כהפסיד מאה רייני"ש ולאידך המתגבר הרוויח מאה רייני"ש, אז הכל יפוג, לפתע פתאום יסתלקו כל הקשיים, וכל הנסיון כלא היה.

וביתר עומק, הרב ראה שיש כאן מצב של קושי וסכנה ועל סמך זה התיר לו לשתות ב'שיעורים', אבל הרה"ק הדב"ח הבין בקדשו שזה רק 'נסיון' ותו לא מידי, ועל המתנסה להשיב לעצמו את ה'תשובה' של עת נסיון, והיינו להבין שיש רוח מול הפסד, וההתגברות שווה לו לאין ערוך פי כמה וכמה, אין כל ערוך לשכרו של המתגבר על נסיונות היצר - יותר משווי של מאה רייני"ש לכוס מים, וממילא תשוב אליו רוחו וצימאונו יחדל, ואף אנו, גם מי שנראה לו בעת הנסיון כ'סכנת מוות' אם לא... אם יבין שזה נסיון ויחשב את הרווח, יהיה לו ממילא 'תחיית המתים', והכל כלא היה.

מה שאמרו זכרונם לברכה (אבות ד ה) עבירה גוררת עבירה ומצוה גוררת מצוה, שאם תשית דעתך למלאות תאוותך הרעה פעם אחת תמשך אחריה כמה פעמים, ואם תזכה להיות גיבור בארץ לכבוש יצרך ולעצום עיניך מראות ברע פעם אחת יקל בעיניך לעשות כן כמה פעמים. כי התאוה תמשוך הבשר (את האדם) כמשוך היין אל שותיו, כי הסובאים לא תשבע נפשם לעולם ביין אלא יתאוו אליו תאוה גדולה. ולפי הרגילם נפשם בו תחזק עליהם תאוותם, ולו ישנתו שם כוס מים יפוג יקור אש תאוות היין ויערב להם. כן הרבר הזה, כל איש בהרגילו בתאוות ובהתמידו בהן יחזק עליו יצרו הרע יום יום, ובהמנעו מהם ישמח בחלקן תמיד

הכתוב קדושים תהיו - מצוות עשה, שבבא עבירה לידו יתרחק מעשותה, וזוה קיים מצוות עשה של קדושים תהיו. והוציא זכרון מצוה זו בלשון זה של קדושים, לומר, שכל המקיים מצוה זו נקרא קדוש. ולמעט זה דקדק לומר אל כל עדת בני ישראל, לומר, כי מצוה זו - קדושים תהיו, היא מצוה שישנה בכל אדם. שכל איש ישראל בקיימו מצוה זו קדוש יאמר לו, ואין הדרגה בישראל שתהיה נמנעת מהשגה זו.

אכן, מה יעשה האדם וחי - לבוא לידי הקדושה, ע"י שירגיל את עצמו מעט מעט, וכך מצינו בספר החינוך (מצוה שפ"ז), וז"ל. ודע בני ותהא מרגלא בפומך

יד. דברים נפלאים כתב הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (לשבת הגדול ד"ה טעמה) עד כמה חשוב כל 'משהו' שעושה וכל 'נקודה טובה' שיש בו, שמהאי טעמא החמירו חכמים וגזרו על חמץ שהוא אסור אפילו במשהו - אף שאין בו לא בנותן טעם ואין בו ממשות, מה שלא נמצא כן בשום איסור שבתורה, וז"ל, כדי לעורר מדה טובה מרובה במדת החסד על כל אחד ואחד מבני ישראל אשר אם נשאר בו עוד עכ"פ מדה טובה במשהו בעלמא וגם טעם אין בו, עם כ"ז לא ידח ממנו נדח להוציא ממסגר נפשו להאיר אותו מתוך החשכה ולהשפיע עליו חסדו הגדול. עכ"ל.

ידוע בשם הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, על זה הפסוק (ויקרא יא מד) 'והתקדשתם והייתם קדושים', שיש לנו ללמוד מדרכי השיכור, כי מתחילה ישתה מעט, ואח"כ עוד מעט, ועוד ועוד... עד שנכנס למדרגת 'שיכור', כמו כן בענייני קדושה, תחילה יקיים 'והתקדשתם', מעט, ועוד קמעא, ועוד קצת, עדי שיגיע למדרגת הקדושה הראויה. הוסיפו על כך רמז בלשון הכתוב (שה"ש א ב) 'כי טובים דודיך מיין', שהדרך להתקרב אל הקב"ה באהבה וחיבה היא מיין - על דרך השותה יין...

ויתבאר הענין במעשה שלא היה באיש יהודי ונקרא שמו ר' יענקל, שפתח מסעדה (רעסטאראנט) לצורך פרנסתו, וראה בכל זה זכות נפלאה להאכיל ולהשקות את בני ישראל רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף (מלבד פרנסתו שנתברכה בס"ד), מטבע הדברים היה כל היום מסובב במאכלים טובים ושמנים והיה נוגס בכל עת למלאות רעבונו... והיה האיש הולך וגדל במידותיו - לארכה ולרחבה. כראות נוס"ב את המצב, כי אביהם הולך וגדל, פנו אליו בדרכי נועם, אבינו רועינו, הדבר מסוכן מאד לבריאות גופך... אנא שמור עצמך שלא לאכול יתר על המידה, ור' יענקל ענה לעומתם, איני יודע מה אתם סחים, כמעט שאינני טועם במסעדה, והם בשלהם, לא יתכן שמידות הגוף יתגדלו כל כך מבלי אכול מאומה, והוא אומר אינני אוכל, אין לי רגע אחד פנוי, ב"ה ידי מלאות בעבודה לשרת את הקונים, הגידו נא לי מתי אני אוכל...

באחד הימים בהגיע זמן נעילת שערי המסעדה, נקרא האיש ע"י 'פועל' נכרי שעבד אצלו בנאמנות, ואמר לו, בא נא עמדי, והכניסו לחדר צדדי, שם נתגלה לעיניו שולחן מלא וגדוש, הר גבוה של מיני מאכל מכל המינים והסוגים, בשר ודגים וכל מטעמים, שאלו ר' יענקל - מה זאת, ענה הנכרי הנה זה עידן ועדנים שמעתי את הוויכוח בינך לבין בני ביתך, החלטתי לעשות מעשה, זה היום כל מה שראיתי אותך אוכל הנחתי כנגדם אותם המאכלים ע"ג השולחן, מתוך כוונה שבגמר היום תראה ותבין כמה פרוטה לפרוטה מצטרפת עד שזה הקטן גדול יהיה... כל מה שאתה מכניס לתוך גופך בסתר, הרי 'נפרעין ממנו בגלוי'... הכל ניכר עליך ולא במהרה תוכל להפטר מזה.

כך גם ברוחניות, יכיר וידע כי כל מעט קדושה, מעט תורה, רק נראה לו כמו שזה מעט, אבל באמת מצטרף זה לזה ונעשה חשבון גדול ומתקדש בקדושה גדולה עד מאד, הכל יראה עליו לבסוף... וזאת למדנו מענייני דיומא, מ'ספירת העומר', שלכן סופרים בכל יום, להראות שכל דבר קטן - כל שינוי קטן נחשב מאד - ס"ה עלה המספר במספר אחד מיום האתמול, וכבר מברכין על השינוי בריבוי המספר - כי גם בזה נוסף קדושה גדולה...

לפני והי' תמים, ונ"ל דהנה הליכה אחרי ה' - היינו שמירת כל התורה כולה בכל תנאיה ופרטיה, אך מה שאדם מוסיף מדעתו לסייג מקרי הליכה לפני ה' (והיא מעלה יותר גדולה), דאדם מתבונן ומוסיף מדעתו שלא יבוא לידי חטא, עכ"ל.

הוסיף על כך עוד ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ ד"ה ואומר) כי בעשיית גדרים וסייגים ניכר מעלת בני ישראל על אומות העולם, כי האומות אינם מוסיפים מעצמם עוד גדרים אלא רק מנהג אבותיהם בידיהם, מה שאמרו להם לעשות ותו לא, אכן בני ישראל מוסיפים לקדש עצמם גם במותר מתוך אהבתם את הבורא ית"ש. ועפ"ז מבאר בלשון הכתוב בסוף פרשתן (כ בד) 'ואומר לכם אתם תירשו את אדמתם ואני אתננה לכם לרשת אותה ארץ זבת חלב ודבש אני ה' אלוקיכם אשר הבדלתי אתכם מן העמים', בהקדם מה דאיתא בגמ' (ברכות לה:): 'ת"ר ואספת דגנך מה ת"ל וכו' הנהג בהן מנהג דרך ארץ דברי ר' ישמעאל, רבי שמעון בן יוחי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה וזורע בשעת זריעה וקוצר בשעת קצירה ודש בשעת דישה וזורה בשעת הרוח תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים', ומעתה יש לפרש בכוונת הכתוב, שכך אומר הקב"ה אעפ"י שזאומר לכם אתם תירשו את הארץ ביגיע כפיכם וכדכתיב 'ואספת דגנך', 'מכל מקום אוסיף להתחסד ואני אתננה לכם לרשת אותה בלי שתטרחו בזה אם אהיה נקרא אלוקיכם אשר הבדלתי אתכם מן העמים היינו עי"ז שיהיה ניכר ההבדל הגדול ביניכם לבין העמים' והיינו שבזכות עשיית הגדרים והסייגים נזכה

כל היום, ויראה כי האלוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים ללא תועלת של כלום'.

והנה איתא במדרש (ויק"ר כד ו) 'כל מקום שאתה מוצא בו גדר ערוה אתה מוצא בו גדר קדושה'^{טו}, וכלומר, שככל שירבה האדם בגדרים וסייגים^{טז} להתרחק מן העבירה כך יזכה לתוספת קדושה.

זכה ביאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ ד"ה ואמר איש) במאמר הכתוב בריש פרשתן (יש ג-ה) 'איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו וגו', אל תפנו אל האלילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם וגו', וכי תזבחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחהו', שהנה הרבה מקיימים את המצוות כ'מצוות אנשים מלומדה', והכוונה, כי כך חנכו אותם הוריהם והרגילו אותם לקיים את המצוות, וזהו אומר 'איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו' - מחמת ש'איש אמו ואביו תיראו' על בן 'את שבתותי תשמרו, ואל תפנו אל האלילים' כי הם לימדו אותו על כך, ובמה יודע איפוא שרצונו וחפצו לעבוד את ה' מתוך בחירתו - רק על ידי שמוסיף גדרים וסייגים - כל אחד כמה שיודע מרת נפשו שבוה הוא נצרך לגדר וסייג, מקדש עצמו במותר ומוסיף על מה שציוו אותו אביו ואמו, וזהו שאמר הכתוב וכי תזבחו זבח שלמים, שאינם באים על חטא אלא 'הן הוספת נדבה', וכל כיו"ב כשמוסיף 'לנדוב' מעצמו יתר על עצם המצוות זה סימן וראיה 'כי לרצונכם תזבחהו' - בבחירה ורצון וחשק ואהבה רבה".

וביותר מכך מעלתו גדלה כמו שכתב הרה"ק ה'חתם סופר (פרשת לך לך) אני א-ל ש-ד-י התהלך

טו. וביאר הרה"ק ה'חזוה מלובלין' זי"ע (הובא בדברי יחזקאל ליקוטים בפרשתן) כי באמת כל מצווה ומצווה מקדשת את עושיה, כדאמרינן בברכת המצוות 'אשר קדשנו במצוותיו'... אלא שבשאר מצוות פעמים שאין האדם מרגיש שהוא מתקדש על ידה. משא"כ בענייני קדושה, אתה מוצא קדושה, כל איש ואיש - יהיה מי שיהיה ירגיש התעלות והתקדשות בגדר לקדושה שהוא עושה. ויעידו כל בני עולם איש איש ממדרגתו - שאחר 'התגברות' מתמלא הלב בסיפוק והתעלות עצומה.

טז. הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע מבאר בפסוק בפרשתן (קדושים יט כח) 'ושרט לנפש לא תתנו בבשרכם', דהיינו 'בשביל בשרכם', ומרמז על עסקי האדם לצורך פרנסתו. ובא להזהיר את האדם 'ושרט לנפש לא תתנו' - אל תעשו שריטות, חריצין ונעיצין ב'נפש', בעד עסקי הפרנסה, ולזמן הזה ייאמר, על כל ה'כלים' הנצרכים כביכול ל'צרכי פרנסה', היזהרו והישמרו על נפשתיכם, שלא לשרוט הנפש והנשמה עבור הפרנסה.

יז. בענין זה כתב בעצמו (הרה"ק ה'חתם סופר זי"ע, בשו"ת, או"ח סי קצז) לבאר מאמר הגמרא (יבמות קט:): כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, והכונה שרוצה רק ללמוד מבלי לקיים, והוא מחדש עוד רמז בזה, האומר שאין לו אלא (קיום) התורה כמו שלימדוהו מבלי להציב לעצמו גדרים וסייגים הנחוצים לו אזי אפילו תורה אין לו...

באר הפרשה - פרשת קדושים

יא

לרשת את הארץ במנוחה ולהרמת קרן ישראל על אומות העולם. ובמקו"א מוסיף שהגדרים וסייגים הם החומה המגינה עלינו מעין רעה של אומות העולם' (דרשות, שבת שובה תקנ"ח ד"ה פסוק ויאמר אליהם).

ואהבת לרעך כמוך - תיקון המידות מבית ומחוץ בפרשתן (קדושים יט יח), 'ואהבת לרעך' כמוך י"א אני ה'. וכבר אמר התנא רבי עקיבא שפסוק זה הוא כלל גדול בתורה² (ירושלמי נדרים ט ד).

יח. ויש לדעת, כי אף שנצטוונו מפי הגבורה 'ואהבת לרעך כמוך' - שתהא אהבתנו לכל יחיד ויחיד מבני ישראל כאהבת איש את עצמו. מ"מ ביותר יש לו ליהרר בכך בביתו פנימה בהנהגת 'מידות' טובות לעקרת הבית (ובני הבית). וכך אמר הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע, שאין לומר שתכלית הנישואין הוא ליישובו של עולם, שהרי הרבה דרכים למקום היאך לעשות כן, ובעל כרחך שהעיקר הוא למען יתקן את מידותיו כדבעי.

הרה"ק רבי משה אונגאר זי"ע שלח פעם מכתב לחותנו הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע ובו מפרט כמה וכמה מעלות על בחור פלוני שהציעו לו ליקח לחתן לבתו, שלח לו ה'דברי חיים' תשובתו, 'את העיקר לא כתבת לי האם הוא 'מענטש' (אנושי) ככתוב בתורה (דברים כב טז) את בתי נתתי 'לאיש'...

כבר פירשו צדיקי בית בעלזא הטעם שנשנית מסכת אבות בתוך סדר 'נזיקין', שמידות מעוותות הם המזיק הגדול ביותר. וכן מתאמרא בשם הגה"ק רבי ישראל סלנטער זצ"ל שאדם הנכנס לבית המדרש בפנים זועפות ונפולות הרי הוא בגדר 'נור ברשות הרבים', ואף אנו נעני אבתריה שהמראה פנים זועפות בביתו הרי הוא 'שור נגחן'... הגה"ח רבי זלמן בריזל זצ"ל היה אומר לאברכים שעמדו בשערי הנישואין, שכל העובר עליהם בחיי היום יום - אם ראש הכולל גער בהם, או החברותא עזבם לאנחות, וכו' וכיו"ב, כל אלו לא ישפיעו על מצב רוחם רק עד דלת הבית, אבל בבית פנימה - די ווענט זאלן טאנצן (כותלי הבית ירקדו ויקפצו מרוב השמחה שתשרה שם).

והוא עצמו נהג עד אחרית ימיו, בכל עת שנכנס הביתה לרקד ריקוד 'קאדצ'קע' (מין ריקוד שמח הנהוג בעיה"ק ירושלים) מול בני הבית להשרות שם שמחה, והיו מעידין בניו ובנותיו, כי רוח השמחה הייתה שורה בבית אף בימים מקדם כשהלכו לישן שינת הליל מבלי להכניס אפילו חתיכת לחם לסעודת הערב מרוב עוני ומחסור, אבל השמחה לא משה מאהלים מעולם.

הרה"ק ה'דברי יואל' זי"ע היה אומר, כי ידוע מה שכתבו הראשונים (תשבץ קטן תסד-תסו) שכל מעשי ומנהגי מעמד החופה אנו למדים ממעמד מתן תורה. האבוקות של אש המה כדוגמת האש והלפידים הבעורים, ז' הברכות הם נגד שבעת הקולות וברקים; וכן כל הדברים. ומה שנוהגים לשבר כוס תחת החופה (רמ"א אבה"ע סה ג) ביארו (פמ"ג או"ח משב"ז תקס סק"ד) שהוא זכר ל'לוחות ראשונות' שנשתברו. ואמר הרה"ק ה'דברי יואל' זי"ע שהרי בשבירת הלוחות נגרמה שכחת התורה לישראל (עירובין נד.), וזאת מרמזים לחתן וכלה בשבירת הכוס - בראשית דרכם בבניין בית נאמן בישראל, זכרו כלל גדול, בכדי לשמר את השלום בבית, פעמים שעל האדם לשכוח מה עשו לו וכדו', ויעשה עצמו כמי שאינו זוכר מאומה, ובזה יתרבה ויתגדל השלום באהלים.

ביאור נפלא כתב בעל ה'תולדות יצחק' לרבי יצחק קארו דודו של ה'בית יוסף', בקרא דכתיב (בראשית ב כא) ויפל ה' א' תרדמה על האדם, ואז ברא לו את אשתו חוה, רמז שהאדם יעשה עצמו נרדם בביתו, ולא יהיה קפדן עם אשתו ובני ביתו (כלומר שכשנעשית איזה עוולה בביתו, יעשה עצמו כמו אדם ישן שאינו רואה את הנעשה סביבו).

יט. וזה לשון ה'מסילת ישרים' (פ"א) ואהבת לרעך כמוך, כמוך בלי שום הפרש, כמוך בלי חילוקים, בלי תחבולות ומזימות, כמוך ממש. עכ"ל.

כ. כבר אמרו, כי אם 'ואהבת לרעך כמוך' זה כלל גדול בתורה, נמצא שמי שאינו הולך בדרך זו, יצא מן הכלל... מצינו לגדולי וצדיקי הדורות שהפליגו במידה זו, פעם ביקר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע את החולה שלטענת הרופאים כבר הגיע עד שערי מוות... כיון שנכנס פרץ החולה בבכי מר, על כך שהוא עומד לעלות לעלמא דאתי, לתת דין וחשבון מפעלו אבל לרש אין כל, אמר לו הרה"ק אם דבר זה הוא הטורד את מנוחתך - תנוח דעתך כי אתן לך מחצית מחלקי בעוה"ב ומהשכר המגיע לי על כל פעלי בתורה ומצוה מעודי ועד היום הזה, ואכן נתן לו את חצי חלקו 'בקבלת קניין'... לאחר כמה שעות החזיר את נשמתו ליוצרה, שאלו תלמידיו, הלוא ידע הרבי כי בקרוב ממש יסתלק הלה מן העולם, וכי היה שווה לתת לו חצי עוה"ב בעד חיי שעה... אמר להם כדאי לתת את כל העולם הבא, העיקר למנוע איין קרעכץ (אנחה אחת) של יהודי.

וכבר העיד הרה"ח ר' יואל אשכנזי ז"ל ששמע מהרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע שאמר מ'דארף וויסן אז אויסהערן

באר הפרשה - פרשת קדושים

ישים אליו לבו ויקיין מתרדמת יצרו יהיה לו עזר, כי הבא ליטהר מסייעין אותו, ומה גם כי הימים האלה מסוגלים לזה - עת שהגיעו אבותינו ליטהר, ואנחנו נחליץ חושים לעשות כמעשיהם, וליזהר בכל סדרי שהרה, ובפרט בענין שנאת חנם צריך לדקדק מאד, כי ידענו מה היה לתלמידי ר"ע בין פסח לעצרת (ומביא שם טעמים מדוע דייקא ימים אלו).

ובן כתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (חודש אייר ג א) שמנין מ"ט ימי הספירה עולה בגימטריא 'לב טוב', ולרמזו לן, שבימים הללו עלינו להפך את לבבנו ל'לב טוב'. והיינו, שלא די לו לאדם להיזהר מלצער את רעהו, אלא בטוב לבו ירבה ב'עשה טוב' כדי לעודד איש את רעהו ולגמול עמו כל טוב.

כתב הגה"ק רבי חיים וויטאל זי"ע (שער הקדושה ח"א פ"ב) שעל כן לא נכתב עניין המידות הטובות והרעות בתורה הקדושה, כי המידות הם ההכנה לתורה, כדי שיוכל האדם לקיים המצוות. וכך אמרו (תנ"כ"א רבה א א) דרך ארץ קדמה לתורה. אשר על כן יזהר אדם במידותיו עד למאד, ובפרט בימים הללו, ימי הספירה שיעקר עבודתם בתיקון המידות.

בה כתב החיד"א זי"ע (לב דוד, פ"ל אות יב), וז"ל, בימי העומר צריך ליזהר ביותר בעבודת ה' בתורה ובמצות, מפני שהם ימי דין, וכשיצאנו ממצרים היינו מתטהרים בימים הללו לקבל התורה הקדושה, וכשם שבימים ההם ע"י התעוררות ישראל ליטהר ממרום שלח שפע קדוש להיותם עזים ומגינים, כן עתה אם

א איד, און אריינברענגען אין איהם א גוטע הרגשה, איז נישט ווייניגער ווי זאגן טויזנט מאהל נשמת [צריך לדעת שלהקשיב ליהודי ולתת לו הרגשה טובה עד מאד - לא פחות מלומר אלף פעמים נשמת] (שיח זקנים ח"ג). וכך היה מעשה אצל הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, אשר פעם אחת ביוה"כ נחלש אחד המתפללים שהיה זקן בא בימים מחמת הצום, והלך לנוח בחדר צדדי, קודם נעילה קרא ר' אליהו לאחד הבחורים ואמר לו שילך לשהות על יד אותו זקן וישגיח עליו ועל שלומו, נענה הבחור כי נכספה וגם כלתה נפשו להיות בתפילת נעילה בהיכל הישיבה, לשפוך שיחו ולהיות שותף להתעוררות הגדולה האוחזת בקהל, אמר לו רבי אליהו, לגמול חסד עם הזולת חשוב יותר מתפילת נעילה....

כא. הגה"צ רבי אליהו לאפיאן זצ"ל היה אומר. כי הקובע עם ה'בנאי' שיבנה עבורו בית מהודר, הרי הוא מפרט לו כל פרט ופרט של הבניין, כמה גדול יהיה כל חדר מחדרי הבית ואיככה יבנה. אך לגבי בניית ה'יסודות' לא יקבע עמו מאומה, כי מובן מאליהו שעל הבונה להניח יסודות כנדרש, שהרי ללא יסודות אין 'בניין' כלל... כיו"ב לענין המידות, התורה ציוותה לנו הרבה מצוות בעשה ולא תעשה, אך לא נתפרש בה ענין המידות, כי המידות המה היסודות שעליהם הושתתה כל התורה. ומבלעדי ה'יסודות' לא יוכל האדם להעמיד את 'בניין' התורה כראוי... כב. סיפר הגאון רבי משולם דוד סאלאווייציק זצ"ל שבצעירותו שלחו אביו הגרי"ז זצ"ל למסור סכום מעות לאיש פלוני עני ואביון. התנצל הבן ושאל אם אפשר לו לדחות את השליחות לזמן מאוחר יותר, כי זה כשעה ומחצה הוא מתייגע בסוגיא חמורה מאד שלא מצא בה ידיו ורגליו ורק עתה הוא מתחיל להבינה, על כן ברצונו לסיים את לימודו ומיד לאחמ"כ יקיים שליחותו, נענה הגרי"ז וסיפר מעשה שהיה אצל אביו הגר"ח זצ"ל, פעם ישב באסיפת הרבנים עם גדולי הדור, ובין הדיבורים נתגלגלה השיחה אודות הגאון רבי אליהו מייזל זצ"ל, נענה אחד מן היושבים ואמר אודותיו בנימת ביטול, שמכיוון שעסק כל כך הרבה בצרכי ציבור בצדקה וחסד על כן לא נותר ממנו ספר חידושים (ואם היה ממעט בחסדים' היה יכול ללמוד ולחדש יותר)... כשמוע כן הגר"ח נעמד על מקומו בסערה, וזעק, כשיהודי לומד תורה, ובאמצע לימודו מבקשים ממנו לעשות איזה 'טובה' ליהודי (במקום שאינה נעשית על ידי אחרים), והוא דוחה אותם בטענה שאיננו יכול להפסיק מלימודו, אזי גם כאשר הספר פתוח לפניו הרי הוא כסגור... אבל אם הוא סוגר את הספר והולך לסייע ליהודי, אזי גם כאשר הספר סגור הרי הוא כפתוח... ובזה יזכה לסייעתא דשמיא, והתורה מתברכת אצלו.

כג. הנה רבים עוסקים בכל יום מימי הספירה באחד ממ"ח קנייני תורה, וכשתעיין תמצא שהקנין ה"ב הוא 'אוהב את הבריות', ובזה יבואר הטעם שפסקה המגפה אצל תלמידי רבי עקיבא ב"ג בעומר, שלאחר ש'הגיעו' ל'אוהב את הבריות' כבר 'נהגו כבוד זה בזה'.

כד. הגאון רבי שלמה ברוך פראגער (בן הגאון רבי יעקב פראגער חתן מהר"ם שיק) נכנס פעם לביתו של הרה"ק רבי ישעיה'על מקערעסטיר זי"ע, אמר לו הרבי, עכשיו תירצתי תירוץ אחד על שבע קושיות... רש"ב התפלא על הגאונות המופלגת והמתין שיאמר לו את הפלפול הארוך. רבי ישעיה'על הסביר מיד, הנה ישב כאן יהודי ושפך את מר לבו

באר הפרשה - פרשת קדושים

יג

שבביתנו ז' נפשות המקשות בחזקה את הקושיא 'וכי תאמרו מה נאכל', ותירצני הכל בתירוץ אחד שנתתי לו מאתיים רייניש, והכל נתיישב בטוב טעם ודעת (הובא בספר מופת הדור).

פעם אחת בא לפני הרה"ק רבי ישעילע זי"ע איזה בנש"ק ת"ח גדול ומקובל מופלג, ומשראה את הציבור הגדול המשחר את פני הרה"ק נתעוררה קנאה בלבו, ואמר לרבי שברצונו להטיב עמו, והוא מבקש ללמד אותו סוד האותיות ושורש השמות הקדושים, וגם ילמד אותו איך לקרוא קוויטלעך ע"פ סוד האותיות, איך לתקן האדם בקומה שלימה וכו'. אמר לו הרה"ק, אין לי כל עסק בנסתרות, דבר אחד אדע, כשנכנס יהודי לביתי, ואני נותן מזונות ויי"ש נעשה יו"ד במילואו... 'זוה סוד מילוי שם הוי"ה ב"ה בנוסח קערעסטיר'... למלא את היו"ד במזון ומשקה ('יהודי' בשפת האידיש נקרא 'אידי' ונשמע כמי שמוציא מפיו את האות יו"ד). וידוע שהאריז"ל אמר שבאות יו"ד עצמה יש בה שם הוי"ה, שהרי האות יו"ד במילוי האותיות עולה בגימטריא עשרים, צרף את שלושת האותיות (יו"ד) הרי כ"ג, הוסף את ג' התגין שעל היו"ד הרי כ"ו. יהודי עצמו הוא גם שם קדוש. הוסיף הרה"ק ואמר, גם אני עושה ממנו קומה שלימה, הנני נותן לו לאכול ולשתות וכמה מטבעות בכיס, ובכך הוא מתמלא מראשו ועד רגליו.

כה. פעם שאל איזה 'רב גדול' את הרה"ק רבי ישעילע זי"ע וכי לא היה עדיף שהרבי יעסוק ב'העכערס' (דברים נעלים יותר) ב'חכמת הקבלה' וכיו"ב... אמר לו הרה"ק, במה עוסק עתה מע"כ - באיזו 'סוגיא' בקבלה, אמר לו הרב בענין 'שיעור קומה' והוא אחד מסוגיות הקשות בחכמת הקבלה... אמר לו הרה"ק אף אני עוסק כעת ב'שיעור קומה' להגביה ולרומם 'קומתם' של כמה וכמה נשברי לב שנפלה עד עפר - כיצד להגביהם...

סיפר הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל, פעם עלה ברצון המשב"ק של הרה"ק רבי ישעי' מקערעסטיר זי"ע לראות כיצד רבו מקבל את הפונים אליו, על כן שלח ידו בכותל שבין חדרו לחדר הרבי וחורר בו חור קטן משם היה 'מציץ מן החרכים'... והנה הוא רואה איך שנכנס אל הרבי יהודי למוד סבל מבני העיר והוא מונה בפני הרבי את 'צרותיו' אחת לאחת, ולבסוף הפטיר כי אין לו כל עצה אלא 'ליסיים' את חייו ו'חסלת פרשת הצרות והייסורים'... והנה מדרכו של עולם לענות על 'הצעות' שכאלו, אך דברי שטות מדבר מר... וכי נשתבשה דעתו ל"ע, וכהנה מדברים המנסים להוכיח למתלונן כי אין צדק בדרכו, לא כך הייתה דרכו של הרה"ק רבי ישעי' רחימאי, אלא פתח פיו ואמר למר הנפש, אכן, רעיון נפלא העלה מע"כ, אך מכיוון שהוא דבר 'גורלי' עלינו להתיישב לראות כיצד ייעשה הדבר בצורה הכי טובה, ע"כ חשבתי כעצה ראשונה - ומסתמא גם מע"כ חשב כן - לעלות על הגשר שמעל הנהר ומשם לקפוץ לתוככי הנהר וכך תפרד הנשמה במהרה מהגוף, אבל נראה לי שאין זו עצה טובה כל כך, כי כידוע לך שבימים אלו ימי החורף מי הנהר קרים עד לאימה, חוששני שיקשה על מע"כ לסבול את קור הכפור. שנית חשבתי - וכנראה שגם מע"כ חשב כן, לעלות על הגג הגבוה ביותר בעירנו ולקפוץ ממעלה למטה ומיד יתראה מע"כ עם אבותיו השוכנים למעלה בשמים, אלא שגם 'הצעה' זאת עדיף שלא לקיימה שהרי מע"כ יודע היטב שיש חשש שיתרסק אברים אברים ואין זה 'מכובד' למע"כ הרמה, אין לך אלא לעשותו 'מכובדיג'... היהודי לא שתק, אלא החל מעלה כל מיני עצות ורעיונות כיצד יבוא לידי סופו, אבל הרבי 'דן' אתו על כל עצה ורעיון בנפרד, ובכל אחד מהם מצא פסול וחסרון... עד שאמר לו הרבי, שמע נא יקירי, הענין הלז שהוא 'פעם בחיים'... הוא ענין רציני ביותר, אי אפשר לעשותו בחופזה שלא ביישוב העת, המתן לי שבועיים ימים ואחשוב על עצה טובה כיצד תעשה את הדבר באופן ראוי ומכובד ביותר... (וכמו שאמרו במס' סנהדרין מה. 'ברור לו מיתה יפה') ויצא היהודי מחדרו של הרבי כשהוא מלא שמחה וצהלה, שמא תדעו על מה - כי עתה הרגיש לראשונה שבריה אחת בעולם מבינה אותו ואת קשייו, ואילו היה הרבי מדבר על לבו כי 'שטות' הוא עושה היה יוצא היהודי בהרגשה כי גם הרבי איננו מבין לנפשו כלל וכלל... למותר לציין שאחר שבועיים ימים לא עלה על דעתו כלל וכלל לפנות אל הרבי לשמוע הכרעתו בנידון... כי שבה אליו רוחו ואט אט יצא מהר הצרות למקום רווחה ושמחה...

והלימוד לדידן, בכל עת ובכל ענין, אפילו אם תראה את חברך טועה בטעות חמורה בענייני גוף או נפש, ברוחניות או בגשמיות בדברים הנוגעים אליו או לדורותיו ואפילו כשהדבר נוגע לגבי הרבים - עד שאפילו סומא רואה את טעותו הגדולה, לעולם לא תאמר לו 'טועה אתה', אלא הכנס אל מוחו, הראה לו שהינך 'מבין' את דעתו ו'חכמתו', אלא שנראה לך שעדיף כך וכך... כי בלאו הכי, יאמר הלה איש בעולם אינו מבין אותי, אבדה תקוותי ותוצאותיו מי ישורנה.

כו. הנה ידוע שכתוב על ציונו הק' של הרה"ק רבי ישעי' מקערעסטיר זי"ע לא כעס מעולם אע"פ שקיים בנפשו יהי ביתך בית ועד ל... כל מיני אנשים ש'פרצופיהם שונים' ו'דעותיהם אינם שוות'... דוגמא אחת לכך, מה שסיפר הגה"ח רבי חיים אורי פריינד שליט"א ששמע מרבי מאיר אלפנט ז"ל שהיה שם בשעת מעשה, כידוע היה

באר הפרשה - פרשת קדושים

ומבאר ה'אלשיך' הק' זי"ע, כי בא הכתוב להודיע לעשיר אשר לו שדה המוציאה את יבולה, לבל יחשוב כי התורה הטילה עליו לתת לעני משלו, אלא באמת אין הקב"ה מואם ועוזב את העני מלספק לו צרכיו, שהרי כל ישראל הינם בנים למקום ב"ה, ואבינו אב הרחמן דואג לכל בניו אהוביו, אלא שנתן הקב"ה את חלק העני בתוך חלקו של העשיר, בכדי לזכותו במצוות הצדקה^ז. ובוה יש לבאר לשון הכתוב ובקוצרכם - מדבר אל בעל השדה עם פועליו גם יחד,

לעני ולגר תעזוב - צדקה וחסד וכבוד הנריות
בפרשתן (יש ט-י), 'ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך לקצור וגו', לעני ולגר תעזוב אותם, והקושיא עולה מאליה, מדוע פתח הכתוב בלשון רבים 'ובקוצרכם את קציר ארצכם', וסיים בלשון יחיד - 'לא תכלה פאת שדך', ולכאורה היה צריך לומר 'ובקוצרכם את קציר ארצכם לא תכלו פאת שדיכם', או בסגנון אחר 'ובקוצרך את קציר ארצך לא תכלה פאת שדך', אך מה טעם שינה הכתוב בלשונו.

הרה"ק מכבד מאד את בני האדמו"רים, באמרו כי יש לרחם עליהם ב'רחמים רבים' היות ואבותיהם אינם משאירים להם אומנות ופרנסה אחרת זולת הרבנות. פעם אחת הגיע בנש"ק לביתו של רבי ישעילע שהורגל שהרבי נותן לו בכל פעם מאתיים רייניש (והוא סכום עצום) ובאותו הפעם נתן לו הרבי רק מאה רייניש... קפץ רוגזו של האיש, ומרוב מבוכתו 'תבע בפיו' - רבי, הרי תמיד אתם נותנים לי מאתיים רייניש מדוע הפחתתם ממשכורתי. השיב לו הרבי מתוך ענווה פשוטה, לאחרונה פרצה שריפה בבית המדרש (בשנת תר"פ) וצריך לבנותו מחדש, בנין הבית כרוך בהוצאות רבות, המצב קשה, ולכן נתתי לך רק מאה רייניש. ועדיין לא נחה דעתו של האיש, ובמין גערה אמר, רבי... מי שמע כזאת, לבנות לעצמך בית מדרש על חשבוני... אמר לו הרבי, אכן, צדקו דברך, נכנס לחדרו והביא לו עוד מאה רייניש.

כז. כדברים הללו ביאר האלשיך הק' עוד במה שנאמר (שמות כב כד) 'אם כסף תלוה את העני עמך', שמי שהשפיע עליו הקב"ה שפע רב, ידע שאינו אלא 'אפוטרופוס' על המעות, וכמו שאמרו (ב"ב קלא:): הכותב כל נכסיו לבן אחד בין הבנים הרי הוא נעשה אפוטרופוס על הממון, כי אומדים דעתו של אב שלא כיוון לתת רק לאחד ולהניח את שאר בניו, אלא שמינה אותו לאפוטרופוס, ועל דרך זה כל ישראל בנים לה', ואם נתן נכסים לעשיר, הדעת נותנת שחלקו של עני מונח אצל העשיר, ואין העשיר אלא אפוטרופוס עליהם, וזהו שאמר 'את העני עמך' - שכספו של עני נמצא 'עמך' - אצלך וברשותך, על כן תן לו משלו...

והוסיף החיד"א בפירושו (על ספר חסידים אות תטו) 'ברית עולם', שהאותיות הקודמות ל'כסף' המה 'עני' (ע' קודמת לאות פ', נ' לט', והי' לפני כ'), ובא לרמוז, שבטרם שהקב"ה נתן את הכסף לעשיר כבר היה העני עמך - מחשבת הבורא על העני, ונתן לעשיר כספו של עני שבבוא העת יתנם לו. גם אחר אותיות 'עני' תבוא תיבת 'כסף' - כי כשנתן לו צדקה, יבוא עליו שפע 'כסף' - שהקב"ה יתן לו ויוסיף לו ממון.

ומקור הדברים מפורש בספר חסידים (תטו) וז"ל. מה שהקב"ה מספיק ונותן לעשיר עושר והוא אינו נותן לעניים וכו' ונפרע מן העשיר כאילו גזל עניים רבים, שאומר לו אני הספקתי לך עושר שתתן כפי השגת יד עשור לעניים ולא נתת אפרע ממך כאילו גזלתם, וכאילו כפרת בפקדון שלי, כי ע"כ נתתי בידך העושר - לחלק לעניים, ולקחת העושר לעצמך. עכ"ל.

עפ"ז ביארו בהא דאיתא בגמ' (ב"ב י:): 'תניא אמר להן רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו, בני מהו שאמר הכתוב (משלי יד לד) 'צדקה תרומם גוי וחסד לאומים חטאת', נענה רבי אליעזר ואמר, צדקה תרומם גוי אלו ישראל דכתיב (שמואל ב' ז כג) 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', וחסד לאומים חטאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושין חטא הוא להן' (ועיי"ש כמה טעמים בדבר), ועל פי האמור יתבאר עוד, כי בני ישראל יודעים שהכסף אשר מונח תחת ידם ניתן להם לצורך העני, וממילא כאשר נותנים אותו יודעים הם שלא עשו כאן 'חסד' ולפנים משורת הדין, אלא היה זה 'צדקה' ומלשון 'צדק', כי כך הוא היושר להשיב לעני את ממונו, לעומת זאת גויי הארצות סבורים שכל שברשותם הוא שלהם, וכשנותנים לעני עושים עמו 'חסד', ועל כן אינו אלא חטא, וזהו דקדוק לשון הכתוב 'צדקה תרומם גוי', כי אצל בני ישראל הרי זה בגדר צדקה, ואילו 'חסד לאומים חטאת' שנדמה להם שעשו חסד...

כה אמר הרה"ק ה'נועם אליעזר' מסקולען זי"ע במשל ל'מחלק' (מלצר) הממונה לחלק את המנות למסובים בשמחת הנישואין, ובבואו לפני אחד השולחנות בו ישבו כעשרה סועדים הניח את המגש הגדול בסמוך לאחד המסובים

מאומה אם לא אניח לעניים לקט שכחה ופאה, שהרי יכולים הם לילך ולהתפרנס משדות אחרים, על כן שינה הכתוב בלשונו להזהיר לא תכלה פאת שדך כי 'החוב מוטל על כל יחיד ואינו יכול לפטור את עצמו בשל אחרים' כ"ט.

כי בדרך כלל הפועלים הנם עניים וגרים, את קציר ארצכם - כי כאמור ה'קציר' ויבול השדה שייך גם לעניים ולא רק לבעל השדה, אזי לא תכלה בעל השדה פאת שדך מתוך מחשבה שהשדה היא רק 'שדך' ושלך, אלא לעני ולגר תעזוב את חלקם השייך להם י"ח.

ויהי"ר שנוכה להתקדש ולהטהר בקדושה של מעלה ועי"ז יושפע שפע רב בכל העולמות^ל, ובקרוב יישמע קול מבשר הנה זה בא ויושיענו גאולת עולם.

ואילו ה'כלי יקר' ביאר שינוי לשון הכתוב, שלכן כתב 'ובקוצרכם' לשון רבים, להורות שאף בזמן שרבים הם הקוצרים בארץ, אל ידמה בנפשו לאמור לא יארע

כשבדעתו לקחת ממנו ולחלק לכל המסובים, והנה אך התחיל לחלק לאיש איש מנתו פתח היחיד שהמגש הונח לידו - איי, אדון נכבד, מנין לך העוז והחוצפה לקחת משלי ולחלקה לאחרים, שחק ממנו ה'מחלק' וכי תעלה על דעתך שנתתי לך לבדך עשרה מנות בשר בסעודה אחת, אלא שהייתי מוכרח להניחו באיזה מקום, ובחרתי בך להניחו בסמוך לך, אבל לא להשאיר בידך הכל, אלא ע"מ לחלקה לאחרים הנחתיו כאן... והנמשל מובן... כי זה האיש אשר 'הניחו' אצלו מן השמים ממון הרבה אל יחשוב ש'הכל שלו' ובשבילו... אלא הממון נועד עבור כל הרבים הנמצאים בזה העולם.

כח. פעם התאונן יהודי לפני הרה"ק רבי ישעי' מקערסטיער זי"ע על מצב פרנסתו הקשה מנשוא, ר' ישעי' הרעיף עליו ברכות לרוב, יעצו להתחיל במסחר חדש, ואכן, הלה ראה ברכה במעשי ידיו ובמהרה נתעשר בעשירות עצומה. ויהי לתקופת השנה בא שוב היהודי אל רבינו והודה לו מקרב לבו על העשירות שנפלה בחלקו, אבל, רבי קדוש, נתרבו 'קרובי וידידי' - אנשים שמעולם לא ידעתים כלל, וכולם לדבר אחד מתכוונים - לכספי וזהבי, הדברים יצאו מפי האיש, והרבי החליט לעשות מעשה, ויאמר לעשיר, נו, אם אין ברצונך לתת, נתור אחר אחרים שברצונם לתת משלהם לאחרים... העשיר שהבין את משמעות הדברים - כי בקרוב ממש ימצא עצמו בעניותו דאשתקד, החל מתחנן על נפשו - אמר לו הרבי לשם מה זקוק האדם לפרנסה אם לא כדי לחלק לאחרים... (פארוואס דארף מען פרנסה, אויב נישט צו טיילן פאר אידען).

עתה אמר לו רבינו, הנני מטיל גורל בין בני עירך וגם שמך בכללם - וכל מי שיעלה בגורל הוא יזכה בעשירות שנתתי לך, אמנם, אם תתחרט באמת על דברך, ותקבל על עצמך לתמוך בידי העניים והאביונים, יעלה שמך בגורל ותשאר העשירות בידך. אך למותר לומר, כי רגשי חרטה הציפו את לבו של היהודי, וקיבל על עצמו בקבלה איתנה לפזר מממונו לכל נצרך, ואכן... למרבה הפלא, שמו עלה בגורל, ורבינו נענה ואמר לו, עתה ראיתי כי אכן בחרטה גמורה נתחרטת, ומעתה תשאר הברכה בידך (מפי הרה"ח רבי אברהם לוריא ששמע מהגה"צ רבי אשר זעליג מרגליות ששמע מבעל העובדא).

כט. והגם שכהיום הזה הרי ל'רובא דרובא דאינשי' אין שדות... ולא שייך אצלם מצווה זו של 'לא תכלה פאת שדך'... אך תוכן הדברים שייך למעשה, כאשר יהודי נזקק ל"ע לעזר ולסיוע, שאסור לו לאדם להשטמ בתואנה כי זו מצווה המוטלת על הכלל וניתן לעשותה על ידי אחרים... אלא יזכור את ציווי התורה לא תכלה פאת שדך כלומר ש'החוב מוטל על כל יחיד ואינו יכול לפטור את עצמו בשל אחרים'...

מסופר שהיה אחד שהשכיר בית לאלמנה לדור בה, ולא היה לה לשלם דמי השכירות, והיה החוב הולך וגדל מיום ליום ומחודש לחודש עד שפקעה 'סבלנותו' של בעל הבית, והודיע לה כי אם עד יום פלוני לא תשלם לו כל חובותיה יסלק אותה ואת כל חפציה מן הבית. נתגלגלו הדברים לאזני הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע, ומיד שלח לקרוא ל'בעל הבית' והוכיחו על מחשבתו הנלוזה, כי עליו להשאיר בבית למרות כל החוב שהתגדל עד עתה ומן היום והלאה... נענה הלה, מפני מה הרבי 'מזכה' רק אותי במצווה רבתי זו, ומדוע שלא יפנו לכל הקהל להתרימים לצדקה גדולה זו, ואף אני אתן חלקי ואשתתף בסכום כלשהו, ומהיכי תיתי שרק עלי לשאת בכל הסכום... השיב לו ה'אמרי אמת' כי דבר זה למדנו ממשנה מפורשת (גיטין מא.) שם נאמר 'מי שחציו עבד וחציו בן חורין (כגון שהיו שני שותפין בעבד ושיחרר אחד מהם את חלקו) עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי בית הלל, בית שמאי אומרים, תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם, לישא שפחה אי אפשר שכבר חציו בן חורין, בת חורין אי אפשר

באר הפרשה - פרשת קדושים

שכבר חציו עבד וכו', אלא מפני תיקון העולם כופין את רבו ועושה אותו בן חורין וכותב שטר על חצי דמיו, וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי, והנה זה ברור שהאדון מפסיד בכך שעושה אותו הבן חורין, שאינו מקבל עתה את שווי דמי העבד שהיה לו (כי אין לעבד משלו כלום) אלא רק התחייבות לכשיהיה לו... ולכאורה מדוע לא יטען האדון מפני מה עלי להפסיד משום תיקון העולם, ומדוע שלא יערכו 'מגבית' עבור פדיית העבד... אלא, מכאן למדנו, כי אם נתגלגל הדבר אליך הרי זה מוכיח בעליל כי מן השמים זימנו מצווה זו עבורך דייקא... ואין לך רשות להשתמט ולהתחמק...

עובדא הווה לפני כמה שנים בבחור 'חתן' שנסע באוטובוס כשבוע לפני נישואיו, והנה אזניו שומעות שהיושב בספסל שלפניו מתנה את צערו לפני ידידו היושב בסמוך לו, הידעת, מאד מאד איוותה נפשי להיכנס לפני נישואיי לגדול פלוני שליט"א ולהתברך מפיו, אבל מה אעשה שכל ההשתדלויות שלי ושל משפחתי להיכנס שמה עלו בתוהו, והתעוררו ב'חתן דידן' רגשי רחמנות, ומיד הקיש קלות על גבו של היושב לפניו, וכה אמר, ימחל נא מר על שהנני מתערב בענייניך, אבל מה אעשה ודיבורך לא היה בהשקט כלל וכלל, ושמעתי את אשר מעיק עליך, הנה דודי הוא חתנו של אותו גדול, ועל ידו אסדר לך 'פרוטקציה' להיכנס אליו עוד השבוע, ובתוך דבריהם עלתה השיחה אודות נישואיהם, ושאלו זה לזה על זמן נישואיהם, ואמר אחד לרעהו, ביום רביעי בשבוע הבעל"ט, אמר לו חתן דנן (היושב לאחוריו) גם זמני ביום ד', והיכן... בפתח תקוה, גם אני בפתח תקוה, ובאיזה אולם (זאל) באולם הנקרא 'אצולה', אף אני באצולה, ונענה - אכן כך... לא ידעתי שיש שם שתי אולמות... מיודעינו החתן מיהר לביתו, ובבואו הביתה סיפר לאביו את אשר עבר עליו, ומיד אמר ברוב לחץ, אבי יקירי הרי הייתי עמך באותו אולם כשבדקנוהו בטרם הזמנתו לנישואיי וראית שאין שם יותר מאולם אחד, וכי נישא שתי 'חתן כלה' באותו זמן ובאותו מקום... האב פנה מיד להנהלת האולם, והללו אכן הודו ואמרו, כי כבר מתחילה קבעו עמו שאינם 'סוגרים' עמו עד שיכניס אליהם את דמי הקדימה, והוא לא הכניס ע"כ סגרו עם פלוני... האב שכבר עמד אחרי שליחת מאות הזמנות לא ידע את נפשו, עד שכמה עסקנים ידועים נכנסו לעניינים, וסידרו לו 'אולם' בשני רחובות הסמוכים.

הבה נתבונן קימעא, אילו היה אותו חתן חושב לעצמו, מה לי להתערב בדבר, ומה עוד שהלה לא דיבר עימי כלל... הרי שהיה מוצא את עצמו עורך חתונתו בפירת חצר האולם ואולי גם משם היו מסלקים אותם... ו'שני כתובים הבאים כאחד', הא דכתיב בפרשתן (ויט טז), 'לא תעמוד על דם רעך', ופירש רש"י 'לא תעמוד על דם רעך לראות במיתתו ואתה יכול להצילו, כגון טובע בנהר, וחיה או לסטים באים עליו, ויסוד אחד הוא אל תתעלם מהזולת הזקוק לעזרה...

הוסיף הרה"ק ה'היכל הברכה' מקאמרנא זי"ע בזה"ל, לא תראה בצערו של חברו שאחד מלבין פניו ואתה שותק אלא תחיה מוחה בכל יכולתך במי שמבזה חברך או מדבר עליו רכילות ולשון הרע אתה לא תהיה שומע ושותק אלא תאמר לו רשע עוכר ישראל למה תדבר סרה וכו'. עכ"ל. ואכן הדברים ידועים לכל, עד כמה כואב למי שמבזים אותו בציבור ו'לעיני כל ישראל' וכל הקהל עומדים ושותקים... ופעמים הרבה עיקר הצער תחושת הבזיון אינה מעצם מה שחרפו אותו אלא מכך שלא קם שום אדם לעזרתו... וכאמור, אסור לו לאדם להתעלם ולסמוך על 'הרבים' שיעזרו לשני, אלא מחויב כל אחד ואחד לקום ולעזור...

ולכשתימצי לומר אזי סיבת החורבן ושורש הגלות היה מחמת 'חסרון ההתערבות'... וכנודע מה שאמרו בגמ' (גיטין נה.) 'אקמצא ובר קמצא חרבה ירושלים', והובא שם באריכות דבר המעשה בעשיר אחד שמשרתו הזמין לסעודתו את שונאו בר קמצא תחת רעהו קמצא, משבא בר קמצא אל סעודת שונאו הוציאו הלה מן הסעודה בביזיון, אמר בר קמצא לעצמו 'הואיל והווי יתבי רבנן ולא מחו ביה, שמא מינה קא ניחא להו' (פירוש, היות וגדולי ישראל שישבו שם בסעודה לא מיחו במארח שגרשני בבוז, משמע הדבר שנוח להם שגרשני), על כן הלך ועשה מה שעשה עד שגרם רח"ל לשריפת בית אלוקינו. והנה אם היו יודעים ה'גדולים' שהסבו באותה סעודה שע"י שתיקתם יתגלגלו הדברים עד כדי חורבן הבית, וודאי היו קמים וגוערים בבעל הסעודה, ואף נלחמים בנפשם להשאיר את בר קמצא בתוך היכל הסעודה... מכאן ילמד כל איש לעצמו עד כמה כוחה של פגיעה, ועוד ילמד כי פעמים רבות ה'שתיקה' (במקום שיש בכוחו של דיבור להציל את רעהו) כמוה כפגיעה ברעהו בפועל... ודי למבין.

איתא בגמרא (פסחים פו:) 'כל מה שיאמר לך בעה"ב עשה', ובסוגריים הוסיפו 'חוץ מצא' (עיי' במג"א סימן קע סק"י), ואמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע לבאר, דבתחילה כשנתבייש בר קמצא ע"י בעל הבית שאמר לו 'צא' שתקו כל החכמים כי סברו שעל בר קמצא לשמוע בקולו שהרי 'כל מה שיאמר לך בעה"ב - עשה'. אך לאחר שנוכחו לדעת כי הדבר גרם לחורבן הבית, אז גמרו אומר, שאף שכל אשר אומר בעה"ב עשה, מכל מקום חוץ מצא - אם רואים

המסובים שבעה"ב מבייש את האורח, אסור להם לשתוק ו'לקבל באהבה' את בזיונות חברים, אלא אדרבה, יענו כסיל כאיוולתו, ויצילו את המתבייש ממביישו, ובזה יחישו במהרה את גאולתנו ופדות נפשנו.

ו'הכתוב השלישי' הוא האמור בפרשתן (יט לב) 'מפני שיבה תקום והדרת פני זקן', וכתב הגה"ק החיד"א זי"ע (נחל קדומים) בשם רבינו אפרים בזה"ל, כלומר כשתראה אדם זקן מאד עומד והוא מיצר מאד בעמידתו ואתה יושב - תקום והושיבהו במקומך, והדרת פני זקן, שאם אינו זקן כ"כ תהדר אותו ותאמר לו אם תרצה לשבת במקומי. עכ"ל. וכנודע הדבר שכיח ביותר בנטיעה ב'באס' (אוטובוס), וגם כאן אל יתחמק לומר שאחרים יעמדו... וזה כלל גדול בתורה, להשים עצמו במקום השני, לחשוב בעצמו כאילו הוא היה נזקק לעזרה, עד כמה היה מצפה שיסייעו בעדו.

אגב אורחא, נביא קצת מילי מעלייתא בעניין מצוה זו, רבינו ה'אברבנאל' מבאר טעמא דמילתא שכתבה תורה במצוה זו 'יראת מאלוקיך', כי הנה כן טבע הנערים והבחורים שהמה לועגים ושוחקים מהזקנים, ועל כן הזהירה התורה שייראו מהקב"ה שציווה על כבודם, כי באם לא יכבדו את הזקנים, לא יזכו ח"ו להגיע לזקנה ושיבה להיות כמותם. ומכלל לאו אתה שומע הן שהמכבד את הזקנים יזכה לאריכות ימים.

וכתב ה'חיד"א' זי"ע (דבש לפי מערכת ק אות מט) 'רבותינו ז"ל אמרו שהקם מפני שיבה זוכה להיות ירא שמים, והובא בספר חרדים (פי"ח ה-ו), ורבינו האריז"ל כתב, שאם מכווין הכוונה הראויה זוכה להתחכם בתורה'.

הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע היה מלמד בכל יום שיעור לבניו ונכדיו, והחסיד הנודע רבי בן ציון מאוסטרובא זצ"ל היה משתתף תדיר בשיעור זה. יום אחד איחר רבי בן ציון להגיע לשיעור ולא נכנס לחדר אלא הקשיב ל'שיעור' מאחורי הדלת, לאחר השיעור משהבחין בו ה'אמרי אמת' שאלו מדוע לא נכנס לשיעור, ענה ר' ב"צ שלא רצה להיכנס באמצע השיעור, כי ידע שהרבי יקום לכבודו ולא רצה חלילה להטריח את הרבי, נאנח ה'אמרי אמת' ואמר לו, וכי מה אכפת לך רבי בן ציון שאזכה לעוד קצת יראת שמים על ידי קיום המצווה.

ל. העירני צדיק קדוש אחד, כי הנה בתפילת 'רבש"ע' שאחר ספירת העומר הננו מבקשים, ואטהר ואתקדש בקדושה של מעלה - ועי"ז יושפע שפע רב, ומה ענין זה לזה, ומבאר עפ"י דברי הרה"ק ה'אמרי נועם' (ריש פרשת קדושים), כי קדושים סובל שני פירושים, צמצום התאוות ולאידך השפעת שפע (כלשון הקרא איה הקדשה, כלומר ענין הפקר ופרוץ), והקב"ה מתנהג במידה כנגד מידה, אם האדם מצמצם עצמו ומתגבר על עצמו להתקדש אזי הקב"ה פותח שערי השפע לטובה וברכה. ובזה יתבאר, אחר שמבקשים ואטהר ואתקדש בקדושה של מעלה, כלומר ענין של צמצום התאוה ושמירת הקדושה, ממילא ועי"ז יהיה 'שפע' של טוב...

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת קדושים תשפ"ד

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

הצדיק הראשון הוא בחינת שבת והשני הוא בחינת יו"ט, כי הראשון הוא קדוש בעצמו כמו שבת שקדושתה קבוע, משא"כ השני הוא כמו יום טוב שמברכים 'מקדש ישראל הזמנים', שבני ישראל קדשו אותו להיות רבי קדוש. כמו שיש זמן שמתקדש ע"י ישראל, כך יש נפש שנתקדש ע"י ישראל.

והקשה רבי יהושע'לא אם כך הם הדברים, מה לנו לבחור צדיק מיוחד, נקח כל איש מהשוק ונתחיל להסתופף בצילו וכו' וכו' עד שיתקדש ויתעלה מדרגא לדרגא, ויהיה לנו צדיק אמת, מה לנו ליסוע דווקא לאדם ששמו האגער, אלטר, רוקח הורוביץ, פרלוב, טייטלבוים, הלבשרטאם וכו' שיש להם יחוס של כמה דורות בעלי רוח הקודש, הרי בכל אופן האיש מתקדש ע"י שמתאספים אצלו?

ותירץ רבי יהושע'לע שאם נגדיל איש פשוט שלא היה לו זכות אבות, הרי כשיתעלה במעלות עליונות, יהפוך לבעל גאווה, וכשיתגאה אין לנו שום תועלת מקדושתו ופרישותו ועבודתו, נמצא שכשנוסעים אל הצדיק שהוא בחינת יום טוב, מוכרח לנסוע דווקא ליחסן, כמ"ש בעטרת יהושע (פ' שמות עה"פ ויאנחו בני"ן מן העבודה) כי היחסן אינו יכול להתגאות, שהוא זוכר את עבודתו בקודש של הסבא זכרונו לברכה, כל ייחסן שהוא בעל גאה מקומו בבית חולים לבריאות הנפש, כי כשהוא בר דעת ועושה חשבון מי אני כלפי עבודת זקני, ותמיד הוא בשפלות הנפש.

נמצא שאם נוסעים לצדיק שהוא עצמו כאברהם אבינו, לא איכפת לו אם אביו היה תרח, אך אם נוסעים לצדיק שאנו מרוממים אותו, מוכרח שיהיה יחסן גדול, שאם לאו, יכשל בגאווה והוא נזק לנו ולו.

וזה שאמר הפסוק 'קדושים תהיו' ופירש"י 'פרשה זו בהקהל נאמרה' לרמוז על הקדושים שנאמרו בהקהל, ע"י שבאים אליו הקהל הם מוכרחים להתקדש, וממילא 'אל תפנו אל האלילים' אל אנשים פשוטים שאין להם ייחוס מאביהם, בחי' אלילים לשון לא וכלום, אל תלך לאחד שהוא בעצמו אינו כלום וגם אבה"ק לא היו לו, תלך רק לאיש כזה שאימו ואביו תיראו', שהוא מתיירא מאבותיו הק' ומתבושש מפניהם, אליו תלכו ותסעו.

כך אמר היחסן הגדול רבי יהושע'לע דזיקובער בן רבי אליעזר דזיקובער בנו של הרה"ק מראפשיץ בנו של רבי מענדל'ע ליסקער חתנו של רבי יצחק לאנדיז'ער. דורי דורות של בעלי רוח הקודש, והוא יושב ואומר שהיחוס מביא את האדם לידי ענווה, שהרי הוא אמר זה הפירוש...

רבי יצחק לנדיז'ער הנ"ל היה שם משפחתו הורוביץ, ממשפחת הלויים המיוחסת. חתנו הרה"ק רבי מנדל'ע לינסקער היה שמו במקורו רובין ולא הורוביץ, אלא שבנו הרה"ק מראפשיץ קרא שם משפחתו הורוביץ על שם זקינו רבי יצחק. ושאל אותו אחד מבניו מדוע שינית את שמך מרובין להורוביץ, ענה הרה"ק מראפשיץ החכם בחכמה

קדושים תהיו כי קדוש אני וגו' (יט, ב)

שמעתי מהגה"ח רבי משה וולפסון שליט"א שלאור דברי הרמב"ן שמצות קדושים תהיו היינו לוותר על תענוגי עוה"ז, שנפשו של אדם מחמדתו, א"כ צריך האדם לדעת ידיעה חשובה מאד, שאי אפשר לנתק את הנפש מתענוג אחד מבלי שיתנו לו תענוג אחר, כמוותו ועדיף עליו, בתוך הקדושה.

בדורנו מדברים הרבה כנגד המשיכה לכלים הטכנולוגיים, אי אפשר לשכנע אדם שהוא ממוכר לכלים הללו, רק אם מחברים אותו מיד לצד הקדושה בחיבור והתמכרות נעימה דקדושה.

התורה"ק מצוה עלינו לוותר על כל המותרות, א"כ מה הקב"ה נותן לנו תמורתן? לזאת ממשיך הפסוק 'איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו', שני תענוגים טובים יש בפסוק זה, טעם שבת שנתן לנו הקב"ה המנחיל מנוחה לעמו ישראל בקדושה, שאין לשער ולתאר עונג הרוחות ונועם הנשמות, להתעדם באהבתו ויראתו, עם מדושי עונג. וכמו שאמרו בקארלין שאילו היו בעלי תאוה יודעים עצם העונג שיש לצדיק באור השבת, היו זורקים כל הבלי עוה"ז ובאים להתדבק באור השבת.

עונג נוסף יש בעולם כשאדם זוכה שבניו הם בעלי דרך ארץ, כי כשבעקבתא דמשיחא חוצפה יסגי, קשה מאד לגדל ילדים, כמ"ש חז"ל אויבי איש אנשי ביתו, ולכן אין רוב העולם מגדלים יותר מילד אחד או שתיים, שאי אפשר לסבול חוצפה של הרבה ילדים] אך כשמגדל בניו לתורה ויראת שמים, שמקיימים 'איש אמו ואביו תיראו', אין לך תענוג גדול מזה. וע"י שני תענוגים הללו יכולים אנו להתגבר ולוותר על הבלי עוה"ז, ולקיים קדושים תהיו.

(הגרמ"י רייזמן)

קדושים תהיו כי קדוש אני וגו' (יט, ב)

נזכיר מילתא דבדיחותא מספר עטרת יהושע להרה"ק מדזיקוב 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם', ופירש"י 'פרשה זו נאמרה בהקהל', והמשך הפסוק הוא 'איש אמו ואביו תיראו' ובהמשך 'אל תפנו אל האלילים'. ונודע שיש הרבה מצוות בפרשת קדושים, ויש להבין מפני מה נסמכו דווקא אלו המצוות זה לזה, קדושים תהיו, יראת אב ואם, ואל תפנו אל האלילים.

ופי' רבי יהושע'לע שיש שני מיני צדיקים, יש צדיק שהוא צדיק בעצמו, מתייגע לפני ה' כל ימי חייו. ויש צדיקים שקדושתו אינו מצד עצמו, אלא מפני שמתאספים ובאים אליו חסידים ואנשי מעשה, ממילא הוא נהיה קדוש, כיון שנתמנה על הציבור ממילא אינו עושה מלאכה בפרהסיא, ואינו יכול ללכת למקומות לא טובים, וכן צריך להכין דברי תורה לשולחנו הטהור, ולבא לתפילה ולהתפלל בכח ובקול וכו' וכו', אדהכי והכי נהיה קדוש באמת.

שאלות לפי א' ב' על הפרשה - קדושים, (מהרב מ. אלינגר)

- א- אסור לעשותם, ולפנות אליהם (יט, ד) ב- יש ממנה טהורה ויש (כ, כה) ג- אל תהדר פניו בדין (יט, טו), חשף (כ, זי) ד- אח של אבא (כ, כ) ה- ציווי, כלפי חבר שחוטא (יט, זי) ו- אוהרה למוכיה את חברו (שלא לביישו) (יט, זי) ז- עלינו להדר פניו (יט, לב)
- ח- נשמע דבר חיובי, אך הוא קלון (כ, זי) ט- מה נגרם מהנותן זרעו למולך (כ, ג) י- יסקלוהו (כ, ב) (מלה נרדפת) ב- שילוב של שני מינים (יט, יט) ל- אסור ללקטו- בקציר (יט, ט) מ- אסור לעשות בו עול (ולשנותו) (יט, לה) נ- השתחררה בעד כסף (יט, כ)
- ס- תרגום של "זקן" (יט, לב) ע- מצב העץ בג' שנותיו הראשונות (יט, כג) פ- אסור ללקט בכרם (יט, י) צ- אנו מצווים לשפוט את החברים ב (יט, טו) ק- אנו מצווים להיות (יט, ב) ר- חברך (יט, יג) ש- אין לכלות את פאתו (יט, ט) ת- תשמור (שנאה) (יט, יח).

כמוך, שהוא באותו מצב כמוך, שתאהב גם את המוכר השני ולקח אחד את הלוקח השני, שבזה תהיה אהבה אמיתית, לא מחמת שמספק ומשלים את אהבת עצמך.

(ערבי נחל)

ואהבת לרעך כמוך, אר"ע זה כלל גדול בתורה.

יש לפרש שר"ע לטעמי דדרש ר"פ 'איזהו נשך' וחי אחיך עמך - חייך קודמין לחיי חבריך, וא"כ כיון שחייך קודמין איך אפשר לקיים ואהבת לרעך כמוך? מיהו הא דחייך קודמין היינו בעניני עוה"ז, אבל בחיי הנצחיים דהיינו בלימוד התורה חייב ללמד לאחרים אפי' הוא מבטל עצמו מלימודו מ"מ חייב ללמד עם אחרים. וע"כ אמר ר"ע "זה כלל גדול בתורה" דבענין לימוד התורה הוא כלל גדול לאהוב חברו כמוך (מ"מ לא אמר רק כמוך כי ע"ז שמלמד לאחרים גם הוא עושה מצוה ומזכה עצמו ושניהם שוים).

(תורת משה לחת"ס)

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ד' אלקיכם: אל תפנו אל האילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם וגו'. (יט, ג-ד)

בביאור הסמיכויות בפסוקים אלו ישנם כמה ביאורים במפרשים, בנוסף לדרשת חז"ל הידוע:

"בחתם סופר" כתב, אני ה' מרמז על "נאמן לשלם שכר", על מצוות כיבוד אב ואם כתבה התורה אריכות ימים וגם על שמירת שבת יש שכר של "נחלה בלי מצרים", והגמ' בסוף חולין מספרת על אותו אחד שהלך להביא גוזלות במצוות אביו ונפל מן הסולם ומת, והגמ' אומרת שיתכן שלא הועילו לו זכות המצוות שעסק בהן כי היתה לו מחשבת עבודה זרה. בזה מתבאר הפסוק: איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה' - דהיינו נאמן לקבל שכר, אבל מזהירה התורה שאת השכר תקבל רק בתנאי ש"אל תפנו אל האילים" שכן אם יש מחשבת ע"ז לא תועיל זכות המצווה.

בעוד דרך מבארים המפרשים, וכעין זה איתא בחת"ס, על פי דברי הרמב"ן שהסיבה שלכן חייבים בכיבוד או"א הוא מחמת שהם שותפים ביצירתו יחד עם הקב"ה והשווה כבודם לכבודו. אלא שיש להבין, הרי הגמ' אומרת במסכת שבת ש"נמנו וגמרו שנח לו לאדם שלא נברא משנברא" אם כן למה מחוייב האדם לכבד את הוריו על שהביאוהו לעולם? אלא, שהטעם שלכן נח לו שלא נברא הוא מחמת שקרוב להפסד יותר מאשר לשכר, וחז"ל אמרו שמי שמשמר את השבת אפי' עבד ע"ז כדור אנוש מוחלים לו על עוונותיו, יוצא שע"י שמירת שבת קרוב יותר לשכר, ובזה מתבאר הסמיכות: איש אמו ואביו תיראו, ואם תשאל שהרי נח לו שלא נברא? ע"ז ממשיך ואומר "את שבתותי תשמורו".

ביאור שלישי מצאנו במפרשים: שהתורה מזהירה, "את שבתותי תשמורו וגו'" שהן אמנם שהשומר שבת מוחלים לו אף על עוון ע"ז, בכל זאת "אל תפנו אל האילים שלא להסתמך על מחילה זו...

בצדק תשפוט עמיתך (יט, ט"ו)

מסופר על רבי זלמליה מוולוז'ין, שפעם אחת בהיותו במקוה הבחין כי חולצתו נעלמה. לבש את חליפתו ללא החולצה ושב לביתו. שאלה אשתו: "היכן החולצה?" ענה: "כנראה עני אחד החליף אותה בטעות..." - "ולמה לא לקחת את החולצה שלו?" - "כי הוא שכח להשאיר את שלו"...

(ומתוק האור)

מאוצרות המגידים

בצדק תשפוט עמיתך (יט, טו)

באר רש"י: "בצדק תשפוט עמיתך - כמשמעו, דבר אחר: הוי דן את חברך לכף זכות".

בילקוט "לקח טוב" כותב בשם רבו המשגיח של כפר חסידים - רבי דב יפה זצ"ל רעיון נאה:

אפ אדם אינו דן לכף זכות, בוודאי אינו אוהב את עמיתו. והוא ממשיך ונותן דוגמא. לאדם נאבד חפץ, חפץ החביב לו. ראשית כל הוא מחפש בכל המקומות שעולה בדעתו שאפשר שימצא שם. כאשר החפץ לא נמצא, אינו אומר נואש, הולך לחפש במקומות שהדעת רחוקה שהחפץ שם. אך חושב - אולי בכל זאת. אחר כך חוזר שנית למקומות

אלוקית, רובין הוא אבן חן, אבן האודם מאבני החושן, אני לא רוצה שתחשבו שאדם שנולד הוא כבר אבן חן, אני רוצה שתבינו שצריכים להתייגע הרבה בעבודת השם, האראוועט'ס - בחי' הורוביץ. ואכן זכה שבניו נתייגעו מאוד, אע"פ שכולם נולדו רובינ'ס עכ"ז התייגעו. כמו שפרשו צדיקים 'אל תפנו אל האובות', לא לסמוך על מה שיש להם אבות קדושים, אלא להתייגע כל אחד לבדו.

רבי יצחק היה מיוחס לדורות הראשונים, ונקרא 'איש הורביץ' על שהגיע מעיירה ששמה הורוביץ, והעיד הבעש"ט הק' על כמה משפחות שהם מיוחסות דורי דורות כשרים וטהורים, ואחד מהם הוא משפחת הורוביץ.

(הגרמ"י רייזמן ד' קדושים תשע"ו)

הוכח תוכיח את עמיתך (יט, יז)

נביא כאן שתי עובדות המאלפות בינה באיזה צורה יש לקיים את מצוות התוכחה, מתוך הספר הנפלא "אגן הסהר" (עובדות והנהגות מהגאון הגדול ר"א גנחובסקי זצוק"ל):

רבנו זצ"ל סיפר על חכמתו של החזו"א דכאשר רצה להוכיח מאן דהוא היה עושה זאת בחכמה יתירה. ומובאים הדברים בספר מעשה איש: יהודי מנהל ישיבה היה הולך לבוש בכובע קש. הדבר לא מצא חן בעיני החזו"א שמנהל ישיבה ילך כך, ולא רצה להעיר לו ישירות על צורת לבושו, אך העיר לו בדרך כבוד ברמיזה בדברים הבאים: יש לי חקירה. הדין הוא ששן ברשות הרבים פטורה מתשלומי נזיקין ואילו קרן ברה"ר משלמת חצי נזק. מה יהיה הדין באחד ההולך ברה"ר עם כובע קש כמו זו שלך ועז תאכל את הכובע. מצד אחד זה אורחיה שדרכו של עז לאכול קש, אך מאידך גיסא זה משונה שאדם כמוך ילך לבוש בכובע קש האם יהיה חייב ברשות הרבים חצי נזק. בכך רמז לו שמשונה ללכת כך!

הגיעה פעם שמועה אל רבינו (הגר"א גנחובסקי) על רב אחד בארה"ב שפסק לבני קהילתו להיתר בהלכה מסויימת ביו"ט שני, והיה בטוח שאותו רב טועה בזה, והלך רבינו אל הסטייפלער והסכים עמו שבוודאי א"א להקל בזה ושיש לו להודיע לאותו רב שטעה בהוראתו. והנה היו בטוחים שרבינו יעיר לו בדרך כבוד וכו'. אך לא כך היו הדברים, וזהו לשון המכתב: לכבוד מון הגאון הגדול מדברנא דאומתיה רבי... אחר דרישת שלום גאונו הגדול, וכו' כשהיית תחת צל קורת הדר"ג לפני כשנה בהייתי בעירכם וזה עתה נזכרתי בדברי התורה אשר נתבשמתיה מהם וכו' ונטה הדר"ג לאסור להשתמש וכו'. כמה נפלא פסק זה שכן מבואר בשו"ת פלוני ויש לזה הוכחה מכאן וכו'...

בצורה זו לא ידע כלל אותו רב שהגר"א מתכוון להשפיע עליו, וממילא קיבל את דבריו.

ואהבת לרעך כמוך אני ד' (יט, יח)

יש לדקדק איך ישקל במאזנים להשוות לגמרי אהבת הרע לאהבת עצמו לא פחות ולא יותר. ועוד שאמרו חז"ל (ברכות סא, ב) יש בני אדם שממונם חביב עליהם מגופם, ובאלו היה ראוי להזהיר שתהיה אהבת רעו כאהבת ממונו.

ונראה, כי כתבו המחברים, שהפילוסוף "אפלטון" אמר שגדר האהבה הוא דוקא בהיות הנאהב הפוך מהאוהב, כמו לדוגמא, שהאדמה שהיא יבשה בטבעה היא משתוקקת למים ומטר המרטיבה, וכן המוכר משתוקק אל הקונה שהוא הפכי לו המשלים ענינו וחפצו, אבל הדומים אחד לשני ישנאו זה את זה כמו שמצינו (בראשית רבה לב, ב) "כל אומן שונא בני אומנתו".

אבל הפילוסוף "אריסטו" לעג לו וטען ההיפך, כי דוקא הדמיון יוליד האהבה, כמו שרואים שבעלי דת אחת אוהבים זה את זה בעבור הדמיון שביניהם ושונאים לזולתם וכדומה לזה הרבה, ומה שהביא אפלטון ראייה מאהבת ההפכיים טעה ושגה בביאור ענין אהבה, כמו שיאמר אדם שאוהב הוא מאכל פלוני, הרי, אילו היה אוהבם באמת לא היה אוכלם ומפסידם, אלא וודאי אוהב את עצמו, לא שאוהב את האוכל, כמו"כ בדוגמאות הנ"ל, האדמה אוהבת את עצמה והגשם מספק לה את רצונה, ולא שאוהבת את הגשם. כן הדבר אצל המוכר, שאין לו שום אהבה ללוקח אישית, רק מחמת שהלוקח משלים את רצון המוכר לכן מצפה ללוקח.

בזה יתבאר הפסוק כך: התורה באה לומר, שבזה שמוכר אוהב את הלוקח, אין בזה גדולה כנ"ל, אבל שמוכר אחד יאהב את המוכר השני, בזה יש גדולה, ועל זה אומרת התורה, ואהבת לרעך - לאיזה ריע? -

הראשונים בהם חיפש, אולי לא חיפש היטב, שמא לא ראה, שמא ושמא ימצא בסוף את היקר לו.

מה אתה הולך שוב? כבר חיפשת ולא מצאת!?

מדוע באמת הוא מחפש כל כך, וכי הוא כפייתי, וכי יש לו נערווען? לא. הוא פשוט מייקר את הדבר שנאבד ממנו.

כמו כן, אם אכן היית אוהב את רעל כמוך, היית מחפש בחורים ובסדקים [שבמוחך] זכות עליו, והיית מצליח להעלות ברעיוןך זכויות, ואפילו אם באופן שטחי זה לא גלאט, היית מחפש בנרות את צד הזכות שבעיניך, ואם אינך מחפש – זה משום שאינך אוהב את עמיתך!

יש המוציאים לאור ספרים של חיזוק ליראת שמים ומצוות, מדוע לא מוציאים לאור ספרי מעשיות אודות לימוד זכות? כל כך הרבה מעשיות יש על כך שאנשים זכו ללמד זכות ואחר כך גילו שאכן כך באמת.

אספר לכם מעשה שהיה לפני כמה שנים. בלדרמן היו באותו בוקר שני מניינים בהנף החמה, אחד בבית המדרש, ושני בחדר הסמוך, ב"בית שני" [פלוני היה 'חיוב' ועשו למענו מניין נוסף].

ב"בית שני" היה מנין מצומצם. סיימו שמונה עשרה של לחש, ובקשו להתחיל חזרת הש"ץ, אין מנין, כי אחד נעלם.

הסתכלו בחוץ, וראו כי אחד המתפללים יצא החוצה – לחצר בית הכנסת לדרמן.

אמרו לו: "היכנס, אתה עשירי".

- "לא."

- "מדוע אינך נכנס?"

- "אני צריך אוויר."

- "בפנים יש וינטלטור..."

- "לא, לא, אני צריך את האויר של החוץ".

- "מחכים לך..."

- "אני לא נכנס."

מה לעשות, הביאו מישהו אחר תחתיו.

תבינו, האדם הזה היה בריא לחלוטין. בריא אולם. ג'לוב, גיבור ממש.

ופתאום אין לו אוויר... "הסתכלתי עליו בתמיהה" אמר אחד המתפללים, אבל מה אפשר לעשות, לא היתה ברירה וקראו ליהודי אחר במקומו.

אחרי התפילה הוא ביקש שיקראו לאשתו, כי אינו חש בטוב, אין לו אוויר ויש לו לחצים.

בקיצער, מה היה סוף המעשה?

בצהריים הוא כבר לא היה בין החיים. הובל לבית החולים עם התקף לב קשה. היעלה על הדעת? אדם הנראה בריא אומר שאין לו אוויר – ומתברר שלקה בליבו?

כן! אם הוא אומר שאין לו אוויר – חייבים לדונו לכף זכות! כאלו יש עובדות לעשרות ולמאות.

נספר לכם מעשה שבדידי הווה עובדה. לפני כמה שנים, ה' ירחם, לקיתי בעיני. בעין אחת הייתי לגמרי עיוור ובעין השנייה ראיתי בקושי דמויות. לא יכלתי להכריע האם לפני עמוד או אדם. הקב"ה עזר, עשו ניתוח קטרקט, ו"ברוך פוקח עורים", הודו לה'.

בתקופה שלפני הניתוח, חזרתי פעם מבית המדרש בשבת קודש, ומולי הלך יהודי יקר ונכבד. אמר לי 'גוט שבת', לא שמעתי טוב באזני [בשבת הנני הולך ללא מכשיר שמיעה] ולא הבחנתי בכלל שאומרים לי 'גוט שבת'. לא הגבתי והמשכתי ללכת באפילה, כי אינני רואה כלום.

באנו הביתה. אומרים לי בני הבית: "מה עשית? הלא חבר שלך פלוני אלמוני, הגיע לבני ברק והיה גם בתפילה בבית המדרש, והוא אמר לנו שאמר לך 'גוט שבת' ולא ענית לו, מה יהיה הסוף, אבא, אתה לא רואה, ואנשים כועסים עליך!"

כמובן, במוצאי שבת התקשרתי ואמרתי לו: כך וכך הוה מעשה. שאלתי אותו: "מה חשבת כאשר לא ענית לך?"

"חשבת, שאתה לא שומע טוב, זה אני יודע, אבל כאב לי, שאם אני בא והולך ממש מולך, מדוע אינך משיב לי 'גוט שבת'? מה קרה לך? ראובן ידידי? אבל אחר כך חשבת: כנראה אתה שקוע באיזה ענין ולא הבחנת, וודאי איזו סוגיא קשה בראשך".

סיפרתי את הבעיה שלי, שאני פשוט לא רואה.

המקרה כאב לי, כי נכון שהוא דן אותי לכף זכות, אבל מה עם רבים אחרים, ומסתמא דבר יום ביומו שנפגעים ממני, והם אינם מעירים לי, מה יהיה הסוף?

החלטתי: מי שלא יהיה – אפסיר לעברו 'שבת שלום' וגוט שבת. מה כבר יכול להיות, העיקר שאדם לא יפגע בגיני, כך עשיתי.

בליל שבת אחד מגיעים האורחים מבית המדרש אחרי מעריב, והנה ליד הבית שלנו עומדים אנשים בקבוצה, מסתמא של חסידי נדבורנא, שבית מדרשם לידי, אני מכיר הרבה מהם. חלפתי לידם, וללא ראות אמרתי בקול וידידות א גרויסע גוט שבת.

אחרי זה שאלתי, סתם מחמת מדת הסקרנות: מי היו היהודים שאמרתי להם 'גוט שבת'? "זו קבוצת נשים" – אמר לי פלוני. געוואלד. נהיה לי חושך בעיניים. מה יאמרו הללו? אתם יודעים, זה קרלנשטיין מהבניין הסמוך, או שהשתגע או שהתפקר, אחד משניהם... מה הוא הולך ברחוב ואומר לכולם 'גוט שבת', עד כדי כך...

וכי יעלו על הדעת שהוא לא רואה, הוא עיוור, מדוע לומר שהוא עיוור? כנראה השתגע.

נזכיר דוגמא נוספת שרבי שלום שבדרון זצ"ל היה מספר, מעשה שהיה, א מוראדיגע מעשה.

בירושלים של הימים ההם, ימי מלחמת העולם הראשונה, אנשים מתו מרעב. באותם ימים התרחש סיפור שכל ירושלים רעשה סביבו.

ליהודי פלוני היה בביתו מטבע זהב – 'נפוליאון'. בכזה סכום יכלו לעשות הרבה מאוד בימים ההם.

הוא הניח את המטבע מעל הארון בבית, וידע תמיד, שברוך ה' יש לו מטבע לעת צרה, שמחה וששון.

הילד הקטן ראה מידי פעם שאבא מטפס על הארון. ענין אותו לדעת מה יש שם למעלה. פעם, כאשר אבא לא היה בבית, הוא טיפס וראה שם מטבע. מטבע! אפשר הרי לקנות בו א שטיקל מזונות, חתיכת עוגה להחיות את הנפש.

טיפס ולקח את מטבע הזהב, ורץ לקיוסק לקנות. בדרך פגש אותו יהודי וראה שיש לו בידו מטבע זהב.

"יינגלע, לאן אתה הולך?" – התעניין היהודי.

"אני הולך לקיוסק לקנות עוגה", סיפר הילד.

אמר היהודי לעצמו – כאן בירושלים משתולל הרעב, והנה ילד מסתובב ברחוב עם מטבע זהב?! החליף עם הילד את המטבע, נתן לו מטבע פשוט של נחושת, ואת מטבע הזהב שלשל לכיסו.

הילד נכנס לקיוסק וקנה עוגה במטבע. יום יומיים אחר כך טיפס אביו לראות את האוצר – והנה האוצר איננו! עשה סקנדל גדול, מי גנב. הילד אמר: "אני לקחתי".

"מה עשית עם הכסף?"

"קניתי עוגה".

רץ לקיוסק והתחנן לפני המוכר: "תרחם עלי, תחזיר את המטבע שהילד נתן לך".

אמר לו: "אני לא יודע על מה אתה מדבר".

"מה זאת אומרת אתה לא יודע? הרי הילד אומר שהוא נתן לך את המטבע!"

"באמת הילד היה אצלי, נתן מטבע וקנה עוגה, אבל זו היתה מטבע של נחושת".

האבא מתחיל לצעוק: "רמיית את הילד, תרחם עלי תחזיר את הגניבה", והמוכר בשלו: הוא נתן לי מטבע נחושת.

"איך יכול להיות, הרי על הארון היה מטבע זהב", טען האב.

"אני לא יודע מה היה על הארון, הילד נתן לי מטבע נחושת!"

הלכו לרב.

הרב שמע את הסיפור, והכריע: "המוכר מחויב להישבע שלא לקח את מטבע הזהב, ויפטר".

המוכר, שהיה ערלעכער איד, אמר: "רבה, אנני נשבע אפילו שבועת אמת. ואם משום כך אצטרך לשלם – אשלם, אבל מאיפה יהיה לי מטבע זהב?"

ככל מקרה נהיה רעש גדול, הכל דברו כי בעל הקיוסק גנב, אין בכך ספיקות, הרי הילד מודה שלקח מטבע. כיצד יש לו בכלל חוצפה לומר שהוא הביא לו מטבע נחושת!

הקונים נמנעו מלדרוך בחנותו. היו לו בזיונות, וכמובן שהיה עליו להשיג כסף לשלם על המטבע, מכר את הבית.

המלחמה הסתיימה, חלפו הימים, נהיתה רווחה. היהודי שנטל את המטבע מהילד הרגיש כי עליו לחזור בתשובה. הלך לאבא וסיפר את הסיפור: "ראיתי שהילד שלך מסתובב בשנות רעב עם מטבע זהב, החלפתי איתו. כעת אני מחזיר לך, לקיים "והשיב את הגזילה..."

האב נבהל: "אתה מחזיר לי, יפה מאוד, אבל ההוא הפסיד את פרנסתו, ונקרא ברחוב 'גנב'."

אמר אז אחד מגדולי הדור: הבה נחשוב ונראה געוואלדיגער מוסר השכל – כאשר שלשתם באים לעולם האמת, ודינם אותם: אבי הבן, המוכר שחשדו בו, והגנב האמיתי, מה דינם?

המוכר – מיד לגן עדן, איזו שאלה – כולו בזיונות. "אשרי מי שחושדים בו ואין בו". ולא עוד אלא שלא רצה להישבע אפילו שבועת אמת. כאלו בזיונות – כפרת עוונות.

האבא – מה כבר אפשר להאשים אותו? הבן מספר לו שלקח את המטבע וקנה עוגה, מה פתאום יעלה על דעתו שהמטבע הוחלפה בדרך?!

הגנב האמיתי – הוא ומשפחתו היו רעבים מאוד, והוא חשב לעצמו שיקח עתא ואחר כך יחזיר. הוא כמעט מת מרעב ופה מסתובב ילד עם מטבע זהב. עוגה אפשר לקנות גם במטבע פשוטה. יענישו אותו, אבל לא בעונש חמור מאוד.

את מי כן ידונו? אתם יודעים את מי? את כל אלו שריכלו... אותם ידונו בחומרה רבה! מה אתם מתערבים? יש כאן מבוי סתום, ויש מצוה לדון לכף זכות, הייתם חוסכים את כל הצער לכל הצדדים!

וכי תשאלו: מה הם היו צריכים לחשוב – שהוא לא גנב? ושכולם בסדר, רק שמישהו שלישי התערב? – כן, "בצדק תשפוט עמיתך" "הוי דן את כל האדם לכף זכות".

נו, רבותי, כך יש מעשיות למאות ואולי לאלפים, שאחרי כן מגלים את הכף זכות.

מי שדן את חברו לזכות – אמרו חז"ל – משמים ידונו אותו לזכות. ה' יעזרונו וישיענו וידון אותנו לכף זכות.

(יחי ראובן)

כתוב (ויקרא יט ג) "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו אני ה'", חז"ל הקדושים (ב"מ לב). לומדים מפה שאם אמר לו אביו חלל את השבת, יכול ישמע לו, תלמוד לומר "את שבתותי תשמורו" כולכם חייבים בכבודי.

אם האבא אומר לו לעשות מלאכה ביום טוב, בחול המועד, לעשות מלאכה בשמיטה, גם על איסורים יותר קלים משבת אסור לשמוע. אבא אומר לו לדבר באמצע פסוקי דזמרה, אפילו אם האבא אומר לו לדבר בחזרת הש"ץ, בקדיש. הדין הזה נכון בכל איסור, אז למה התורה כתבה את זה רק על שבת שזו עבירה חמורה שבחמורות? למה התורה לא כתבה חידוש יותר גדול שאפילו אם האבא אומר לו לעבור איסור יותר קל גם כן לא ישמע בקולו?

יתכן לומר שכתוב פה לא רק את הדין, כתוב פה גם את הטעם של הדין. הספר החינוך (מצוה לג) כותב למה הוקש כבודם של אב ואם לכבוד המקום? המחייב הגדול לעבוד את הקב"ה זו הכרת הטוב, זהו אחד המחייבים הגדולים, הקב"ה ברא אותך, יצר אותך, זן אותך, מפרנס אותך, מחיה אותך כל רגע. אותו מחייב בצורה מוקטנת יש לאדם ביחס לאבא שלו ואמא שלו, הם הביאו אותו לעולם, זנו אותו, פרנסו אותו, כלכלו אותו כשהוא היה מחוסר אוניס. יש פה מחייב וזה דבר יותר מוחשי. הכרת הטוב להקב"ה זה דבר שצריך להשקיע בו מחשבה, הקב"ה אין לו דמות הגוף ואינו גוף. וכשבן אדם עושה כיבוד אב ואם, הוא מפתח בעצמו את הרגש הזה של הכרת הטוב לאביו ואימו שהולידו אותו, פרנסו אותו, כלכלו אותו, ואז מתפתח אצלו ההרגשה הזאת, וזה סולם להכרת הטוב למי שהביא לעולם את האבא, את האמא, את הכל. מי שהביא לעולם את כולם.

על כל פנים נחזור לעניינינו. השר ההוא שאל את ר' יעקב קמינצקי למה אצלכם כיבוד אב זה כך ואצלנו זה כך? אמר לו ר' יעקב קמינצקי: תשמע, אצלנו מחנכים את הילד שהקב"ה ברא את הבריאה, שמים וארץ, אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה מסוף העולם ועד סופו, ואחר כך היו האבות הקדושים, מעמד הר סיני, דור המדבר. אחר כך היו נביאים, זקנים. אחר כך ראשונים, אחרונים. ירידת הדורות, היום אנחנו בדור שפל.

אחרי זה כשהוא רואה את האבא, האבא יותר קרוב לאבות הקדושים, לאדם הראשון. הסבא עוד יותר קרוב. יודעים שיש ירידת הדורות אז מכבדים את הדורות הקודמים. אתם מחנכים את הילד שכן אדם נהיה

עכשיו, אם האבא אומר לך לא לשמוע להקב"ה, והרי כל הענין לכבד את האבא זה בגלל שהוא הביא אותך לעולם וזן אותך, ממילא אומר הקב"ה אני הבאתי אותך ואת האבא, כל מה שהאבא והאמא נתנו לך הכל ממני ולכן ודאי שכולכם חייבים בכבודי, לכן התורה סמכה את זה. ולמה התורה הביאה דוגמה של שבת? כתוב כאן לא רק את הדין אלא גם את הטעם, "איש אביו ואימו תיראו" למה? "את שבתותי תשמורו" – תזכרו את השבת, שבת זה עדות למעשה בראשית, "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בם וינח ביום השביעי" (שמות לא יז). על ידי השבת תזכרו שאני הבאתי לעולם את האבא ואת האמא ואתך ואת כל מה שהם נתנו לך ולכן כולכם חייבים בכבודי. כתוב פה את הטעם, זה על דרך הפשט.

על דרך הדרוש, נדמה לי שזה מר' יעקב קמינצקי זצ"ל, שהוא נסע פעם במטוס עם אחד מהשרים הבכירים של מדינת ישראל. והבן של ר' יעקב קמינצקי היה שם ועזר לו, והשר הזה שהיה שם שאל: למה אצלכם כיבוד אב ואם זה כל כך בצורה מופלאה ואצלנו אין כיבוד אב ואם?

אתם לא יודעים איך הם חיים, אני זוכר כשסבא שלי זכרונו לברכה היה בבית חולים, בשערי צדק, היו כל הזמן, כמו שנהוג אצלנו, משמרות וישבו אותו ותמכו בו. לידו היה איזה פויילישער זקן. אני ראיתי שיש שם איזה בחור שנמצא אצלו שעות ומנסה גם לשמח אותו, לעודד אותו, מה הוא יגיד לו? ווארט על פרשת השבוע? אז הוא אמר לו שמכבי תל אביב ניצח את הפועל חולון וזה וזה וסיפר לו כל מיני שטויות, זקני עמי ארצות כל זמן שמזקינים דעתן מיטרפת עליהן (קנים פ"ג מ"ו).

למעשה, ראיתי שהוא מנסה לשמח אותו כל הזמן, ורציתי קצת לשמח אותו, יהודי חולה. ראיתי שבתוך סדום יש כזה צדיק, נכדים חילונים בכזה מסירות, רציתי לפרגן לו, להסביר לו שזה לא דבר פשוט שהוא זכה לכזה בן, נכד. אני שואל אותו: תגיד לי, זה בן שלך? לא. נכד שלך? לא. קרוב? לא. אז מי זה? הוא מקבל לפי שעות! משלמים לו לפי שעות. חשבתי שיש צדיק אחד בסדום. אתם יודעים, אצל החילונים הוא יכול להיות בבית חולים מחובר למכשירים, הבת שלו תבוא מהקיבוץ פעם בשבוע תיתן לו זר פרחים: אבא תרגיש טוב, תהיה בריא. והיא כבר מחכה לספור את הדולרים של הירושה. אתם לא יודעים איך הם חיים, אוי איך הם חיים. כמה אומללים הם. כמה אומללים הם!

אני זוכר שהיה יהודי זקן בתל אביב, שהייתי הולך עם אבא שלי זכרונו לברכה לבקר אותו והיהודי הזה היה שבור ורצוף, למה הוא היה שבור ורצוף? תיכף נראה. הוא היה יהודי בעל בית, בבית כנסת איפה שסבא שלי, ר' זעליג דיסקין, התפלל בתל אביב לפני שהיה רב בפרדס חנה. והוא היה אדם שכל החיים השקיע רק בכסף, בביזנס.

אותו יהודי אירס את הבת שלו באותו זמן שסבא שלי אירס את הבת שלו. הוא לקח לבת שלו בחורצ'יק מאוד מוכשר שיוכל להיות שותף בביזנס שלו ויעזור לו והוא הרגיש שהוא זכה בפיס. וסבא שלי לקח איזה בחור מתמיד, תלמיד חכם, בן עליה, אבל כזה שבקושי יודע צורת מטבע, כל היום 'יושב אוהל'. לחתן של סבא שלי קראו גרשון אדלשטיין, והוא לקח אחד מוכשר. והוא ככה דיבר על סבא שלי ככה בזלזול, כאילו הוא עשה שידוך 'בטלן' ואני זכיתי. כשהגענו אליו בסוף ימיו הוא בא לסבא שלי שבור ורצוף הוא אומר שהחתן שלו מחכה ליום שהוא ילך לעולמו כדי לרשת אותו. הוא סיפר איזה חיים אומללים יש לו. ואחר כך הוא עוד סיפר שהחתן של החתן שלו קראו לו דן ורד והוא נתפס ברשת ריגול שעבדה למען הערבים. זו הנחת שהיתה לו מהילדים שלו, זה העולם שיש להם

על כל פנים נחזור לעניינינו. השר ההוא שאל את ר' יעקב קמינצקי למה אצלכם כיבוד אב זה כך ואצלנו זה כך? אמר לו ר' יעקב קמינצקי: תשמע, אצלנו מחנכים את הילד שהקב"ה ברא את הבריאה, שמים וארץ, אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה מסוף העולם ועד סופו, ואחר כך היו האבות הקדושים, מעמד הר סיני, דור המדבר. אחר כך היו נביאים, זקנים. אחר כך ראשונים, אחרונים. ירידת הדורות, היום אנחנו בדור שפל.

אחרי זה כשהוא רואה את האבא, האבא יותר קרוב לאבות הקדושים, לאדם הראשון. הסבא עוד יותר קרוב. יודעים שיש ירידת הדורות אז מכבדים את הדורות הקודמים. אתם מחנכים את הילד שכן אדם נהיה

על כל פנים נחזור לעניינינו. השר ההוא שאל את ר' יעקב קמינצקי למה אצלכם כיבוד אב זה כך ואצלנו זה כך? אמר לו ר' יעקב קמינצקי: תשמע, אצלנו מחנכים את הילד שהקב"ה ברא את הבריאה, שמים וארץ, אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה מסוף העולם ועד סופו, ואחר כך היו האבות הקדושים, מעמד הר סיני, דור המדבר. אחר כך היו נביאים, זקנים. אחר כך ראשונים, אחרונים. ירידת הדורות, היום אנחנו בדור שפל.

אחרי זה כשהוא רואה את האבא, האבא יותר קרוב לאבות הקדושים, לאדם הראשון. הסבא עוד יותר קרוב. יודעים שיש ירידת הדורות אז מכבדים את הדורות הקודמים. אתם מחנכים את הילד שכן אדם נהיה

על כל פנים נחזור לעניינינו. השר ההוא שאל את ר' יעקב קמינצקי למה אצלכם כיבוד אב זה כך ואצלנו זה כך? אמר לו ר' יעקב קמינצקי: תשמע, אצלנו מחנכים את הילד שהקב"ה ברא את הבריאה, שמים וארץ, אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה מסוף העולם ועד סופו, ואחר כך היו האבות הקדושים, מעמד הר סיני, דור המדבר. אחר כך היו נביאים, זקנים. אחר כך ראשונים, אחרונים. ירידת הדורות, היום אנחנו בדור שפל.

אחרי זה כשהוא רואה את האבא, האבא יותר קרוב לאבות הקדושים, לאדם הראשון. הסבא עוד יותר קרוב. יודעים שיש ירידת הדורות אז מכבדים את הדורות הקודמים. אתם מחנכים את הילד שכן אדם נהיה

מקוף ולאט לאט הקוף נהיה יותר אינטליגנט עד שנהיה בן אדם, אז האבא יותר קרוב לקוף, הסבא עוד יותר קרוב לקוף, אז ככה זה נראה. לפי זה הוא אמר על דרך הדרוש, "איש אימו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו", שבת היא עדות למעשה בראשית, עדות ליציאת מצרים, ממילא רואים את ירידת הדורות וזה מביא ל"איש אימו ואביו תיראו". כמובן זה על דרך דרוש.

הסיפור הראשון מעורר בנו געגועים לדביקות ורוחניות - אבל רק געגועים, לכן נתפעל ונתרגש, ואילו הסיפור השני עושה לנו קצת כאב ראש...! כי כך דיני התורה וגם אני מחויב בפועל לפעול כך, לא לשכוח את הפועל. לחיות עם חשבון ההלכה כל הזמן וזה קשה מאוד. וכי לא כך הם פני הדברים!?

ועוד נתבונן שבמקרה של בעל מלאכה התובע את מה שמגיע לו, אינו רוטינים וכועסים כמו בריב ממוני עם השכן. כי ברור לנו שאנחנו חייבים לשלם, שהרי קראנו ל'בעל מלאכה' והלה עשה את מלאכתו נאמנה.

ואם במקרים אלו יש כעס, אזי הוא מופיע הפעם אצל אותו בעל מלאכה והמסכן, שיתמרמר לו בבית - על כך שכולם רק מנצלים אותו, ושוכחים לשלם בגלל שהולך עם בגדי עבודה מטונפים, ובקושי מקבל הגבהה בביהכ"ס במניין החמישי... ואילו אנחנו לא נכעס כלל, מה יש?! נאמר לעצמנו ברוך ונועם... מה כבר קרה... עוד יומיים שלוש נשלם לו, הרי הוא כזה בעל חסד נפלא, הרי הוא בא לנקז את הסתימה בערב שבת בזמן כה קשה, בטח הוא לא יקפיד אם נאחר עוד כמה ימים...

או שאנו אומרים, כ"כ הרבה כסף הוא הרוויח פה 'מותר לו' להמתין קצת עם סוף התשלום... כלאחר פה, הוצאנו עבורו "היתר", ועבורנו איסור חמור, המכליל אותנו ברשימה של "רובם בגזל"!

אגב מילתא זהו מקום נכון לעורר ולשאול, מהו באמת הסוד בהתנהגות שלנו, פעם אחת אנחנו כועסים וצועקים, קומצים אגרופים כאחוזי חרב, ובפעם אחרת כשיש בעיה של ממונות, אנחנו לפתע נעשים שלווים ורגועים, ובנדיבות לב אנחנו עושים את יריבנו לצדיק חסיד ועניו, וממילא שיסתפק במועט... וכו', מהו הסוד, והיכן טמון הקסם?!

'מאיין מאירקה' - [מאירקה שלי]

בהיותי אברך צעיר, ואני יושב בביתי ולומד, ואשתי ע"ה, נכנסת הביתה בהולה, ומאיצה בי, בוא מהר החוצה, ובמקום לשמוע מה קרה, אני ממחרת החוצה לראות בעיני, ואח"כ גם ספרו לי, שזה היה משחק של שני ילדים שאחד רכב על גבו של הילד השני, אחד היה הסוס של המשחק, והשני העגלון, והמשחק הסתיים בתוך הגדר של החצר סביב הבית שלי, כאשר אחד תקע את מצחו בגדר, ומעל העין נפתח לו המצח, והדם זרם.

וכך אני פוגש ילד שרוע בשלולית דם ממש, תיכף ומיד הרמתי אותו על שני ידי, בינתיים אשתי ע"ה כבר הביאה מגבת ספוגה במים והניחה את המגבת על מקום הפצע, ושנינו ממהרים לעבר הרופא שהיה גר באיזור.

במורד הכביש, עולה לה לאיטה מרחוק, הסבתא של הילד הפצוע, אשה באה בימים מלאה טוב לב ומפורסמת ביראת שמים ובמידות, ועל כן כבר מרחוק שהבחינה במחזה, והייתה כמובן סבורה שזה ילד שלנו, אמרה - - ר' שלום ר' שלום, זה לא נורא, זה לא נורא, ה' יעזור, ה' יעזור.....

וכך גם כעבור עוד כמה צעדים, ועדיין הייתה מרחוק שוב ניחמה אותנו ברוך ובנעימות, זה לא נורא זה לא נורא, ה' יעזור...

אבל כשהתקרבו אליה יותר וכבר החלה לחשוש שאולי הילד הפצוע הוא נכדה... עדיין ניחמה זה לא נורא ה' יעזור. אבל כבר ניחמה בקול רפה, כשחלפנו ממש על פניה והבחינה שזה הנכד שלה, תיכף ומיד, נתקפה בבהלה, וצעקה בקול רם, מאירקה, מאירקה, מאין מאירקה גיוואלד, גיוואלד! - -

אלא שאז קרה דבר והיפוכו, כאשר שמעו השכנים את זעקות השבר שנשמעו מפיה יצאו כולם מהחלונות וכל הנעימות והרכות ניחמו אותה, זה לא נורא זה לא נורא ה' יעזור - - !!!

אז הבנתי את מה שתמיד הרגשתי. כשזה מאירקה שלי צועקים גיוואלד, וכשזה מאירקה שלך, זה לא נורא, ה' יעזור...

(הגר"א דיסקין)

לא תעשוק את רעך ולא תגזול לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר
(י"ט, י"ג)

הפסוק עוטף את ה"לא תגזול" - ב"לא תעשוק את רעך" מחד, וב"לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר" מצד שני, כדי שאם נשמע שחז"ל אומרים לנו "רובם בגזל" שלא נבהל... מה? וכי רובינו שייכים ללאו של לא תגזול!?

בהשקפה ראשונה נדמה לנו ש"לא תגזול" שייך לאלו שהולכים בטל ברחובות עם חצי כיפה קטנה של צד השמאלי של הראש... ועם עין גדולה מצד ימין על כל מי שעובר ברחוב... ועם יד אחת בכיס של עצמו, ויד שניה ממתינה להיתחב בכיס הפנוי של חברו... מהם אנחנו מתרחקים, ועל ראשם אנחנו ממטירים את התפילה על גזל בסוף נעילה... "למען נחדל מעושק ידינו". אבל אין הכוונה בגזל כלל עלינו.

אבל כאשר אנו רואים, שני אנשים, עם פאות רחבות וזקן עבות, וגרטל ארוך, וביניהם וויכוח על עניי ממון, בבית או בעבודה, בבית המסחר, או בעסקי שכנים, והאחד קורא את רעהו לדין תורה, והשני שכועס ונעלב על עצם ההעזה לתובעו לדין, אומר לעצמו - טוב טוב... אני עוד אלמד אותו לקח... לא איכפת לי לשלם, אם כך יהיה הדין, אבל בינתיים אני יוציא לו את הנשמה... אני אחמוק מלבוא לדין עם כל תירוץ שבעולם, ואסחוב את הזמן כמה שאוכל, למה? 'שיתפוצץ'... וכי אין זה גזל.

ונוסף עוד להתבונן על מה שהפסוק אומר "לא תעשוק את רעך ולא תגזול". מפרש רש"י "זה הכובש שכר שכיר"!

כן... בודאי... בסוף הוא ישלם, הוא יתן בסוף את המשכורת הוא אינו גזלן עם חצי כיפה על ראשו, אבל המשכורת הזו או החוב שחויב ב"ד, כבר תהיה משועבדת כולה לקדיולוג שטיפל בלב שנהיה חולה מהסחבת של כל העניין, או אולי ליורשים שישלמו מזה לחברא קדישא רח"ל.

ו'הצדיק' שלנו עוד יאמר, זה עונש משמים על כך שהוא רושש אותי... לפחות שלא יהיה מהכסף... וחוז' מזה, עצם העובדא שקיימתי בכפיפת ראש את פסק הדין מגיע לו שיש...

האומנם? את ה"מפטיר" האכיל בחינם את חברו... ואת השישי ידרש לעצמו...!?!...

והכתוב צווה "לא תעשוק את רעך"! גם אם בסוף תשלם, אבל ה"כובש שכר שכיר" ההמתנה, ההתכחשות, הכבישה בכוח של הכסף, 'רק לבינתיים', אינה אלא גזל!

כבוש כעסק

ולכן אל "תראה לו", ואל "תלמד אותו לקח", תסדר לרגע את המחשבות, תשיב למקומם את הכובע והפאות שהתבדרו להם ברוח הסערה... ובסך הכל "לא תגזול"! מה של שלך, אינו שלך!! ואם נפסק שאתה לא צודק, מהר נא לשלם, כשם שתמהר לצאת מהבית של השכן אם נקלעת לשם בטעות!...

ולכן גם כדאי שתמהר לבא לדין, שמלבד עצם חובתך להתייצב לקריאת הדין, הרי אם בסוף יתברר שטעיית הרי נמצא למפרע, שהיית גזלן קטן - רק לבינתיים!...

- - רובם בגזל... הבנו?!?!...

אח"כ מסיים הפסוק, "לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר", מפרש רש"י ששכיר יום שנגמרת עבודתו בשקיעה, זמנו עד הבוקר, ושכיר לילה שנגמרת עבודתו בעלות השחר, זמנו עד שקיעת החמה. שנתנה התורה זמן עונה אחת לבעל הבית לחפש מעות.

כעת נתבונן, אם נשמע סיפור על גדול אחד שקפץ מהעגלה הרתומה לבעלי חיים בשלג ובגשם - מחשש של איסור כלאים, הרי נישא את עינינו לשמים נתחוב את ידינו אל הגרטל הרחב, ונאמר: ההא! מוירא'דיג. מי כעמך ישראל!

חסד נעורין

בהיותי רב ומרא דאתרא של העיר קייידאן, קבע החזו"א שם את מקום מגוריו, כאברך צעיר לאחר חתונתו בהיותו אוכל על שולחן חותנו, הוא עדיין לא התפרסם כבעל החזו"א, אבל אני הכרתי את גדולתו, הן בתורה והן במידות, וכל זה מהמעשה הבא:

ככלל, מקדים בעל נזר הקודש ומתאר, איך שהאברך הרב אברהם ישעיהו קרליץ, התנהג באותה תקופה כאיש שתקן מתבודד ואינו משוחח עם אנשים, עד ששיווה לעצמו תדמית של איש מזור ומופנם, ובפרט אצל הבעלי בתים של האיזור שהיה נקרא איש משונה ממש.

כך שמרחוק היה קשה לתהות על קנקנו, שכן התרחק מכל קשר או שיג ושיח עם הבריות.

אולם כבר בראשית התקופה, כאשר נכנס אלי הביתה, ורצה ליצור קשר עמי בלימוד כרב העיירה, נכנסנו לשיחה ארוכה בדברי תורה, וככל שהתארכה השיחה הבנתי עוד ועוד שמי שצריך לדבר עם רעהו בלימוד, זה אני איתו ולא הוא אתי.

והבנתי שלפני ניצב גדול וענק בתורה, ובתוך הדברים הצעתי לו את כתבי בלימוד, ולאחר דיון מעמיק על הדברים, הבנתי כי מוטב לגונזם... ועד מהרה כך עשיתי!

לא די בכל זה שהאיר את עיני בכמה וכמה סוגיות, עוד הציע לי בענוותנותו ללמוד בחברותא, אך בתנאי מפורש שלא אספר זאת לאיש.

נעצור רגע בסיפור, ונתבונן איך שיש לפנינו סיפור בתוך סיפור, כיצד היו נראים רבני הקהילות מפעם, שבמקום להיפגע, או לכה"פ להתווכח כרב העיירה על מעמדו ועל גודלו בלימוד, הנה לא לקח לו יותר מכמה שעות בשביל לכופף את כל נכבודו, כרב הבא בימים, ולקפלם תחת אברך צעיר בשנות העשרים לחייו! והרי"ו עצמו מתוק ונפלא ממש!

נשוב ונמשיך בסיפורו של בעל נזר הקודש:

כאמור, הרב קרליץ הציע לי ללמוד בחברותא, ואני על אתר הסכמתי, ומאז אט אט הפכתי אני רב העיירה, לתלמידו של האברך אברהם ישעיהו קרליץ!!

והנה כל העם ראו כן תמנה - ממשיך לגולל ר' משה את הסיפור - ולא הבינו מה לו לרב העיירה עם ההלוך ילך הלזה... כי ראו אותו נכנס ויוצא מביתו, אך על דבר הלימוד בינינו לא ידעו דבר כאשר התנה עמי מראש, כמדובר.

והפך הדבר לפלא ולחידה, מה כבר יכול הרב לעשות עם האיש הזה? אולי יש להם עסקים משותפים, או שמא מקרב הרב ומטפל באיש הבודד הזה...

המשפילי לראות

והנה באחד הפעמים כאשר נכנס אלי ללמוד אמר לי כך: יענקל דער בלעכער (יענקל הפחח) חולה ואינו חש בטוב, ואני מבקש ללכת ביחד לביקור חולים אצלו בבית!

לתדהמתי הרבה, מהיכן יודע השתקן הזה על שלומו של אדם נידח בעיירה, נוספה תדהמה בכפל כפליים, שכאשר ניסיתי להניא אותו, שאין זה מקובל מפני כבוד הרבנות ללכת לבתי האנשים רק לבית הכלה קודם החופה. ולעוד דבר אחד (הוא סיפר מה, רק המספר שסיפר לי שכח פרט זה) הפריך ודחה את דברי כאשר הצביע על נחיצות הביקור וגודל חשיבותו ואמר כך: - [נשמע היטב עמוק עמוק!]

יראה כבוד הרב, אשתו של הבלעכער, אין לה דרך ארץ ממנו, שהרי בעלה אינו אלא הבלעכער של העיירה, בעל מלאכה פשוט מאוד, מתוך כך נוצר מצב שהשלום בית שם החל להיות רופף, וככל שהזמן חולף, שלום הבית רק הולך ומסתבך יותר ויותר.

על כן, בהזדמנות זו כאשר נהיה חולה (ומי יודע אם אין זה בגין שברון לבו ג"כ) אם כעת נלך שנינו לביקור, יהיה מזה כמובן רעש שהרב חרג ממנהג הרבנות ובא לביקור - ויהיה לאשתו כבוד גדול שבא הרב לכבוד בעלה, ואז יהיה לה דרך ארץ ממנו וה"ש שלום בית" שם יושב על כנו!! ואני, סיים - בעל נזר הקודש את סיפורו, מול התדהמה על עמקותו באהבת הבריות וכי יכולתי לסרב? כשם שכופתי קומתי לפניו בלימוד, כך כמובן מאיליו שנשברה קומתי ונמסה תחתיו בבני"א לחברו - - והלכנו לבקר כדרישתו.

כשאנחנו נדרשים לשלם כועסים ורוטנים, אבל כשהעובד צריך לקבל, וזה נהיה מאיריקה שלו, אנחנו נהיים מתוקים מדבש ונופת צופים, - - "לא נורא", "מותר" לו קצת להמתין...

הלחישה - בעת נעילת שער

זהו איפה ה"לא תגזול" ששייך גם שייך לנו, ויתרה מכך מכיון שזה - לצערנו - כל כך שייך לנו, לכן אנחנו כ"כ בורחים מפני הרגשת אשם, עד שאדם לא מוכן בשום אופן לעלות על דעתו שהוא ממש שייך ל"רוב", שעליהם אמרו רובם בגזל, ושפירושו גזל גמור ולא אבק גזל (כמו באבק לשה"ר).

ולכן רק בסוף נעילה לאחר כל ה"רייבן" וכל הגירוד שעושה האדם בלבו מר"ח אלול ועשי"ת, וכל היום הקדוש, שם בסוף היום ממש יש סיכוי שנשמע את הכאב הגדול, ושם לוקחים אותנו חז"ל לפינה, כביכול, וכאילו אומרים לנו בא רגע הצידה ולוחשים באזנונו, **תפסיק להיות גנב!** למען נחלל מעושק ידינו - היינו לקיים את ה"לא תעשוק את רעך ולא תגזול!" ובסוף היום הקדוש, אולי יש תקווה שנשמע את אשר פינו דובר - להפסיק לגנוב!!

פעם אמר גדול אחד, שהנה חז"ל אומרים לנו רובם בגזל מיעוטים בעריות וכולם באבק לשה"ר, וזה הולך על כלל הציבור, אבל אמר החכם, האדם עולם קטן, ועל כן בתוך העולם הזה שהוא אדם אחד, גם כן יש את הכלל של רובו בגזל וכו', וכלומר: קצת ראיות ומחשבות אסורות, הרבה התנהגות בממון שלא כדין, וכולו במחשבת רע על השני, ה' ישמרנו.

ולאחר שלמדנו והתבוננו כמה קשה הוא עוון הגזל, נבין לעומקו את המעשה הבא:

מעשה בחפץ חיים זצוק"ל, שהיה אדם אחד שהידר וקנה אתרוג משובח ויפה בארבעים רובל שזה היה מובן סכום עתק בשביל אתרוג, והרבה כסף כשלעצמו, ובא לפני החפץ חיים להראות לו את האתרוג שיאמר לו מבינות עליו.

והח"ח התחיל ב"מבינות" ראשונה על האתרוג, סובב אותו בידו ושייב אותו כמש"כ ישבחנו בעיניו, ואמר הא הא יפה מאוד, אבל תיכף המשיך ודיבר לעצמו ואמר "עוד מבינות"... כשהוא לוחש ואומר, אבל מנין יכולים להשיג ארבעים רובל כשרים?!!

(לב שלום)

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (י"ט, י"ח)

מסמיכות הדברים והדגשת התורה של "ואהבת לרעך כמוך", לצד "אני ה'" למדנו כמה וכמה דברים.

ראשית למדנו, שגם בשעה שמתעסקים ב"ואהבת לרעך כמוך", צריך לזכור ש"אני ה'" ושיש דברים שה"אני ה'" אוסר לאהוב ומצווה להתרחק.

ויש דברים ההיפך. שהאדם חושב שאת איש פלוני צריך לשנוא, והתורה מצווה לקרבו. כך נמצא, שאת כל ה"ואהבת לרעך" צריך לשקול בפלס ולמדוד במשקל התורה, כמו בכל איסור והיתר.

דבר נוסף למדנו, שכאשר חוצץ האדם בינו לבין חברו החוצץ גם בינו לבין ה"אני ה'", ויסוד זה שמעתי מגיסי ר' דוד אויערבאך זצ"ל בשם החזו"א שאמר, כי החלוקה של מצוות התורה לשניים, אחד בני"א למקום, והשני בני"א לחברו, איננה חלוקה אמיתית כלל.

כי אין זה אלא סימן להבדיל בין סוגי המצוות, כל אחד להלכותיו שלו (כעין הציבי לך ציונים) אבל האמת היא שגם בני"א לחברו בכלל בני"א למקום, ומי שחוצץ בינו לבין חברו חוצץ ממילא בינו לבין הקב"ה!

[ובאר בזה את המשנה שדורש ראב"ע את הפסוק "מכל חטאתכם לפני ה' תטהרו" (יומא פ"ח, מ"ט) שעבירות בני"א לחברו אין יוה"כ מכפר, והרי הפסוק כולל את הכל ב"לפני ה'", והנה לנו שהכל מעכב ב"לפני ה'"]

ודבר שלישי למדנו, שהדרך להגיע לואהבת לרעך כמוך, עוברת דרך המעלות בהשגת "אני ה'", וכלל שאדם גדול יותר ברוחניות, קרי, ב"אני ה'", כך ממילא גודל יותר בואהבת לרעך כמוך!

וגם יסוד זה למדנו מן החזו"א, - לא מאימרותיו, אלא מפועליו - היינו מתוך מעשה נורא ששמענו על החזו"א. את המעשה העמוק והנורא, שהוא בבחינת ספר חזו"א על סדר בני"א לחברו, שמעתי מהגר"י קמינצקי זצ"ל, ששמע בעצמו את כל המעשה מפי בעל העובדא הגאון ר' משה זצ"ל בעל "נזר הקודש" על סדר קדשים. וכה סיפר ר' משה:

"ודאי" – השיב לו המלך – "דבר לא חסר בבית המלך!"

עד מהרה הובא בציווי המלך מגש מלא ענבים למאכל. אחד הבחורים הגיש ידו ולקח את אשכול הענבים, והשני הושיט ידו ולקח מן הענבים המופרדים. מיד אמר רבנו בחיי: "היהודי הוא מי שלקח את האשכול, והשני הוא הגוי".

השתומם המלך ושאל: "איך ידעת?"

נענה ואמר לו: "אדוני המלך, היהודי בוחר תמיד במה שיש לו חיבור. יהודי נמשך תמיד אל המקור שבו. כולנו מעולם הנשמות באנו מאותו מקור, וכולנו נמשכים תמיד למקור הזה. לעומת זאת לגוי – לגוי אין מקור. הזוהר הקדוש כתב (בראשית ט') שנשמות הגויים באות מהסטרטא אחרת, מהמקום שממנו באות הנפשות של הדובים והאריות, הברדלסים, הנחשים, העקרבים והיתושים. אנחנו באנו ממקור קדוש, מחלק אלוהי-ממעל, ושם יש אחדות וחיבור".

(עפ"י דורש לציון)

"לא תקום ולא תיטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה'" (יט, יח).

למה? מה השאלה! "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל", לזכך מידותיהם, "לפיכך הרבה להם תורה ומצוות" (מכות כג ע"ב). אף בכך ביקש להחליש כח הכעס והרוגז, כמו שכתב הרמב"ם (ח' פרקים פרק ד) ולא זו בלבד שאסר עלינו להזכיר לרענו העוול שעשה לנו (כפירוש רש"י), אלא ימחה הדר מליבו ולא יטרנו. שכל זמן שהוא נוטר את הדבר וזוכרהו שמא יבוא לנקום. לפיכך הקפידה התורה על הנטירה עד שימחה הענין מליבו ולא יזכרנו כלל" (רמב"ם הלכות דעות פ"ו ה"ח)! וכן העתיק ה"מגן אברהם" (סימן קנו, והובאו דבריו ב"משנה ברורה" שם ובספר המצוות הקצרה) שחובה עלינו למחות הענין מלבנו!

כך, כשיהודי מרע לחברו הגוף כולו מזדעזע, וכמו ששינוי (ויקרא רבה ד, ו): "שה פזורה ישראל" (ירמיהו נ, יז) מה שהה הזה לוקה בראשו או באחד מאיבריו וכל איבריו מרגישים כך ישראל, אחד חוטא וכולם נענשים. והוסיפו (מכילתא בחודש ב): ואם נהרג אחד מהם כולם מרגישים ומצטערים. אבל אומות העולם אינם כן, אלא אם נהרג אחד מהם כולם שמחים במפלתו.

ודברי הירושלמי מדויקים כל כך בפסוק: "לא תיקום ולא תיטור, את בני עמך" שהרי עם אחד אתם, כגוף אחד, "ואהבת לרעך כמוך, אני ה'", ורצונכם לעשות לי נחת רוח. וכשאדם מישראל מצטער שכינה מה אומרת כביכול, קלני [נוטריקון: קל איני. כלומר כובד איברים וכאבל] מראשי קלני מזרועי" (סנהדרין פ"ו מ"ה), וכעין שאמרה רבקה אם יעקב ועשו "למה אשכיל גם שניכם יום אחד" (בראשית כז, מה).

כזו צריכה להיות ההרגשה. אמת, נעשתה לי עוולה, וחברי ציערני וציער את השכינה. את הורינו, כביכול: "אביו זה הקדוש ברוך הוא, ואמו זו כנסת ישראל" (ברכות לה ע"ב). ואם אנקום ואטור, אכאיב בכפליים. נסח דעת, שלא לצערם!

באספקלריה זו, נתבונן בסיפור הידוע –

הגאון רבי שמשון ורטהיימר מוינה, מקורב למלכות היה. יום אחד אמר לו המלך: "נלאיתי שאת את הסתת הכמרים על שאתם מתגאים ואומרים: "אתה בחרתנו מכל העמים". במה נעלים אתם מאתנו. יודע אני בך שחכם מופלג אתה, סכור את פיהם!"

"כדברך, אדוני המלך. קבע להם מועד מחר, בעשר בבוקר. כאן, בארמון". למחרת התייצבו כל הכמרים המסיתים, להוטים לדעת מה תהיה ההוכחה הניצחת. רבי שמשון ביקש שכולם יבואו עמו לטרקלין האוכל. שולחן ארוך ערוך היה לסעודה. פנה רבי שמשון לשלישו של המלך, וביקש שיביא מהרחוב שלושים נכרים מהעוברים ושבים. הובאו, ונצטוו לתפוס את מקומם. חמישה עשר מכל עבר של השלחן. והכמרים רואים ותמהים. להוראת רבי שמשון הופיעו המלצרים, ובידם כלים מוזרים שיוצרו לפי הוראת רבי שמשון: מזלגות ארוכים כשתי אמות. בראשם, מקום הלפיתה. בסופם, קלשון השנים. ובאמצע מריחת זפת. הניחו מזלג ליד כל סועד.

אמר רבי שמשון: "חמש דקות לרשותכם. אין לאכול אלא במזלגות, ואין להחזיק אלא בראשם. לתאבון!"

תמהו האנשים, תמהו הכמרים, ותמה גם המלך. נטלו הסועדים את המזלגות בראשם, תחבו בהם מן המאכלים, וניסו להגיע לפיהם. אך ארוכים היו, וככל שהתפתלו, הורידו ידיהם והגביהו צוארם ועיקמו פיותיהם, לא הצליחו. נראו כה מגוחכים, ונואשו. זמנם עבר, ויצאו מדוכדכים.

מיד באו המלצרים, והביאו מנות כשרות למהדרין. השליש נשלח להביא שלושים איש מרחוב היהודים. הגיעו נפעמים וברכו את ברכת המלך: "שנתן מכבודו לבשר ודם". הוצבו זה לעומת זה, ורבי שמשון חזר על

וכשם שראה נכוחה בכל סוגיא, כך גם כאן ראייתו הוכחה... למחרת הביקור, רעשה ורעשה כל העיר ויהיה הדבר לפלא, וכמובן שאשתו לא גמרה לשוחח ולפטפט על הביקור היוצא דופן.

ומני אז השתנה שם כל ה"שלוש בית" והיה ניתן להבחין איך שהשלוש בית הושב על כנו! סיים בעל נזר הקודש את סיפורו הנורא והנפלא.

ואנחנו למדים מכך, ומתבוננים מכך, שכזו הבחנה והתעניינות בשלוש הזולת אין ולא נמצא אצל אף אדם פשוט! ולמה? כי קודם כל צריך להיות חזו"א, בבבא קמא, וביבמות, ואח"כ ממילא ככל שאדם גדול בתורה כך גדול ממולו ונהיה - חזו"א - במידות!

ורק אצל גדולי ישראל בתורה, יכולים לשמוע גדולה שכזו במידות ג"כ, וכל אלו שמדברים גבוהה גבוהה על אהבת הבריות ומטיפים מוסר לגדולי התורה, אינם אלא אוהבים את עצמם לאהוב את סביבתם.

כמו שאמרו בעלי המוסר על האומרים 'אני אוהב דגים', שהיינו, אוהב את עצמי לאכול את הדגים... כך בלי תורה, לא משיג האדם ואפי' לא יודע מהו אהבת הבריות!

הוא אשר אמרנו שאת ה"ואהבת לרעך כמוך, לא קונים בשוק... מחיוכים ופרישות שלום לכל צד, לא נעשים יהודי טוב בשום דבר וגם לא באהבת הזולת, ורק דרך ה"אני ה'" עולים ל"ואהבת לרעך כמוך", ככל שגדלים בזה כך גדלים בזה. וככל שמתרחקים מ"אני ה'" כך ממילא מתרחקים מאהבת הבריות, ומתקרבים רק לאהבת עצמו ולשנאת הבריות!...

(לב שלום)

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (יט, יח)

המצוה לאהוב את חבריו קשורה לכך ש- אני ה'! כפי שעולה מן הסיפור הבא:

לרבנו בחיי היה ויכוח עם מלך ספרד. מלך ספרד טען: אתם היהודים מדברים תמיד על הגזע היהודי ומשתבחים בכך שאתם שונים מכל העמים, אבל באמת אין הבדל מהותי בין יהודי לגוי. שניהם בני אדם. כל השוני מקורו רק בתורה שאתם מלמדים. באופי של האדם, בתורשה ובנטיות – כמוני כמוך.

אולם רבנו בחיי השיב לו שהוא טועה. היהודי שונה לגמרי באופיו ובאישיותו מן הגוי, ואין ביניהם שום דמיון.

מלך ספרד עמד על דעתו והבטיח שבוים מן הימים הוא יוכיח לרבנו בחיי את צדקת דבריו.

מה עשה? – הלך ללא ידיעת רבנו בחיי למקום שבו היו נשים יולדות, ולקח בכח תינוק יהודי מיד לאחר לידתו. היולדת האומללה ניסתה להתנגד, אולם איש לא שמע לה. המלך שילם לה פיצויים והודיע לה שאין לה שום ברירה אחרת. לאחר מכן הלך לקצה אחר של ממלכתו ולקח משם תינוק גוי בן יומו. לשתי האמהות הוא הודיע שהבנים יגדלו בבית המלך עד הגיעם לגיל עשרים, ובגיל עשרים יורשו לשוב להוריהם. במשך כל התקופה אין להורים שום רשות לראות את הילדים, לטפל בהם או להתקרב אליהם.

הילדים גדלו בבית המלך כתאומים. שניהם אכלו יחד, למדו יחד, למדו לדבר ביחד, ולא היה ניכר ביניהם שום הבדל. איש לא ידע מי מהם הוא יהודי ומיהו הגוי מלבד המלך עצמו, שהכין ברצינות את ההוכחה שהבטיח לרבנו בחיי.

בהגיע הבחורים לגיל שמונה עשרה קרא המלך לרבנו בחיי ואמר לו: "האם אתה זוכר את הויכוח שהיה בינו לפני שמונה עשרה שנה בענין יהודי וגוי? כעת הגיע יום פקודה. מחר אערוך אסיפה של כל שרי ויועצי, וכל המדענים וחכמי המדינה, אביא לך לשם שני בחורים ועליך יהיה להכריע מי מהם יהודי ומי מהם גוי. יכול אתה לבחון אותם בכל צורה שתמצא לנכון ולעשות להם כל תרגיל שתרצה".

למחרת סיפר המלך את שני הבחורים בתספורת זהה, הלביש אותם באותה תלבושת, כך שהיו נראים כתאומים, והביא אותם לאסיפה. ישבו השנים כחתנים בלי לדעת דבר, וסביבם עמדו כל השרים שגם הם לא ידעו על מה ולמה הוזמנו לכאן.

פתח המלך וסיפר את כל השתלשלות הדברים ואת הויכוח שהיה בינו לבין החכם היהודי, והזמין אותו בחגיגות לגלות מי הוא הבחור היהודי ומיהו הגוי.

עמד רבנו בחיי במקומו, קיבל עצמו את האתגר שהוטל עליו, ושאל: "אדוני המלך, האם יש בבית המלך ענבים?"

ההוראות. מיד אחז כל אחד מהם בראש מזלגו, נעצו במנתו והאכיל בו את היהודי העומד מולו –

”רואים אתם” אמר רבי שמשון, ”מי כעמך ישראל, גוי אחד בארץ!” סיפור יפה, ולא מובן. וכי בכך הוכיח יחודיות עם ישראל, אתמה!

הוא היה מובן, אילו היו כולם מקבלים מזלגות רגילים, והגויים היו מתנפלים ובלוסים, והיהודים היו גוחנים ומאכילים איש את רעהו, ניהא אבל הלא כולנו יודעים, שאילו היו המזלגות רגילים היה כל אחד משביע רעבונו. וכאן, שהיו ארוכים ונבצר מהם לאכול בהם, היו הגויים נבוכים ולא מצאו עצה, והיהודים מצאו תחבולה. האכילו איש את שכנגדו. מה זה מוכיח? שהם מתוחכמים יותר, מאלתרים פתרון. אכן, ”רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה” (דברים ד, ו). אבל מה לזה ול”אתה בחרתנו”! והתשובה, נפלאה –

כשיש מזלגות קטנים, רגילים, עסוק כל יהודי בעצמו, חש ברעבונו ואוכל להשקיטו. כשיש מזלגות ארוכים והוא חסר אונים, נושא הוא עיניים ורואה את חברו מולו, עומד גם הוא נבוך. ואז מתעוררת בו ההכרה ששניהם יהודים, אב אחד לכולנו, ושנינו באותה צרה, ואז פועלים הם בשיתוף פעולה, כשתי ידיים של גוף אחד, ומאכילים איש את רעהו אהדדי, ”כאיש אחד בלב אחד”.

ואכן, חבל שהכרה זו מתעוררת רק בחוסר אונים, רק כשיש מזלגות ארוכים. האכל אותי ואאכילך.

הכרה זו חייבת להתעורר גם כשיש סכינים ארוכות: דקרת אותי, ולא אדקור אותך!

ואהבת לרעך כמוך

מספרת הגמרא {מסכת שבת קכ”ז, ב}:

אדם אחד היה גר בגליל, הוא חיפש עבודה ומצא עבודה בדרום, אצל חקלאי, שהיתה לו חווה בדרום. הוא קבע איתו מחיר – 6000 ₪ בחודש נטו.

אמר – אני יעבוד אצלך כמה חודשים ואז אני אלך הביתה.

אותו בן - אדם התחיל לעבוד, הגיע חודש ראשון, בעל הבית בא לשלם לו משכורת, אומר לו העובד – אין לי איפה לשים את זה. מה אני ישים את זה בצריף?! תעשה טובה, תשמור לי את זה – תשים את זה באיזה תוכנית חיסכון – ’הכוח לחוסך’, ’הכוח לישיש’ ובתום תקופת החיסכון, אני ייקח הכסף.

עבד שנה, יש לו כבר בחשבון יתרת זכות 72,000 ₪. הוא לא מוציא גרוש, הוא אוכל על חשבון בעל הבית, ישן על חשבון בעל הבית...

עובד עוד שנה, יש לו כבר בחשבון 144,000 ₪.

עובד עוד שנה, יש לו כבר בחשבון 216,000 ₪, ב”ה.

אחרי שלוש שנים, הוא פונה לבעל הבית שלו, ואומר לו – אדוני היקר, אני רוצה לחזור הביתה. שלוש שנים לא ראיתי את אשתי והילדים, אני רוצה לחזור הביתה. תוציא לי בבקשה את הכסף, ואלך עם זה הביתה.

אומר לו בעל הבית – אני מצטער מאוד, אבל יתרתך בחשבון, היא 0. אין כסף בחשבון.

מה זאת אומרת אין כסף בחשבון??!

אין כסף.

טוב. הוא לא שואל שאלות איפה הכסף.

אין כסף, אז אין. ב”ה יש חליפי כסף, אני עובד כאן כבר שלוש שנים, יש לך כאן ב”ה 10,000 ראשי בקר, תן לי בבקשה עשרה ראשי בקר, אני אמכור אותם כל ראש ב-10,000 ₪, לפני יום כיפור, ואחרי זה אני יבוא וייקח עוד עשרה פרות, אבל כרגע, שיהיה לי קצת כסף לחגים.

אבל אין לי פרות...

טוב, אין לך פרות, לפחות תן לי קרקע. יש לך 5000 דונם שאתה מגדל בו תבואה, תן לי שתי דונם, אני אמכור כל דונם ב-25,000\$, שיהיה לי קצת כסף.

אין לי קרקע...

אתה יודע מה, אם אין לך קרקע, תן פירות לפחות. ב”ה היום קטפו 2 טון אפרסק, תן לי 200 ק”ג, אני אמכור את זה ב-10 שקל קילו.

אין לי אפרסקים..

אתה יודע מה, אין לך אפרסקים, תן לי לפחות את הכרים והכסתות שישנתי עליהם, אני אמכור את זה בחוץ באלף שקל, יהיה לי עם מה לחזור לגליל.

אין לי כרים וכסתות...

הלך לביתו בפחי נפש.

רבותי, הבן-אדם הזה היה עובד, לא מוציא שום מילה.

תדמיינו לעצמכם, כל אחד מעצמו, מה הוא היה עושה אחרי שלוש שנות עבודה, הוא בא לבעל הבית ומבקש הכסף, אומר לו בעל הבית – אדוני, אין כסף! מה הוא היה עושה... אני לא רוצה לבקש ממכם תשובות, כי אני לא רוצה לסחוט ממכם תשובות שליליות

”הייתי חונק אותו” (מישהו מהקהל)

זה מה שאומרים בראש השנה – ’ומי בחניקה’...

זהו זה, הוא חרץ את דינו, אין לו שום צ’אנס לצאת משם.

תארו לעצמכם, בן -אדם כזה חוזר הביתה, אחרי שלוש שנים, הילדים יודעים שהוא עומד להגיע, כי הוא שלח מכתב הביתה, שהוא יגיע לסוכות בע”ה.

הילדים שמים לו שלטים ’ברוך הבא אבא’.

איך שהוא מגיע, כולם קופצים עליו, מתחילים למשוש לו את הכיסים, וחוץ מקיסמי שיניים אין לו שום דבר אבא מה הבאת??

לא הבאתי, אבל זה יבוא עוד כמה ימים, זה תקוע בדרך, יהיה בסדר.

אומרת הגמרא – לאחור הרגל, בעל הבית הלך לבנק, הוציא הכסף 216,000 ₪, שם את זה בשקית, ולקח משוי ג’ חמורים אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים והלך לו לביתו. דופק בדלת, ניכנס פנימה...

שלום עליכם.

ברוך הבא.

יושבים, ואוכלים ושותים...”דבר ראשון, קח מה שמגיע לך, יש לך כאן 216,000 ₪ וחוץ מזה, הבאתי לך שלושה משאות – אחד של מאכל, אחד של משתה, אחד של מיני מגדים, זה מה שנקרא ’מענקים’...”

יושבים בחוץ, שואל אותו בעל הבית שלו – תגיד, כשביקשת את הכסף ואמרתי לך ’אין לי’, מה עבר לך בראש?

אמרתי שמא פרקמטיא בזול נזדמנה לך ולקחת בהן – חשבתי אולי בא אליך מישוהו, ואמר לך – תשמע, יש עכשיו למכירה מטעם המכס, מוכרים 1000 מצלמות שהבריחו אותם, במקום 2000 ₪ מצלמה, 1000 ₪. אז קנית בכסף הזה.

תגיד לי, בשעה שביקשת ממני בהמות, ואמרתי לך ’אין לי’, במה חשדתני?

אמרתי שמא מושכרת ביד אחרים – אולי השכרת את הבהמות...

בשעה שביקשת קרקע, ואמרתי לך ’אין לי קרקע’, במה חשדתני?

אמרתי שמא מוכרת ביד אחרים ביקשת פירות, ואמרתי לך ’אין לי’, במה חשדתני?

אמרתי שמא אין מעושרות - אמרתי אולי זה לא מעושר, ואתה לא רוצה להוציא מתחת היד שלך, דבר שאינו מעושר.

ובשעה שביקשת כרים וכסתות, ואמרתי לך ’אין לי’, במה חשדתני?

אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים – אמרתי, אם אתה לא נותן כרים וכסתות, יכל להיות רק דבר אחד – יכל להיות שבראש השנה צעקת ואמרתי ’תשובה וצדקה וצעקה מעבירים את רוע הגזירה’ – ריבוננו של עולם, אם צדקה מעבירה את רוע הגזירה, כל הכסף שלי לקופת העיר!

אז היות ונתת את כל הכסף שלך, לקופת העיר, לכן אין לך כאן, כרים וכסתות.

אומר לו בעל הבית שלו - העבודה כך היה הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה וכשבאתי אצל חבירי בדרום התירו לי כל נדרי, ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידין אותך לזכות.

מי אלה היו האנשים?

הגמרא לא מספרת, אבל בשאלות, כתוב מיהו היה:

האדם שגר בגליל וירד לדרום, הוא ר’ עקיבא, והאדם שגר בדרום והעסיק אותו, היה ר’ אליעזר בן הורקנוס. כך כתוב בשאלות.

אומרים חז”ל – זה ר’ עקיבא בתור עם הארץ!!! עבר את הניסיון, של אהבת הבריות, לראות את הכל בטוב, זה ר’ עקיבא!

רבותי, רחל לוקחת את ר’ עקיבא... מתחתנת איתו, זה כבר נישואין שניים.

ר’ עקיבא מתחתן עם רחל... הוא לא יודע א -ב... כלבא ש’ ב’וַע זורק את רחל מהבית... איפה הם הולכים לגור?

לא בחריש ולא בקציר... בתוך דיר של בהמות! וישנים על קש ...

מספרת הגמרא, שיום אחד דופק בן -אדם בדלת – ’ערב טוב, אולי יש לכם קש לתת לי”?

”למה אתה צריך קש”?

"נולד לי בן במזל טוב, ואין לי איפה להשכיב אותו" הולך ר' עקיבא, ונותן לו את הקש...

עד כאן דברי הגמרא.

רבתי, כל אחד שקורא את הגמרא הזאת, שואל את עצמו – איזה בן-

אדם, הולך לדפוק בדלת של דיר?
אתה מגיע לדיר, אתה בכלל לא דופק... מי גר שם בכלל!?

אדם בטבעו, אוהב לראות הכל שחור... אבל חז"ל מלמדים אותנו – והווי דן את כל האדם לכף זכות.

אמר הפני מנחם מגור – למה חז"ל אומרים לנו לכף זכות? למה הכל עם כפיות?

ומתוך – אל תחשוב שהכוונה היא לכלי אוכל, אלא הכוונה היא לכף נעליים.

מה קורה לנעל, שלא נכנסת לרגל?
לוקחים כף נעליים, ודוחפים בכוח...

אמר הפני מנחם – לדון את השני לכף זכות, לא תמיד הולך... צריכים לפעמים לדחוף בכוח!

לראות בן אדם על מרזב בשמים בלילה, עם לום ומברג וכובע גרב, וגם עם אקדח שלוף... מה זה???

הוא בטח עושה שילוח הקן!
לדון לכף זכות, אתה צריך להיות עם הרבה 'כפי נעליים'!

אני לא אומר שאדם על המרזב, במצב הזה, צריך לדון לכף זכות אני רק מביא דוגמא קיצונית...

אלא מה, לדון לכף זכות, אתה צריך כוחות מיוחדים! מי עושה את זה???

לר' עקיבא יש עיניים כאלה! עוד בתור עם הארץ! הכל הוא למד לכף זכות! רבותי, אתם יודעים מה הגדולה של ר' עקיבא? שימו לב...

מה אתם הייתם עושים, אם בן -אדם היה מגיע אליכם הביתה, לאחר שלוש שנים, ולא שילם לכם משכורת?

אומרת הגמרא – הם אכלו, ושתו ורק אחרי זה הוא שאל אותך "תגיד, ומה היה?"

בן אדם כזה, דופק לך בדלת... אתה מסתכל בעינית של הדלת ואומר "זה הוא? שידפוק עד מחוץ"

ר' עקיבא פותח את הדלת... אוכלים ושותים ומדברים בחיך ובשמחה, ורק אחרי זה הוא שואל אותך "תגיד, מה חשבת?" ר' עקיבא לא שומר טינה... העין שלו היא עין טובה! הכל הוא רואה בטוב! המהות שלו היא טובה!

אומרים חז"ל – לב טוב, זו המידה של מ"ח קנייני תורה.
הקניינים האלה, של מידות טובות, הם ההכנה של בין פסח לעצרת!

אם ככה, למדנו מכאן יסוד נפלא ביותר שמלמדים אותנו רבותינו – לפני שהקב"ה נותן תורה, הוא בודק את האדם בבדיקות, שהקב"ה מחליט לבדוק.

אחד הוא בודק אותך, ב'נושא בעול עם חברו'... את השני הוא בודק ב'האומר דבר בשם אומרו'... השלישי בענין של 'אהבת הבריות'... את ר' עקיבא ב'לדון לכף זכות'...

כותב ר' אהרון קוטלר בשני מקומות בספרו – דע לך, שתלמידי ר' עקיבא, היו אמורים להיות אלה, שיעבירו את התורה, מר' עקיבא לדורות הבאים.

עשרים וארבע אלף תנאים, שנסתלקו מן העולם, היו אמורים להיות נותני התורה לדור הבא.

לקח אותם הקב"ה, למה?
משום שלא נהגו כבוד זה בזה... אומר ר' עקיבא – מפני שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה.

תלמידים שחסר בהם את הקניינים של תורה, אומר ר' אהרון קוטלר – אומר הקב"ה – הם לא יכולים להיות נותני התורה לדור הבא.

ר' עקיבא קיבל תורה מפי הקב"ה, והיה צריך להעביר את זה לתלמידים הבאים, אבל אמר הקב"ה – התלמידים האלה לא יכולים להיות נותני התורה לדור הבא...

אם ככה, העמיד חמישה תלמידים, שמהם יצאה כל התורה – סתם מתני' ר' מאיר סתם תוספתא ר' נחמיה סתם ספרא רבי יהודה סתם ספרי ר"ש וכולהו אליבא דר' עקיבא!

אם ככה, נוכל להבין טוב מאוד – מה קשורה פרשת קדושים, ל- דבר אל כל עדת ישראל?

מספרת הגמרא {מסכת שבת לא, א} - מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי א"ל גיירני ע"מ שתלמדיני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הלל גייריה אמר לו דעלך סני לחברך לא

עצמו – איזה בן-אדם, הולך לדפוק בדלת של דיר?
אתה מגיע לדיר, אתה בכלל לא דופק... מי גר שם בכלל!?

ר' עקיבא לא שואל אותו בכלל "איך ידעת שגרים פה."
כותב התוספות במקום – אותו האיש היה אליהו הנביא.

רבתי, אליהו הנביא בא, ודופק בדלת... מבקש מר' עקיבא את מה? את טיפת הקש האחרונה שיש לו בבית!

אליהו הנביא, הוא המלאך שגואל, הוא המלאך שנותן! הוא לא המלאך שלוקח!

הוא נותן חיים, והוא נותן ישועה... הוא אף פעם לא לוקח שום דבר! יש לו טיפת קש... גם את זה אתה לוקח לו???

שמעתי מרבתי תשובה נפלאה – אליהו הנביא לא בא לקחת.
אליהו הנביא בא לתת - הוא בא לתת לר' עקיבא להיות, אבי התורה שבעל-פה!

אם תיתן לי את טיפת הקש האחרון שלך, אני אתן לך להיות ר' עקיבא!
זה ר' עקיבא... ר' עקיבא היה סמל, לפני שהוא נבחן... זה היה במבחן שלו, לאהבת הבריות.

רבתי, בחר בו הקב"ה, להיות אבי התורה שבעל-פה... הוא כבר אמר למשה רבינו אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות.

אומר ר' עקיבא במדרש {קהלת רבה פרשה יא, אות ו} - אמר להם, הראשונים לא מתו אלא מפני שהיתה עיניהם צרה בתורה זה לזה, אתם לא תהיו כן, מיד עמדו ומלאו כל ארץ ישראל תורה.

זוהי מידתו של ר' עקיבא, לתת את כל מה שיש לך לזולת!
אומרים רבותינו – תלמידי ר' עקיבא, נפטרו במשך שלושים ושנים יום, השאלה מאיפה מתחילים לחשב... למה שלושים ושנים יום?

אומר המהר"ל – כי כבוד בגימטריה 23.
הם לא נהגו כבוד זה בזה, לכן במשך שלושים ושנים ימים, הם מתו.

אומרים תלמידי ר' ישראל סלנטר – העבודה שלנו בימים האלה, שבין פסח לעצרת, זו ההכנה לקראת קבלת התורה איך מתכווננים לקראת קבלת התורה???

לקבלת התורה מתכווננים, ע"י קניין של מ"ח קנייני תורה, שמביאה המשנה באבות. היום ה- ל"ב, זה אהבת הבריות

ביום הל"ט, עושים חזרה על כל הקניינים שהתורה נקנית בהם, לקראת קבלת התורה.

רבתי, עכשיו נוכל להבין את ההתעניינות של ר' יהודה ב"ר אילעאי, במעשה של ר' יהודה בן נחמיה:

אומרת הגמרא {מסכת סנהדרין כ, א} - מאי דכתיב {משלי לא-ל} שקר החן והבל היופי... שקר החן זה דורו של משה ויהושע והבל היופי זה דורו של חזקיה יראת ה' היא תהלהלל זה דורו של ר' יהודה ברבי אילעאי אמרו עליו על רבי יהודה ברבי אילעאי שהיו ששה תלמידים מתכסין בטלית אחת ועוסקין בתורה.

שואל ר' חיים שמואלביץ – אם זו שמיכה של עשר מטר, אז יכולים עכשיו להתכסות עשרה... אז מה החידוש?

ואומר – לא, זו היתה שמיכה של אדם אחד, ורק אחד היה יכל להתכסות. אז איך יכלו להתכסות שישה?

אומר ר' חיים שמואלביץ – ינק'ל הגיע לחדר ואמר "אני לא צריך שמיכה, אני ברוך ה', יש לי מה שיחמם אותי מבפנים..."

מוישי'ה מגיע אח"כ, הוא כזה רזה, שתהיה לו השמיכה" מוישי'ה הרזה מגיע... "אני לא צריך שמיכה... שיצחק יתכסה..." כל אחד דאג, שהשני יהיה מכוסה!

זה דורו של ר' יהודה ברבי אילעאי – אהבת הבריות!
ר' יהודה ברבי אילעאי הלך להתעניין – תגיד, מה קורה עם אותו אחד, שחייך על ר' טרפון?

למה הוא הלך להתעניין???

כי בדורו של ר' יהודה ברבי אילעאי, היו מתכסים ששה בטלית אחת!

אמרו לו - נפטר והלך לו... מתי???

בפלאפון כמובן... ברגעים אלו, כבוד הרב, מרגיש אני את עצמי כמו אחת מחברותיה, ולא החשובה שבהן..."

ובכן לאמיתו של דבר את המעשה הנ"ל לא שמעתי מרב העוסק בהשכנת "שלום בית" אלא ראיתיו במו עיני בבית הכנסת - "חדר היחוד" שלנו עם הקב"ה:

יהודי מגיע לבית הכנסת - חדר היחוד, להתייחד עם בורא עולם. במשך כל היום אדם נמצא בחוץ, עסוק בעיסוקים שונים, ולמשך זמן לא ארוך הוא מתייחד עם הבורא, בבית הכנסת. ובכן, יהודי מגיע לבית הכנסת כשמכשיר הטלפון הנייד שלו פתוח, באמצע חזרת הש"ץ המכשיר מצלצל, ו-לא יאמן כי יסופר, הוא עונה: "אמן... אה-הה...".

עכשיו הזמן לדבר עם חבר? הרי דברת איתו קודם חצי שעה, אתמול שעתיים, בדיוק בחדר יחוד הנך מוכרח לדבר איתו?! ומיודעינו אפילו לא מבין מה הבעיה...

סיפר הרב יהודה יוספי שליט"א שראה פעם מישהו משוחח בפלאפון באמצע חזרת הש"ץ.

ניגש אליו ושאל: "תסלח לי, זה היה ראש הממשלה?"

- "לא".

"שר הבטחון?"

- גם לא.

- אז מי זה היה

- לא חשוב...

אמר לו הרב: "זה לא חשוב, אבל הקב"ה עוד פחות חשוב?! וכי אינך מתבייש כך לשוחח עם אדם אחר בהיותך בחדר יחוד עם בורא העולם?!" ומילתא דבדיחותא חדה להמחשת הענין: אם רבי לוי יצחק מברדיטשוב, סנגורם של ישראל, היה נכנס לבית כנסת והיה רואה שבאמצע התפילה נשמעים צלצולי פלאפונים ויהודים עונים ומשוחחים להנאתם, מה היה אומר על כך? איזה לימוד זכות היה מוצא על ישראל?

הוא ודאי היה אומר: "רבונו של עולם! אפילו בתוך משרד של תחנת מוניות עשו בית כנסת!..."

חומר עוון הדיבור בשעת התפילה מבואר בדברי ה"משנה ברורה" (סימן נו, סק"א) שכתב בזו הלשון:

"וכל שכן שצריך להזהר מאד ומאד שלא להשיח באמצע קדיש או קדושה, וכדאיתא במסכת דרך ארץ דרבי חמא אשכחיה לאליהו בכמה אלפי גמלים טעונים אף וחמה לשלם לאלו [-המדברים בשעת התפילה], וכל המדבר באלו המקומות עליו הכתוב אומר: "לא אותי קראת יעקב".

"וכתוב ב'ספר חסידים': מעשה בחסיד אחד שראה לחסיד אחר במותו, ופניו מוריקות. אמר לו: למה פניך מוריקות? אמר לו: מפני שהייתי מדבר בשעה שהש"ץ היה אומר 'ויכולו' וברכת 'מגן אבות' וב'תגדל'".

"ובספר 'מטה משה' (סימן תיא) הביא בשם מדרש, שחכם אחד נטראה לתלמידו בחלום, וראה התלמיד שהיה לו כתם במצחו, ואמר לו מפני מה ארע לך כך? אמר לו: מפני שלא הייתי נזהר מלדבר כשהחזן היה אומר קדיש". "ואפילו להרהר בדברי תורה אסור בשעה שהחזן אומר קדיש, מפני שצריך לכוין הרבה ענית הקדיש. ואין חילוק בין קדיש על תנ"ך או אגדה או משניות".

לפעמים יש לאדם 'צר הרע' ללמוד תוך כדי תפילה, אבל אז, כששומע את חזרת הש"ץ הוא עונה "אמן" כלאחר יד, ואינו יודע אפילו על איזה ברכה ענה.

בל נשכח אפוא, את ציווי התורה "ומקדשי תיראו", לירא ממי ששוכן במקדש מעט שבו אנו מתפללים, נזהר מדיבור בדברים בטלים בבית ה', נשתדל בכח כוחנו לענות "אמן", ובזה נזכה לכל הטוב הנצחי הצפון לצדיקים בגן עדן.

(ומתוק האור)

כתוב בספר 'שפתי צדיקים' להרה"ק רבי פינחס מדינאוויץ זי"ע עה"פ 'ידיבר ה' אל משה לאמר, דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם'. והנה בפרשת אחרי פרש"י עה"פ 'כמעשה ארץ מצרים לא תעשו', שטומאת המצריים היתה גרועה מכל שאר האומות, ובפרט במקום שהיו בני ישראל מתגוררים, היו המצריים מקולקלים ביותר, וכן היה מעשה ארץ כנען, לא היו תועבות בכל העולם כבמצריים ובארץ כנען. וא"כ צ"ע איך מצוה הכתוב לבני ישראל שלא יעשו כתועבות הגויים השפלים ביותר, אדרבה, היה צריך להזהיר שלא יהיו כגויים המשופרים יותר, ששומרים על ז' מצות בני נח וכו'. והרי

תעביד זו היא כל התורה כולה - בשפת התורה, בפרשת השבוע - ואהבת לרעך כמוך, אמר ר' עקיבא, זה כלל גדול בתורה!

רוב גופי תורה נמצאים כאן, אמר הלל הזקן לאותו גוי... אתה רוצה להתגייר?! דע לך, ואהבת לרעך כמוך!

זו המידה המרכזית, שבאותו רגע שיש לך את המידה הזאת, אתה יכול לקיים את כל התורה כולה!

אם ככה, למדנו כאן את הענין של עין טובה... אמר ר' עקיבא לתלמידיו - אתם, אל תנהגו כמו התלמידים הקודמים... הם, עיניהם היתה צרה זו לזו בתורה, אתם תבחרו בעין הטובה.

(הרב ברוך רוזנבלום)

"ומקדשי תיראו אני ה'" (יט, ל)

מכאן נלמד דין מורא מקדש, כמו שכתב הרמב"ם (הל' בית הבחירה פ"ז ה"א): "מצות עשה ליראה מן המקדש, שנאמר: 'ומקדשי תיראו', ולא מן המקדש אתה ירא אלא ממני שצויה על יראתו".

וכתב ה'חפץ חיים' (פתיחה - עשין): "ובית המדרש שלנו גם כן בכלל מקדש הוא, כמו שמבואר בפוסקים, ונצטוינו בזה הפסוק לירא ממי ששוכן בו, ולכן אין מחשבין בו חשבונות, כי אם של מצוה, כגון קופה של צדקה וכדומה, וכל שכן דאסור בהם שחוק והתול ושיחה בטלה, ולא מועיל בזה שום תנאי, כמבואר בשלחן ערוך.

"וזה לשון הוזהר הקדוש פרשת תרומה: 'מאן דאשתעי בבי כנישתא מלין דחול, וי ליה דאחזי פירודא, וי ליה דגרע מהימנותא, וי ליה וכו' דאחזי דהא לית אלהא ולא אשתכח תמן, ולית ליה חלקא בה ולא דחל מניה, ואנהיג קלנא בתקונא עלאה דלעילא'. תרגום - מי שמדבר בבית הכנסת דברי חול אוי לו שמראה פרוד, אוי לו שגורע האמונה, אוי לו וכו', כי מראה בזה, שאין אלוקים ואינו נמצא שם, ואין לו חלק בו, ואינו מפחד ממנו, ונוהג בזיון בתיקון העליון של מעלה, כי בית הכנסת מתוקן כנגד המלכות העליונה", עד כאן דברי ה'חפץ חיים'".

למדנו עד כמה חמור הוא עוון זלזול בקדושת בית הכנסת. אחד מסוגי היצר הרע הקשים ביותר שיש לנו, הוא ענין הדיבורים בבית הכנסת בכלל ובשעת התפילה בפרט.

אספר לכם מעשה מזעזע:

פעם הגיעו זוג לרב העוסק בהשכנת "שלום בית". שאלה הרב את הבעל: "היכן נעוצה הבעיה?" והלה השיב: "כבוד הרב, הרי היא ניצבת כאן לפניך..."

- "מתי התחילו הבעיות?"

- "כבוד הרב, לא נעים לי לספר, אני אפילו מתבייש להעלות זאת על דל שפתי, אך הבעיה התחילה עוד כשהיינו בחדר היחוד, ביום חתונתנו!"

- "בעיות של שלום בית בחדר יחוד?!"

- אכן כן! אחרי החופה נכנסנו יחד לחדר יחוד, אחרי יום שלם של התעלות, תפילות וצום, מותשים ורעבים, על השלחן היה מונח מעט אוכל. טעמנו משהו, ולפתע הטלפון הסלולארי שלה מצלצל. היא נכנסה עם הסלולארי כשהוא פתוח לחדר יחוד!!! הוא צלצל - והיא ענתה! ואני ישתבתי בצד והמתנתי בסבלנות שהיא תסיים את השיחה!!!

פנה הרב אל האשה ושאל: "האם זה נכון מה שהוא מספר?"

והאשה ענתה: "זה נכון, אך הוא לא הציג את התמונה בשלמותה!"

- "מה היה?"

- "החברה הכי טובה שלי, שברה את הרגל יום לפני החתונה, ונאלצה לעבור ניתוח. כך יצא שביום החתונה היא היתה מאושפזת בבית החולים, מחלימה מהניתוח. כל החברות שלי הגיעו לחתונה חוץ ממנה. לפני החופה שוחחתי עימה בטלפון והרגעתי אותה, ואחרי החופה היא התקשרה לאחל לנו מזל טוב. האם לא חסד גדול הוא לדבר איתה, כשהיא כה בודדה בבית החולים? מה בכלל הבעיה?"

- "הרב מבין?" - אמר הבעל - "היא אפילו לא מבינה את הבעיה, וזו הבעיה הגדולה מכל! היא הרי דיברה עם החברה הזו ביום שלפני החתונה ארבע שעות, בבוקר יום החתונה שעתיים, ולפני החופה עוד חצי שעה. בדיוק באמצע השעות הקצרה בחדר היחוד היא היתה מוכרחה שוב לדבר איתה?!"

"ואל יחשוב כבוד הרב שהענין הסתיים אז" - המשיך הבעל לתאר את סבלו. "כיום, כמה שנים אחרי החתונה, יש לנו, ב"ה, כמה ילדים ובקושי מוצאים אנו זמן לעצמנו. והנה סוף סוף, נסענו פעם אחת לחתונה רק אני והיא, כאשר הילדים נשארו בבית עם בייביסיטר, ואת הדקות הספורות הללו של הנסיעה המשותפת, היא מנצלת לפטפט עם חברותיה -

היהודי הגרוע ביותר הוא עדיף מהגוי הטוב ביותר, א"כ מדוע הזהיר הכתוב רק שלא נהיה כגוי הגרוע והשפל ביותר מכל אומות העולם?

וכן אנו מרגישים במנחה דיוה"כ כשקוראים בפרשת אחרי, שהקב"ה מזוהר אותנו שלא ניכשל בדברים מאוסים ורחוקים כאלה, שב"ה אין לנו שום שייכות להם, שלא נעביר את בנינו למוֹלך, ולא ניכשל באיסורי עריות ח"ו. ב"ה שכבר כחלו חז"ל את יצרא דעבירה, ואהני דלא לגרי אינש בקריבתיה. ואין לנו השגה ביצר הרע שהיה לפני כן. אך כאן בפסוק בוודאי צ"ע איך הזהיר שלא נהיה כגוי הגרוע ביותר?

ותירץ רבי פינחס ע"פ מעשה ששמע מהמגיד הנודע הגה"ק רבי אהרן קליוואנער מבאי ביתו של הבעש"ט זי"ע במעז'בוז, וכך סיפר רבי אהרן: אני הייתי בילדותי בפראג, ובאותו מחוז היתה עיירה קטנה ואנשים בה מעט, והיה שם עשיר מופלג שחיפש חתן ראוי לבתו היחידה, ת"ח כהלכה, ובא העשיר לפראג וביקש מהרב התופס ישיבה שיבחר לו בחור כהלכה לבתו, ובחר בי [רבי אהרן עצמו] לחתן, שהמעמד ומצב שלי היה בעניות ואביונות נוראה שאין לשער. ונשאתי את בתו והלבישני בגדי כבוד ונתן לי נדן כסף וזהב, בהמשך הזמן ראיתי עצמי בתפנוקים, שמנתי עביתי כסיתי, והתחלתי לבעוט ופרקתי מעלי עול ההתמדה בלימוד התורה, וחמי וחמותי ראו את הירידה שלי, ונצטערו צער רב על שבחרו לבתם ת"ח מופלג, והנה היתה לו ירידה. ומכיון שהיו בעלי יכולת, שכרו בעלי מוסר שיוכיחוני כדת. ודרך המגידים' שהיו הולכים מעיר לעיר לומר דברי מוסר לפני העם, והיו מתאכסנים אצל עשירי העיר, וכן היה בית חמי מקום לינה למגידים שהלכו מעיר לעיר, וכל מגיד ומגיד שהיה בא לשם, היה מצווה בדבר חמי להוכיחני

[הרב הצדיק הקדוש רבי אהרן קליוואנער איש קדוש היה, בשפתי צדיקים מביא עשרה פעמים דברי תורה ששמע ממנו, אלא שכדרך הצדיקים הוא מדבר כך בשפלות על עצמו]

אלא שהייתי משיב למוכיחים אותי, שאפילו אתבטל מלימוד התורה עשרים שנה, עדיין אהיה הת"ח המופלג ביותר מכל בני העיירה הקטנה ההיא. ולא היה בפיהם מה להשיב לי כראוי.

ויהי היום והגיע דרשן אחד, חכם חרשים ועונה לחש, והוכיחני במצות חמי, והייתי משיב לו כדרכי את תשובתי שהייתי אומר לכל המוכיחים. וזה הדרשן לא שתק אלא נתן לי מנה אחת אפיים ואמר לי: 'אכן צדקו דברייך שכאן בעיירה הקטנה הנך ת"ח מופלג, אך זאת אינך יודע שיבואו ימים ואם יראו הורי אשתך שאינך חוזר למוטב, יפשטו מעליך מחלצותיך, ויחזרו להלבישך בגדי עניים ואביונים וישיבוך לפראג למקומך הראשון, ואם תתבטל כאן זמן רב, הרי כשתחזור לחיות בין חברייך שלמדו בישיבה, והם המשיכו לעלות מעלות רמות בתורה, ואתה ירדת מטה מטה, איזה פנים יהיה לך לפניהם??'

הדברים יצאו מן הלב ונכנסו אל הלב כארס של נחש. ובאותה שעה נכנס הרהור תשובה בלבי, ואז הבנתי את הפסוקים בפרשת אחרי קדושים, ומדוע איך מחוברים פעמים כן ופעמים לא.

כי הנה אני נמצא בעוה"ז מסתובב יהודי בין הגויים, והרי תמיד נדמה ליהודי שהוא הרבה יותר טוב מהגוי הגרוע ביותר, וכמו שאמר הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שהיהודי הנמוך והגרוע ביותר, הוא הרבה יותר טוב לעומת הגוי הטוב ביותר, וא"כ יש למקום לבעל דבר לטעון, מה לי להזהר כ"כ לשמור על הזמן ולשמור על כל דיני התורה כראוי, הרי אני מכיר את כל העולם, בפרט בימינו שכל אחד מכיר את כל הכפר הגלובלי שנקרא עוה"ז, ועי"ז מפתהו יצרו להרפות מדברי תורה ומשמירת המצוות, בידעו שכלפי כל בני אנוש הוא עדיין במצב טוב מאד.

לזאת אמר לנו משה רבינו, המוכיח הראוי, אל תדמה בנפשך כן, שאינך נשאר לעולם ועד כאן בעוה"ז הכפר הגלובלי, עתיד אתה לשוב למקום אשר משם חוצבת, לעולם הנשמות, כלפי אותה הקדושה העליונה איזה פנים יהיה לך כשתתבטל כאן? לא מספיק להיות יהודי מכובד כלפי עוה"ז, זה קל ביותר, עיקר מטרתנו הוא האיך נוכל להראות פנינו כלפי מעלה.

ובזה הבנתי סמיכות פרשת אחרי לפרשת קדושים, בסוף פרשת אחרי מלמדים אותנו שהיהודי הגרוע ביותר, הוא עדיף מגוי המשובח ביותר, תזכרו היטב את מעשי ארץ מצרים וארץ כנען, כך הם פני הגויים, ואין הכי נמי שכלפי אותם השפלים, איך שרק תהיו, תהיו עדיפים ומשובחים מהם. אך תשמעו עוד פסוק 'דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם', דורשים ממכם קדושה שתהיה כקדושת ה' אלקיכם כביכול.

וכמו שאמר הבני יששכר בשם המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, לבאר נוסח התפילה 'שלא יצטרכו עמך בני ישראל זה לזה ולא לעם אחר', שכשיהודי צריך להתחזק, לא יצטרכו לומר עליו שהוא עדיף מהגוי, שזו מדרגה פשוטה ביותר. אלא צריכים אנו לזכור 'קדושתי למעלה מקדושתכם', כדי קדושת מעשינו דיבורינו ומחשבותנו, כך נתעלה ונתרומם קדושת השי"ת בכל העולמות. ולא נסתפק במועט להיות יותר גדול מגוי שפל וגרוע.

ומסיים הצדיק רבי אהרן: 'מיד הבטחתי לו שאחזור להתמדת התורה כבראשונה'. ע"כ בשפתי צדיקים.

וגם אנו כולנו חכמים כולנו נבונים, כולנו יודעים את התורה, צריכים רחמים מרובים להנצל מיצר הרע זה, שמפתה את האדם בכמה 'מראי מקומות' שהוא יודע ברוב חכמתו, שעפ"ז מותר לו לבטל זמנו ולהרגיש טוב, ולכן אינו משתדל כמה שהיה לו להשתדל בתורה. והשי"ת יצילנו מכל מיני יצר הרע ברחמי המרובים.

(הגרמ"י רייזמן)

בדרך הדרוש

מברכים על כוית (ברכות דף כ' ע"ב) אך אי שתיי אינה בכלל אכילה ואצטרך ושבעת לשתיי כמבואר פרק כיצד מברכין וסתם אכילה בכוית הוא אזי אין רבותא במה שמברכין ברכת המזון על כוית, והנה זה האיש ס"ל האי דכתיב לא תאכל דם היינו אכילה ממש אסרה התורה לאחר שנקרש אבל לא השוטה ולית לי שתיי כלל אכילה עיין מזה תוס' פ"ג דשבועות

ממילא ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיי וסתם אכילה בכוית ואין הקב"ה נושא לו פנים ע"כ ונתתי פני בנפש:

(התם סופר – תורת משה)

והייתם קדושים כי קדוש אני (יט, ב)

במדרש מכאן שמקבלין גרים ותמוה, ולתריך נקדים מה שהקשה האר"י הקדוש ז"ל למה מקבלין גרים אי נחא לי להקב"ה שיהיו ישראלים היו לי לבוראם ישראלים ותריך משום דישאל נקראו קדושים ואו"ה חול ומצוה להוסיף מחול על הקודש והא"ש והתקדשתם והייתם קדושים ממילא נקראו ישראל קדושים ואו"ה חול ומצוה להוסיף מחול על הקודש לזה אמר שפיר המדרש מכאן שמקבלין גרים ודו"ק:

במדרש קדושים קרית לנו לפיכך הסר מעלינו את המות הזה וזה תמוה, ולתריך נקדים דאיתא בבבא קמא (דף ס"ב) דהגוזל ועשה שינוי השם דקנה, איתא למה גזר הקב"ה מיתה בעולם משום שאמר הקב"ה בראתי אתכם מעפר ותזקקו לשוב לעפר ואיתא בגמ' הגוזל חולין ועשאה קודש קנה והא"ש קדושים קרית לנו וא"כ קנה אותנו בשינוי השם ולא צריך לשוב לעפר לפיכך הסר מעלינו את המות ודו"ק: (מדרש יונתן) איתא בירושלמי במסכת ביכורים

אחרי מות שני בני אהרן (כח כא) במדרש כשמתו בני אהרן אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה למה קרעת את הים לפני ישראל

ותמוה, ולתריך נקדים דאיתא במפורשים בני אהרן מתו בשביל חטא אהרן שעשה העגל אבל קשה הלא יש לאהרן תירוץ על חטא העגל מפני ששחטו חור לפניו כדאיתא בגמ' אלא צ"ל דאונס אינו מועיל אפילו שאהרן הי' אנוס מ"מ חטא, איתא במדרש בשעת קריעת ים סוף אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז מה נשתנו אלו מאלו והשיב להם הקב"ה שאנוסין היו והשתא אתי שפיר בשעה שמתו נדב ואביהוא משום חטא אהרן בעגל וא"כ מוכח שאנוס אינו מועיל ולכן שאלו המלאכים ולמה קרעת הים לישראל ודו"ק: (מדרש יונתן) במדרש כיון שראה איוב מיתת שני בני אהרן אמר אף לואת יחרד לבי

ושמעתי משם רבני אשכנז דאיוב היה מיועצי פרעה כשאמר הבה נתחכמה לו שתק והוא סבר דשתיקה לאו כלום היא וכשראה דשני בני אהרן נדב אמר לאביהוא מתי ימותו שני זקנים הללו ואביהוא שתק ומתו עניהם ש"מ דעל השתיקה לבד נענש ולזה אמר אף לואת יחרד לבי עכ"ל.

(חומת אנך)

ונתתי פני בנפש האוכלת את הדם.

צריך טעם למה כתיב נתנית פנים בדם טפי מבשאר מצות שאינם מחויב ע"ז ומ"ש בדם, ונ"ל הקב"ה נושא פנים לישראל הואיל ומדקדקים עד כוית ועד כביצה היינו משום דכתיב ואכלת ושבעת אכילה של שביעה והם

(חונכת התורה)

זבל מואמינים

א וועכנטליכע בלעטל ארויס געגעבן דורך בני אמונים

פרשת אחרי תשפ"ד שנה י | גליון מס' 531

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פתחו שערים

די ווארט פונעם גרינדער און נשיא פון 'בני אמונים'

— צדיק שומר אמונים —

"מעולם היה... מן העשרה ראשונים, ושמע מכל אחד ואחד מבאי ביתו את ברכות השחר כדי לענות אמן אחריהם, ואחרי כן אמר הוא עצמו הברכות על הסדר בקול נעים ובכוונה, קודם שעמד השליח ציבור בתפילה."

נאך דעם וואס דער בילד איז געווען קלאר האב איך זיך א געריטער אוועקגעשטעלט קעגן די קבר פון מיין זיידע און אנגעהויבן מתפלל זיין דארט בעטנדיג אז דער גרויסער זיידע וואס האט געהאלטן דעם אמן אזוי טייער זאל מיר העלפן אז די מסורה זאל זיך ווייטער ציען און איך זאל קענען ממשיך זיין מיט די פעולות פאר די אמן אויף די וועלט.

אבל זה לא היה הדבר היחיד שהבנתי באותו רגע.

די משנה אין מסכת קידושין (לט ב) זאגט: "כל העושה מצווה אחת מטיבים לו ומאריכים לו ימיו ושנותיו ונוחל את הארץ". דער ירושלמי (שם א ט) געט צו פארשטיין אז די משנה רעדט דארט פון איינער וואס האט מייחד געווען איין מצוה אין די וועלט און עס קיינמאל נישט עובר געווען און וועגן דעם איז ער זוכה אז ער באקומט פארדעם שכר אויף יענע וועלט און ער איז נוחל יענע וועלט.

דער נצי"ב (דברים ו א) איז מוסיף און זאגט אז ווער עס האט זיך מקבל געווען א זהירות יתירה אין איין נושא וועט נוחל זיין די מצוה, ווייל ער וועט זוכה זיין אז אויך זיינע קינדער וועלן אפהיטן אין מצוה בשלימות.

די ביידע זאכן איז מקויים געווארן ביים זיידן. אין זכות פון די קפידא אויף דער אמן וואס חז"ל (ברכות מז א) זאגן צו אז ווער עס איז מקפיד אויף דעם איז זוכה אז "מאריכים לו ימיו ושנותיו" האט דער זיידע רבי יעקב דוב זוכה געווען מאריך ימים צו זיין און געלעבט איין און ניינציג יאר אויף די וועלט וועלכע איז בימים ההם געווען פאררעכענט אלץ א זקנה מופלגת.

אבער עס איז אויך מקויים געווארן ביי אים דער צווייטער חלק אז עס איז אריבער ביי זיינע קינדער און ווי מיר פלעגן זען ביי מיין טאטע - אבי מורי רבי חיים בן ציון זצ"ל - און עס איז מקויים געווארן ביי אים די ווערטער פון דעם ירושלמי "יחד לו מצווה זו ולא עבר עליה מימיו".

זאל די דאזיגע ווערטער זיין לזכרון ולעילוי נשמתו. די וואך שבת פאלט אויס זיין יארצייט און איך וועגן זיך פון דא צו די טייערע ליינער מיט א בקשה, אז איר זאלט גיין אין זיינע וועגן, נעמט אייך אונטער צו שעצן און אמן, עס צו האלטן טייער, זייט מקפיד טעגליך אויף א חברותא פון אמן. עס איז א גרינגע מצוה און אז איר וועט מקפיד זיין אויף דעם וועט איר זוכה זיין אז עס וועט אריבערגיין צו אייערע קינדער און ווערן איבערגעפלאנצט ביי זיי אויף שפעטערדיגע דורות און איר וועט זוכה זיין אז די ברען פון אמונה און פון קדושה וועט אריבערגיין צו אייערע קינדער און ווערן איינגעווארצלעט אין זייערע הערצער אויף אייביג.

מיט א קריאהפון "לדוד ודוד אודיע אמונתך בפי" שבת שלום

צ"ל אבא אבא

די מצבה פון רבי יעקב דוב מארמערשטיין זצ"ל אין די שטאט סעק אין רומעניע

א שטילקייט האט געהערשט אויף די בית החיים אין די שטאט סעק אין רומעניע ווען מיר זענען אנגעקומען אהין יענעם אינדערפרי אין ראם פון א באזוך וואס מיר האבן אפגעהאלטן יענעם צופרי.

דער באזוך איז געווען א לאנגער קייט פון א באזוך נאכצוגיין די ווארצלען פון אונזער משפחה וועלכע שטאמט פון די שטאט. שטייענדיג געציילטע טעג איידער די דריי און ניינציגסטע יארצייט פון מיין זיידע נאכוועמען איך הייס רבי יעקב דוב מארמערשטיין זצ"ל וועלכע וועט אויספאלן דעם קומענדיגן שבת קודש פרשת אחרי, האב איך געוואלט מתפלל זיין ביי זיין ציון.

איך האב זיך אוועקגעשטעלט פארענט פון די מצבה און אנגעהויבן ליינען די ווערטער וואס עס איז געשטאנען אויפגעשריבן אויף איר און פלוצלונג איז מיר אקעגנגעקומען א שרעקעדיגע איבעראשונג, די מצבה האט זיך געליינט ווי פאלגענד: "פה תידום עין יעקב, איש תם וישר צדיק תמים, ירא ה' כל ימיו, מו"ה יעקב דוב בן בילא, תלמיד מובהק להגאון מורינו הרב רבי יהודה אסאד. מת בימי זקנותו, מספר ימיו צ"א שנים".

זעענדיג די ווערטער "צ"א שנים"!!! האט מיין קערפער אנגעהויבן טרייסלען.

פאר די ליבע ליינער וואס זענען מיט אונז יעדע וואך איז איבריג צו ערקלערן די באדייט וואס דער נומער צ"א מיינט ביי אונז, אז 'אמן' איז די גימטריא פון צ"א.

דער ווארט צ"א איז אויך די ראשי תיבות פון די ווערטער צ' אמן - די צאל פון אמנ'ס וואס א איד דארף ענטפערן יעדן טאג און די צוויי שפאנען אינאיינעם.

אבער מיין ערשיטערונג איז געוואקסן נאך גרעסער ליינענדיג א שורה דערויף, די דאטום ווען דער זיידע איז אוועק. אויך דא איז געווען א רמז פאר מיר בנוגע די מיסיע פון אמן'ס. עס שטעלט זיך ארויס אז דער זיידע איז אוועק כ"ו ניסן תרצ"א. אויך דא איז באהאלטן דער רמז פון צ"א און דאס איז שוין די צווייטע רמז און דאס איז מכוון קעגן מיין נאמען 'יעקב' ווייל 2 מאל יעקב איז אויך צ"א און דאס האט ער געוואלט ווייזן פאר דער וואס הייסט 'יעקב' איז דא צוויי רמזים.

מיר אידן ווייסן דעם אמת אז עס איז נישט קיין מקרה אויף די וועלט. עס איז נישט קיין צופאל אז די מצבה שרייבער האבן געשפירט פאר וויכטיג צו באטאנען די עלטער פון דעם נפטר אויפ'ן מצבה.

נאך אלעם וועט מען נישט איבעראל טרעפן אז מען זאל אויפשרייבן דער יארגאנג פון דעם נפטר און אז דא שטייט עס יא מוז זיין אז אויך דער זיידע איז געווען זייער נזהר אין ענטפערן אמן און אז זוכנדיג א וועג ווי אזוי מען קען עס מרמז זיין אין די מצבה האט מען עס אויסגענוצט.

אין יענע מינוטן האב איך אויך פארשטאנען פון וואו מיין חשובער טאטע הרה"ח רבי חיים בן ציון ז"לא זון פון דעם ר' יעקב דב האט געהאט אזא חרדת הקודש פאר אן אמן,

ער האט עס זיכער גענומען פון זיין טאטע רבי יעקב דוב זצ"ל ביי וועמען ער האט געהאדוועט און ער האט עס גע'ירשנט' פון זיין רבי הגה"ק רבי יהודה אסאד דער תלמיד פון דעם גאון ישראל רבי מרדכי באנעט וואס זיין זון רבי יעקב באנעט איז מעיד אויף אים די פאלגענדע אויף אים: (תולדות רבי מרדכי [אופן תקצ"ב] עמ' יח):

— א געשריי אין די טיפעניש פון ים —

צו הקב"ה אז ער זאל אים ארויסנעמען פון די פלאנטער.

אבער ווי אזוי דאווענט מען? האט זיך אהרן געוואונדערט? אין יענע רגע האט ער זיך דערמאנט פון די איינציגסטע רעליגיעזע ווערטער וואס ער האט געזען און עס איז אים אריין אין קאפ און דאס איז געווען די ווערטער "שיותי ה' לנגדי תמיד".

מיט די געציילטע ווערטער האט ער זיך אמאל באגעגענט זייענדיג אין זיינע יונגע יארן אין א שול און באטראכט די עמוד.

פון טיפן הארצן האט ער געגעבן א געשריי: "שיותי ה' לנגדי תמיד!" און זיך געוואנדן צום רבובש"ע זאגנדיג אז איך ווייס אז דו ביסט דא מיט מיר, העלף מיר ארויסגיין פון די סכנה, איך גלייב אז דו קענסט מיר ארויסנעמען אין איין סעקונדע.

אהרן האט געדאווענט פון טיפן הארצן און אין יענע רגע האט דער וואונדער פאסירט, דער עלעקטערישער פיש האט זיך געגעבן א רוק אוועק פון זיין פלאץ און געעפענט דער דורכגאנג.

אין איילעניש האט אהרן זיך ארויסגעשטופט פון איר. צו זיין שרעק האט ער געזען אז אין זיין אקסידזשען באלאן איז בלויז געבליבן דרייסיג סעקונדעס, עס איז געווען ווייניג צייט עס צו קענען דורכמאכן ביז צו די העכערע ספערן פון די וואסער און איבער'חרזנ'דיג די ווערטער 'שיותי ה' האט ער אנגעהויבן ארויפשווימען צום וואסער פלאך.

מיטאמאל האט ער געזען ווי זיין חבר איז מיט אים, ער האט אים געוויזן אז זיין אקסידזשען גייט אויס צי ער קען אים געבן, אבער זיין חבר האט אים צוריקגעוויזן אז אויך זיינס גייט אויס און מען מוז זיך רוקן צו די אויבערפלאך פון וואסער.

זייענדיג גוט טרענירט האבן זיי געוואוסט ווי אזוי צו באהאנדלן די סיטואציע אין א געניטער וועג. ווען זיי שווימען שטייט צו שפארן אויף די אטעם האבן זיי זיך גערוקט ביסלעכווייז ביז ווען זיי זענען אנגעקומען אויבן.

זיי האבן עס געמאכט. נאר ווען זיי זענען אנגעקומען אויבן האבן זיי זיך ערלויבט אויסצוטון די קליידער און באפרייען זייערע געפילן.

מיט טרערן אין די אויגן האט אהרן געדאנקט הקב"ה פאר די נס.

געציילטע מינוטן איז אהרן געווען אונטער'ן וואסער אבער די געציילטע מינוטן איז געווען ענגונג אז ער זאל זיך אנפולן מיט אמונה. פון דעמאלטס און ווייטער האט ער געטוישט זיין לעבן אויף אייביג און איז געווארן א פרומער איד און אנגעהויבן פירן אן ערליכער לעבן געדעקענדיג אויף אייביג דער 'שיותי ה'.

אהרן אינאיינעם מיט זיין חבר אנגעהויבן זייער ריזע אויף ארויף.

זייענדיג אונטערוועגענס צו די ים פלאך האט אהרן באמערקט ווי עס איז דא א זייטיגער וועג וואס פירט זיי אריין אין א שיינער און א טיפער שטיין. נאכ'ן אויסרעכענען אז ער האט נאך גענוג צייט אנצוקומען אויבן און אויך כאפן א שנעלע בליק אין דעם טונעל האט ער איבערגעלאזט זיין שותף און זיך געגעבן א כאפ אריין אין יענער חלק שטיין און עס באטראכט.

זייענדיג אינעווייניג האט ער זיך נישט געענדיגט אפואונדערן פון די שיינקייט וואס ער האט געזען אין איר, די סצענעס זענען געווען הערליך און אויג פארכאפענד.

וויסנדיג אז עס איז שפעט האט ער נישט געצעגערט און זיך געגרייט ארויסצוגיין פון די טונעל. מיט א שנעלקייט האט ער מארשירט צו די עפענונג פון די טונעל און געוואלט ארויסשווימען פון איר, אבער דא האט אים אפגעווארט א שרעקעדיגע איבערראשונג, ביים אריינגאנג צו די טונעל, וואו ער האט געדארפט ארויסגיין איז געלעגן אויסגעלייגט צו די ברייט פון די טונעל דער עלעקטערישער פערסישער פיש.

די עלעקטערישע פיש, ווי באקאנט, איז א פיש וואס איז פול מיט עלעקטעריציטעט. עס איז דא אסאך סארטן פון די פיש אבער דער פערסישער פיש איז פון די שטערקסטע, זי האט אין זיך אזויפיל ווי 600 וואט עלעקטעריט.

בלויז אז מען רירט איר אן קען מען ווערן עלעקטעריזירט צום טויט אבער יעצט, ווען עס איז נאר געבליבן פאר אהרן געציילטע מינוטן אין זיין אקסידזשען זעקל און זיין וועג ארויס איז פארמאכט, האט ער אנגעהויבן ווערן באזארגט.

ווי די אידן וואס זענען געשטאנען ביים ים סוף אן קיין מעגליכקייט זיך צו רירן אהין אדער אהער איז אויך אהרן יעצט געשטאנען דא אונטער די ערד, אונטער די ים סוף, פארכאפט, נישט וויסנדיג וואס ער קען יעצט טון.

די זיגער האט זיך גערוקט. עס איז בלויז פארבליבן פיר מינוט, אז ער זאל זיך קענען ארויסזען פון דעם פלאנטער.

די מחשבה אז ער גייט בלייבן דא געשטראנדט און אז מען וועט אפילו נישט טרעפן זיין קערפער וואו עס צו באגראבן האט אים דערציטערט. אין די מינוטן איז די איינציגסטע זאך וואס איז אים געבליבן געווען תפילה, ער האט געקענט מתפלל זיין

ווען איר קוקט היינט אן ר' אהרן אייזנשטיין מיט זיין לאנגער בארד און הענגענדיגע פיאות גלייבט זיך שווערליך אז מיט צוואנציג יאר צוריק האט ער אויסגעזען אנדערש.

אין יענע יארן איז דער היינטיגער ר' אהרן געווען א פרייער איד. ארבעטנדיג מיט א גוטע שטעלע און פארדינענדיג שוין געלט האט ער אין די זייטיגע צייטן זיך אפגעגעבן מיט א זיין האבי און דאס איז געווען ארומצושווימען אין די טיפע וואסערן און זיך באקענען מיט די וועלט פון אונטער'ן ים פלאך און די אויסטערלישע נפלאות הבורא וואס איז דא דארט.

אויך יענער טאג האט זיך ר' אהרן ארויסגעלאזט אויפ'ן וועג אינאיינעם מיט זיין חבר צו די ברעגעס פון טיראן וועלכע געפינט זיך אין די האלב אינדזל פון סיני און זיך געגרייט אריינצוגיין צו די טיפעניש פון די וואסערן.

נישט אומזינסט האט ער אויסגעוועלט דעם ארט. פון אנדערע וואס האבן שוין באזוכט דעם ארט האט ער געהערט אז אין די אונטערשטע וואסערן ביי די טיראן ברעגעס איז דא הערליכע און אטעם פארכאפענדע פאנאראמעס וועלכע פארקערפערן אין זיך די שיינע וועלט, וואו מען קען סיי זען די שיינע וועלט און סיי מאכן בילדער פארענט

פון די ריזיגע שארקס און אנדערע קארעל פיש.

נאכ'ן אנפולן דער גאז באלאן און זיין זיכער אז עס איז דא אין איר גענוג אקסידזשען צו קענען בלייבן אונטן אין די וואסערן פאר א האלבע שעה האבן זיי אנגעהויבן אראפפארן צו די טיפע וואסערן און זיך ארומקוקן אין די וואסערן.

נאכ'ן כאפן א שפאציר ארום און ארום האבן זיי זיך אנגעהויבן גרייטן ארויפצופארן אויבן צו די אויבערשטע ברעגעס. דער זייערל האט געוויזן אז עס איז נאך געבליבן אזויפיל ווי אכט מינוט צו קענען ארויפפארן אויבן און וועלענדיג אנקומען באצייטענס האט

מען מאהנט דעם צדיק אז ער היט נישט אויפ'ן דור

”וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ” (טז א)

חז"ל זאגן (ויק"ר י ה) אז ביי די מעשה העגל איז נגזר געווארן מיתה אויף אלע פיר קינדער פון אהרן הכהן נאר משה רבינו האט מתפלל געווען אויף זיי, די תפילה האט געהאלפן האלב ווייל תפילה עושה מחצה און עס האט געראטעוועט נאר די צוויי קינדער את אלעזר ואיתמר.

רבי חיים וויטאל שרייבט אז טראץ וואס מיר ווייסן אז תפילה עושה מחצה דאך האט משה רבינו נישט געדארפט מאכן דעם חשובן, ער האט געדארפט מתפלל זיין נאך א תפילה און ווייל ער האט עס נישט געטון איז געווען א טענה אויף אים וועגן דעם הייבט דא אן דער פסוק מיט'ן לשון "וידבר" וואס איז א לשון קשה (מכות יא א).

אלץ א ראייה אז דער צדיק האט אן אחריות פאר זיין דור ברענגט דארט רבי חיים וויטאל אראפ נאך א מעשה פון די גמרא אז ווען א איד איז נפטר געווארן בשכינות פון רבי יהושע בן לוי האט אליהו הנביא נישט גערעדט מיט אים דריי טעג, ווייל מען האט געהאט א טענה אויף אים אז ער האט געדארפט מתפלל זיין אויף אים.

עץ הדעת טוב'

די תפילה פון א צדיק איז מגיין אויף א איד

”וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ” (טז א)

ד וואכעדיגע פרשה הייבט זיך אן מיט די עבודה פון יום כיפור. שוין גלייך ביים אנהייב דערמאנט די תורה הק' די מיתה פון די בני אהרן. חז"ל (ירושלמי יומא א א) לערנען ארויס פון די סמיכות אז אזוי ווי יום כיפור איז מכפר אויף כלל ישראל איז אויך מיתת צדיקים מכפר אויפ'ן כלל ישראל.

דער שוראנער רב רבי חזקיה פייבל פלויט זאגט אז עס איז דא א תנאי בדבר. אזוי ווי יום כיפור איז מכפר נאר די וואס טוען תשובה איז אויך מיתת צדיקים מכפר נאר פאר די וואס טוען תשובה ווי חז"ל זאגן (סנהדרין לז א) אז נאך די פטירה פון זירא האבן די בריונים וואס האבן געוואוינט אין זיין שכונה געזאגט אז ביז יעצט ווען מיר

בכל דור ישנו משיח הלומד עם תשב"ר

”אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחֵי וּבְנִבְיָאֵי אֵל תִּרְעוּ”

לויט דער פשוטער פשט פון דער פסוק מיינט די ווערטער 'משיחי' די געזאלבטע און דא רעדט דער פסוק פון די אבות הק' אברהם יצחק ויעקב.

דער פסוק זאגט אן אז מען זאל נישט צורירן צו די געזאלבטע, די אבות הק'.

דער רד"ק (דה"א טז כב) זאגט אז וועגן דעם ווערן די אבות באטיטולט מיט'ן טיטול פון "משיחי" ווייל זיי זענען חשוב און מכובד ווי די מלכים וואס ווערן געזאלבט מיט אויל. חז"ל דרש'נען אז (שבת קיט ב) "משיחי" גייט ארויף אויף די קליינע קינדער, די תינוקות של בית רבן און דער פסוק ווארענט אן אז מען זאל נישט צורירן צו זיי ווייל אויף זייער הבל פיהם שטייט די וועלט.

פארוואס ווערן די קינדער אנגערופן מיט'ן לשון "משיחי"? רש"י זאגט (שם ד"ה במשיחי) אז זיי הייסן אזוי ווייל מען פלעגט זיי זאלבן מיט שמן. נאך א פשט ווערט געברענגט בשם רבי יאשיהו פינטו אין די פירוש הרי"ף אויפ'ן עין יעקב' (שם) אז זיי הייסן אזוי מלשון "שיח שפתיים" ווייל זיי פארשטיין נישט אייביג וואס זיי לערנען און אסאך מאל האבן זיי נאר די "שיח שפתיים" און 'משיחי' איז מלשון 'שפתיים'.

האבן געזינדיגט האט רבי זירא געבעטן פאר אונז און מיר זענען נישט געווארן באשטראפט אבער יעצט אז ער איז מער נישט דא ווער וועט בעטן רחמים פאר אונז און זיי האבן גלייך תשובה געטון.

ליקוטי חבר בן חיים' ח"ב עמ' פח

די 'בגדי הלבן' דערמאנט די גשמיות'דיגע וועלט

”כְּתָנֹת בַד קָדֹשׁ יִלְבָּשׁ וּמְכַנְסֵי בַד יִהְיוּ עַל בְּשָׂרוֹ וּבִבְנֵי בַד יִחַגֵּר וּבְמִצְנֵפֹת בַד יִצְנֶנּוּ קִדְשׁ הֵם וְרַחֵץ בַּמַּיִם אֶת בְּשָׂרוֹ וּלְבָשֶׁם” (טז ד)

פון די ווערטער אין די משנה במסכת יומא (לד ב) זעט מען אז די ווייסע קליידער וואס דער כהן גדול האט געטראגן יום כיפור איז געווען געמאכט פון א טייערע לייווענט.

דער אלכסנדר רבי דער בעל ה'עקדת יצחק' מאלכסנדר שמועסט אויס אז וועגן דעם האט מען געמאכט די בגדי לבן פון א טייערע סחורה, ווייל ווען דער כהן גדול האט געמאכט די עבודה יום כיפור איז ער געווען אויסגעטון פון די וועלט און פארגעסן פון די גשמיות'דיגע צרכים און וועלנדיג אים דערמאנען פון דעם אז ער זאל בעטן פאר גשמיות, האט מען אים אנגעטון די בגדים אז דורך די טייערע בגדים זאל ער זיך דערמאנען פון די עולם הזה.

עקידת יצחק' יום הכיפורים

די תורה ומצוות פון א איד איז זיין לעבן

”וּשְׁמֹרְתֶם אֶת חֻקְתַי וְאֶת מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֲדָמָה וְחַי בָּהֶם אָנִי ה'” (יח ה)

זאגט דער 'חידושי הרי"מ':

א איד דארף לעבן אין א וועג אז ער זאל שפירן ביי זיך אז די תורה ומצוות אויף די וועלט איז זיין גאנצער חיות אויף די וועלט און נישט עפעס אנדערש ווי מען זאגט ביי מעריב: "כי הם חיינו ואורך ימינו".

עס קען זיין אז ווייל דאס דארף זיין דער עיקר חיות פון א איד האט מען אויסגעשטעלט אזוי אז יעדן טאג נאך דעם וואס מען מאכט די ברכת התורה זאל מען זאגן די ברכה פון 'אלוקי נשמה' צו ווייזן אז דער לעבן אויף וואס מיר דאנקען איז איבער דער לעבן פון תורה.

שיח שרפי קודש' ח"ג אות נז

מען דערציילט אז אמאל זענען די איינוואוינער פון די שטאט בריסק ארויפגעקומען צו דעם רב פון די שטאט און געזאגט אז מען דארף מאכן ענדערונגען אין דער סדר הלימוד וואס מען האט געלערנט אין די בריסקער חדר.

ווען דער בריסקער רב האט געהערט וואס די רעדע איז האט ער זיי געזאגט ווי פאלגענד:

די קדמונים זענען מגלה אז אין יעדער דור ווערט געבוירן איין איד וואס איז ווערד צו זיין משיח. אויב די דור איז זוכה ווערט ער נתגלה, אויב נישט בלייבט ער באהאלטן. לויט דעם קומט אויס אז ערגעצוואו אין איינער פון די תלמיד תורה איבער די וועלט דריידט זיך ארום א קליינער משיח און אויב מען וועט נאכקומען די פאדערונגען וואס איר פאדערט וועט דער משיח נישט קענען לערנען און וועגן דעם בין איך זיך מתנגד צו אייערע פלענער.

בדרך צחות האט הגר"ח צוגעלייגט אז עס קען זיין אז וועגן דעם האבן חז"ל געזאגט אז תינוקות של בית רבן ווערן אנגערופן "משיחי": ווייל אין יעדער דור איז דא צווישן די קינדער איין קינד וואס איז ראוי צו זיין משיח און דער פסוק ווארענט אן "אל תגעו במשיחי" - אז מען זאל נישט אנרירן די דרך החינוך פון די ילדי התשב"ר אז דער משיח זאל קענען וואקסן ווי עס דארף צו זיין. (הרב מברסק' ח"א עמ' 239).

דער בעל 'זוי העמודים' כ"ח ניסן ת"כ

דער צדיק רבי שבתי שעפטיל הלוי הורוביץ איז געבוירן געווארן צו זיין פאטער רבי ישעיה הלוי - דער הייליגער שלי"ה הק'. אין זיינע יונגע יארן האט ער געלערנט תורה ביי זיין גרויסן טאטן און אויך ביים בעל כלי יקר זי"ע, וועלכע האבן יענע יארן געוואוינט אין די שטאט פראג. אין יאר שפ"ב, איז זיין טאטע ארויף קיין ארץ ישראל און זיך באזעצט אין די שטאט טבריה. אין יענער צייט האט רבי שעפטיל אנגענומען זיין ערשטע פאסטן און איז געקרוינט געווארן אלץ דער מורה צדק ומגיד מישרים אין די פראגער קהילה. עטליכע יאר שפעטער, אין יאר שפ"ח, איז ער נתמנה געווארן אלץ די רב פון די שטאט פירדא. שפעטער איז ער באשטימט געווארן אלץ רב פון דער עיר ואם בישראל פראנקפורט און אין יאר ת"ג איז ער געווארן דער רב פון די שטאט פוזנא.

אין יעדן ארט וואו ער איז אנגעקומען האט ער אויפגעשטעלט א ישיבה און מרביץ תורה געווען פאר די תלמידים. נאך די ביטערע צרות פון ת"ח ות"ט איז ליידער געבליבן אסאך עגונות ביים כלל ישראל. אין יענער צייט האט זיך דער צדיק אוועקגעגעבן פארן כלל ישראל און עוסק געווען אין התרת עגונות, צו טרעפן א היתר פאר די פרויען אז זיי זאלן קענען פריי ווערן פון די עיגון. די שווערע אומשטענדן האט אויך גורם געווען אז רבי שעפטיל זאל מוזן אנטלויפן פון די שטאט פוזנא און זיך באזעצן אין די שטאט וויען. אין יאר ת"ד איז ער געווארן אויפגענומען אלץ דער רב פון וויען.

רבי שעפטיל האט מחבר געווען א מוסר ספר וואס געט זיך אפ מיטן ארומרעדן איבער די ששה עמודי עולם וואס ווערט אויסגערעכענט אין פרקי אבות (א ב; א ח): תורה, עבודה, גמילות חסדים, אמת, דין ושלום, דער ספר האט ער א נאמען געגעבן 'זוי העמודים' על שם די זעקס עמודים אויף וואס דער ספר בויט זיך.

דער ספר האט אריינגעלייגט אין די ספר פון זיין טאטע 'שני לוחות הברית'. אויסערדעם איז דא פון אים אסאך שו"ת און געשריבענע חידושים אויף סוגיות הש"ס אבער זיי זענען געבליבן בכתב יד, זיי זענען נישט געדרוקט געווארן.

אין כ"ח ניסן אין יאר ת"כ איז רבי שעפטיל נסתלק געווארן לבית עולמו, מען האט אים געלייגט אין דער אלטער בית החיים פון די שטאט וויען וועלכע געפינט זיך אין די רוסאו געגענט אין וויען.

לו, כי בא זה ואיבד את זה".

א תפילה הבאה בעבירה

די ווערטער פון דער בעל "זוי העמודים" זענען זייער שארפע ווערטער און מען דארף עס פארשטיין. פארוואס טאקע זאל די עונש פון איינער וואס זאגט תפילות ביי די הויכע שמונה עשרה זיין אזוי הארב? מען קען פארשטיין פארוואס די תפילות וואס ער דאווענט ביי די הויכע שמונה עשרה זאל נישט נתקבל ווערן ווייל עס איז א מצוה הבאה בעבירה ווי עס ווערט געברענגט אין ספר 'ארחות יושר' (ערך תפילה, קצת דיני תפילה אות כח): "אסור לדבר בשעת חזרת הש"ץ ואפילו לומר תחנונים או ללמוד (שו"ע או"ח ככד יז). והלומד או קורא הפרשה בשעת חזרת הש"ץ וקדיש, לא די שלא יקבל שכר רק יקבל עונש על כך... ותורה כזו לא תצליח (ראה במ"ד כב ז)... ואפשר דאפילו דיעבד לא יצא ידי 'שנים מקרא' דהוי מצוה הבאה בעבירה".

אבער פארוואס זאל דאס משפיע זיין אויך אויף די אנדערע תפילות וואס ער האט שוין געדאווענט פריער?

א בילד פון דער פיש מצבה וואס מען קען זען אין דער אלטער בית החיים פון די שטאט וויען, די מצבה געפינט זיך נישט ווייט פון דער קבר פון רבי שבתי שעפטיל הורוביץ דער בעל 'זוי העמודים'.

מערערע לעגענדעס איז פארהאן איבער די פיש מצבה, איין אנגענומענע גירסא איז אז איין ערב שבת האט אן איינוואוינער פון די שטאט וויען זיך איינגעקויפט א פיש אויף שבת. גרייטנדיג עס צו קאכן האט ער געוואלט הרג'ען די פיש. אויפהייבנדיג די האק העכער'ן פיש אפצוהאקן די קאפ פון די פיש, האט דער פיש מיטאמאל געעפענט זיין מויל און א געשריי געגעבן: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". ווען דער איד האט געזען וואס איז דא געשען איז ער אריבער צו רבי שעפטיל דער רב פון די שטאט און אים געפרעגט וואס ער זאל טון מיט דעם פיש. דער רב האט געהייסן ער זאל באגראבן די פיש. דער איד האט טאקע אזוי געטון און העכער די באגראבענע פיש האט ער אויפגעשטעלט א מצבה מיט א מזכרת נצח פאר דעם פיש. ('אדיר במרום עמ' שנח).

דער וואס איז מזלזל אין ענטפערן ביי חזרת הש"ץ ווערט זיין תפילה נישט געהערט

אין ספר "זוי העמודים" (עמוד העבודה פ"י אות לד) שרייבט רבי שבתי שעפטיל הורוביץ אז ווער עס זאגט תפילות און תחנונים אין די צייט פון חזרת הש"ץ אנשטאט אויסצוהערן די ברכות וואס דער בעל תפילה זאגט צו ענטפערן אויף זיי אמן זאל ער וויסן אז אויסער וואס די תפילות ווערן נישט נתקבל וועט אויך די אנדערע תפילות וואס ער האט מתפלל געווען נישט נתקבל ווערן!

מיר ברענגען דא אראפ זיין הייליגער לשון:

"גם בזה רגיל אני למחות, לאותם אנשים המתפללים תחינות ובקשות בעת שהשליח ציבור חוזר ומתפלל תפלת שמונה עשרה, כי בוודאי מה שבקשו ולא ניתן להם, ומה שבידם ניטלה מהם. רצוני לומר, כי המוסכם מכל הפוסקים, שכששליח ציבור חוזר ומתפלל שמונה עשרה, יש לקהל לשתוק ולענות אמן, ולכוון לברכות שמברך החזן, ומי שאינו נזהר בזה מה שבידו ניטלה הימנו ומה שביקש בשאר תחינות לא ניתן

איש לרעהו

לע"נ
אמו"ר ר'
אברהם
אלעזר
בן ר' נפתלי
וינברג
זצ"ל
כ"ז ניסן

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות

מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לנצל ולהדפיס בלי רשות בכתב

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל - רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ג אייר תשפ"ד: הדרגת נרות: ירושלים: 6:50 תל-אביב: 7:06 חיפה: 6:58 מוצאי שבת: ירושלים: 8:07 תל-אביב: 8:09 חיפה: 8:10 ר"ת: 8:43

פרשת קדושים

איסור לשון הרע ורכילות

שלא לספר דברי רכילות ולשון הרע על זולתו!

נלמד מהפסוק: "לא תלך רכיל בעמך" (פרק יט-טז)

ואמרו חז"ל בירושלמי: תנא דברי ר' ישמעאל, זו רכילות זו לשון הרע. תנא ר' נחמיה: שלא תהא כרוכל הזה שמטעים דבריו זה לזה ושל זה לזה (ירושלמי פאה פ"א ה"א). ורש"י כאן פירש: אני אומר על שם שכל משלחי מדנים ומספרי לשון הרע הולכים בבתי רעיהם לרגל מה יראו רע או מה ישמעו רע, לספר בשוק, נקראים הולכי רכיל, הולכי רגילה.

עיקר לשון הרע - כותב המאירי (בחה"ת מאמר א' פד) - הוא המתמיד לספר בגנות האחרים, ויתן דופי בענינים או שילעג להם למיעוט הצלחתם בקנינים, ויחשדם היות זה בחסר שכל ושפלות דעת וכו' והרכיל... יהיה העוון קל בעינו, כמעט שלא ירגיל בו בספרו דבר אמת, אף כי לפעמים תבא מדתו זאת בתחבולות דברים... והא הוא שורש הרכילות והמלשינות...

הגר"א מוילנא זצ"ל היה אומר כי "עיקר שבירת היצר הוא לשמור את הפה מלשון הרע ויתר הדיבורים האסורים". והוסיף: "לפתח חטאת רובץ" - "לפתח" משפותח האדם את פיו, מיד "חטאת רובץ" ולכן: "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו".

עוד ביאר הגר"א את אמרת חז"ל (ברכות סא). "יצר הרע דומה לזבוב" שהכוונה ליצר לשון הרע, שהזבוב דומה לבעל לשון הרע, כשם שהזבוב אינו עומד על בשר חי, אלא על שטח נגוע, כמו מקום שחין וכו', כך אין בעל לשון הרע מלעיז על אדם הגון וכשר, אלא אם נמצא בו דבר גנאי כל שהוא.

דמיון נוסף בין יצר הרע לזבוב אמר הגר"א, כמו "שהזבוב הנופל בשמן רוקח מבאיש את כל השמן, כך המספר לשון הרע מבאיש את כל התורה שבו, אפילו למד תורה הרבה".

בספר אבני שלמה מובא שכאשר כיהן הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל כמשגיח בישיבת לומז'ה בפ"ת, למד עם חברותא ת"ח שטען כי אין צורך ללמוד ספרי מוסר כדי להזהר מדיבורים אסורים, אלא די להזהר בכל גדרי ההלכה. והביא ראיה מעצמו, שאף שאינו לומד מוסר, הוא שומר פיו ולא מדבר לשון הרע. ואולם המשגיח טען לו שאין זה מספיק, שכל עוד לא שינה פנימיותו ע"י עבודת תיקון המדות, טמון בו הרע בלבו ועלול לפרוץ החוצה וכו'.

והוסיף (שם) הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל: כאשר הגעתי לפ"ת ראיתי עד כמה צדק המשגיח, כי פגשתי את אותו חברותא שאמר לי כהאי לי שנא: "אתה הרי מכיר אותי שאני לא מדבר לשון הרע אבל פלוני הוא כזה רמאי ושקרן ונוכל"... והמשיך לספר כל לשון הרע שבעולם... הרי שכדי להמנע מלשון הרע יש צורך בעבודה פנימית של תיקון המדות.

זהירות יתירה מלשון הרע...

הגאון רבי רפאל מהמבורג זצ"ל נטש את כסא הרבנות ארבע שנים לפני פטירתו, לאחר שנתחוויר לו, כי עקב שיחו ושיגו עם בעלי בתים מאנשי הקהילה, לא ימלט מכשלון בחטא לשון הרע, המלפף גם את המדבר וגם את השומע....

אף אחרי שירד מכסא הרבנות, נהג רבי רפאל לקבל את כל האדם בסבר פנים יפות. אבל בטרם נכנס בשיחה היה מבקש: אנא, לא לדבר על אנשים אחרים זולתינו...
ממעה"נ

עבירה גוררת עבירה...

היה החפץ חיים רגיל לומר לבני ביתו: אם אכשל ח"ו בחטא לשון הרע, זה יגרור אחריו גם חטא של גזל. כי כל פרנסתי על הספר "חפץ חיים" שכתבתי נגד איסור לשון הרע, ואם אני בעצמי לא אהיה זהיר בחטא הזה, יצא מזה שאני מרמה את הבריות, וכל אחד מהקונים עשה מקח טעות, והכסף שנתן לי הוא גזל.
עטו"ת

"להתרגל שלא שייך לדבר לשון הרע..."

כאשר נכדיו של המשגיח - הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל היו בביתו, שאל אותם פעם, מדוע אינם אוכלים ארוחת ערב, השיבו לו: מכיון שהארוחה חלבית והם עדיין בשריים מארוחת צהרים, לכן אינם יכולים לאכול חלבי.

נענה המשגיח ואמר להם: "התבוננו נא, למה אתם זהירים בהלכות בשר וחלב, כי אתם מורגלים בזה, שזו ההלכה שאין לאכול חלבי אחר בשרי, ומזה אין לזוז! כך צריך גם להיות בעניני לשון הרע ודיבורים אסורים, להתרגל שזה יהיה פשוט אצלכם, שאם התורה אוסרת, לא שייך לדבר לשון הרע"...

מתוך הספר הנפלא החדש "עבדא דקוב"ה"

עלון "איש לרעהו" פרשת קדושים הוקדש לעילוי נשמת

מרת האדעס דובה ע"ה בת ר' משה ז"ל סוחובולסקי

נלב"ע כט ניסן תשע"ב, ת.ג.צ.ב.ה.

להוכיח את חברו מתוך אהבה

ובאופן שלא יתבייש!

נלמד מהפסוק: "הזוכה תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" (פרק יט-יז)

וכתב רש"י: לא תלבין את פניו ברבים. ואמרו חז"ל בגמרא: יכול יוכיחו אפילו כשמשנתנים פניו מפני הבושה, תלמוד לומר "ולא תשא עליו חטא" (ערכין טז):
נשאל הגר"י זילברשטיין שליט"א: כאשר מקיימים מצות תוכחה ומוכיחים בדברים רכים ובנחת לאלו שמשוחחים בבית הכנסת בשעת התפילה וקריאת התורה, והדברים אינם מועילים ולא פועלים את פעולתם, האם יש חיוב לחזור ולהוכיחם ואפילו בדברים קשים ובוטים, למרות שהתוכחה עלולה להביא לשנאת אחרים או לא?

והשיב שאף שמדרדך התוכחה היא לא לדבר קשות ודברים קשים אינם נשמעים, עם זאת את המשוחח באמצע התפילה או קריאת התורה יש להוכיח אף בגערה, שהרי כך נאמר בשו"ע (סימן ככד ס"ז) "לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפלה, ואם שח, הוא חוטא, וגדול עוונו מנשוא, וגוערים בו".

הרי שאף ש"דברי חכמים בנחת נשמעים" ולא בגערה בכל זאת בענין זה גוערים. ויתכן שהטעם הוא משום שיש בעון זה חילול ה'. ולכן גם הנמצאים בבית הכנסת חייבים למחות על כבוד שמים ואין חוששים לשנאת חיים, כמו שנאמר "ונתן לך רחמים וריחמך" שכל המתכוונים לשם שמים, השי"ת נותן להם רחמים וחסד. (וראה מסגרת).

אמרו חז"ל (יבמות סה): כשם שמצוה לומר דבר הנשמע, כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע. ותמוה: אם כן, איך נקיים את שדרשו חז"ל (ב"מ לא). "הזוכה תוכיח"... אפילו מאה פעמים. ומה עוד שאמרו חז"ל (ערכין טז): שחיוב תוכחה עד שיכנו. והרי מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע!?

יתכן לתרץ בכמה אופנים: (א) מדובר באופן ששמע ומקבל אך לאחר מכן חוזר לסורו, אזי החיוב לשוב ולהוכיחו אף אם נשנה הדבר מאה פעמים ואף אם כועס. ואולם אם נראה מיד שאינו מקבל אזי מצוה שלא להוכיחו.

(ב) ישנו הבדל אם שומע דברי התוכחה אף שאינו מקבלם למעשה או שאינו מוכן לשמוע כלל.

(ג) אם אינו "להכעיס" אלא שיצרו תוקפו יש סיכוי שבריבוי התוכחה שחוזרת ונשנית יתחילו הדברים ללבו וישפר מעשיו, ועל זה אמרו אפילו מאה פעמים.

על דרך מצות התוכחה כתב החינוך (מצוה רלט): "יש להתישב לכל בעל נפש ולהשגות הרבה בענינים אלה, ולחשוב ולראות אם יהיה תועלת בדבריו אל החוטא שיוכיחו, ויבטח בשם כי הוא יעזרהו בהלחמו עם שונאיו, ואל ידך לבבו ולא ירא, כי ה' שומר את כל אהביו וכל הרשעים ישמיד, ואם ישוב החוטא מחטאו יהיה לו בזה שכר גדול.

לדעת המנחת חינוך (שם), הרי שמלבד חיוב התוכחה מהפסוק "הזוכה תוכיח"... ישנו חיוב להוכיח את רעהו מצד מצות "לא תעשה" של "לא תעמוד על דם רעד". שאין זה חמור פחות מטובע בנהר שעובר על "לא תעמוד"... וגם מקיים "והשבותו לו" לרבות אבידת גופו. על אחת כמה וכמה שאם יכול להצילו מן העבירה שהוא אבידת נפשו וגופו רח"ל. בוודאי חיוב להחזירו למוטב ולהצילו מן החטא.

"יצאתי ידי חובת תוכחה"...

סיפר הגאון רבי יעקב יצחק רודרמן זצ"ל: הגאון רבי בצלאל הכהן זצ"ל (אב"ד וילנא), ראה פעם בחג הפסח, אדם אחד ששונה י"ש חמץ ברבים. רץ אחריו רבי בצלאל ומחה כנגדו כדי להצילו מן העבירה. הוא חטף את הבקבוק מידו, מתוך כוונה להסיר ממנו את הפקק ולשפוך את היי"ש.

אך האיש החל להכותו ולחטוף ממנו חזרה את הבקבוק, תוך כדי שהוא נושך את אצבעו של רבי בצלאל. או-אז הניח לו רבי בצלאל והפטיר: "עכשיו יצאתי כבר ידי חובת תוכחה עד הכאה!"

שימוש חכמים

"אבן מקיר תזעק"...

שמענו ממקור נאמן, מעשה נורא שאירע בשנה זו, תשפ"ד, ימים ספורים לפני חג הפסח, בעיירה הסמוכה ל"מונסוי": יהודי בשם ר' מנשה החל בתהליך משמעותי של חזרה בתשובה, זאת בהשפעתו והכוונתו של גביר ממונסוי, רחמים ומוקיר רבנן מגדולי תומכי התורה. ר' מנשה החל מתפלל במנין שבבית הכנסת סמוך למקום מגוריו. אלא שהציקה לו מאוד תופעה שלילית שהיתה רווחת בבית הכנסת: האנשים שם לא הפסיקו לדבר ולפטפט בשעת התפילה וקריאת התורה. הוא תהה לעצמו בצער ובחרדה, היאך זה שבמקום קדוש שבו עומדים בתפלה לפני בורא עולם, מסוגלים לנהוג בכזו קלות ראש וזילזול.

ר' מנשה תינה צערו לפני אותו גביר שקירבו לתורה, ושאלו האם יש ענין שיוכיח את המתפללים על התנהגותם הנלוזה בבית הכנסת. העביר הגביר את השאלה לפני רבו, וזה הורה לו שיאמר לר' מנשה שמכיוון שהוא חדש במקום, לא כדאי לו להרעיש ולמחות על דבר שכל הנראה הורגלו בו, ובוודאי לא ישמעו לו, וכשם שמצוה לומר דבר הנשמע כן מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע. ר' מנשה סבר וקיבל.

ואולם בקריאת התורה של יום חמישי ל' ניסן, התרחש דבר בלתי צפוי: אחד מחשובי הקהל התכבד בעליה לתורה, ובעוד ה'בעל קורא' ממשיך בקריאה לאחר שהלה בירך, הפנה הלה את פניו מספר התורה וברוב עזות וחוצפה החל מדבר עם חברו...

את זאת ר' מנשה כבר לא יכל לסבול. הוא החל לזעוק זעקה גדולה ומרה במחאה אדירה ותוכחה נוקבת על בזיון התורה וחילול הקודש וכו'. כמובן קריאת התורה הופסקה מיד ונוצרה מהומה רבתית בבית הכנסת. אותו פושע התעשת והחזיר לר' מנשה: "אתה חדש פה וכבר מביע דעות? מי אתה שתגיד מה לעשות? כך נוהגים בבית הכנסת שלנו שמדברים בשעת התפילה וקריאת התורה, ואם לא מוצא חן בעיניך, תסתלק מכאן ואל תתפלל עמנו!" ואכן ר' מנשה סגר את הסידור ויצא מיד בחרי אף.

לפי המתוכנן היה אמור ר' מנשה להתארח בחג הפסח אצל משפחה חרדית בפלורידה (ואולי מקום אחר), אך בעקבות המאורע החליט ר' מנשה להקדים ולהגיע לשם עוד לפני שבת הגדול, כי ממילא אין לו כאן היכן להתפלל.

והנה בשבת הגדול י"ב ניסן, אירע פיצוץ עז בבית הכנסת "המדובר", (תרתי משמע). הדי פיצוץ נשמעו בכל הסביבה. בית הכנסת נהרס עם ארון הקודש וספרי התורה שבו, רח"ל. בנס לא היו נפגעים בנפש כי היה זה בדיוק בשעה שלא היו בו מתפללים. התברר כי מקור הפיצוץ היו בלוני הגז הצמודים לבית הכנסת. המשטרה פתחה בחקירה והתברר שאותו אדם שעלה לתורה ביום חמישי, הוא זה שטיפל בבלוני הגז לפני שבת, וברשלנות פושעת התקין את שסתום הגז שלא כראוי.

מיותר לציין כי כל מתפללי בית הכנסת הלא, היו מזועזעים עד עמקי נפשם ממה שקרה. לא היה מי שלא קישר את מה שאירע בשבת למה שאירע ביום ה'. והחלו בחשבון הנפש.

והיה מי שכבר הגיב בדרך מליצה, כי שני זעזועים עברו על מתפללי בית הכנסת. את הזעזוע הראשון ביום ה' גרם "שסתום הפה" שלא נסגר כהלכה בשעת קריאת התורה, והביא לביזוי ספר התורה וחילול הקודש. ואת הזעזוע השני גרם "שסתום הגז" שלא הותקן כהלכה והביא להרס בית הכנסת וספרי התורה. "שסתום כנגד שסתום"...

מצות עשה לאהוב כל אדם מישראל כגופו!

נלמד מהפסוק: "ואהבת לרעך כמוך" (פרק יט-יח)

וכתב רש"י (מהתו"כ): אמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה. והרמב"ם (פ"ו מדעות ה,ג) כתב: מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו שנאמר: "ואהבת לרעך כמוך". לפיכך צריך לספר בשבחו ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו...

על הציווי "ואהבת לרעך כמוך" מוסיף הפסוק "אני ה'" מה פשר הוספה זו? וביארו המפרשים, כי בזאת מלמדינו הכתוב ששתי מצוות האהבה שנצטוו ישראל, אהבת ה' ואהבת הזולת, תלויים המה זה בזה. אהבת ה', באה לידי ביטוי במצוות שבין אדם למקום, ואהבת הזולת במצוות שבין אדם לחברו. כאשר אוהב אדם את הש"ת, מוכרח לאהוב גם את ברואיו. ואם שונא, חלילה, את הבריות איך יאהב את הש"ת אשר בראם. זהו שאמר הכתוב "ואהבת לרעך כמוך. אני ה'" ללמדנו כי הא בהא תליא

ניתן לרמוז את הקשר שבין אהבת ה' לאהבת הזולת, בפסוק עצמו, כפי שמעיר כ"ק האדמו"ר מאוז'רוב - רבי משה יחיאל אפשטיין זצ"ל (בספרו באר משה - שמות): הפסוק "ואהבת לרעך כמוך אני ה'" עולה בגימטריה כמנין "ואהבת את ה' אלקיך" - ללמדנו שלא תתכן אהבת ה' ללא אהבת ישראל.

כתב כ"ק האדמו"ר מסלוני, רבי שלום נח ברזובסקי זצ"ל (בספרו נתיבות שלום - ח"ג) כי ניתן ללמוד מדברי חז"ל "ואהבת לרעך כמוך - זה כלל גדול בתורה", שהחביבות והנחת רוח הגדולה שיש להקב"ה, כאשר ישראל בניו אוהבים זה את זה, וכמו שאמרו חז"ל (בתנא דבי אליהו רבא פרק כח) כך אמר להם הקב"ה לישראל, בני אהובי, כלום חסרתי דבר שאבקש מכם, ומה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבים זה את זה ותהיו מכבדין זה את זה ותהיו יראין זה מזה, ולא ימצא בכם עבירה...

מטעם זה - כתב האדמו"ר - אמרו חז"ל "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה". לפי שחשוב אצל הקב"ה החביבות שמקבלים את בניו יותר מקבלת פני השכינה. ולכן המתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה. לפי שבזה שגוברת אהבתו לחברו, חביב הוא אצל הקב"ה ולכן נענה תחילה.

זו גם הסיבה שלדעת האריז"ל צריך כל יהודי לקבל על עצמו קודם התפלה את מצות "ואהבת לרעך כמוך", שהרי בשעת התפלה זקוק הוא לעת רצון ורחמים, והדרך לעוררם הוא ע"י "ואהבת לרעך כמוך". שכן ע"י שמעורר אהבתו לחברו, מעורר בזה נחת-רוח להקב"ה שיתקבלו תפלתיו ברצון. עכ"ד.

על אדם שחייב מיתת בית דין נאמר בגמרא: "ואהבת לרעך כמוך - ברור לו מיתה יפה". ובשול"ת בית שערים (או"ח סימן סט) נשאל המחבר: הרי אדם רשע מצוה לשנאותו שנאמר (תהלים קלט-כא) "הלא משנאך ה' אשנא". ואיך אמרו חז"ל שיש חיוב לאהוב אותו? ותיירך, שגם במחוייב מיתת בית דין אם מקבל תוכחה אסור לשנאותו ונכלל במצוות עשה ד"ואהבת לרעך כמוך". ועוד: הרי קיימא לן (בסנהדרין מג) שכל המומתין מתודין, נמצא שבשעה שממיתין אותו, כיוון שמתודה אינו רשע.

"אינו ראוי להקרא חסיד"...

פעם פסק הצדיק רבי אלימלך מליז'נסק זצ"ל להניח תפילין דרבנו תם! לפליאת תלמידיו על מה ולמה? הסביר רבי אלימלך שכל היום הטרידוהו בבקשות עיצה וישועה. לא נתנוהו ללמוד ולאכול. בקושי עלה על יצועו, ואז באו לבקשו להעיתר על אשה המקשה לילד.

בשעה זו עלתה בלבו הקפדה: לא די שהטרידוהו כל היום וכל הלילה, אף לישון מעט אין מנחמים לו! אך מיד התעשת, שאל לשמה של היולדת ואמה, ופעל עבודה ישועה.

כאשר שב לישון לאחר מכן, ערך חשבון נפשו לפני השינה, ונזכר באותה הקפדה וחשב: אילו היו מקיצים אותו עבור בתו המקשה לילד, וכי לא היה מכיר טובה למקיצו? נמצא שההקפדה היתה משום שאין זו בתו. ואדם שיש בלבו חילוק בין בתו לכל בת ישראל, אינו ראוי להקרא בשם חסיד.

הפטי"ר רבי אלימלך: הואיל ונפסק (בשולחן ערוך או"ח סימן לד-ג) שרק מי שמוחזק בחסידות יניח תפילין דרבנו תם, לכן פסק מלהניחם עד שיתקן מדה זו!

באהלי צדיקים

הבדל תהומי בין יהודי לגוי...

הגאון רבי יוסף דב סולובייצ'יק זצ"ל (בעל הבית הלוי) ישב פעם עם תלמידיו ומקורביו בשמחה של מצוה. בטוב לב המסובים ביין ביקשו מרבם ה'בית הלוי' להשמיע להם דברי תורה ואגדה.

נעתר רבי יוסף דב לבקשתם. פתח ואמר: הנה מסובים אנו כאן בשמחה של מצוה, וככל שאנו מרבים לאכול ולשתות, הננו חשים קרבה זה לזה ושופעים אהבת ישראל אמיתית. לעומת זאת, כאשר הגויים מטיבים את ליבם ביין, מיד הם נעשים עוינים זה לזה. מכים איש את רעהו, ופעמים אף מגיעים לידי שפיכות דמים. מה ההסבר לניגוד הקיצוני הזה שבין היהודים לגויים?

נראה לי - הסביר רבי יוסף דב - כי הסיבה היא משום שאנו היהודים נצטוונו מפי הגבורה "ואהבת לרעך כמוך" ואילו לעשוי נאמר "ועל חרבך תחיה". ישנו בוודאי סוד גדול בציווים אלו שאינם מובנים כפשוטם. ואולם הרי אמרו חז"ל (עירובין סה.) "נכנס יין - יצא סוד", וכאשר יוצא הסוד מתגלה הענין כפשוטו: יעקב מפגין כלפי הזולת את אהבתו וחביבתו, ואילו עשוי מפגין כלפיו את חרבו...

פרפראות לתורה

לקיים מצוה דאורייתא...

באחד השבועות האחרונים לחייו, כשהוא חלש וחולה, התאמץ הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל לעלות במוצאי שבת לתפלת ערבית בהיכל ישיבתו חברון. גם כשהתברר שאוחזים בסיום התפילה, המשיך בדרכו והשתרך בשארית כוחותיו בכדי להגיע לאולם הישיבה. שאלו מלווה: על מה ולמה טירחה זו, הרי כבר סיימו להתפלל?

השיב לו רבי יחזקאל: תפלה בציבור היא מצוה מדרבן. קל וחומר לתפלת ערבית שהיא רשות. ואילו לברך את בני הישיבה בברכת "שבוע טוב" הוא "ואהבת לרעך כמוך" שהיא מצוה דאורייתא...

מתו"מ

"כשיהיה לך אהבת ישראל"...

כאשר היה הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל גומר את שיעורו הקבוע בכל שבת קודש, בבית הכנסת "אהל רחל", היו עומדים אחרי השיעור בתור גדול כדי להתברך מפיו.

באחת השבתות לא חש בטוב. ולכן ברך רבי בן ציון את כולם, בקול רם, כאחד. ניגש אליו אחד מתלמידיו ומשאלה בפיו: "הרב יגזור שכל מה שאני אברך, יתקיים! ובכך אוכל למלאות את מקומו של הרב..."

אמר לו רבי בן ציון: "כשיהיה לך אהבת ישראל כמו שיש לי, אזי כל ברכותיך יתקיימו!"

הארי במסתרים

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

דברים בעיתם

"הסוס והעבד" אינם תורמים לקיומו החומרי של העני, אך בזה לימדה אותנו התורה, שיש מצוות צדקה, שאינה קשורה למחסור כספי ואף לא למצוקת מאכל או מלבוש, אלא למחסור תחושת. ולעיתים קרובות חסר תחושת יוצר תחושת מצוקה יותר מאשר חסרים אחרים. מצוות חסד זו, אינה נוהגת רק בעני המקבל נדבות כסף, אלא בכל אדם - שכן, חבר, או בן-זוג; כולם זקוקים לעידוד ולמילה טובה.

* * *

ב"שער המצוות" לרבינו האריז"ל פרשת קדושים, מסופר: "פעם אחת הייתי מהלך בדרך עם מורי האר"י הקדוש זכרוננו לחיי עולם הבא, והנה בא תלמיד חכם מלמדני העיר צפת וקדם את הרב והלך לפניו במתכוין, בחשבו שמעלתו נכבדת יותר מרבי ההולך מאחריו כדין תלמיד אחר רבו. ויהיה כראות מורי זלה"ה את מעשה זה החכם, אף הוא היה מתכוון ללכת תמיד אחריו, למרות שמחוז חפצו שונה, היה מכוון דרכו של החכם שהיה הולך ראשונה".

"אמרתי לו: כי חס ושלום, אתה נותן "מכשול לפני עוור", שהרי תלמיד חכם זה אילו ידע את מעלת כבודו היה שב לאחוריו, ועתה בשוגג נכשל באי נתינת כבוד. פתח רבי ואמר: מכיון שתלמיד חכם זה מתכבד בזה שהוא הולך לפני הרי ממילא חייב אני לחלוק לו כבוד ולעשות לו רצונו בכך, כדרך שעשה הלל הזקן, שרץ לפני עני בן טובים ג' מילין כדי לכבדו. אם כן גם זה בכלל כבוד תלמיד חכם".

* * *

שאלנו את הרב: **אדם שהוא "חסר טקט" ופוגע בכל הנקרה בדרכו, האם הוא בעצם אנוס?**

והשיב: "לא ולא! יש אמנם להבדיל בין מי שלא מודע להתנהגותו למי שכן מודע לה. אבל גם אדם חסר טקט מחויב לילך אצל חכם וללמוד כיצד להשתנות".

האם זה בכלל אפשרי לרכוש טקט?...

"כללי-התנהגות הוא בוודאי יכול לרכוש, והוא מחויב לעשות זאת. לפיכך: אם אדם נתקל במצבים בהם הוא פוגע בזולת בלא משים, זה אמור לעורר אותו!..."

בימי ספירת העומר נוהגים להתחזק בעניינים שבין אדם לחבירו. להלן דברים נפלאים ששמענו בשעתו ממזכה הרבים, הרה"ג רבי שמחה כהן זצ"ל.

ה"דברים בעיתם" הללו נסובים על מימרא בפרק ב' של פרקי אבות, הנלמדת השבת בעם-ישראל, ועל סיפור מהאריז"ל שמובא ב"שער המצוות" בפרשת השבוע הנוכחית - קדושים.

* * *

ייתכן שאדם מתייחס כראוי לזולת, ולמרות זאת הוא לא יוצא ידי חובה. הרה"ג רבי שמחה הכהן מבסס יסוד שימושי זה על סמך דברי רבותינו:

רבי חיים מוולוז'ין, בפירושו לפרקי אבות על דברי המשנה "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (פ"ב משנה י') מסביר שכאשר אדם נותן כבוד לחברו, הוא אומר לעצמו בהתפעלות: "נתתי לו כבוד פי כמה וכמה ממה שמגיע לו", ולעומת זאת, כשנתנים לו כבוד, הוא אומר לעצמו: "קבלתי עשירית מהכבוד המגיע לי". לכן מציעה המשנה לאדם, שיתייחס לכבוד שחברו נתן לו, בממדים של ראיית חברו, ולא על פי ראייתו שלו: **"יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך"**!

על החסד, הצריך להינתן בהתאם לצרכיו של הזולת, הורתה תורתנו הקדושה בפסוק: "כי פתח תפתח את ידך לו... די מחסרו אשר יחסר לו" (דברים טו, ח). דרשו חז"ל, שמחד אינך חייב לתת לעני יותר מהדרוש לו: "אתה מצווה עליו לפרנסו ואי אתה מצווה עליו לעשרו". אך מאידך כתבה התורה "אשר יחסר לו". הבינו חז"ל, שהתורה מדגישה חסרון ייחודי: "לו", לאותו אדם, ודרשו: "אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו" (כתובות ס"ז ע"ב).

וכותב על כך **המלבי"ם**: "אף שאינו חסר לרוב בני אדם אלא רק לו, לפי הרגלו חסר דבר זה, צריך לתת לו". כלומר, כל התחמקות מנתינה לעני בטענה, ש"הבעיה היא שלו", כיוון שלא היה לו להתרגל לצרכים חריגים אלה - אינה מתקבלת.

ומוסיפה הגמרא ומספרת על הלל הזקן, שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו. חובה זו נפסקה להלכה ברמב"ם, הלכות מתנות עניים (פ"ז ה"ג).

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממוקד ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

מה ששנא עליך אל תעשה לחברך - וגם חייך אליו

גיליון מס' 560 קדושים
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מזל טוב לידידינו החשוב הר"ר דוד כץ שליט"א
לרגל שמחת ארוסי בנו הבה"ח מאיר יוסף נ"י
עב"ג בת הרה"ג בנש"ק פאר מקדושים רבי
אליעזר דוב בער וואגעל שליט"א ממאנסי
נכדי צדיקים
בית מעזיבוש יאמפאלא ולמעב"ק

אבעלי אסופות - ספירת העומר

לברך שהחיינו לזמן הזה אבל אין הטעם משום אבילות דהא לא מצינו שאבל אסור לברך שהחיינו עכ"ל, והיינו דדוקא בימים שהם מצד עצמם ימי פורענות לדורות כימי בין המצרים שמגלגלין חובה ליום חייב כדאי' בגמ' תענית (כ"ט א') וערכין (י"א ב'), בזה אמרי' דאין העת ראוי לברך בו שהחיינו לזה הזמן של פורענות ועצור, אבל ימי הספירה מצד עצמם הם ימים טובים ומבואר במסכת שבת (ק"א א') דסמי דשתי להו בין דבחא לעצרתא מהני, ומבואר ברמב"ן וברבנו בחיי פ' אמור (פכ"ב ל') דבין פסח לעצרת הם כימי חול המועד, (תורתך שעשועי עמוד קצ"ח).

מנהג החזון איש לענין בגד חדש

בקונטרס הזכרונות ממרן החזו"א (סי' כ"ד ס"ז) הביא רבינו שהעידו על מרן החזו"א זצ"ל, שהביאו לו בגד חדש בימי הספירה, ולא רצה ללבושו עד ל"ג בעומר, ובל"ג בעומר לבשו בבקר כדי לפטור בברכת מליש ערומים, וציין רבינו לס' מועד לכל חי שטוב שלא ללבוש בספירה בגד חדש שצריך לברך עליו שהחיינו עד ל"ג בעומר, ובאליה זוטא (סי' תצ"ג סק"א) כ' בשם רבינו ירוחם (ח"א נתיב ה') שאין אומרים זמן בספירה לפי שהם ימי דין, ובס' לקט יושר לתלמיד התרוה"ד (ספיה"ע ס"י) הביא שאחר ר"ח סיון מיד שרי להליש בגדים חדשים ונראה שם שהקפיד על עצם לבישת בגד חדש אפילו בלא ברכת שהחיינו, וכן בס' תשובות ופסקים (סי' ס"ט) נדפס תשובת רב שרירא גאון שמחמת אבילות מיתת תלמידי ר"ע נוהגין שלא לעשות כסות חדשה מפסח עד שבועות, ובס' עוללות אפרים (ח"ב מאמר ק"ס) כתב לפי שימי הספירה הם כנגד ימי חלדו של אדם לכן אין מברכין בה שהחיינו לאחר שחיינו תלויים לו מנגד ואין בטוח מן המות וכ"כ בליקוטי מהר"ח מנהגי ימי העומר (עמוד קמ"ג) מס' הדרת קודש בשם ס' סודי רזא וספר עקרי הד"ט, וכתב דבספר מנהגים של מהר"ל ובכל בו ובמנהגים ובלבוש ובטור ושו"ע אין שום רמז מזה והביא שם בסדר ספיה"ע (עמוד קט"ו) ממטה משה (סי' תרס"ט) בשם ס' העקידה שמספר השבע שבועות הם דוגמת ז' נקיים ומספר ימי ריחוק אשה מבעלה ימי צער הם ואין יברך שהחיינו, ועי' בכה"ח (סי' תצ"ג סק"ד) דמותר לומר ברכת שהחיינו, באלו הימים מן הפסח עד ל"ג ושאינו בין המצרים דחורבן בית המקדש דחמיר לן טפי כמש"כ במאמר מדרכי (אות ב') ואין חילוק בין פרי למלבוש וכן כתב עיקרי הד"ט (סוף סימן כ"א) ויפה ללב (חלק ג' אות ג') וכן מורים בי מדרשא ואין חוששין למה שכתב בספר מועד לכל חי (סימן ר אות ב') שמנהג טוב שלא לחנך מלבוש בין פסח לל"ג בעומר, ולמעשה ציין רבינו שבמשנ"ב (סי' תצ"ג סק"ב) מבואר דאם נזדמן לו שהחיינו בימי הספירה יכול לברך, והיינו גם בבגד חדש, [ואולי הוא באופן שצריך כעת לבגד וא"א לו להמתין לל"ג בעומר], וכן נהג רבינו למעשה לגבי שהחיינו על פרי חדש, (אלא ד"א של הלכה פמ"ח ס"ח ועי' כה"ח סי' תקנ"א ס"ק ר"ה בשם דה"ח וחי' אדם לחלק בין שהחיינו לבגד חדש ועי' במשנ"ב סי' תקנ"א סקמ"ה ושעה"צ סקמ"ח).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אונגל זצ"ל תנצב"ה

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

בענין שירה בפה ושירי חזנות בימי הספירה
בענין שירה בפה כתב רבינו זצ"ל, שמעתי מאמרו"ר זללה"ה שהמנהג להחמיר בין בין המצרים ובין בספירת העומר אבל לא בשבתות, (קרא עלי מועד פ"ב הערה ו), ולענין ניגון בעת שלומד השיב רבינו זצ"ל (שם לענין בין המצרים) לא ראוי, ואמר רבינו דאמנם גם שירה בפה אסור בעת הלימוד מותר שלא נחשב שיר אלא לימוד אבל להמשך בניגון אין להתיר (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט סי' ט"ו), ובס' מעשה איש (ח"ז עמוד קנ"א), כתב, היה מי שלמד בבית מדרשו של החזו"א בתשעת הימים בניגון ונכנס א' ואמר לחזו"א שהלה שר בט' הימים אמר לו מרן ז"ל שלא להפריעו ולתת לו, ובתורת המועדים הביא בשם רבינו דיש להקל לשיר בפה ניגונים המעוררים עצבות כשירים על החורבן. נשאל רבינו, האם מותר לשמוע שירי חזנות בימי הספירה, והשיב, אסור. (מועדי הגר"ח ח"ב סי' רי"ט).

ניגון להזכיר כניסת שבת, בסעודת סיום, והכנסת ס"ח

נשאל רבינו זצ"ל, אם בימי הספירה מותר להפעיל ניגונים כמה דקות קודם שבת דהוי כדבר מצוה שהציבור ידע מתי שבת, והשיב אולי (מועדי הגר"ח ח"ב סי' ר"כ). אמר רבינו שמותר לנגן בכלי שיר בסעודת סיום בספירת העומר, (ידין משה ח"ט תשובה ב), ונהגו גם כן לרקוד לכבוד שמחת התורה (שיח הסיום אות ט"ו). נשאל רבינו זצ"ל, אומרים בשם הרב, שמותר לעשות הכנסת ספר תורה עם תזמורת בספירת העומר כמו בכל ימות השנה ולא צריך להתמתין דוקא עד שלשת ימי הגבלה האם זה רק בבית כנסת שאין להם ס"ח או אף ביש להם מה לקרוא רק יש תורם שרוצה דוקא עתה בספירה לעשות כן מאיזה טעם, והשיב רבינו, גם כשיש להם, (בנתיבות ההלכה קובץ מ"ז עמוד קע"א).

שירים בגן ילדים לבחור שהתארס וקידוש לבנה

כתב רבינו זצ"ל, שלא ישמיעו שירים בגן ילדים אף בקטנים שלא הגיעו לחינוך (מועדי הגר"ח סי' ש), ואמר רבינו זצ"ל דלהרגיע התינוק ולילדים קטנים טוב שישיר להם משירי ט"ב ולא יכוין להנות מכך (תורת המועדים סי' תקנ"א ס"ה אות ד), ומה שנהגו חברים בישיבה לשיר לחתן אחר שמתארס אין להתיר בימים אלו (תורת המועדים סי' תקנ"א ס"ה אות ג), ולענין קידוש לבנה כ' שהמנהג לרקוד טובים מאורות, (אשי ישראל בסוה"ס תשובה ש"מ ובהערה לס' קרא עלי מועד פ"ג הערה ט ותורת המועדים סי' תקנ"א ס"ה אות ג').

בענין שהחיינו בימי ספירת העומר

כתב רבינו זצ"ל בשונה הלכות (סי' תצ"ג ס"ו) מהמשנ"ב (סק"ג) דבימי הספירה אין ראוי להרבות בשמחה שמתו בהם תלמידי ר"ע, ומ"מ אם נזדמן לו דבר שצריך לברך עליו שהחיינו יברך, ושמעתי מרבנו זצ"ל, דכוונת המשנ"ב דרשאי לברך לכתחילה באלו הימים שהחיינו, וכ"כ בס' בין פסח לשבועות (פט"ז הערה א), ואף על פירות חדשים שאין חיוב לברך השיב רבינו זצ"ל דאפשר לברך בימי העומר, (ירחון האוצר גליון ע"ח עמוד כ"ג), וכן נהג רבינו זצ"ל בעצמו (אלא ד"א של הלכה פמ"ח ס"ח), ואמר רבינו זצ"ל דיש שטענו בזה והחליפו ימי הספירה בימי בין המצרים דשם קי"ל (סי' תקנ"א ס"ז) דאין לברך שהחיינו, והחילוק בין ימי הספירה לימי בין המצרים הוא כמבואר במגן אברהם (סימן תקנ"א סעיף י"ז) דטעם האיסור לברך שהחיינו בימי בין המצרים הוא דכיון דהזמן ההוא זמן פורעניות אין

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585-7630585-1586 שלוחה-

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזֵה"י

משפחת גריינמן

רבי שמואל גריינמן התנו של רבי שמריהו יוסף קרליץ, וגיטו של מרן החזון איש, ובניו הגדולים: רבי שמריהו, רבי חיים שאול, רבי פנחס דוד, ויבלחטו"א רבי מאיר שליט"א נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון רבי שמואל גריינמן זצ"ל ומשפחתו

רבי שמואל זללה"ה נולד בשנת תרמ"ט נולד ברוסיה, ובצעירותו התגורר בוילנא שם נישא למרת צביה, בתו של הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ שנלב"ע זמן קצר קודם. היה מקורב מאוד למרן החפץ חיים והגאון רח"ע גרודזינסקי זי"ע, והיה שליחם בהרבה עניני ציבור שעלו על הפרק. כמו כן היה שותף בהקמת 'ועד הישיבות' ובהוצאת ספרי גיטו מרן החזון איש, ושמו אף מופיע בראש הספר כמי שניתן להשיג אצלו, כאשר התגורר בארצות הברית ניהל את ישיבת 'תפארת ירושלים' והיה הרוח החיה בהרבה עניני הכלל. בשנת תש"ח עלה והשתקע בארץ ישראל, ונלב"ע י"ג אדר א' תשי"ז.

משפחת רבי שמואל גריינמן

בנו הגדול רבי שמריהו

בנו רבי חיים שאול

בנו רבי פנחס דוד

יבלחטו"א בנו רבי מאיר

חתניו רבי בנימין בינוש פינקל - אודותיו כתבנו בפרשת יתרו תשפ"ג ורבי שרגא וילמן

כשעלה ארצה

דודו של רבינו, רבי שמואל זצ"ל עלה ארצה בערוב ימיו בשנת תש"ח ומאז הכירו רבינו. והיה בניהם ידידות רבה, והיה רבינו מזכירו לשבח שכשהיה דר בחו"ל היה שולח לפעמים כסף למחיתו של גיטו מרן החזון איש, והוא גם דאג להדפיס את ספרי חזון איש עוד בוילנא, ושמו אף מופיע בראש ספרי חזון איש כמי שניתן להשיג אצלו. ואחרי כן גם סייע להפיץ ולמכור את ספרי קהילות יעקב.

ועניונו של החזון איש היתה כה גדולה, שלא היה לו ש"ס בבלי משלו, וכשעלה רבי שמואל ארצה מסר לחזון איש את הש"ס שלו שילמד בו. ורבינו היה שומע ממנו עובדות רבות ממרן גדולי ישראל בדור הקודם, מרן החפץ חיים ומרן בעל האחיעזר. את ספרו של ר' שמואל 'חפץ חיים על התורה' עם ההוספות מעשי למלך, חיבב רבינו והיה מרבה להזכיר.

וציין שר' שמואל שימש כשליח ציבור במנין של מרן החזון איש בימים נוראים (ואחרי פטירתו שימש כש"ץ בכולל 'חזון איש').

רבי שמואל גריינמן (מימין) עם רבי משה פיינשטיין

העלימו ממנו את השואה

ר' שמואל סח שהחזון איש התבטא בפניו לאחר שנות ה'שואה' הנוראה "נָעַן אִיךְ נָאֵלְט גְּיוֹסֶסְט, נָאֵלְט אִיךְ דָּוּס נִישְׁט צו גִּילְאָזְען", (פירוש, אם היית נותן לא היית נותן שזה יהיה).

מעלת הבזיון

סיפר ר' שמואל שפעם נשלח על ידי החפץ חיים לאיזה ענין אחד, והיה לו הרבה צער ובזיון מהענין ההוא, וכשחזר לחפץ חיים וסיפר לו, ענהו: אדרבה, עליך לשמוח שנודמן לך להתבזות ולהצטער עבור דברי תורה, ומצינו (עין ילקוט שמעוני ריש יחזקאל) שיחזקאל בן בוזי נקרא על שם שנתבזה (וע' בספר חפץ חיים על התורה, מעשי למלך פרשת בהעלותך, ובקריינא דארתא חלק א' אגרת רנ"ג העובדא הנ"ל בנוסח דומה).

לא להתווכח עם הרשעים

בפרשת שלח (י"ג כ"ב) וברש"י, שכלב לבדו הלך ונשתטח על קברי אבות והיושע לא הצטרף עמו. ושמעתי מרבי שמואל גריינמן שאמר טעם לזה בשם החפץ חיים, כי הנה יש שני דרכים בעבודת ה', בעת שמתגברים כוחות התועים בעולם, אם לפרסם שיטתו האמיתית לעיניהם ויריב

עמם על דעתם הכוזבת, או שישתוק לעיניהם עד שיבוא ברבים לפני קהל ישראל, ואז יבר את שיטתו האמיתית, ולהפוך את דעתם הכוזבת לעין כל, ואמר החפץ חיים, שבאמת אין אנו יודעים מהי הדרך הנכונה, אבל מזה שיהושע זכה להיות הממשיך של משה, ולא כלב, רואים שזו הדרך! (וראה בספר חפץ חיים על התורה שם הובא רק חלק מהדברים).

שער ספר 'חפץ חיים' על התורה שהוציא רבי שמואל גריינמן

הכל לפי הענין

פעם הראה רבי שמואל לחזון איש שבעיתון אחד בחוץ לארץ, פורסם שרב אחד ביקר בביתו של החזון איש במנחה בשבת וראה שם כמה הלכות 'חריגות': שהחזון איש לבש טלית בשעת מנחה גדולה, ושקראו בתורה מפרשה הקודמת, והוראה נוספת.

וכאשר שמע מכך החזון איש נענה: הכל אמת אך לכל דבר היתה סיבה שונה ואי אפשר ללמוד מכך הלכה. התעטפתי אכן בטלית כי המעיל נקרע, וקראו מפרשה הקודמת כי הוא טעה והתחיל מפרשה קודמת אז אמרתי שיקרא כך.

מה הכוונה בעל הבית

סיפר שפעם אמר לחזון איש, כי בשעות בארצות הברית אמר לו איש אחד בלגלוג על מרן החפץ חיים 'כי הוא היה בעל הבית', נענה החזון איש: אכן, הוא היה בעל הבית, אבל על כל התורה כולה!

בענין קרקע כל שהוא לדין פרוזבול

כתב הרמב"ם פ"ט משמיטה ויובל ה"ט, אם אין קרקע ללוה, מוכר לו המלוה כל שהוא בתוך שדהו. פירש רש"י בגיטין ל"ז א' ואף על פי שאינו שוה כל החוב הא אמרו אפילו מלא מחט גובה מלא קרדום (לעיל ל' ב') כמעשה דקטינא דאביי (בכתובות צ"א ב') וכתב הרשב"א ואף על גב דאי אמרי ליה דמי קטינא דארעא אינו חוזר וגובה (כמו שאמרו בכתובות שם) מכל מקום כיון דאי לא אמרי ליה גובה וחוזר וגובה על זה סמכו והתקינו.

והקשה דודי הגאון רבי שמואל גריינמן זצ"ל (בספר משפחת רם סימן ט') דהא לא שייך אלא גבי יורשים אבל כשגובה מהלוה עצמו אפילו אם יאמר דמי קטינא גובה וחוזר וגובה, ועוד דלפי טעם זה למה אין כותבין אף על המטלטלין דאף מהם ראוי לגבות ולחזור ולגבות דדוקא ביתמי מטעם דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב לא שייך ענין זה אלא בקרקע אבל מהלוה עצמו יכול לטרוף אפילו גלימא כו' ואם כן כל כמה דיפרע לו מעות יחזור ויגבה עוד מהמטלטלין כל זמן שלא נשלם החוב עד גמירא.

ונראה דמה שכתב רש"י דאין המלוה סומך אלא על הקרקע ובבבא קמא י"ב א' כתב משום דלא מחסרי גובינא, היינו משום דקרקע זו נשתעבדה לו וגובה גם מהיתומים והלקוחות משום שהשעבוד חל עליהם אבל מטלטלין אין שום שעבוד חל עליהם ולכן אין גובה מהיתומים ולקוחות ורק מיניה משום שהגברא נשתעבד בכל מה שיש לו בין מקודם בין מאחר כך מוציאין ממנו ולא משום שעבוד נכסים אלא משום שעבוד הגוף ולכן אין גובין מיתומים ולקוחות.

וזהו שהסביר רש"י דבקרקע יש אופן שגובה מיתומים כל החוב כמעשה דקטינא דאביי וממילא מוכח שיש שעבוד על הקרקע עד שישלים לגבות כל חובו אבל מה שגובה מהלוה עצמו גם מהמטלטלין גובה ואין זה משום השעבוד שיש עליהם רק משום שעבוד הגוף שיש על הלוה ועל זה אין סומך המלוה שמא יפול ליד יורשים וכהאי גונא ולא יוכל לגבות.

ועל זה כתב הרשב"א כיון שיש אופן שגם מהיתומים יגבה כל החוב מהקרקע סומך על זה אף על גב שיש אופן שלא יגבה מכל מקום סומך על זה ומלוה לו (דרך אמונה פרק ט' משמיטה ויובל ה"ט בבאור ההלכה ד"ה כל)

